

**T.C
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIM ANASANAT DALI
GRAFİK TASARIM PROGRAMI**

GRAFİK TASARIMIN SANATA ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Beril ARICAN**

**Danışmanı
Yar. Doç Dr. Nuri SEZER**

İSTANBUL – 2012

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Grafik Tasarım Anasanat Dalı Grafik Tasarım Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi **Beril ARICAN** tarafından hazırlanan “**Grafik Tasarımın Sanata Etkisi**” adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 25.01.2012

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

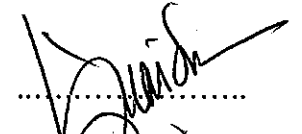
Jüri Üyesi: Yrd.Doç. Nuri SEZER
Danışman- HAL.Üniv. Grafik Tasarım ASD Öğr.Üyesi

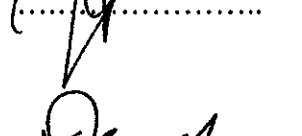
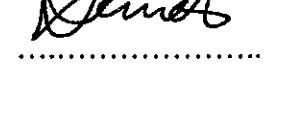
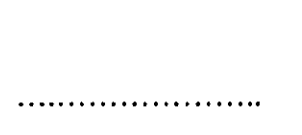
Jüri Üyesi : Prof.Dr.Şebnem R.TEMİR
HAL.Üniv. Tekstil ve Moda Tasarım ASD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi :Yrd.Doç.Demet KARAPINAR
HAL.Üniv. Grafik Tasarım ASD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Savaş ÇEVİK
HAL.Üniv. Grafik Tasarım ASD Öğr.Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi :Yrd.Doç.Bahattin ŞEBER
HAL.Üniv.Tekstil ve Moda Tasarım ASD Öğr.Üyesi (Yedek)

.....

.....

.....

.....

.....

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında Grafik Tasarımın Sanata etkisinin, başka bir ifadeyle Grafik Tasarımın resim, fotoğraf, heykel, endüstri ürünleri tasarımı, mimarlık ve çevre tasarımı gibi diğer görsel sanatlara olan etkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Yapılan kapsamlı araştırma ve incelemeler, çeşitli örnekler ile desteklenerek yazıya dökülmüştür.

Kısaca tanımlamak gerekirse sanat; duyguların, düşüncelerin ve hayalgücünün dışavurumudur. İnsanoğlunun varoluşuna tanıklık eden ve bugüne değin bitmek tükenmek bilmeyen enerjisiyle bizi beslemeye devam eden sanat, dünyaya gözlerini açan her bebeği kucaklar ve hayatının sonuna kadar ona eşlik eder.

İşte, bir görsel sanat dalı olan Grafik Tasarım da geçmişten günümüze insanlar arası iletişimi sağlamakla kalmamış, 20. yüzyıl Modern Sanat akımlarının da etkisiyle bugün hayatın her alanında, sanatın her dalında kendisini göstermiştir. Örneğin, çevremizde gördüğümüz birçok bilgi ve uyarı levhası bir Grafik Tasarım dilidir. Başka bir örnek vermek gerekirse, Ambalaj Tasarımı da, Endüstri Ürünleri Tasarımı ile Grafik Tasarımcının ortak çalışmasıdır. Yine bir görsel sanat dalı olan Fotoğraf da Grafik Tasarımcının en çok uyum içinde çalıştığı sanat dalıdır.

Özetle, gelişen teknoloji sonucu Grafik Tasarımın diğer Görsel Sanatlarla oldukça fazla etkileşim halinde olması sebebiyle, işbu tez çalışmasında tüm etkileşimlerin tek tek incelenerek göz önüne serilmesi amaçlanmıştır.

Bu tez çalışması boyunca gösterdiğim çabada yardımlarını esirgemeyen sevgili aileme ve emeği geçen hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

İzmir 2011

Beril ARICAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
RESİM DİZİNİ.....	VI
ÖZET.....	XIII
ABSTRACT	XV
1. GİRİŞ	1
2. SANAT	5
2.1. Sanatın Sınıflandırılması	7
2.2. Sanatın Gelişiminde Toplumsal Faktörler	8
2.2.1. Sosyolojik Etkiler	9
2.2.2. Teknolojik Etkiler	10
2.2.2. Ekonomik Etkiler.....	11
2.3. Yirminci ve Yirmibirinci Yüzyıl Sanat Anlayışları.....	13
2.3.1. Yirminci Yüzyıl Sanatı	13
2.3.2. Yirmibirinci Yüzyıl (Günümüz) Sanatı	14
3. GRAFİK TASARIM SANATI	16
3.1. Grafik Tasarım Sanatının Tarihsel Gelişimi.....	17
3.1.1. Arts and Crafts Hareketinde Grafik Tasarım	20
3.1.2. Arts Nouveau Hareketinde Grafik Tasarım	20
3.1.3. De Stijl Hareketinde Grafik Tasarım.....	24
3.1.4. Bauhaus Hareketinde Grafik Tasarım.....	25
3.1.5. ArtDeco Hareketinde Grafik Tasarım.....	27
3.2. Grafik Tasarımın Öğeleri.....	29
3.2.1. Nokta.....	29
3.2.2. Çizgi.....	30
3.2.3. Yön	31
3.2.4. Doku.....	31
3.2.5. Renk.....	32

3.2.6. Form.....	33
3.2.7. Biçim.....	33
3.3. Grafik Tasarım İlkeleri	34
3.3.1. Bütünlük, Uygunluk	34
3.3.2. Oran Orantı.....	35
3.3.3. Ritim, Görsel Devamlılık	35
3.3.4. Denge	36
3.3.4. Vurgu	37
3.3.4. Zıtlık.....	38
3.4. Grafik Tasarım Uygulama Alanları.....	38
3.4.1. Tipografik İletişim	38
3.4.2. Grafik Simgeler	41
3.4.3. Görsel Kimlik Tasarımı	45
3.4.4. Afiş Tasarımı.....	46
3.4.5. Ambalaj Tasarımı	50
3.4.6. İllüstrasyon.....	50
3.4.7. Reklamcılık	53
3.4.8. Kitap Tasarımı.....	54
4. GRAFİK TASARIMIN RESİM SANATINA ETKİLERİ	56
4.1. Resmin Sanat Akımları İçindeki Gelişimi.....	56
4.1.1. Fovizm	56
4.1.2. Ekspresyonizm (Dışavurumcu)	57
4.1.3. Fütürizm	59
4.1.4. Kübizm.....	61
4.1.5. Dadaizm	63
4.1.6. Süprematizm	66
4.1.7. Sürrealizm (Gerçeküstücülük)	66
4.1.8. Neoplastizm (De Stijl)	69
4.1.9. Pop Art	69
4.2. Grafik Tasarımın Resme Etkileri	70
4.2.1. Baskı Resim	70
4.2.2. İllüstrasyon	75
4.2.3. Afiş	78

4.2.4. Kolaj	79
4.2.5. Diğer Etkiler	82
5. GRAFİK TASARIMIN FOTOĞRAF SANATINA ETKİLERİ.....	89
5.1. Fotoğrafın Akımlar İçindeki Gelişimi.....	89
5.1.1. Fütürizm	90
5.1.2. Ekspresyonizm	91
5.1.3. Dadaizm.....	92
5.1.4. Sürrealizm	94
5.1.5. Hiperrealizm (Fotogerçekçilik)	96
5.2. Grafik Tasarımın Fotoğrafa Etkileri	97
5.2.1. Reklam Fotoğrafı	98
5.2.2. Moda Fotoğrafı	100
5.2.3. Diğer Etkiler	101
6. GRAFİK TASARIMIN HEYKEL SANATINA ETKİLERİ	107
6.1. Heykel Tasarımı ve Sanat Akımları İçindeki Gelişimi	107
6.1.1. Ekspresyonizm	107
6.1.2. Kübizm.....	109
6.1.3. Fütürizm	109
6.1.4. Sürrealizm	110
6.1.5. Konstrüktivizm	111
6.1.6. Dadaizm	112
6.2. Grafik Tasarımın Heykele Etkileri.....	113
6.2.1. Reklam Maskotları	119
7. GRAFİK TASARIMIN ENDÜSTRİYEL TASARIMA ETKİLERİ	122
7.1. Endüstriyel Tasarım ve Sanat Akımları İçindeki Gelişimi	123
7.1.1. Arts & Crafts	123
7.1.2. Art Nouveau	124
7.1.3. De Stijl	126
7.1.4. Bauhaus	128
7.1.5. Art Deco.....	130
7.1.6. Pop Art	132
7.1.7. Postmodernizm	136

7.2. Grafik Tasarımın Endüstriyel Tasarıma Etkileri.....	138
7.2.1. Ambalaj Tasarımı	138
7.2.2. Ambalaj Tasarımında Grafik Öğeler	140
7.2.3. Ambalaj Türleri	142
7.2.4. Ambalaj Tasarım Örnekleri	143
8. GRAFİK TASARIMIN MİMARİ TASARIMA ETKİLERİ.....	148
8.1. Grafik Tasarımın Mimarlığa Etkileri	148
8.2. Grafik Tasarımın İç Mimarlığa Etkileri.....	152
8.3. Grafik Tasarımın Çevresel Tasarıma Etkileri.....	154
9. SONUÇ.....	157
10. KAYNAKLAR	163
10.1. Kitaplar	163
10.2. Dergiler	164
10.3. İnternet Makaleleri	165
10.4. Tezler	165
11. RESİM DİZİNİ	166
12. ÖZGEÇMİŞ	171

RESİM DİZİNİ

	Sayfa No
1. Eugene Grasset, la Belle Jardiniere	21
2. Jules Cheret, Afiş	21
3. The Beggerstaffs Afiş	22
4. Toulouse-Lautrec Afiş	22
5. American General Electric Logo	23
6. Coca-Cola Logo	23
7. Peter Behrens, AEG Logo ve Poster Çalışması	24
8. De Stijl Dergisi	25
9. Bauhaus Dönemi Afiş Çalışmaları	26
10. Adolphe Mouron Cassandre Poster	27
11. Leonetto Cappiello	28
12. Ludwig Hohlwein	28
13. McKnight Kauffer	28
14. Fatura, Gill Sans Serif, Helvetica, Bauhaus, Verdana Fontları için Afiş Tasarımı	39
15. Uluslararası Kabul Görmüş Piktogramlar (Simgesel İşaretler)	42
16. CNN ve IBM Logoları	43
17. MimarSinan Üniversitesi ve Pelikan Amblem ve Logoları	43
18. Çeşitli Amblemeler	44
19. Milton Glaser, Yossi Lamel, Paul Rand, S.Dali, R. Vincent, A.Cassandre Afiş Tasarımları	47
20. Absolut Votka Şise Üstü Tasarımları	50
21. W. Disney, J. W. Smith, J. Montgomery, A. Rackham, H. B. Potter, A. Beardsley İllüstrasyon Çizimleri	51
22. Kitap Kapağı Tasarımları	54
23. Henri Matisse Yemek Sonrası ve Mavi Masa Örtüsü Tabloları	57
24. Ferdinand Hodler, Hayal Kırıklığına Uğrayanlar	58
25. Oskar Kokoschka, Otoportre	59
26. Vassily Kandinsky Sarı, Kırmızı, Mavi	59
27. Giacomo Balla, Tasmalı Köpeğin Dinamizimi	60
28. Lacerba Adli Dergi Kapağı	60

29. Pablo Picasso, Avignonlu Kızlar	62
30. Pablo Picasso, Ayna Karşısındaki Kız	62
31. Georges Braque, Mandolinli Kadın	62
32. Georges Braque, Kadın ve Gitar	62
33. Marcel Duchamp, Satranç Oynayanlar	65
34. Marcel Duchamp, Mona Lisa	65
35. Kurt Schwitters, Kolaj	65
36. Max Ernst, The Hat Makes The Man	65
37. Kazimir Maleviç, Beyaz Üzerine Beyaz	66
38. Kazimir Maleviç, Otoportre	66
39. Salvador Dali, İç Savaş Kehaneti	67
40. Réne Magritte	68
41. Joan Miro	68
42. Piet Mondrian Kırmızı, Mavi, Sarı Kompozisyonu	69
43. Rembrandt, Üç Haç	72
44. Rembrandt, Üç Ağaç	72
45. Goya, Los Caprichos	73
46. Goya, Savaşın Felaketi	73
47. Edward Munch, Çılgılık	74
48. Emil Nolde, Peygamber	74
49. Pablo Picasso, Suite Vollard	74
50. Albrecht Dürer, Apokalipsi İllüstrasyonları	75
51. Walter Crane İllüstrasyonu	76
52. Aubrey Beardsley İllüstrasyonu	76
53. William Bradley	76
54. James Montgomery Flagg	76
55. Roy Lichtenstein, Pop Art Çizgi Roman Çalışmaları	77
56. June Reed, Pulp Fiction	77
57. Toulouse-Lautrec, Afiş	78
58. Jules Cheret, Afiş	78
59. George Grosz, Kolaj	79
60. Pablo Picasso, Kolaj	79
61. El Lissitzky, Afiş	80

62. A. Rodchenko	80
63. Marcel Duchamp.....	81
64. Raoul Hausmann.....	81
65. Richard Hamilton Kağıt Üzerine Kolaj.....	81
66. Andy Warhol, Marilyn Monroe.....	81
67. Pablo Picasso, Guernica	82
68. Fernand Leger, Özgürlük	83
69. Paul Klee, Vazo	83
70. Kirchner, Kolu Kesik Asker	83
71. Matisse; Mavi Nü.....	83
72. Salvador Dali	84
73. Hans Arp.....	84
74. Kasimir Malevich, Black Squar.....	85
75. Piet Mondrian, Kompozisyon.....	85
76. Moholy Nagy, Fotoplastik.....	85
77. Herbert Bayer, Olivetti Poster	85
78. Nasuh Matrakî, Süleymanname.....	86
79. İkdal Cuman, Fi Tarih Ehlez Zaman.....	86
80. Takashi Murakami	88
81. Yoshitomo Nara.....	88
82. Anton Giulio Bragaglia, Keman Yayının Ritimleri.....	90
83. Anton Giulio Bragaglia, Fotodinamik Portreler	91
84. Hans Bellmer, La Poupee.....	92
85. Raoul Hausmann.....	93
86. John Heartfield.....	93
87. John Heartfield.....	94
88. Raoul Hausmann.....	94
89. Man Ray, Dora Maar.....	95
90. Man Ray, The Marchesa, ...	95
91. Andre Kertesz	96
92. Franco Fontana	96
93. Rene Burri	96
94. Ralph Gibson	96

95. Malcolm Morley	97
96. Richard Estes	97
97. Reklam Fotoğrafi	99
98. Rayban, Camper, Swatch, Absolut Markaları İçin Reklam Fotoğraf Uygulamaları.....	100
99. Max Doyle, Isabel Lucas ve Anja Rubik'in Vouge Dergisi İçin Çektirdiği Fotoğrafları.....	101
100. Reklam Fotoğrafi	102
101. Bilgilendirme Fotoğrafi.....	102
102. Lewis Hine, Fotoğraflar	103
103. A. Rodchenko, Fotomontaj Afişler	103
104. David Hockney, Pearblossom Highway.....	104
105. David Hockney, Furstenberg, Paris	104
106. Laszlo Moholy-Nagy, Gümüş Baskı, Fotogram	104
107. Fotoroman Yayınları	105
108. Karl Lagerfeld, Pirelli Takvimi	105
109. Peter Beard, 2009 Pirelli Takvimi.....	105
110. Eugene Smith, Mimamata Balıkçıları ve II Dünya Savaşı.....	106
111. Ernst Barlach, Kötü 1937 Yılı	108
112. Ernst Barlach, Sığınmacı	108
113. Wilhelm Lehmbruck, Düşmüş Adam.....	108
114. Raymond Duchamp- Villon, The Large Horse	109
115. Jasques Lipchit, Bronz Heykel	109
116. George Brague, Hymen.....	109
117. Umberto Boccioni, Fütüristik Adam.....	110
118. Rudolf Belling, Üçlü Adam.....	110
119. Pablo Picasso, Kadın Başı	111
120. Max Ernst, Kralın Kraliçeyle Oyunu	111
121. Alberto Giacometti, Boğazı Kesilmiş Kadın	111
122. Antoine Pevsner, Dünya Konstrüksiyonu	112
123. Naum Gabo, Anıt	112
124. Vladimir Tatlin, Karşıt Kabartmalar	112
125. Jean Tinguely.....	113
126. Marcel Ducamp.....	113

127. Paul Bury	113
128. Claes Oldenburg, Spoonbridge and Cherry	114
129. Claes Oldenburg, Green Gallery	114
130. Constantin Brancusi, Uyuyan Güzellik Tanrıçası	114
131. Constantin Brancusi, Öpücük	114
132. Constantin Brancusi, Sonsuz Sütun	114
133. Taksim Anıtı	115
134. Çanakkale Şehitleri Anıtı	115
135. Kadıköy Boğa Meydanı	115
136. Karşıyaka İnsan Hakları Anıtı	115
137. Levent Akdeniz Heykeli	115
138. İnek Tasarımları	116
139. Joan Miro, Obje	116
140. Pablo Picasso, Gitar	116
141. Marcel Ducamp, Bisiklet Tekerleği	116
142. Jeff Koons	117
143. Jeff Koons	117
144. Tony Cragg	117
145. Katharina Fritsch	117
146. Andy Warhol	117
147. Duane Hanson	118
148. Takashi Murakami	118
149. Michelin Lastikleri İkonu	119
150. Turkcell İkonu	120
151. Firma Maskotları	120
152. Firma Heykelleri	121
153. Pul Tasarımları	121
154. Mobilya ve Aydınlatma Örneği	124
155. William Morris'in Dekore Ettiği Oda	124
156. René Lalique Tasarımı Bir Saç Süsü ve Broş	125
157. Eugene Gaillard Tasarımı Dolap	125
158. Kıvrımlı Art Nouveau Koltuk	125
159. Ayaklı Art Nouveau Lambader	125

160. T Ford 1914 Yapımı.....	126
161. Gerrit Rietveld'in Kırmızı/Mavi Sandalyesi	127
162. Gerrit Rietveld'in Sehpa Tasarımı	127
163. Ray ve Charles Eames Tasarımı Dolap.....	127
164. Le Corbusier'in Tasarımı Armchair.....	128
165. Marcel Breuer'in Ünlü Wassily Sandalyesi	128
166. Ludwig Mies Van Der Rohe'nin Tasarımı 'Barcelona Chair'	129
167. Wilhelm Wagenfeld'in Masa Lambası	129
168. Bauhaus Satranç Takımı.....	129
169. Art Deco Mobilya Tasarımı.....	130
170. Wells Coates Tasarımı Radyo.....	130
171. Jacques-Emile Ruhlmann Tasarımı Masa	131
172. Philippe Starck, Jelly Slice Dilimli Sehpa.....	131
173. Eileen Gray, Petite Coiffeuse Kuaför Tuvalet Masası.....	131
174. Eileen Gray Non Conformist Chair Koltuk Tasarımı	131
175. Andy Warhol'un Bardak ve Çorba Kasesi Tasarımı	133
176. Lichtenstein'in Lambası, ...	133
177. Pop Art Sandalye	133
178. Andy Warhol'un Campbell Taburesi.....	133
179. Eero Aarnio Tasarımı Ball Chair	134
180. Eero Aarnio Tasarımı Sabun Köpüğü.....	134
181. JVC'nin 'Videosphere' Adlı Televizyonu	135
182. Marshmallow Kanape	135
183. Verner Panton'un Panton Sandalyesi.....	135
184. Arne Jacobsen'in 'Yumurta' Koltuk.....	135
185. Alessandro Mendini'nin 'Proust' Koltuk.....	135
186. Ettore Sottsass'ın Lamba, Kitaplık ve Daktilo Tasarımları.....	136
187. Panasonic Radyo	137
188. Philippe Starck'ın Limon Sıkacağı	137
189. Roberta Ramme'nin Tasarımı 'Wave Chaise' Koltuk.....	137
190. Heinz Ambalajı.....	143
191. Nesquik Ambalajı	143
192. Ayakkabı Kutusu.....	143

193. Convers Ayakkabı Kutusu.....	143
194. Meyva suyu, Cips ve Mısır Gevreği Ambalaj Tasarımları.....	144
195. Starbucks ve Kuru Kahveci Mehmet Efendi Kahvelerinin Ambalaj Tasarımları.....	144
196. Eti Cicibeb, Kinder Süprise ve Ülker Çokomel Ürün Ambalajları.....	145
197. Cam Şişe Ambalajları.....	146
198. Zeytinyağı Şişe Ambalajı	146
199. Rakı Şişe Tasarımları	147
200. Parfüm Şişesi Tasarımları Örnekleri.....	147
201. Mc Donalds Restoranı.....	149
202. Randy Restoranı.....	149
203. Starbucks Cofee	149
204. Ege Park Alışveriş Merkezi (İzmir)	150
205. Çeşitli Reklam Panoları.....	150
206. Circus Circus Hotel, Las Vegas.....	150
207. Kansas Şehir Kütüphanesi.....	151
208. Atomium – Brüksel, Belçika	151
209. Lotus Tapınağı, Yeni Delhi	152
210. Hava Kuvvetleri Akd Şapeli, Colarado.....	152
211. Havaalanı	153
212. Sony ve İpek Mobilya Fuar Standları	154
213. Restoran Tasarımları	154
214. Bilgilendirme Tabelaları.....	155
215. Tipografik Tasarım.....	156
216. Dış Mekan Panoları.....	156

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Beril ARICAN
AnaSanat Dalı : Grafik Tasarım AnaSanat Dalı
Programı : Grafik Tasarım
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Nuri SEZER
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Ocak 2012

ÖZET

GRAFİK TASARIMIN SANATA ETKİSİ

Bu çalışma kapsamında grafik tasarım sanatının diğer sanat dallarını hangi yönden ve ne şekilde etkilediği araştırılmıştır. Daha önceleri resim sanatının içinde değerlendirilen grafik tasarım sanatı 19. yy sonu itibariyle ayrı bir sanat dalı olarak kabul edilmiştir. Büyük teknolojik buluşlar ile değişen yaşam koşullarına bağlı olarak toplumun sanat anlayışı da dönüşüme uğramıştır. Modernizm olarak da adlandırılan bu süreçten itibaren sanata etki eden sosyolojik, ekonomik ve teknolojik faktörler incelenmiştir.

Teknolojik gelişmelere paralel olarak iletişim ve görselliğin önem kazanması grafik tasarım sanatının uygulama alanlarını genişletmiştir. Çok yönlü bir sanat dalı olan grafik tasarım, kapitalist sistemler gereği oluşan tüketim kültürüne hizmet eden etkili bir dil yaratmıştır. Tezin üçüncü bölümünde modern grafik tasarım sanatının oluşmasına katkı sağlayan Arts&Craft, Art Nouveau, De Stijl, Bauhaus, Art Deco gibi sanat hareketleri ile grafik tasarım öğeleri, elemanları ve uygulama alanlarının incelenmesine yer verilmiştir.

Sanatın onlarca dalı arasında Grafik tasarım sanatı ile en çok etkileşim içinde olduğuna inandığım resim, fotoğraf, heykel, endüstriyel tasarım ve mimarlık disiplinleri ele alınmıştır. Tarihsel süreç içinde en eski sanat dallarından olan ve daha önce grafik sanatını içinde barındıran resim sanatında fotoğrafın bulunmasından sonra yıkılan geleneksel yapı kübizm ile yeni bir boyut kazanmıştır. Bu güne kadar oluşan sanat akımlarının da katkılarıyla grafik tasarım sanatı, baskı resim, illüstrasyon, kolaj, fotomontaj tekniklerini resim sanatına sokarak etkilemiştir. Bunun sonucunda, resimden figür çıkarılarak geometrik şekil ve renklerle duyguların ifade edildiği, tipografinin resme sokularak hız dinamizm gibi kavramların oluşturulduğu, gazete kupürleri, fotoğraflar vs yapıştırılarak elde edilen kolajlar gibi birçok eser grafik tasarım anlayışında üretilmeye başlamıştır.

Grafik tasarım sanatını besleyen bir sanat dalı olan Fotoğrafın, reklam, moda, belgesel fotoğrafçılığı gibi dallarda branşlaşmasına yol açmıştır. Özellikle afiş ve tanıtım kataloglarında kullanılmak üzere sanatsal fotoğraflar çekilmektedir.

Hayal gücü, düş ve sezgi gibi soyut kavramların ifade edilebildiği saf biçimlere dönüşen ve kaidesinden kurtulan heykel sanatına etkisi plastik malzemelerin bu alanda kullanılmaya başlamasından sonra olmuştur. Çarpıcı

renklerde ve kolay şekil alabilen plastik malzemelerle etkili reklam heykelleri üretilmiştir.

Grafik tasarım sanatının en çok etkilediği alanlardan biri olan endüstriyel tasarımı ise ambalaj tasarımı yoluyla olmuştur. İyi bir ambalaj tasarımı sayesinde şüphesiz ürünün çekiciliği artmaktadır.

Son olarak mimarlık disiplindeki etkileri iç mimari ve çevre tasarımında bütünleyici rol alması yönünde olmuştur.

İnsanlar yaşadıkça yıllar boyu ihtiyaçlarına göre tasarım alanlarını genişletmiştir. Günümüzde iletişim aracı olarak büyük bir önem kazanan Görsel grafik öğelerinin dili söze dayalı anlatımı aşan bir güce sahiptir. Sanatçılar da ait olduğu kültürün bir parçası olarak, dönemin yapısından yoğun bir şekilde etkilenir. Yaşadığımız yüzyılın bir Grafik Tasarım yüzyılı olması bakımından diğer sanat dalları üzerindeki etkisinin büyüklüğü doğal karşılanmalıdır.

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Beril ARICAN
Field : Department of Art
Program : Graphic Design
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Nuri SEZER
Degree Awarded and Date : Master of Art – January 2012

ABSTRACT

THE INFLUENCES OF GRAPHIC DESIGN ON ART

This thesis examines and focuses on how and from which perspective graphic design affects others branches of art. Although graphic design was defined and considered within the art of painting as a sub-branch of art previously, starting with the end of 19th century it has been recognized as a separate and unique branch of art. With the major technological innovations and consequently affected life conditions, society's art concept has undergone major transformation. Sociological, economical and technological factors influencing art as general starting from this era also defined as Modernism have been evaluated within this thesis.

As parallel to technological developments, increasing importance of communication and visual expressions expanded and amplified application areas of graphic design. As a versatile art branch, graphic design created a unique way of communication that serves effectively to the consumer culture, which was constituted by the capitalist regimes. Art movements such as Arts&Craft, Art Nouveau, De Stijl, Bauhaus and Art Deco that influenced and contributed to the creation of contemporary graphic design and graphic design elements and their application areas will be reviewed and within the third part of the thesis.

Among various art branches, in my humble opinion graphic design has its prime interaction with painting, photography, sculpture, industrial design and architecture, hence these art disciplines have been examined significantly in this thesis. Art of painting as one of the oldest art branches throughout the history that contained art of graphic design as a sub-branch previously has been drastically evolved and reached to a brand new dimension by way of abandoning the conventionalist structure pursuant to the discovery of art of photography and embracing the ideas of cubism.

With the contributions and influences of all art movements, graphic design art influenced and affected art of painting by way of interpretation of printmaking, illustration, collage and photomontage disciplines in such a way to include them to the art of painting. Consequently, the images itself have been excluded from the art of painting and replaced with graphic design works such as collages including newspaper clippings, photographs and any other elements of graphic design within the boundaries of human imagination, that express feeling with geometrical objects

and distinctive colors, including new concepts such as dynamic and speed to the paintings by way of inserting typography.

Graphic design art has influenced the evolution of photography, which is one of the art branches contributing to the graphic design, and consequently caused to its branching and development in different areas such as advertising, fashion and documentary photography. Also artistic photography that used for posters and catalogues are consequences of graphic design art.

With the usage of plastic materials at sculptures, graphic design started to influence the expression of abstract concepts originating from imagination, dreams, perception and insight to pure forms via sculpture by way of getting rid of strict principles and patterns. Consequently effective advertising sculptures have been created with plastic materials that have remarkably striking colors and are easy to mould.

Graphic design had an overwhelming effect on industrial design by way of package design. With proper and imaginative package designs the attractiveness of products has increased significantly.

Regarding the architecture the graphic design undertook a supplementary role within the areas of interior architecture and environment planning.

Over the years in accordance with the upcoming needs of human kind designing areas have been increased and expanded significantly. As a crucial contemporary communication tool graphic design's visual elements have an exceeding striking effect over the expressions based on verbal elements solely.

Artists are heavily influenced by the circumstances and conditions of their era as an inseparable part of their culture and society. Considering that our century is an era of graphical design its inevitable and major effect on other art branches shall be defined as a natural consequence.

1. GİRİŞ

Tüm hayatımız boyunca grafik sanatı ile karşılaşmaktayız. Kimi zaman gideceğimiz bir yere ulaşmak için grafik tasarımdan yararlanırız. Grafik tasarım içtiğimiz meyve suyundan, kullandığımız deterjana kadar hayatımızın her alanında bulunmaktadır. Grafik tasarım, bilgilendirme amacıyla olduğu için hayatımızı kolaylaştırmıştır. Gideceğimiz bir konser ya da sinema hakkında bilgilere de posterler sayesinde ulaşırız ki bu poster tasarımlarını da grafik tasarımcılar gerçekleştirmektedir.

Sanat da duyguların ve hayal gücünün dışavurumudur. İnsanoğlu düşündüğü ve hayal kurduğu sürece bir takım üretimler gerçekleştirmiştir. Grafik tasarım, sanatla iç içe olup sanatın diğer dallarıyla da etkileşim içine girmiştir. Çok yönlü bir sanat dalı olan grafik tasarımın sanatın diğer dallarını etkilememesi yadsınmaz bir gerçektir. Yaratıcı sanat bütün sanat dallarını harekete geçirmiştir. İnsanlar yaşadıkça yıllar boyu ihtiyaçlarına göre tasarım alanlarını genişletmiştir.

Grafik tasarım mağara duvarlarına çizilen resimle başlasa bile günümüz teknolojisine ayak uydurmak için hep yenilenme ve yenilik içinde bulunmuştur. Yeni bir takım teknolojiler de grafik tasarımı üç boyut, animasyon ve web tasarım yönünden etkilemiştir.

Grafik tasarımın tarihine baktığımızda Arts&craft ve Art Nouveau ve Bauhaus akımlarından etkilendiği görülmektedir. Art Nouveau'nun kıvrak çizgileriyle genişleyen grafik tasarım Bauhaus'un sert çizgileriyle devam etmiştir. Genellikle Paris'te ki müzikaller için üretilen posterler bugün ilk grafik tasarım posterlerini oluşturmuşlardır. Dolayısıyla bugünkü anlamda grafik tasarımın sanat olarak kabulü modern sanat dönemine rastlamıştır. Bu yüzden Modern sanat akımları ve sonrasında devam eden akımlardan yola çıkarak grafik tasarım sanatının diğer sanat dallarına etkilerini araştırdığım ve anlattığım bir tez oluşmuştur.

Arts&craft, Art Nouveau, Bauhaus, De Stijl , Art Deco, Dada ve Pop Art hareketleriyle sanat anlayışı bambaşka yönler içinde arayışlarını sürdürmüştür. Grafik tasarım anlayışı en çok bu sanat hareketlerinde kendine yer bulmuş ve diğer sanat dallarına etkilemiştir. Baskı teknolojilerinin gelişmesi çeşitli harf karakterlerinin yaratılması ve fotoğrafın bulunması ile başlayan görsel tasarım

anlayışı bilgisayar ve ileri bilgisayar programlarının bulunmasıyla sanat dünyasına egemen olmuştur.

Küreselleşme ve kapitalizmin yarattığı tüketme olgusu ile toplum her şeyi çok çabuk tüketme ve fazla zaman harcamadan bilgi sahibi olmak istemektedir. Bu nedenle yolda giderken kısaca göz atarak gördüğü afiş, tabela, uyarı işaretleri gibi şeylerle hayatını kolaylaştırmaktadır. Bir bilgiyi okuyup zihninde canlandırmaya kıyasla görsel imgelerin etkisi ve akılda kalıcılığı çok daha fazladır. Buradan hareketle tüm sektörler gerek ürün pazarlama, gerek bilgilendirme gerekse politik görüşlerini yayma amaçlı her türlü reklam ürünlerini kullanmakta ve bunun için büyük paralar harcamaktadırlar. Grafik tasarım alanını kapsayan bu çalışmaların üretim sürecinde bütün sanat dallarından faydalandığı gibi bu sanat dallarını isteğine uygun olarak yönlendirmektedir.

Dördüncü bölümde resim sanatı anlatılmıştır. Resim sanatında çeşitli baskı teknikleri kullanılarak çoğaltılabilen Baskı Resim çalışmaları, birden çok kişiye orijinal eseri ulaştırılabilme imkanı sağlamaktadır. Grafik tasarımın temel anlayışına karşılık gelen, bu imkan, sanatçı açısından hem daha çok gelir elde edebilmesine hem de daha çok tanınmasına olanak sağladığı için her dönem ressamlar baskı resme çalışmalarında yer vermişlerdir. Ayrıca afiş tasarımlarına uygun yapılan baskı resimlerde sanatsal değeri olan çalışmalardır. Grafik tasarımın kolaj olarak adlandırılan resim, fotoğraf ve tipografik öğelerin birlikte kullanımıyla oluşmuş yeni eser resim sanatında çeşitli akımların da etkisiyle benimsenmiş ve özellikle son dönemde çoğu sanatçı çalışmalarını bu yönde yapmıştır. Diğer bir etki de illüstrasyon ile olmuştur. Önceleri dini ve çocuk kitaplarını resimleme olarak yürütülen illüstrasyon son dönemlerde popüler kültür etkisiyle çizgi roman ve gazete dergi illüstrasyonları şeklinde sürdürülmektedir.

Beşinci bölümde de anlatılan grafik tasarımın fotoğrafa olan etkisidir. Görselliğin en etkili ifade biçimi olan fotoğrafın Grafik Tasarım içindeki yeri çok önemlidir. Çünkü Grafik Tasarım elemanlarının çoğunda fotoğraflardan yararlanılmıştır. Bu nedenle tasarımlara gerekli malzeme oluşturacak yönde fotoğraf üretilmesi yönünde bu sanat dalını etkilemiş ve reklam fotoğrafı, moda fotoğrafı, belgesel fotoğrafı, haber fotoğrafı gibi branşların oluşumuna katkı sağlamıştır.

Altıncı bölümde ise Heykel sanatı anlatılmıştır. Modernizm süreciyle başlayan ve çeşitli akımların da etkisiyle kaidesinden ve anıt mantığından kurtularak, kavramlar doğrultusunda genişleyen, yeni bir anlam kazanan Heykel sanatındaki

değişimi grafik tasarım, özellikle pop art döneminde etkilemiştir. Bu dönemde reklamcılık anlayışıyla, tual köpük kauçuk ve karton parçaları gibi malzemeler kullanarak, yumuşak ya da çok sert, çok renkli ya da siyah-beyaz, normalden büyük boyutlarda yapılan heykeller, izleyicinin kolayca tanıyabileceği gündelik etkinlikleri ve nesneleri gerçekçi bir anlayışla betimlemektedir.

Grafik tasarım Endüstri Ürünleri tasarımını ambalaj sektörü yönünden etkilemiştir. İyi bir ambalaj tasarımı sayesinde ürünün çekiciliğinin artması doğaldır. Grafik tasarımcı, ürün tasarımcısıyla birlikte çalışarak ambalaj tasarımını gerçekleştirir. Ayrıca, Endüstri Ürün tasarımcısının gerçekleştirdiği birçok ürünün etiket tasarımını da Grafik tasarımcı yapmaktadır. Etiketler üzerinde ürün hakkında bilgiler bulunur. Ambalaj grafiğinin etkileri olarak, satışa sunulan ürünün tüm özelliklerini tüketiciye yansıtması ve ürünün çekiciliği ve akılda kalıcılığını artırarak ürünün satın alınmasını kolaylaştırmasıdır.

Son bölüm olan sekizinci bölümde de Mimariye, İç mimari ve Çevre Tasarımına etkileri anlatılmıştır. Kitlelere daha çok hitap edebilecek kentlerdeki açık alanlar ile toplu yaşanan iç mekanlar, panolar, tabelalar, mağaza ön cephe grafikleri, duvar resimleri gibi görselliklerle donatılmıştır. Ulaşım, iletişim, dinlenme, bilgilenme ve alışveriş gibi gereksinimlerini karşılama çabasında olan kişinin çevre ile iletişimini çevredeki görsel imajlar yani grafikler sağlamaktadır.

Kısaca hayatımızın her yerinde ve her döneminde grafik tasarımla karşılaşmaktayız. Okuyacağınız bu tezde de grafik tasarımın diğer sanatlara etkisi anlatılmaktadır.

Araştırmanın önemi: İnsanoğlunun hayal gücünün var olmasından bu yana var olan sanat, kimi zaman değişiklikler gösterse de günümüze kadar arayışlarını sürdürmüş ve toplumları derinden etkilemiştir. Duygularımızı ifade edebilmemize olanak sağlayan bazen mutluluk bazen hüznü veren ancak hayatımızda vazgeçilmez bir yeri olan sanat hareketleri, toplumların yaşam tarzlarına bağlı olarak şekillenmektedir. Son yüzyılda yaşanan toplumsal değişimler Grafik Sanatı çok önemli bir konuma getirmiş ve önemi artarak da devam etmektedir. Bu nedenle bütün sanat dallarının bu süreçte geçirdiği değişimler ve Grafik Tasarım sanatından hangi yönlerden etkilendiği araştırılmıştır.

Araştırmanın amacı: Grafik Tasarımın ayrı bir sanat dalı olarak kabulünden sonra modernizm ile başlayıp günümüze kadar değişen sanat anlayışının hangi sanat dallarına ne şekilde etki ettiğini araştırmak amacı ile yapılmıştır.

Araştırmanın içeriği ve kapsamı: Son dönemde, teknolojik buluşlar iletişim konusunda yaşanan hızlı gelişmeler, birçok yeni sanat dalının doğmasına ve daha önce alt branşı olanlarında bağımsızlaşması ile sanatın dallarında önemli artış olmuştur. Sanatla ilgili her şey anlatmak mümkündür ama sınırlılıkları da gerekli olmuştur. Bu nedenle grafik tasarım sanatının en çok etkilediği sanat dalları seçilmiş ve çalışma, resim, fotoğraf, heykel, endüstri tasarımı ve mimari sanat dallarındaki etki ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca Grafik tasarımın bağımsız sanat olarak kabul edildiği süreçten başlayarak etkileme dönemi sınırlandırılmak zorunda kalmıştır.

2. SANAT

Eski Yunanca'da 'areti' kelimesinden türeyen sanat, birleştirmek uydurmak, şeklinde yapmak anlamındadır. Latince'de 'ars' şeklini alan kelime, İtalyanca'da 'arte' ve Fransızca'da 'art' olarak günümüzde kullanılan ismine kavuşmuştur.

Sanat; yaratıcılık ve hayal gücünün bir biçimde ifade edilebilmesi olarak tanımlanabilir. Sanat, genellikle plastik veya görsel dedimiz sanatlar için kullanılır. Bütün bu sanatların kullandıkları malzemeler farklı olmasına rağmen, ortak özellikleri de bulunmaktadır.

Ressam çevresinde gözlemlendiği dünya ile kendini ifade etmeye çalışır. Şair güncel yaşamımızdaki sözcükleri kullanır. Mimar ise, sanatını başka işler için yararlı olan binalarla ifade eder. Ancak tüm bu sanatların ortak özellikleri vardır. Hoşa gitmek ve beğenilmek isteği. Bu isteğe bağlı olarak ise sanatın en basit tanımı 'Hoşa giden biçimler yaratma çabası' olarak yapılabilir. (Ersoy, 1995: 5)

Sanatın ana özelliklerinden biri, insanın yaratıcı gücü ile birleşen iradeli bir eylem olmasıdır. Alman düşünürü J. W. Goethe'nin '*Sanat uzun, hayatımız kısadır*' diye ifade ettiği sözler, sanatın sonsuzluk boyutundaki, varlık temeli olan gerçekliğini vurgulamaktadır. Sanat insanlık kadar eskidir ve sanatçının aldığı etkileri, bir tasarım ve kurma sonucu, malzeme ile biçimlendirdiği, estetik olarak verdiği tepkileri içerir.

Sanat'ın oluşumunda var olduğu düşünülen üç aşama bulunur: Birinci aşamada; renkler, sesler, hareketler ve çeşitli dış tepkiler sanatçı tarafından bir süreç içinde algılanır. İkinci aşamada; sanat estetik endişe taşımakta ve üçüncü aşama da ise, sanat ve sanatçı ilişkisinin, sanat eseri ile sanatçının kimliklerinin özel yanını ifade eder. Daha önceden varolan duygu ve heyecanlar bir düzene kavuşturulur. Bu aşamaların sonunda, düşünce, duygu ve tepkilerin, sanatçının özel düzenlemesi yaratımında yer alan sanat eseri oluşturulur. Oluşan sanat eseri, sanatçının kendini eserleriyle ifade ediş şeklidir.

Sanat eseri, izleyeni yaşanır dünyanın gerçekliğinden uzaklaştırıp kendi dünyasının gerçekliğine götürür. Bir sinema eserini izlediğimizde, kendi zaman ve

mekanından uzaklaşıp sinema eserinin zaman ve mekanında buluşuruz. Bir resim izleyeni de yine kendi gerçekliğine götürür. Okuyucu yaşamında karşılaşamayacağı birçok düşünce ve duyguyu edebiyat eserinde bulabilir. Sanatın bir yanı, sanat eserlerini izleyenin, kendi yaşamına bulup yaşayamayacaklarını duyup yaşamasını sağlar. Sanatçı özellikle çağının ve toplumun bir insanıdır. Çağın yaşantı ve olaylarından etkilenmesi çok normaldir. Bu etkilenme sonucunda, oluşturduğu eseriyle, diğer insanlara duygu yükleri ve fikirler ulaştırmaya çalışır. Çalışmaları ile içinde yaşadığı toplumdan evrensele ve geleceğe uzanan iletişimde görev alır. İşte sanatın işlevlerinden biri, bireyler arasındaki iletişimi güçlendirmektir.

Sanat eseri, sanatçının doğadan aldığı etkilere estetik olarak verdiği tepkileri içermektedir. Sanatın yaratılmasında kullanılan çizgi, biçim, söz, ses gibi unsurlar, sanatçı tarafından seçilmiş soyut varlıklardır. Sanatçının gerçekleştirdiği bu soyut unsurlara sistemli iradeli çaba ile bir düzen getirmektir. (Şişman, 2011: 31)

Sanat eserleri manevi değerlerin, güzel ruh durumlarının, sanat izleyicisi tarafından paylaşılmasını gerçekleştirir. Estetik zevk insanlar arasında geliştirilerek, bağlayıcı birlik oluşturulmaya çalışılır. Bu birlik, bireyden başlayarak ulusallığa ve giderek evrenselliğe doğru yol alır. En etkili noktada sanatın dilinin evrensel olduğudur. Sanat eseri, bilim ve felsefenin ışığında, oluşturulur. Sanat eseriyle anlatılmak istenen her düşüncenin, sözün, mutlaka bir düşünsel boyutuda vardır.

Tarihsel olarak bakıldığında sanat kavramı oldukça değişkenlik göstermiş olup, her dönem neyin sanat eseri olarak adlandırılacağı tartışma konusu olmuş ve zaman içinde değişik kıstaslar getirilip yeni tanımlar yapılmıştır.

Sanat sanat içindir veya sanat toplum içindir gibi kavramlar öne sürülmüş, hatta akademik çevreler sanatın tanımlanabilir olup olmadığı konusunda bile uzlaşamamışlardır.

Alman filozof İ.Kant'a göre; *‘Sanatın kendi dışında, hiçbir amacı yoktur. Onun tek amacı kendisidir. Güzel Sanatı ancak deha yaratabilir’.*

Hegel'e göre; *‘Sanattaki güzellik doğadaki güzellikten üstündür. Sanat, insan aklının ürünüdür. Kendisine doğanın taklidinden başka amaç bulmalıdır’.*

Marks'a göre; *‘Yaratıcı eylem, insanın ve doğanın karşılıklı etkileşiminin bir aşamasıdır. Bu, toplumsal bir karakter taşır. Sanat, yaşamı insanileştiren bir*

olgudur. Araştırmacı, yaratıcı, çok yönlü tümel insana ulaşma çabası içinde sanatlar gelişebilir’.

İtalyan eleştirmen ve tarihçi Benedetto Croce’a göre; ‘*Sanat, sezginin ve anlatımın birliğidir. Bireysel ve teorik bir etkinliktir. Doğa, sanatçının yorumu ile güzel olabilir’.*

Tolstoy ise, ‘*İnsanın bir zamanlar yaşamış olduğu duyguyu, kendinde canlandırdıktan sonra, aynı duyguyu başkalarının da hissedebilmesi için hareket, ses, çizgi, renk veya kelimelerle belirlenen biçimlerle ifade etme ihtiyacından sanat ortaya çıktı’* demiştir.

Açık olan nokta ise sanatın insanlığın evrensel bir değeri olduğu, kısıtlı ve değişik şekillerde bile olsa her kültürde görüldüğüdür. Sanat eserleri ulusların düşün hayatının görülür anıtlarıdır. Tarihlerinde sanat eserlerinden yoksun toplumlar, egemen devlet olarak yaşama şansına sahip olamamaktadırlar. Ulusların sanat alanında bir geçmişe sahip olmaları ise yüzyıllar boyu çalışma gerektirmektedir. Sanat eserlerinin içinde doğduğu kültürün oluşmasında başka kültürlerin payı da vardır. Bu açıdan yapılan gözlemler sanatın sınırlar aşıcı karakterde olduğunu göstermektedir.(Turani,1995)

2.1. Sanatın Sınıflandırılması

“Güzellik” uzun süre sanatın en önemli niteliği olarak görülmüştür. Bu durum sanatın tanımına da yansımış, “Belli bir güzellik anlayışıyla yapıt üretmek, bir güzellik ifadesi” türünden tanımlamalar geliştirilmiştir. Belki bu kavramdan yola çıkılarak Güzel Sanatlar olarak adlandırılmıştır. Güzel Sanatlar geleneksel ve çağdaş olmak üzere iki biçimde sınıflandırılabilir.

Geleneksel sınıflama, güzel sanatları, hitap ettiği duyu organlarına göre sınıflamaktadır. Buna göre, görsel sanatlar (plâstik sanatlar); göze ve görmeye dayanan sanatları, resim, heykel, mimari gibi. Fonetik sanatlar; müzik ve edebiyatı, ritmik sanatlar ise; hem görme ve hem de hareketle ilgili olan sinema, opera gibi sanatları kapsamaktadır. Ancak, bu sınıflandırmanın ister istemez dışında kalabilen bazı türler de olabiliyordu. Karikatür veya seramik gibi.

Bu sebeple, daha çağdaş bir sınıflandırmaya gerek duyulmuştur. Bu sınıflamada söz konusu edilen sanat dalının niteliği ve tekniği göz önünde bulundurulmaktadır. Buna göre, şöyle bir sınıflandırma yapılabilir:

Yüzey Sanatları: Tüm iki boyutlu sanat çalışmaları, yani bir eni ve bir boyu olan kâğıt veya tuval üzerine, bir duvar ya da kumaş üzerine uygulanan sanatlardır: Resim ve türleri (yağlı boya, sulu boya, baskı sanatları, afiş, grafik çizimler), duvar resmi, minyatür, karikatür, fotoğraf, batık, süsleme vb.

Hacim Sanatları: Üç boyutlu sanat çalışmalarıdır. heykel, seramik, endüstri ürünleri tasarımı gibi.

Mekân Sanatları: İç ya da dış mekânı içine alan ya da düzenleyen sanat dallarıdır. En başta mimarî olmak üzere (bahçe mimarîsi, peyzaj mimarîsi), çevre düzenlemesi gibi mekâna ilişkin tüm tasarım çalışmalarını kapsar.

Dil Sanatları: Edebiyat ve yazı türlerini kapsayan sanatlardır: Roman, hikâye, şiir, deneme, tiyatro metni, film senaryosu vb. gibi.

Ses Sanatları: Müzik ve bütün türlerini kapsayan sanatlardır. Halk müzikleri, klâsik müzikler gibi.

Hareket Sanatları: İnsanın, bedeniyle anlatım gücü kazandırdığı sanatlardır: Bale, dans türleri, halk dansları, pandomim vb.

Dramatik Sanatlar: İnsanın, eyleme dönüşmüş ifadelerle kendini veya bir olayı, bir olguyu anlattığı sanatlardır: Tiyatro, opera, müzikal oyun, kukla gibi sahne sanatları, sinema, gölge oyunu gibi.

2.2. Sanatın Gelişiminde Toplumsal Faktörler

Tarih boyunca sanat, toplumların sosyal, politik, ekonomik ve teknolojik yapılanmalarından şekillenmiş ve dönüşüme uğramıştır. Toplumsal yaşam özellikle 19.yy'dan itibaren her alanda köklü değişimlere uğramıştır. Ülkeler arasındaki yeni pazar ilişkilerinde ve üretim, dağıtım ve tüketim sürecinde yaşanan değişimler sonucunda ortaya çıkan bilim, teknoloji, endüstri, kentleşme, demokratik toplum gibi yeni kavramlar insanlığı etkilemiştir. Modernizm'in başlangıcı olarak da adlandırılan

bu dönemde yeniliğe ve deneye açık, demokrat, geçmişten çok geleceği düşünen, bilim ve teknolojiye inanan ve evrensel standartları önemseyen bir insan tipi ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla insanların sanat anlayışları ve beğeni düzeylerinin değişime uğraması kaçınılmaz olmuştur.

Farklı çevrelerden, hatta kültürlerden etkilenme olayı modern çağda tüm açıklığıyla ortaya çıkmıştır. Etkilenme, sanatın “evrenselliğini” destekleyen bir durumdur. Bir Aztek kafatası ile yüzyılımızın büyük heykeltisi Henry Moore’un bir yapıtını, toprak malzemeden yapılmış bir Kolombiya heykeltisi ile Picasso’nun bir çalışmasını, Orta Afrika’dan ağaç, bakır ve pirinçten yapılmış bir cenaze tören figürü ile İsviçreli ressam Klee’nin bir resmini bir arada düşünebilirsiniz. (Tükel, 2009)

Karşılaşılabilecek benzerlikler, çağdaş sanatçının esin kaynakları konusunda bir fikir verirken sanatın nasıl kıtalararası bir etkilenme, giderek bir bütünleşme yolu olduğunu da göstermektedir. Sanat etkilere açık, sınırsız bir yaratma eyleminin sonucudur, bağımsız bir yapısı vardır.

2.2.1. Sosyolojik Etkiler

Sanatı kuşkusuz, içinde bulunduğu toplumun ekonomik ve kültürel değerlerinden soyutlamak olanaksızdır. Çağın düşünce, bilim, toplum yapısı ve teknolojik gelişmeleri hakkında bir fikir sahibi olmadan sanatı anlayabilmek imkansızdır.

19. yy sonu ile 20. yy ‘ın ilk yarısını içine alan ve çağ dönümü olarak adlandırılan zaman diliminde, Batı Dünyası endüstri devriminin getirdiği büyük değişikliklere sahne olmuştur. Endüstri devrimi ile birlikte milyonlarca insanın yaşantısı kökten değişime uğramıştır.

Daha önceleri köylerde, kasabalarda tarımla uğraşan insanlar, bu dönemde kurulan fabrikalarda çalışmaya başlamışlar ve fabrikalara yakın çevrelere yerleşerek, birçok kentsel yerleşim alanları oluşturmuşlardır. Fabrikalarda çalışmanın getirdiği kazanç tarımdan elde edilen kazançtan daha fazla olunca, akın akın kentlere göçler başlamıştır. Böylece nüfusu hızla artan endüstri kentlerinin çehresi, yüksek yapılar, geniş bulvarlar, çeşitli ulaşım araçlarıyla değişime uğramıştır. Bu kent kompozisyonu sayesinde çeşitli meslek grupları oluşmuştur.

Kırsal toplumdan endüstri toplumuna geçişte kişiler artık doğayla iç içe özgürce yaşamaktan ayrıldığı gibi, bu sistemde oluşturulmuş iş disiplinine körü körüne uymak zorunda kalmışlardır. Bu şekilde doğadan kopan insanlar kalabalık kentlerde yan yana ve üst üste apartman dairelerinde birbirine yakın fakat ruhen birbirinden uzak, sadece çıkar birliği içinde bir yaşam oluşturmuşlardır. Endüstriyel materyallerin getirdiği rahat yaşama olanaklarına karşın, örneği görülmemiş yeni sorunlarla insanlar iç dünyalarına kapanmışlardır.

Endüstrinin gelişmesiyle insanların işinin azalıp ona daha çok boş zaman bırakarak onu mutlu etmesi gerekirken tam tersi olmuştur. Gittikçe daha fazla üretim ve daha fazla tüketim amacıyla insanlar yoğun bir çalışma temposu içine girmiş ve endüstri ülkelerinin gelirleri tarihte örneği görülmemiş düzeylere çıkmıştır.

Endüstri zengini ülkelerde, sanayi tesislerine sahip olan orta sınıf zenginleşerek, aristokrasinin egemenliğine son vermiştir. Ekonomide kapitalist sistem giderek güçlenmiş ve sınıflar arası gelir uçurumu büyümüştür. Çalışan sınıfların ezilmesi toplumsal bunalımı arttırmıştır. Bunu sonucunda I. II. Dünya savaşları yaşanmış ve bu dönemde çoğu ülkede sınırlar ve yönetim şekilleri değişerek, cumhuriyet, sosyalizm, komünizm gibi idare şekillerine geçilmiştir.

Sanayileşmeyle birlikte makineleşen insan, kentlerdeki yaşam hızı ve yakalanamayan zaman, kırık kopuk ilişkiler sanata bir öfke patlaması, bir çılgılık şeklinde yansımıştır. İnsanı içine alıp yavaş yavaş yok eden bu düzene karşı koymak ancak sanatla mümkün olmuştur.(Coşkun, 2005: 63)

İnsanın kendi içine gömülerek yaşamasına, içine düştüğü bunalımlara karşı sanat, artık bir içe gömülüşün değil, insanın içine attıklarının taşıp patlamasının anlatımı olmuştur. Bu sanatsal anlatım, geçmişin bütün anlatım biçimlerini bir kaleme kenara atmış ve bu dönemde, sanatçı, filozof, şair ve yazarlar beraberce yeni bir görsel dil yaratmışlardır.

2.2.2. Teknolojik Etkiler

19. yy icatlar yüzyılı olarak bilinir. Çünkü birçok bilim adamı ve araştırmacı, yaptıklarıyla insanoğlunun yaşamını derinden etkileyecek birçok buluş gerçekleştirmiştir. Lokomotif, buharlı gemi, silindirli baskı makinesi, demiryolu, elektrikli telgraf, odundan kağıt yapılması, lastik tekerleklerin bulunması vs...

Buluşlar teknolojik gelişme sonucu ortaya çıkarken toplumsal değişimlere ivme kazandırmıştır. Bu yıllarda gerçekleşen teknolojik gelişmeler ile ekonomik ve toplumsal değişimler, bir yandan var olan sanat dallarının biçimlerinin değişmesine, yeni formlar kazanmasına, diğer yandan da yeni sanat dallarının ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Örneğin fotoğraf makinesinin icadı ile gerçekçi resimlere gerek kalmamıştır. İnsanlar portre yaptırmaktansa fotoğraf çekirtmeye başlamışlardır. Artık görüntü, tüm gerçekliğiyle anlık olarak dondurulabildiğinden ressamın belgesel nitelikli resimler yapmalarına gerek kalmamıştır. Bunun üzerine, ressamlar, fotoğrafın yapamayacağı şeyleri denemeye ve eserlerinde insan duyum ve algılarının dışavurumunu yansıtmaya başlamışlardır. Böylece sanatçılarda yeteneğin yanında yaratıcılığın da önemi artmıştır.

İletişim araçlarının (telefon, telgraf vs.) yanı sıra günlük ve periyodik yazılı basın ile haber iletimi ve bilgi alışverişi daha önce hiç görülmemiş türden bir enformasyon ağı yaratmış olup, sanat alanına da birçok yenilik getirmiştir. Bu dönemde yeni ortaya çıkan Reklamcılık, Afiş, gibi görsel sanatlarda yaratılan yeni formlar ile Grafik Tasarım Sanatı oldukça önem kazanmıştır.

İletişim ve ulaşımın bir diğer önemli katkısı da bilgi aracılığıyla oluşan yeni bir sanat ortamının uluslararası bir nitelik kazanmasıdır. Artık sanat tek merkezden değil, birçok merkezden gelişmeye ve birbirlerinden etkilenmeye başlamıştır. 1860'lardan yüzyılın sonuna kadar Japon gravürleri, zamanın Avrupa sanatı ve sanatçıları üzerinde büyük etki yaratmıştır. Empresyonist sanatçılar, düz cüretkar asimetrik olan Hokusai baskılı kompozisyonlardan oldukça etkilenmişlerdir. Toulouse-Lautrec Japon Sanatından etkilenmiştir. Sanatçı bu etkileşimle baskılarında açıktan koyuya doğru renklendirme tarzını ve tasvirlerini kullanarak, zarafetin ruhunu yakalayan posterler üretmiştir.

2.2.3. Ekonomik Etkiler

Ekonomik gerçekler sanatın üslupsal gelişimi ile dolaylı olarak ilgilidir. 19.yy öncesi monarşik yönetimli tarım ekonomilerinin, 1800'lerden itibaren ortaya çıkan ve 1960'lara değin süren makine endüstrisi ekonomilerinin ve son olarak da

1960'dan günümüze kadar uzanan yeni elektronik çağın liberal ekonomilerinin sanatın gelişimine farklı etkisi olmuştur.

Fransız devriminden önce toplumlar genellikle monarşi ile yönetilmekte olup bütün sermaye krallar, imparatorlar ve bu çevredeki soylu toprak sahiplerine aitti. Dolayısıyla bu dönemde sanatçılar, Tanrının yeryüzündeki temsilcisi olan kral ve onun asalet dağıttığı soylular ile toplum üzerinde sarsılmaz büyük gücü olan din kurumlarının hizmetindedir. Bu nedenlerle onlara yaraşır üretilen sanat eserlerinde anıtsallık ve ölümsüzlük ön planda tutulmuştur. Figür, çevre ve eşyaya ilişkin karakteristiklerinde saygı uyandıracak bir biçimde olmalarına dikkat edilmiştir.

19. yy'ın başlarında ortaya çıkmaya başlayan makine endüstrisinin yarattığı liberal ekonomili, parlamenter sistemli sanayi toplumunda sermaye el değiştirmiştir. Yeni endüstrinin kurulması ile içinde tüccar ve sanayicilerin olduğu maddi birikimi yüksek yeni bir sınıf olan burjuva sınıfı oluşmuştur.

Bu toplumlarda sanatçı, ürettiği yapıtını kentsel yaşamda yeni söz sahibi olan bir kesime, yani zengin burjuva ve çağın yeni beyinsel kültürünü yaratan aydınların ilgisine sunmaktadır. Sanatçının hitap ettiği ya da onun yapıtına ilgi gösteren kesim değişmiştir. Bu süreçte, toplumun aydın entelektüel kesimi, kişilikli, sanatı sanat için yapan bağımsız sanatçısı boy göstermiş ve kimseye hesap verilmeyen sanat anlayışı benimsemiştir.

1960'lardan sonra yeni endüstri ürünlerinin uluslararası pazarlarda büyük ilgi görerek alıcı bulması, fabrika sahiplerine o zamana değin inanılmaz boyutta para kazandırarak tarihin kaydettiği ilk kapitalist güçleri yaratmıştır. (Turani, 2008: 160)

Sosyo-ekonomik yapının “*serbest piyasa ekonomisi*”ne dönüşmesi ile sanatın değer taşıması, sanat eserini alınır ve satılır bir meta haline getirmiştir. Böylece sanat eserinin de pazarda yenilik yaratma yarışı başlamıştır. Bu durum, sanatçıları yeni arayışlara sürükleyerek pek çok akımın doğmasına yol açmıştır.

Hızla değer kazanan ve el değiştiren “*para*”, büyük insan kitlelerinin ona ve onun sunduğu olanaklara ulaşma sevdasıyla hareket etmesine, birçok evrensel değer de nitelik değiştirmesine yol açmıştır. Parayı temsil eden birçok nesne ve ürünün, gelişen endüstri ve teknoloji aracılığıyla “*ucuz*”laştırılarak kitlelere sunulması “*kiç*” olgusunu doğurmuş, insanlar “sanatsal doyumlarını” kolay yoldan sağlamayı tercih eder olmuşlardır.

Bu arada, ardı ardına yayılmaya başlayan “popülerlik” ve “tüketim” gibi kavramlar, geniş halk kitlelerini ve onların tutumlarını nitelemeye başlamıştır. Tüketimi sürekli ve etkili kılmak adına, sanat ürünlerinin de teknoloji ile çoğaltılıp satılması söz konusu olmuş ve Grafik Tasarım Sanatı diğer sanat dalları arasında oldukça ön plana geçmiştir.

2.3. XX. ve XXI. Yüzyıl Sanat Anlayışları

Sanat her zaman içinden doğduğu çağa ayna tutar. Dolayısıyla eski çağlara ait resimsel eserler sanatçının yaşadığı dünyanın derinliklerine inmek için aydınlatıcı bir ışık sunar. İnsanların nasıl yaşadığını, nelere önem verdiğini ve dünyayı nasıl algıladığını gösterir.

19. yy sonlarından 20. yy’ın ikinci yarısına kadar olan dönem modernizm, 1960’lardan sonra ki dönem ise postmodernizm olarak adlandırılmaktadır.

2.3.1. Yirminci Yüzyıl Sanatı

Sanat tarihinin belki de en çok sanat akımının yer aldığı 20. yüzyılın ilk on yılından itibaren çok yoğun bir biçimde ortaya çıkan bütün sanat akımlarının tek ortak noktası hepsinin çağın hızlı yaşam biçimi ve hızla yükselen teknolojik seviyesiyle irtibatlı olarak yeni ifade biçimleri arayışında yarış halinde olmasıdır. Teknolojinin önemli desteği olduğu kadar, bir ölçüde de rakibi olduğu 20. yüzyıl sanatı önceki yüzyılların sanat anlayışından farklı bir biçimde görünen gerçek veya gerçeklerin ifadesinden çok ifade edilmeyen şeylerin ve görünmesi mümkün olmayan etkileşim öğelerinin bir yansıma aracı olarak kullanılması esas olarak kabul edilmiştir.

20. yüzyıl sanatı da; bütün bu plastik sanat kollarının birbirlerini tamamlayabileceği bir anlayış olmuştur. Bu sebeple özellikle mimarların, ressamaların ve heykeltıraşların yanında 20. yüzyılın önemli medya unsurlarından Grafik Sanatı ve fotoğrafın da diğer sanat dallarıyla bir birliktelik içinde hareket etme eğilimi söz

konusudur. Bütün sanat kollarının teknolojinin gelişmesinde hıza koşut olarak hızlı bir değişim ve gelişim gösterdiği de gerçektir. (Beksaç, 1994: 115,116)

Modernizm, feodaliteden ulus-devlete, Tanrı iradesinden insan iradesine, dinselikten bilimselliğe, öte dünyadan bu dünyaya, doğuştan gelen soyluluktan satın alınan soyluluğa, himayeden piyasa ekonomisine geçiş sürecinde zamanın yeniliklerine uyma sanatı olarak tanımlanabilir.

Bu dönemde ortaya çıkan Modern akımlar birbirleriyle, sanatın duyguları ve zihin durumlarını (Dışavurumculuk), ruhsal düzeni (Yeni Plastikçilik), toplumsal işlevi (Yapısalcılık), bilinçaltını (Gerçeküstücülük), temsilin doğasını (Kübizm), burjuva toplumları içindeki toplumsal rolünü (Dadacılık) araştırması gerekip gerekmediği, konusunda mücadeleye girdiler. Bu yönelimlerin bazıları birbirleriyle örtüşmüştür. Sanat, giderek gerçeği, ister özel türde bir modern gerçeği (Gelecekçilik), ister evrensel gerçeği (Suprematizm) keşfetmenin aracı haline gelmiştir. (Little, 2010: 98)

2.3.2. Yirmibirinci Yüzyıl (Günümüz) Sanatı

21. yüzyılın sanatçıları önceki kuşaklarla belirlenmiş bütün sanat geleneklerinden kopmuştur. Modern dünyayı bütün karmaşıklığıyla anlamak için, önceki bütün sanat kurallarını bir yana bırakıp soyuta yönelmişlerdir. Özne dışavurum ve yaratıcı yenilik sanatsal ustalığın önüne geçmiştir. Bu dönemde, sanat dışı malzemelerin kullanılmasıyla, geleneksel resim ve heykel repertuarı daha yeni kategorileri de kapsayacak biçimde genişlemiştir.

Postmodernizm, 1960’larda başlayan kent kökenli kültürel bir değişim sürecidir. Bu yıllarda yaşanan kapitalizmin dünya çapındaki kriziyle, ekonomik ve politik kazanımlar marjinalleşmiş, 1980’li yılların sonunda da sosyalist blok çökmüş ve kapitalizm alternatifsiz kalmıştır. Küresel kapitalist sermaye için ulusal devletlerin kontrol gücü azaldığından tüm dünya onun pazarı olmuştur. Ayrıca bilim ve teknolojinin ileri boyutlara varmasıyla daha çok ve ucuz üretilen elektronik araçlara insanların daha kolay sahip olmasının yanı sıra, ulaşım ve iletişimde varılan inanılmaz boyut ile insanların tüm dünyadaki olan bitenden aynı anda haberdar olması bir ‘*küresel kitle kültürü*’ yaratmıştır.

Postmodernist duyarlılığın toplumsal zemindeki oluşmasında bir başka etken olarak, aydınların toplumun kültürel zevki üzerindeki otoritesinin, TV ve medya yayımlarının çoğalması nedeniyle zayıflaması ve bunun yerini popüler halk kültürlerinin, gelip geçici moda ve kitle zevklerinin almaya başlaması gösterilmektedir.

Modernist söyleme tamamen karşı çıkan bu postmodernist anlayış, sanatın yaşama yön verme ya da yaşamı eleştirme gibi bir işlevi olmaması gerektiğini savunmaktadır. Sanatın temel işlevi, yapıtta yaşamın yansımasıdır. Çağdaş toplumlarda yaşam kitleleşiyorsa, sanat yapıtının estetik değerini de kitle beğenisi belirleyeceği iddia edilmektedir. (Turani, 2008: 194)

Fotoğraf makinesinin icadı sanat dünyasında büyük dönüşümlere sebep olmuştur. Kısa süre sonra yerini hareketli görüntünün egemenliğini sağlayacak olan sinemaya bırakarak ikisi birden bu yüzyıla damgasını vurmuştur. Egemenliğini sağlayan şey imge olmuştur. Yazılı imgenin algılanma güçlüğüne bertaraf etmiş, belli psikolojik mekanizmaların etkinliğini kullanmış olan hareketli imge, insan bilincinin kolaylıkla teslim alınması için büyük bir olanak yaratmıştı. Çünkü hareketli imge, yani sinema, reklam filmi, canlandırma sineması ve onun yanı sıra afişler, sayfa tasarımları son sıralarda hayatları işgal etmeye başlayan internet sayfası kendiliğinden bir şey olmanın çok ötesindeydi. (Kahraman, 2005: 252)

Bu arada, küreselleşme ve serbest piyasa ekonomisi politikaları ile dünyada “popülerlik” ve “tüketim” gibi kavramlar, geniş halk kitlelerini ve onların tutumlarını nitelemeye başlamış ve tüketimi sürekli ve etkili kılmak adına yapılan her türlü reklam, afiş, broşür vb. çalışmalarda tasarım olgusu önem kazanmıştır.

3. GRAFİK TASARIM SANATI

Türk dil kurumuna göre Grafik Tasarım; biçim, desen veya çizgilerle gösterilen sanat dalıdır. Grafik sözcük olarak Latince kökenli olup, "grafyn"dan gelmektedir. Yunanca'da ise "yazmak", "kazımak" resim çizmek, desen anlamına gelen "Grafikos" ya da "Graphein" sözlüğünden üretilmiştir.

Grafik kavramı, önceleri tek renkli, daha sonraları çok renkli olacak şekilde, tahta, metal veya taş gibi sert malzemelerin oyularak, üzerine boya sürülmek suretiyle deri veya kağıt gibi malzemelerin üzerine basılması ile elde edilen şekilleri ifade etmek için kullanılmıştır. (Teker, 2009:70)

Plastik Sanatların önemli kollarından biri olan Grafik Tasarımın amacı gerek iletişim gerekse estetik kaliteyi en üst düzeye çıkartmaktır. Matbaa ve baskı atölyelerinde, birtakım baskı teknikleriyle kağıt ve bezer meteryaller üzerine basılan basılı malzemeler yani, afiş, kartvizit, broşür, davetiye, etiket, kitap basma, resimleme, süsleme-ciltleme, tipografi, kart, kutu ve ambalaj tasarımları, çeşitli reklamcılık ve sanayi tasarım ürünlerinin tümü Grafik Sanatlarının konusudur. Bu sanat dalı çok geniş bir alanı kapsamakta olup, temelde güzel sanatların yeni teknolojilerle ve uygulamalı sanatlarla buluştuğu bir akımdır. Bir başka ifade ile grafik sanatlar teknolojik olanakları kullanarak görsel öğelerden bir iletişim dili yaratır.

Grafik tasarım ve grafik sanatlarını resim ve heykel gibi diğer sanat dallarından ayıran en önemli özelliği, yapılan işin baskı için hazırlanmış olması ve birden fazla tıpkı baskısına sahip olmasıdır. (Uçar, Tevfik Fikret.168)

Grafik tasarımın sanat olarak kabul edilmesi 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başında olmuştur. Geniş ve tarihsel açıdan grafik tasarım, geleneksel formlardan ve sosyal fonksiyonlardan doğan, mağara resimlerinden günümüz basın yayın tasarımına kadar tüm görsel işaretleri içerisine alan, her türlü görsel insan iletişimine verilen addır.

Grafik sözcüğü çoğu kez "baskı sanatı" olarak da isimlendirilmiştir. İlk grafik eserler olarak, insan yaşamıyla ilgili yeryüzündeki en eski kalıntı örnekleri olan taş

ve kemiklere kazınmış şekiller gösterilebilir. Grafik sanatı, insanlığın medeniyet ve kültürel gelişmesinde çok önemli katkı sağlamıştır. Zira, ancak resimle daha kesin ve anlaşılır olarak ifade edilmesi mümkün olan çoğu bilgi ve tecrübe, örneğin ayrıntılı teknik konstrüksiyonlar, anatomik özellikler, bitki ve hayvan şekilleri yüzyıllar boyunca grafik baskı sanatı sayesinde bir kuşaktan diğerine aktarılabilmiştir.

Bilginin kuşaktan kuşağa aktarılabilmesi, özellikle aynı bilginin aynı anda çok sayıda insana ulaştırılarak yaygınlaştırılabilmesi ancak baskı tekniklerinin gelişmesi ve birbirinin aynı resimlerin çok sayıda üretilmesi ile mümkün olabilmektedir. Grafik baskı teknikleri zaman içerisinde ortaya çıkan tecrübe ve denemelerin geniş kitlelere yayılmasına yardımcı olduğu gibi, yeni fikir ve görüşlerin ortaya çıkmasına da imkan sağlamıştır. (Teker, 2009:70)

Grafik sanatlar başlangıcından günümüze kadar ekonomik, siyasal, kültürel ve teknolojik gelişmelerden en çok etkilenmiş sanat dallarından biri olup, zamanın sosyal ve politik kaygılarına görsel bir ses vermektedir. Tasarımcı güncel bir bilgiyi, çağdaş bir beğeni anlayışı içinde çağdaş araç ve malzemelerle sunmak zorundadır. Bu nedenle de yeni eğilimleri, teknolojik buluşları, yaşadığı dönemdeki sosyal, kültürel politik vb. sorunları yakından izlemeli, öncelikle güvenilir, yenilikçi ve kişisel bir yaklaşım biçimi bulmaya çalışmalıdır.

3.1. Grafik Tasarım Sanatının Tarihsel Gelişimi

Grafik Tasarım ve tasarımcının kökenleri, hissettiklerini, korkularını, mesaj ve beklentilerini çizimlerle anlatmaya çalışan ilkel insana kadar uzanır. İnsanlar, sosyal, biyolojik ve kültürel bir varlık olarak; hayatlarını emniyetli bir şekilde sürdürebilmek için, topluluk halinde yaşamak zorunda olmuşlardır. Bu durum, insanlara birbirleriyle iletişim kurma gereksinimini doğurmuştur. Bu iletişim boyutunu keşfeden insanlar, sembolik yapıyı keşfetmiş, bu yapının gösterdiğinden daha çok şey ifade edebildiğini öğrenmiştir. Doğal bir güdüyle düşüncelerini ifade edebilecek işaret ve semboller yaratmıştır. (Uçar, 2004: 92)

İnsanların eski çağlarda avlanmak, eş bulmak, beslenmek, vb. için kullandıkları görsel ve sesli işaretler, bugün bildiğimiz anlamda bir dilin sesleri veya

görselleri değildir. Ancak iletişim kurmak adına önemlidir. Görsel bir tarihçe izleyecek olursak; mağara resimleri, çivi yazısı, hiyeroglifler, tahta baskı, taş baskı, matbaa, fotoğraf, ofset ve günümüz dijital ortamı, insanın görsel iletişim kurduğu platformlar olmuşlardır.

Grafiğin tarihi; elde bulunan ilk görsel belgeler olarak, insanların yaşadıkları mağaralar duvarlarına yaptıkları resim, işaret ve çeşitli çizimleri ile otuz-kırk bin yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Yapılan bu resim ve çizimler, iletişime ilişkin ilk örnekler olarak değerlendirilebilir. O dönem insanının yaşamında yararları olan araç gereçler, çanak, çömlek ve çeşitli süs eşyası gibi nesneler bu çizimlerle tasvir edilmişlerdir. Böylece insanlar, yüzyıllarca oluşturdukları resimler, çizimler ve çeşitli göstergeler aracılığıyla çevresine ve başka toplumlara gerekli mesajları iletmış ve kitleler arası iletişimi sağlayarak yaşamı anlamlandırmanın yolunu bulmuşlardır.

İnsanlık tarihinin dolayısıyla iletişim tarihinin dönüm noktalarından biri de yazının bulunmasıdır. Yaklaşık MÖ 6000’li yıllarda Sümerler tarafından bulunan yazı belli simgelerin, sadeleştirilmiş resim ve işaretlerin kullanılmasından oluşmaktaydı. Piktogram yani düşünce yazısı adını alan bu yazı çeşidi, nesneleri farklı bir anlatım diliyle açıklamaya yarayan, şekillerin yan yana getirilerek bir düşüncenin açıklanması esasına dayanıyordu.

MÖ. 3000 yıllarında Mısır Uygarlığı, daha etkili ve kalıcı olan ve yaşamdan örneklerle yer verilen hiyeroglif adında başka bir yazı türü kullanmıştır. Okunabilen ve simgelerden oluşan bu yazılar; resme ilişkin özellikleriyle, ifadenin sembolleştirilip görselleştirilmiş şekliydi. Bu dönemden başlayarak, insanoğlunun görsel ve sözel ifade biçimlerini bir tasarım disiplini içinde sunması, grafik tasarımın ilk örnekleri ve başlangıcı diye kabul edilebilir.

Zamanla insanoğlu ihtiyaca göre yeni anlatım olanaklarını geliştirirken; mesajı veya gerekli olan bilgiyi kendisi dışındaki insanlara ulaştırmak için daha seri üretime ihtiyaç duymaya başlamıştır. Böylece, iletişim tarihinde önemi büyük olan ilk baskı uygulamaları, Sümerlerin kil veya taşa oyulmuş kalıplarla başladığı bilinmektedir.

Bilginin kuşaktan kuşağa aktarılmasında, yazı ve simgelerin, taş veya kil tabletler, deri, kumaş, papirüs ve ağaç kabukları gibi malzemeler üzerine yazılarak saklanması etkili olmuştur. Bu malzemelerin hem üretimi hem de saklanması

korunmasındaki zorlukların getirdiği arayışlar ve kağıdın bulunması ile iletişim alanı daha da genişlemiştir. Kağıdın bulunmasından sonra iletişimin diğer bir dönüm noktası ise baskı teknolojilerindeki gelişmeler olmuştur. Baskı teknikleri ve kağıt üretimi birbirinden ayrı düşünölmeyecek kadar önemli iki unsur olarak; bilgi ve belgelerin, görsel alana ilişkin her türlü kültürel birikimin saklanabilmesini kolaylaştırmış ve daha sonraki kuşaklara aktarılmasında taşıyıcı bir görev üstlenmiştir.

1450’de Gutenberg’in matbaayı bulması, insanoğlunun gelişiminde önemli rol oynadı. Sembolik yapıdan işaretlere dönüşen yazı, geçen zaman içinde daha da basitleşerek kolaylaşmış ve bu gelişme beraberinde bir yaygınlığı da getirmiştir. (Uçar, 2004: 92) Endüstri Devrimine kadar olan süreçte grafik olgusu ressamı ve matbaa elemanları tarafından yürütölmekte olup bu dönemde, yayıncılık ve ağırlıklı olarak kutsal kitapların tasarlanıp resimlenerek çoğaltılması konusuna yönelik çalışmaları kapsamakta idi.

15. 16. ve 17. yüzyıllarda ağaç ve metal baskıda tarama tekniklerinin gelişmesi sonucu, daha ayrıntılı ve ton farklılaşmalarına imkan veren baskıların elde edilmesi mümkün olmuştur. Baskıya renk verme olgusu ilk kez bu şekilde ortaya çıkmıştır. 18. yüzyılın sonlarına doğru “*litografi*” (taş baskı) tekniğinin bulunması, grafik sanatın gelişmesinde önemli bir yol oynamıştır. Zira bu yöntem sayesinde, bir eserden çok sayıda kopya elde etmek mümkün olabilmıştır. (Teker, 2009:70,71)

19.yy’da Endüstri devrimiyle birlikte, bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler ve hızlı makineleşmenin getirdiği yeni olanaklar, toplumların yaşamlarını kökünden değiştirmiştir. Bu dönemden itibaren başlatılan sanat hareketleri kapsamında geleneksellik yıkılarak her alanda arayışlar içine girilmiştir. Bu yüzyılın başında grafik sanatın gelişmesine etki eden bir diğer önemli buluş, fotoğraf olmuştur. Yüzyılın ikinci yarısında ise litografi ve fotoğraf tekniklerinin gelişimi bir yandan kitlelerin haber alma imkanlarını geliştirirken, diğer yandan da sanatçıların bu yeni teknikleri iletişim ve tanıtım faaliyetlerinde kullanmalarına imkan sağlamıştır. Modern anlamda grafik tasarım, Arts and Crafts ve Art Nouveau gibi sanat hareketleriyle birlikte hayatımızda etkin bir rol oynamaya başlamıştır.

3.1.1. Arts and Crafts Hareketinde Grafik Tasarım

Endüstri devriminin sosyal, ahlaksal ve sanatsal karmaşasına bir karşı çıkış olarak doğan Arts and Crafts hareketi öncülerinden olan William Morris uzun süre kitap tasarımıyla ilgilendikten sonra grafik tasarım ve baskı ile ilgilenmiştir. Bu dönemde Venedik Romen Harf karakterlerini inceleyerek ‘Golden’, yine gotik harfleri inceleyerek ‘Troy’ ve Troy’un daha küçük bir çeşidi olan ‘Chaucer’ adını verdiği harf tasarımlarını gerçekleştirmiştir. Sahibi olduğu Kelmscott Basımevi ile grafik tasarıma ve özellikle kitap tasarımına katkılarda bulunarak büyük bir hizmet vermiştir. Harf karakterleri tasarımında sağladığı güzellik, bütünü oluşturan en küçük bir ayrıntıyı bile bir tasarım birliği içerisinde ele alması, sonraki nesillere kitap tasarımı konusunda esin kaynağı olmuştur. Morris, kitaplarında olağanüstü grift biçimde tasarladığı bordürler ve dengeli bir bütünlük içinde düzenlenmiş olan tipografik sayfalar okunaklılık açısından çok başarılı olup, tasarım ve baskı için harf karakterleri çeşitliliğinde ve niteliğinde büyük ilerlemeler kaydedilmesine yol açmıştır.

Amerika’da ise kitap tasarımında Bruce Rogers ve harf karakteri tasarımında Frederic W. Goudy adlı sanatçılar bu hareketin içinde yer almış olup, Goudy ilk harf tasarımı olan ‘Camelot’ tan sonra 122 tane karakter geliştirmiştir. Diğer bir tasarımcı olan William Addison Dwiggins Amerikada kitap tasarımında en çok kullanılan ‘Caledonia’ karakterini geliştirmiş ve Grafik Tasarımcı ismini ilk kez ortaya atmış ve kullanmıştır.(Bektaş, 1992: 17)

3.1.2. Art Nouveau Hareketinde Grafik Tasarım

19. yy sonlarında 20. yy başlarında ortaya çıkan sosyal, kültürel, politik ve ekonomik ortamda önemli rol oynayan Art Nouveau, tipografide, süreli yayınlarda ve grafik tasarımda yeni bir görsel anlatım tarzı yaratmıştır. Modern grafik tasarım anlayışının ilk temellerinin atıldığı Art Nouveau hareketinin, yazı ve resmin birlikteliğine dair bir iletişim sistemi yaratması, özellikle de tipografinin bir tasarım ögesi olarak bir geçerlilik kazanmasında büyük payı olmuştur. Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde farklı isimlerle ortaya çıkan bu hareket, her ülkede özgün karakter göstermekle birlikte, esas olarak eski sanat anlayışına karşı çıkarak değiştirmeyi amaçlamıştır. Almanya’da ‘Jugendstil’ (gençlik tarzı), Avusturya’da ‘Secession’

(ayrılıkçılık), İspanya’da ‘Modernista’ İtalya’da ‘Stile-Liberty’ olarak adlandırılmıştır.

Fransa'da Victorya dönemi grafiklerinden Art Nouveau'ya geçiş, kademeli bir şekilde gerçekleşmiştir. Bu geçişte Paris'te çalışan iki grafik sanatçısı, Jules Cheret ve Eugene Grasset önemli rol oynamışlardır. Basın özgürlüğü ile ilgili Fransız yasasının bir çok sansür hükümlerini kaldırarak, afişlerin resmi ilanlar için ayrılan alanlar ve kilise dışında her yere asılabileceğine izin verilmesi, afiş endüstrisinde büyük bir gelişmeye yol açmıştır. Sokaklar, toplumun her kesiminden insanların izleyebildiği bir sanat galerisi haline dönüşmüş, saygın ressamalar artık reklam afişleri tasarlamayı küçültücü bir davranış olarak görmekten vazgeçmişlerdir.

1- Eugene Grasset, La Belle Jardinere

2- Jules Cheret, Afiş

Modern afişin babası olarak adlandırılan Jules Cheret , uzun yıllar resimli litografik afişlerin, sadece duyuru niteliği taşıyan tipografik harf baskısı afişlerin yerini alması için çaba göstermiştir. 1000’den fazla afiş üreten Cheret afişlerindeki figür ve görüntü kalabalığını zamanla azaltmış, kendi basımevindeki çalışmalarıyla da bizzat renkli baskının gelişimine katkılarda bulunarak, kullandığı canlı renklerin göze çarpan niteliğiyle, sanatsal afiş yaratmıştır. Bugünkü billboard'ları anımsatan, 1.5 metreye varan ölçülerde büyük boy afiş Paris’te ilk defa uygulayan sanatçı olmuştur.

Toulouse Lautrec ise, Japon sanatı, Empresyonizm, ve Degas'ın tasarım ve kontur anlayışına büyük hayranlık duymuş, Paris'in gece hayatını izleyerek desenler yaparken, bir gazeteci niteliğinde mesaj veren, illüstratif bir üslup geliştirerek "La Belle Epoque" un gece hayatını sergilemiştir. T. Lautrec tüm çalışmalarında, romantik bir güzellikten çok, derinlemesine insan manzaraları sergilemek istemiştir. Karikatüre varan yüz hatları, sarı bir ışıkla aydınlatılmış, dramatik alansal planlar, karakteristik üslup özellikleridir. Toulouse Lautrec, sadece 32 tane afiş ve az sayıda müzik ve kitap kapağı tasarımından oluşan yapıtlarını doğrudan litografik taş üzerine çalışmıştır. Sanatçının afişleri, afiş tasarımının ölçütleri haline gelmiş, hiçbir sanatçı, yazı ile resmi bir bütün olarak kullanabilme konusunda, Lautrec kadar başarılı olamamıştır.

3- The Beggarstaffs

4- Toulouse-Lautrec

İngiliz Art Nouveau hareketini oluşturan en ünlü sanatçılardan biri de Aubrey Beardsley'dir. Alışılmamış, düşsel ve abartılı bir uzunlukta tasarlanmış insan figürleri ve ağır siyah biçimlerin yer aldığı illüstrasyonlarda Japon kalıp baskıları, W. Morris'in üslubu ile birleşerek yeni bir sentez oluşturmuştur. Grafik tasarım tarihinin ünlü iki ismi de, "The Beggarstaffs" takma adını kullanan James Pryde ve William Nicholson'dur. İngiltere'de Beggarstaff'lar modern anlamdaki afiş tasarımının örneklerini vererek, özgün tarzlarını duyumsatmışlardır. Sonradan kolaj adı verilecek olan yeni bir yöntemle o dönem için alışılmamış grafik montaj tekniklerini uygulamışlardır.

5- American General Electric Logo

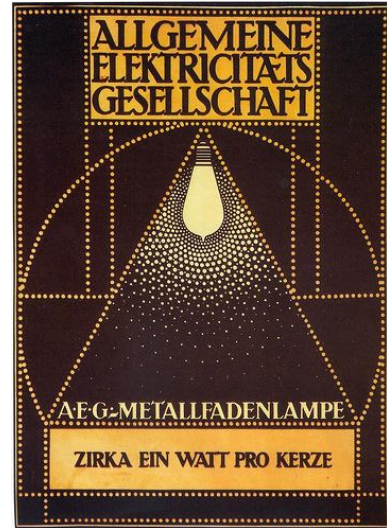
6- Coca-Cola Logo

Bu dönemde tasarlanıp, günümüze kadar kullanılan Art Nouveau üslubunda hazırlanmış amblemlerden biri, “*American General Electric*” diğeri de “*Coca-Cola*”dır General Electiric tıpkı Coca-Cola gibi bütünlük, okunaklılık ve netlik açısından bir amblemde olması gereken tüm gerekliliklere cevap vererek, klasik yapısıyla zamanın yıpratıcılığına karşı koyabilmiş az sayıdaki örneklerden biri olmuştur. (Bektaş, 1992: 23,24)

Resimli afiş Amerika’da önce yayın endüstrisi tarafından benimsenmiştir. “*Harper’s*”, “*Century*” gibi dergilerin yeni sayılarını tanıtan afişler bayilerin ilan tahtalarına asılırken, yeni çıkan kitaplar da afişlerle tanıtılmaya başlanmıştır. Amerika’nın en ünlü Art Nouveau temsilcilerinden biri olan Will Bradley; afiş tasarımı, illüstrasyon, grafik, tipografik tasarım konusuna özgür bir yaklaşım getirmiş, mevcut kural ve alışkanlıkları yadsımıştır. Yazıyı tasarım alanının bir köşesine veya dar bir sütuna yerleştirerek veya dikdörtgen bir biçim oluşturacak şekilde bütün harfleri aynı boyda çizerek, tipografiyi bir tasarım elemanı olarak kullanmıştır.

Alman Jugendstil hareketi Fransa ve İngiltere’nin büyük oranda etkisi altında kalmakla beraber, ondan önceki daha geleneksel olan akademik sanatla bağlarını koparmıştır. Almanların Gotik harflere olan ilgileri nedeniyle bu dönemde Gotik karakterleri Art Nouveau motifleriyle birlikte kullanmışlardır. Büyük bir okuyucu kitlesinin izlediği Jugend dergisi, dönemin avant-garde sanatçılarının grafik ve illüstratif çalışmalarına genel bir bakış getirmiştir. Dergide Art Nouveau türü süsleme yaklaşık her sayfada yer almıştır. Avrupa’nın en iyi harf karakterleri ve baskı teknolojisi, Almanya’da bu zamanda geliştirilmiş, Leipzig ve Berlin’deki yayın merkezlerinde, kitap üretimi konusunda yüksek bir standart elde etmiştir. Bu dönemin önde gelen tipografistleri, Stempel, Bauer ve Klingspor harf dökümhaneleri için, harf tasarımlarını gerçekleştirmişlerdir.

Almanya'nın grafik tasarıma olan ticari yaklaşımı haliyle afiş sanatına da yansımıştır. Afiş sanatçılarından Ludwig Hohlwein, reklam psikolojisinin yöntemlerinden yararlanarak, içerik ve biçimde tüketicinin ulusal ve prestij değerlerine hitap etmeye özen göstermiştir. Bu yaklaşımıyla afiş sanatını ekonomik-sanatsal bir temele oturtturarak, modern anlamda 'ürün afişini' yaratmıştır. Ünlü afiş sanatçılarından Thomas Theodor Heine karikatürcü ve ilustratörlerin yapıtlarının yayınlandığı "*Simplicissimus*" adlı haftalık politik hiciv dergisinin kurucularından biri olarak dergiyi Almanya'daki radikal sağ rejimle mücadele etmek için bir araç olarak kullanmış, özellikle derginin saldırgan ve hicivci tavrını sembolize etmek üzere çizdiği "*Bulldog*" afişi dünyaca tanınmıştır.

7- Peter Behrens, AEG Logo ve Poster Çalışması

Dönemin en ünlü tasarımcıları arasında yer alan Peter Behrens'in AEG firması için gerçekleştirdiği kurumsal kimlik çalışmalarıyla tanınmakta olup, çalışmasında ünlü bal peteği biçimini, hazırladığı amblemden, harf karakteri ve mekân düzenlemesine kadar, her türlü tasarımda kullanarak, görsel kimlikte bütünlük sağlamıştır. (Bektaş, 1992: 34,35)

3.1.3. De Stijl Hareketinde Grafik Tasarım

Akımın önde gelen sanatçıları aynı zamanda yazar ve eleştirmen olan ressam Theo van Doesburg, mimar Gerrit Reitveld ve Piet Mondrian'dır. Akım ütöpik bir

uyum ve düzen fikrini ifade edebilecekleri nihai yalnlık ve soyutlamayı hedefliyordu. Uyum ve düzen unsurların saf geometrik formlara ve ana renklere indirgenmesiyle oluşturulmuştur. Die Stijl aynı zamanda bir yayının da adıydı. Derginin logotype'ı De Stijl dikdörtgen elemanların harfleri oluşturmak üzere düşey ve yatay olarak yerleştirilmesinden meydana gelmekteydi. Biçim ve rengin indirgenmesi düşüncesi, grafik tasarımın gelişiminde önemli bir etkide bulundu.

8- De Stijl Dergisi

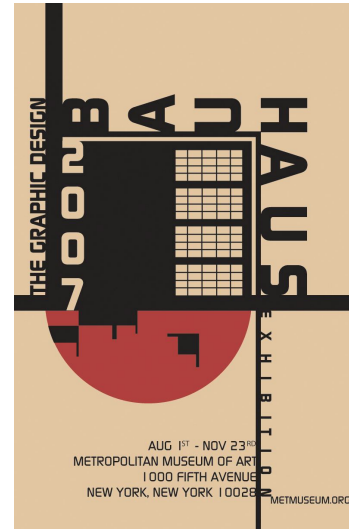
De Stijl'in iki ana özelliği-resim, mimari, plastik iç mekan tasarımı veya kitap tasarımı biçimlerin daima dik açılı, renklerin ise temel renkler-kırmızı, mavi ve sarı-olmasıydı. De Stijl hareketi saf sanatın uygulamalı sanatlar tarafından özümsemesinin gerekli olduğunu savunmaktadır. Sanatın ruhu bu şekilde, mimari, ürün ve grafik tasarım yoluyla topluma nüfuz edecek ve sanat gündelik nesneler düzeyine inmeden, aksine gündelik nesneler ve onların yoluyla gündelik yaşam-sanat düzeyine yükselmiş olacaktı.(Bektaş, 1992: 67)

3.1.4. Bauhaus Hareketinde Grafik Tasarım

Bauhaus akımı, Walter Gropius öncülüğünde, Paul Klee, Wassily Kandinsky, Laszlo Moholy-Nagy, Oscar Schlemmer, Lyonel Feininger, Herbert Bayer gibi ünlü sanatçıların öğretim kadrosunu oluşturduğu uygulamalı güzel sanatlar okulunun felsefesi ile doğmuştur. Bauhaus Okulunun görevi modern

teknolojiyi, yalın ve işlevsel formlarla buluşturarak, gündelik ev hayatına sokmak olmuştur.

Laszlo Moholy-Nagy, çok yönlü ve yenilikçi sanatçı kişiliğiyle, resim, fotoğraf, film, heykel ve grafik tasarım dallarında yeni anlatım olanakları araştırarak, plexiglass gibi yeni malzemeleri, fotomontaj ve fotogram gibi yeni teknikleri, kinetik hareket, ışık ve saydamlık gibi görsel olanakları çalışmalarında kullanmıştır. Bauhaus öğretimi ve felsefesinin gelişmesine büyük katkılarda bulunan Moholy-Nagy tipografi ile fotografiyi birleştirerek ortaya koyduğu önemli çalışmalarla Bauhaus'da görsel iletişim konularına ilgi duyulmasını sağlamıştır. Moholy-Nagy grafik tasarımının ve özellikle afişin, tipofotoya doğru giden bir gelişim içerisinde olduğunu görerek, yazıyla fotoğrafın bu nesnel bütünleşmesini ve mesajı hemen iletmesini, yeni görsel yazın olarak adlandırmıştır.

9- Bauhaus Dönemi, Afiş Tasarımları

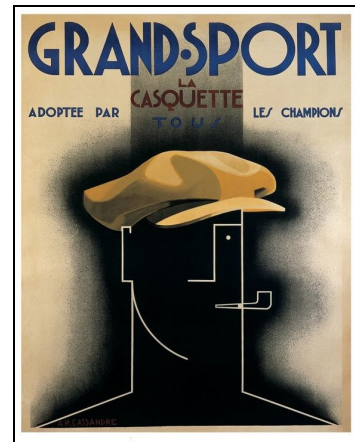
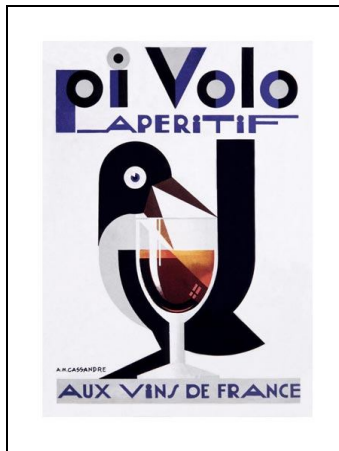
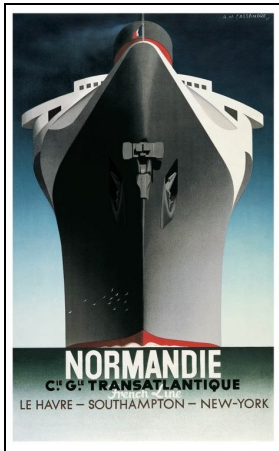
Bauhaus, yazı karakterine getirdiği yeniliklerle de ön plana çıkmıştır. Tipografik tasarıma işlevsel ve konstrüktivist doğrultuda büyük yenilikler getiren Herbert Bayer, evrensel bir harf tipi tasarlayarak alfabeyi, net, basit ve rasyonel bir biçime dönüştürmüştür. Yazılarda serifsiz özellikle Grotesk harf karakterini tercih edilmiştir. Tipografide esas elemanlar olarak, kare, dikdörtgen, üçgen, renk konusunda ise kırmızı, mavi, sarı kullanılmıştır. Tipografide ise sözcüklerin birbirlerine olan önem derecesine göre harf boyu ve harf kalınlığında farklılıklar yaratmış; alan bölmek, farklı elemanları birleştirmek ve önemli elemanlara dikkati çekmek için, çizgi, şerit, nokta ve kare elemanlarını kullanmıştır. Bayer sayfa

düzenlenmesinde, tasavvur edilen bir grid üzerine fotoğraf ve resimleri yerleştirmiş, yazı ve resmi aynı sütun genişliğinde tutarak, tasarıma bir yenilik getirmiştir. Bayer'in tasarımının bir başka yanı da bir sözcüğü öne çıkarmak için, sözcüğün basılacağı alana başka bir renk basarak vurgulamasıdır. Bazen de bir fotoğrafı gerçekçi olmayan bir renkte basarak yabancılaşmanın ilk örneklerini oluşturmuştur.(Bektaş, 1992: 75,)

3.1.5. Art Deco Hareketinde Grafik Tasarım

Art Deco'nun özü, özellikle Kübizm, Fütürizm, Konstrüktivizm, Pürizm gibi Modern Sanat üsluplarını yansıtmış; Mısır, Asur ve İran'ın eski egzotik kültüründen etkilenmiş, geometrik tasarım öğelerini içinde barındırmış ve çok geniş halk kitlelerine ulaşmıştır.

Art Deco döneminde ticari sanat saygın bir meslek olmuş ve Grafik Tasarımcı kavramı doğmuştur. O dönemde gelişen tasarım felsefesi, yeniliği desteklemiştir; ancak yeni tasarım ilkeleri hem profesyonel ve sosyal görüşleri hem de kişisel ve ulusal gelenekleri içinde barındırmıştır. 1920'lerde, Tasarımcılar, halkın ilgisini harekete geçirmek ve ürünleri satmak adına dinamik kompozisyonlar kullanmayı yeğlemiştir. Art Deco Tasarımcıları geometrik ve çizgisel biçimliğe, geometrik soyutlamaya ve yalınlığa çalışmalarında etkin olarak yer vermişlerdir. Mekanı süslemeyele doldurmaktan ziyade tasarımlarının iskeletini yalın şekiller oluşturmuştur. Üç boyutlu illüzyon, Art Deco Grafik Sanatında kışkırtıcı görsel öğe olarak kullanılmıştır.

10- Adolphe Mouron Cassandre, Poster

Yalnlık, simetri, geometri ve iki boyutluluk gibi Art Deco üslubunun temel öğeleri, sanat ve tasarım ürünlerine uygulanan görsel dili biçimlendirmiştir. Art Deco tasarımcıları çalışmalarında optik yalnlığa önem vermişler ve arka plan ayrıntısı azalmış ya da ortadan kaldırılmıştır. Süsleme kontrol altına alınmıştır.

Beyaz alan, tasarımın önemli bir ögesi olarak kullanılmış; karmaşık görsel mesajları hızlı bir şekilde iletmek adına semboller ve soyutlama kullanılmıştır. Oran ve perspektifin çarpıtılması çalışmalarda etkin olarak gösterilmiştir. Çarpıtma özelliği, büyüklük, hız, güç, titreşim ve dinamizm illüzyonlarını yaratmıştır.

Reklam tipografisi, sayfa düzeni Art Deco Grafik üslubunun ana ileticisi olarak rol oynamıştır. Tasarımcılar, sayfa düzenini, yazı karakterlerini ve rengi en üst düzeyde yeni tasarım ilkesiyle kullanmışlardır. Afiş sanatına panoramik, diyagonal, dramatik perspektif egemen olmaya başlamıştır. Art Deco tasarımının işlevselci, indirgeci eğilimleri, konstruktivistler ve Bauhaus tarafından tırnaksız (sans serif) karakterlerin desteklenmesiyle kendini göstermiştir. Art Deco tipografik üslubunda tırnaksız yazı karakterleri kullanılmıştır. Art Deco çarpıcı geometrik şekiller ve motifler ve koyu (kalın), aerodinamik yazı karakterine güçlü bir vurguyla sadık kalmıştır.

11- Leonetto Cappiello

12- Ludwig Hohlwein

13- McKnight Kauffer

Adolphe Mouron Cassandre, Charles Loupot, Jean Carlu, Pierre Fix-Masseau ve Paul Colin, 1920'ler ve 30'lar da Fransız Art Deco üslubunu belirleyen en tanınmış afiş tasarımcılarından. İtalya'da Marcello Dudovich, Severo Pozatti ve

Giuseppe Riccobaldi illüstratif afiş tasarımında öncü tasarımlar olarak kabul edilir. İngiltere’de ise McKnight Kauffer iki dünya savaşı arasında en etkili tasarımcılardan biridir. Sadece Londra metrosu için sadece 120 nin üzerinde afiş tasarlamıştır. Afişleri Modern Afiş Sanatının baş yapıtları arasında yer almaktadır.(Öztuna; 2008: 88,89)

3.2. Grafik Tasarımın Öğeleri

Grafik Sanatlar’ın vazgeçilmez iki ögesini resim ve yazı (tipografi) oluşturmaktadır. Grafik ürünlerin yaratılmasında bu ürünler bazen tek başına kullanıldığı gibi bazen de her ikisini birlikte kullanmak gerekebilir. Renk, çizgi, nokta, biçim, doku, mekan, boyut, ışık-gölge, hareket ve ritim ise resim ve yazı öğelerini oluşturmaktadır ve bu öğeler plastik öğeler olarak nitelendirilmektedir. Adı geçen bu öğeleri grafik tasarımcı zihninde oluşturup tasarımlarında kullanır. Bu kullanımda mekanik, geometrik, biçimler ve organik yapıdan yararlanır ve tasarlama sürecince her türlü teknolojiyi de birlikte kullanır ve bir takım araç- gereçleri devreye sokar. Bunlar ise fotoğraf makinesi, matbaa teknolojileri, bilgisayar vb. dir.

Çevremize baktığımızda gündelik yaşamımızın her anında resim ve yazı (tipografi) öğelerinden oluşmuş görüntülerle karşı karşıya bulunmaktayız. Ancak, bir grafik ürün yaratılmasında yaratıcı düşüncenin önemi büyüktür. Düşünceleri yaratırken nokta, çizgi, yön, doku, renk, form, biçim kullanılarak ifadeleri kağıt üzerine yansıtmak gerekir.

3.2.1. Nokta

Nokta, görsel anlatımın temel öğelerinden biridir ve en basit tasarım elemanıdır. Objektif tanımla ile yer belirleyici bir işarettir. Görsel olarak nokta; bulunduğu yerer göre küçük, merkezsiz benektir. Ayrıca iki çizginin birleştiği ve kesiştiği yerleri de gösterir. Nokta, geometrik olarak görselliğin anlatımında çeşitli büyüklüklerde, boş ya da dolu yuvarlaklar olarak değerlendirilir. Büyük-küçük planlı-dağınık, koyu-açık gibi etkinliklerde kullanılıp, dinamik bir sanat dalı olmaktadır. Tek başına durgunluğu ifade eden nokta çoğaltıldıkça giderek dinamizme, ritme ya da kargaşaya dönüşebilir. Noktalar yan yana geldiklerinde

birbirleriyle ilişkiye girer. Noktanın yanına ikinci bir nokta geldiğinde kompozisyon ilkeleri başlar.

Kompozisyonu oluştururken yan yana gelişlerinde düz bir çizgiyi oluşturabilir, dağınık olarak kullanıldığında ise açık ve orta tonlarda yüzeyler oluştururlar. Noktalar muntazam bir kompozisyon içinde belirli bir ritim oluşturabilecekleri gibi karmaşık olarak da kullanılabilir. (Odabaşı, 1996: 23) Noktaların, büyüklük küçüklük farkları, ışık ve renk değişiklikleri, yan yana gelişlerinde aralık ve sıralanış farklılıkları zengin görsel etkiler elde edilmesine olanak sağlar. Yüzeyde sıklaşıp seyrekleşen noktalar açık koyu etkisi yaratır. Bir merkeze doğru sıklaşarak toplanan noktalar, birleşme ve toplanma; merkezden giderek uzaklaşan noktalar dağılma, patlama etkisi sağlar. Noktanın yüzeyde yön değiştirerek sıklaşıp seyrekleşmesi hareket etkisi gösterir.

3.2.2. Çizgi

Çizgi; bir noktanın birbirini izleyen hareketi ile meydana gelen geometrik bir ifadedir. Düşüncelerimizi kağıt üzerine aktarmamızda en basit ve en direk yoldur. Bir taslak çizerken, düşüncelerimizi ifade etmek isterken çizgileri kullanırız. Görsel bir anlatımda ilk anlatım unsuru çizgidir. Çizgi, grafik olarak hareket halindeki bir noktanın belirli bir yönde eğiliminden doğar.

Çizgi; düz ya da kıvrımlı, kalın ya da ince, sürekli ya da kesik, grenli ya da keskin özelliklere sahip olabilir. İki görsel unsur arasına konulacak bir çizgi, izleyiciye bunları optik olarak ayırması gerektiğini bildirir. Çizgiler, karakterlerine ve konumlarına bağlı olarak bazı mesajlar da iletirler.

Yatay çizgi; Sükunet, durgunluk, *Düşey çizgi*; Kesinlik, saygınlık, *Eğik çizgi*; Yüzeyde bir hareket ve daha çok canlılık, *Koyu ve kalın düz çizgiler*; Çarpıcılık, *Zig zag çizgiler*; Seri bir hareketin heyecan hissi, *Diyagonal çizgi*; Canlılık, *Kıvrımlı çizgi*; zerafetin ifadenmesinde kullanılır.

Çizgi kendi etrafından bükülerek bir takım dalgalı yüzeyler yaratabilir. Bütün bu hareketler gözü oylar. Bu gidiş ritmik bir karakter aldığı anda çoğu kez göze hoş gelen bir oluşum elde edilir. Eğri karakterli bir çizginin kendine özgü akıcılığı vardır. Buna karşın çizgi ani yön değiştirmelerde heyecan, hayret ve tereddüt uyandırır,

kararsızlık yaratır. Zira beklenmedik değişimlere uymakta insan yapısı, gözü yoluyla da olsa daima zorluk çeker. Çizgi hem hareketi, hem de biçimi sağlar. Gereğince ve düzenli kullanımı doğal olarak ritmi yakalar. Çizginin en önemli özelliği, somut bir biçimi anlatırken akıcı, temiz ve keskin olmasıdır. Bu sağlandığında ana fikrin yakalanabilmesi olasılık bulur. Yüzeylerin bittiği ve kesiştiği yerler çizgi etkisi yapar. Çizgi tekstür çalışmalarında yüzeyi yaratabilir, renk alanlarını sınırlar, kendi başına plan etkisi yapar perspektif oluşturur. (Odabaşı, 1996: 41)

3.2.3. Yön

Yön birçok faktör tarafından etkilenebilir ve tasarımda kullanılan nesnelerin yapısal özellikleri yön duygusu yaratabilir. Konunun kendisi de yön duygusu oluşturabilir, konuda yer alan bir figür, güçlü bir çizgi bu duyguyu oluşturabilir. Konudaki görsel elemanların yüzeyin sağ veya sol tarafında yer alması da bazen dengeyi etkileyebilmektedir. Aynı boyuttaki eşit iki unsur konumlama olarak sağ ve sol taraftaki yerleri değiştirilecek olsa sağdaki daha büyük algılanabilmektedir. Bu durumda dengenin sağlanması için iki eşit unsurdan sol taraftakinin biraz büyütülmesi gerekebileceğini tasarımcı dikkate almak zorundadır. (Arıkan, 2008:16)

3.2.4. Doku

İnsanın görme ve dokunma duyularına hitap eden doku, doğal ya da yapay yüzey yapısı, nesnelerin yüzey nitelikleri şeklinde tanımlanabilecek bir elemandır. Doğadan gelen yapısına karşın sanatçı veya tasarımcı suni olarak da oluşturabilmektedir.

Gerçek ve görsel olmak üzere iki çeşit doku vardır. Dokunarak algılanan dokular gerçek dokular, gözle algılanan dokular ise görsel veya yapay dokular olarak tanımlanabilir. Görsel dokular, renklerle, motiflerle, çizgi ve tonlarla oluşturulur. Dokular ayrıca sert (kaba) dokular, orta sert dokular ve yumuşak dokular olarak sınıflandırılabilir. Bunların yarattığı psikolojik etkiler ise, yumuşak dokulu cisimlerin sakinlik, rahat ve huzur, sert dokulu cisimlerin ise dinamik duygular uyandırdığı şeklindedir. (Odabaşı, 1996:70)

3.2.5. Renk

Renk, biçimin asıl görsel yanıdır. Renk insan deneyiminde önemli algısal ve kavramsal yere sahiptir. Görsel bilinci uyandıran ve tepki verme durumuna hazır hale getiren bir uyarıcı olarak işler. Rengin algılanması görsel sürecin tek başına en güçlü duygusal yanı olduğundan, görsel bilgiyi ifade etmek için kullanılabilecek çok büyük avantaja sahiptir.

Fiziksel açıdan ışık ile birlikte var olan renk başat bir görsel tasarım elemanı olarak ele alınabilir. Renk salt olarak mesaj iletebilir, psikolojik ya da sosyolojik etkileşimlere neden olabilir, davranışlar üzerine etki ederek yönlendirmede yapabilir. Renk gözdeki renge duyarlı sinirler tarafından algılanır. Renge bakıldığında göz tamamlayıcı rengi yani zıt rengi arar bu durum renk armonisi ile de alakalı bir durumdur. (Odabaşı, 1996: 80)

Bu özellikleri ile renk kişisel kararlar, tutumlar, satın alma davranışları gibi pek çok durumda etkin bir faktör olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle grafik tasarım sürecinde, görsel algıya doğrudan etki eden renk öğesinin bir tasarım elemanı olarak grafik tasarımcılar tarafından özellikle doğru şekilde ele alınması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Grafik tasarımcı renk seçimi yaparken, rengin kültürel çağrışımı, hedef kitlenin tercihi, firma ya da ürünün karakteri kişiliği, tasarımdaki yaklaşım biçimini dikkate alması gerekir. Tasarımda kullanılacak zıt, sıcak, soğuk, uyumlu vs. renkler yüzey üzerinde istenen etkinin ve hiyerarşinin sağlanmasına önemli katkılar sağlayabilir.

Renklerin algılanışı insanların ruh durumuna ve yaşadığı bölgelere ve birbirlerine göre de farklılık göstermesine karşın genel olarak bazı renkler şu çağrışımları uyandırmaktadır.

Sarı: Neşe doğuran bir renktir. Parlak sarı ışık kan dolaşımı üzerinde olumlu tesir yapar. En parlak renktir. Fikir ve zekayı açar. Gri ile karıştırılırsa etkisini kaybeder ve zayıflar. Diğer renklerle karıştığında parlaklık derecelerini kuvvetlendirir.

Turuncu: Yaşama sevinci verir. Hareket ve canlılığı artırır. Kahverengiye yaklaştıkça sükunet vermeye başlar. Turuncunun aktif bir etkisi vardır.

Kırmızı: Mücadele ve canlılığın timsalidir. Heyecan verir. Samimiyet ve hoşlanma duygusu doğurur. Nefse hakimiyeti ve idari kontrolü kaybettiren bir renktir.

Yeşil: Memnunluk, sükunet ve ümit telkin eder. Serin, taze ve gençleştirici bir renktir. Gri ile karıştırılınca tembellik, sarı ile karıştırılınca canlılık tesiri verir. Maviye yaklaştıkça ruhsal kuvveti artar. Dinlendirici bir renktir.

Mavi: Soğuk ve sakin bir renktir. Düşünme karar verme yeteneğini artırır. Yaratıcı fikirlerin doğmasına yardımcı olur. Sakinlik duygusunu doğuran ve kuvvetlendiren bir renktir.

Mor: Gerçekleşmesi zor olan fikirler ve hüznü doğuran, düşündürücü bir renktir. Geniş bir yüzey halinde kullanılırsa korku hasıl eder. Pişmanlık doğuran bir renktir.

Beyaz: Temizlik ve saflık telkinini yapar. Ferahlık verir.

Siyah: Ciddiyet ve ağırlık telkin eder. Küçük yüzeyler halinde kullanıldığında canlılık, büyük yüzeyler halinde kullanıldığında ise endişe ve korku hissi doğurur.

Gri: Olgun temkinli ve rahatlık telkin eden bir renktir. Yanında yer aldığı renklerin iyi belirlenmesini sağlar.

3.2.6. Form

Form nesnenin varlığını ifade eden bir terimdir. Hacimli ve lekesele olan bütün biçimler form kapsamı içindedir. Biçim ve çeşitleri sınırsızdır. Simetrik veya asimetrik, organik, inorganik, doğal, yapay, dinamik veya durgun görünüşler gösterirler. Bir çalışmanın form düzenlenmesinde denge önemlidir. Biçimlerdeki yön ya da ışık gölge iyi düzenlenmelidir. Bu düzenleme de renk ve ışık-gölge elemanlarının büyük rolü vardır. (Odabaşı, 1996: 64)

3.2.7. Biçim

Görsel anlatımda rol oynayan önemli öğelerden biride biçimdir. Doğada var olan her cismin bir geometrik forma dayalı biçimi vardır. Fakat biçimlerde kendi

aralarında büyük farklılıklar gösterir. Bir kısmı geometrik düzen içinde oldukları halde pek çokları tamamen serbest görünümlüdürler. Bu bakımdan biçimlerin birbirleri ile bağlantısını kurabilmek güç ise de yine de onları bir dönüşüm çemberi etrafında toplamak ve birbirleri ile kıyaslamak mümkündür. Biçimi sınırlayan çizgi karakterleri, biçimin yuvarlak, sivri, keskin, yumuşak niteliklere sahip olmasına katkıda bulunurlar. Birçok çizginin bir arada bulunuşu, tek bir çizgi içindeki dönüş ve kıvrımlar ile değişik tonların oluşturduğu yüzeyler; bir tasarımda biçimi oluşturan unsurlardır. *Dikdörtgen biçimler*; açık, kesin, emin ve belirgin bir ifade taşır. *Dar açılı ve çapraz biçimler*; daha dinamik bir etki taşır. *Geometrik eğilimli biçimler*; süreklilik ifadesi güçlüdür. *Serbest biçimler*; yüzeylerin sürekliliğini kütleli bütünlüğü ve biçim yumuşaklığını vurgular. (Parlak, 2006: 79)

3.3. Grafik Tasarım İlkeleri

3.3.1. Bütünlük, Uygunluk

Tasarım ilkelerinden belki de en çok dikkat edilmesi gerekeni bütünlüktür. Bir tasarımda bulunan görsel unsurlar bütünlük oluşturacak şekilde bir araya getirildiğinde etkili olurlar. Aynı temel biçime, dokuya, boyuta, renge ya da duyguya sahip öğeler bir tasarımda bütünlüğü oluştururlar.

Tasarımcı, kompozisyonunda birarada kullanabileceği unsurları seçerek gruplandırmalı ve bunları birbirleriyle uyum sağlayacak biçimde düzenlemelidir. Aynı temel biçime, boyuta, dokuya renge ya da duyguya sahip unsurlar, bir tasarımda ideal bütünlüğü oluştururlar. (Becer, 2005: 72)

Farklı olanı öne çıkararak algılamayı sağlamak için, diğer tasarım unsurlarının bir bütünlük içinde bulunması gerekir. Görsel unsurlar arasında kurulacak ilişkiler, tasarım içinde bütünleştirici bir rol oynar. Ama bazen de bu birleştiricilik okuyucudan beklenir ve iletişim sürecine bizzat katılması istenir. Tasarımcı görsel unsurları öyle bir konumda yerleştirir ki, okuyucu bağlantıyı ilk bakışta farkedemez, parçaları akıl yürüterek birleştirebilir. (Becer, 2005:32)

Tasarımcı, bordür, beyaz boşluk, eksen, üç nokta yöntemi gibi farklı yöntemlerden yararlanabilir. Tasarım yüzeyini çevreleyen bordürler bütünlük

sağlamada kullanılabilir. Gerekli yerlerde ise beyaz boşluklar bırakarak, bir tasarımda görsel bütünlük sağlamak mümkündür.

Bir grafik tasarım yüzeyinin çatısı, en az iki olmak üzere üç ya da daha fazla sayıda yatay ve dikey eksenin biraraya gelmesiyle kurulur. Resimle tipografiyi aynı hizaya yerleştirmede eksenlerden yararlanılır. Tek sayılardan oluşan gruplama arasında da daha iyi orantı kurulabilir. Çünkü gözümüz, bir yüzey üzerinde yer alan üç unsuru hayali çizgilerle birleştirerek bir üçgen oluşturmaya eğilimlidir.

3.3.2. Oran Orantı

İki ya da daha çok sayıda görsel unsur, tasarım yüzeyinde birleştirilirken mutlaka bir orantı sorunu ile karşılaşılır. Tasarımcı, görsel unsurların orantısal ilişkilerinde değişken yapılar kurmaya çalışır. Çünkü genişliğin uzunluğa, renkli olanın renksiz olana, bir ölçünün diğerine eşit olduğu tasarımlar, tekdüze görünürler.

Görsel hiyerarşi, tasarım içinde vurgulanmak istenen mesaja göre görsel unsurların ölçülenmesi anlamına gelir. Kimi tasarımlarda fotoğraf öne çıkarılırken, kimisinde tipografik unsurlar, kimisinde renk, hatta bazılarında tasarım yüzeyindeki beyaz boşluk öne çıkabilir.

Boyut dışında renk tonlarını (açıklık, koyuluk) kullanarak ya da unsurları uzak yakın konumlandırarak da görsel hiyerarşi yaratılabilir. Hatta bazen hiyerarşik yapı içindeki unsurlar çatıştırılarak hareketli tasarımlar elde edilebilir. Örneğin görsel unsurlardan biri boyutuyla, diğeri rengiyle ön plana çıkarılabilir.

3.3.3. Ritim, Görsel Devamlılık

Ritim, sanatta, plastik elemanların değişen uyumlu tekrarıdır. Bir sanat yapıtıyla aramızda psiko-fizyolojik anlaşma yaratmak için yinelenen devinimler düzenidir. Ritmin, yapıtlarda dayandığı temel prensip, harekettir.

Ritim müzik alanı içinde olsa da, görseller de ritimlere sahiptir. Aynı doku, boşluk veya düzlük ile güçlü bir tasarım yaratılır. Tekrarlar ve çeşitlilik ritim için anahtar kelimelerdir. Tekrar, parçalara bütünlük sağlar. Fakat çeşitlilik olmadan yapılan tekrarlar göze sıkıcı gelir.

Okuyucunun gözü, tasarım yüzeyinde bazen bir çizgi ya da kıvrım boyunca hareket eder. Göz bir unsurdan diğerine doğru kesintisiz geçişler yapabiliyorsa, devamlılık sağlanmış demektir. Tasarımcı; okurun ilgisini konuya yönelterek, onu tasarımının labirentinde dolaştıracak görsel devamlılığı yaratmak durumundadır. Göz hareketlerinin ustaca denetlendiği bir tasarım, daima hedefine ulaşır. Görsel unsurların biçimleri ve boyutları arasında oluşturulan benzerlikler, tekrarlamalar ve görsel hiyerarşi, devamlılığı sağlamada etkili araçlardır. (Becer, 2005: 70)

Ayrıca göz; büyükten küçüğe, koyu renkten açık renge, renkliden renksiz, alışılmamış olandan alışılmış olana doğru bir yol izler. Göz bir unsurdan diğerine doğru kesintisiz geçişler yapabiliyorsa, devamlılık sağlanmış demektir. Devamlılık görsel unsurların boyutları ve biçimleri arasında oluşturulan benzerlikler, tekrarlamalar ve görsel hiyerarşi ile sağlanabilir.

Tekrar ve çeşitlilik dengeli kullanılmalıdır. Tekrarlar ile kullanıcının parçalardan bütün oluşturması sağlanırken, çeşitlilik ile tasarımın ilgisini kaybetmemesi sağlanır. Nesneler arasında düzenli boşluklar bırakılarak, durgun, sakin bir ritim oluşturulabilir. Bu durum okunaklı belgeler için idealdir. Nesneler arasında dengeli ve orantılı boşluklar bırakılarak ilgi çekici, ilginç bir atmosfer yaratılabilir. Bu dikkat çekici olmayı hedefleyen reklam çalışmaları için daha uygun olacaktır.

Tek bir tasarım içinde olduğu kadar dizi oluşturan birçok tasarım arasında da devamlılık sağlanabilir. Örneğin bir derginin, kitabın sayfalarında, dizi oluşturan kitap kapaklarında bir bütünün parçaları olduğu izlenimi yaratmak için devamlılık sağlayan unsurlar kullanılabilir. Yani bir yayınevinin dizi kitaplarının kapaklarında fotoğraf ya da illüstrasyonun, yazar adının, logonun aynı yerde kullanılması, aynı yazı karakterinin tercih edilmesi görsel devamlılığı sağlar.

3.3.4. Denge

Görsel Ağırlıkları olan öğelerin eşit dağılımının bir türü olan denge, tasarım ilkelerinden biridir. Denge zıtlıkla koşulludur adeta. Yeryüzündeki herşey zıtlıklar dengesine dayalıdır. Değişik ölçüler arasında aranmalıdır.

Denge; Salt çizgilerle değil, formda, renkte, harekette, açık-koyuda kendini gösterir. Denge, yön, ölçü, aralık, doku, renk ile sağlanabilir. İki boyutlu

düzenlemeye ait dengede daima ifadeyi sağ ve sol olarak ya da alt ve üst olarak iki bölüme ayıran düşey ve yatay eksen aranır. İnsan yaşamı da dengeye dayalıdır. Görsel uyarıcılık dengedeki doğruluk ya da rahatsız edicilik sonucu oluşur. Gerek görsel, gerek devinimsel, gerekse sessel anlatımda dengenin sağlamlığı söz konusudur.

Bir tasarımda denge unsuru gözetilmediği takdirde ürün beklenen etkiyi yaratamaz. Burada sözü edilen denge, tasarımı oluşturan hareketli unsurların (Fotoğrafik ve tipografik veriler, ilüstrasyonlar vs.), belirlenen düzlem üzerinde dengeli dağılımıdır.

Bir tasarımda iki farklı denge sistemi kullanılabilir: *Simetrik* ve *Asimetrik Denge*.

Simetrik Denge: Resmîyetin, otoritenin vurgulanacağı tasarımlarda tercih edilir. Diğer yandan simetri dürüstlüğün, saygınlığın psikolojik simgesi olarak değerlendirilmektedir. Simetrik dengenin somut örneklerini doğada sık sık görürüz. Örneğin İnsan gövdesi ve insan yüzü simetrinin en yakınımızdaki örnekleridir. Kitap, dergi, broşür gibi çok sayfalı basılı materyallerde de simetrik denge uygulamalarına çok sık rastlarız.

Asimetrik Denge: Birbirine benzemeyen ya da eşdeğer olmayan görsel unsurlar arasında dinamik bir denge ya da düzen sağlayan bir kavram olarak ele alınmaktadır. Simetrik dengede olduğu gibi asimetrik dengede de bir optik ağırlık merkezi vardır. Ama bu merkez geometrik merkezden farklı bir konumdadır. Asimetride, büyük yazı küçük yazıyı, büyük görsel öge küçük görsel ögeyi ezer ancak sayfada yine de bütünlük hakimdir.

3.3.5. Vurgu

Vurgulama; hangi görsel unsuru (başlık, metin, fotoğraf vb) vurgulayacaksak önceden karar verip ona göre boyut büyütme koyu ton ya da canlı renk kullanımı gibi vurgulama yöntemlerini denemelidir.

Bir tasarım yüzeyinde herşey aynı anda vurgulanmak istenirse vurgu kavramı yok olur. Vurgulayıcı unsur; konuya, müşterinin beklentilerine ve hedef kitlenin özelliklerine göre değişebilir.

Vurgulama; ön plana çıkarılması gereken unsur ile ikinci planda kalması gereken unsurlar arasında gerçekleştirilecek bir yön, boyut, biçim, doku, renk, ton ya da çizgi kontrastı ile gerçekleştirilebilir.

3.3.6. Zıtlık

Sözcük anlamıyla zıtlık; karşıtlık, karşıt olma, çelişki olarak ele alınmaktadır. Kontrast-karşıtlık kavramını geniş kapsamları ile ele aldığımızda ise evrende her şeyin karşıtlıklar dengesi içinde oluştuğunu görürüz. Bu sosyal yapıda da biçimsel yapıda da böyledir ve zıtlık yoksa hareket yoktur, varlık yoktur, süreç yoktur. Sanat açısından değerli görülen her yapıtta kuşkusuz çok iyi çözümlenmiş kontrast bir denge vardır. Bir şeyin değerlendirilmesinde karşıtlıklar daima ön plandadır. Zıtlıkta denge kurulması birçok şeyi çözümleyecektir. Çünkü görsel anlamda en önemli belirleyici özellik zıtlık kavramındadır. Bu karşıtlığın boyutu bireye göre değişir. Bazılarında şiddetli, bazılarında yumuşak olabilir.

Ölçü zıtlığı, aralık zıtlığı, renk zıtlığı, doku zıtlığı, biçim, üslup zıtlıkları ilgi topladığı ve canlılık yarattığı için önemlidir. Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Uzun- kısa, kalın- ince, dar- geniş, yuvarlak- köşeli, sert- yumuşak, mat- parlak, kuru- ıslak, hafif- ağır, siyah- beyaz vb.

Zıtlık konusundaki uygulamalarda; resim ve fotoğraflardan yararlanılarak anlam bağlamında zıtlık yaratacak bir yapıt üretilebilir. Anlam yanında biçimsel bağlamda zıtlık kavramından yararlanılarak çalışma yapılabilir. Zıt malzemeler birlikte kullanılarak çalışılabilir.

3.4. Grafik Tasarım Uygulama Alanları

3.4.1. Tipografi Tasarımı

Afiş, kitap kapağı, sayfa düzeni, çevre grafiği, ambalaj, logo gibi daha bir çok grafik tasarım işini yaparken yazı ile mutlaka karşılaşırız. Tasarım sırasında kullandığımız tipografik elemanların her birinin, iletişimin bir aracı olan okunabilirliği ve anlaşılabilirliği sağlamaya yönelik olduğunu göz önünde

bulundurduğumuz zaman, yazı ile tasarım kavramının ne kadar önem taşıdığını da anlamaya başlarız.

Tipografi; kavram olarak forma uygun yazmak demektir. Yazı tipi, punto büyüklüğü, satır uzunluğu, satır arası boşluk ve benzer etkenlerin kombinasyonları ile yapılır. Harf ve yazınsal-görsel iletişime ilişkin diğer elemanların hem görsel, fonksiyonel ve sanatsal düzenlemesi hem de bu elemanlarla oluşturulan bir tasarım dili, anlayışıdır. Reklam amaçlı her faaliyette; mesajı ikna edici kılan tipografi, vazgeçilmez bir unsur olarak öne çıkmıştır.

Tipografi terimi ilk kez, Johann Gutenberg'in metal harflerini tanımlamakta kullanıldı. Bugün ise, bütün baskı yazıları ve noktalama işaretlerinin sanatsal ve tasarıma dayalı özelliklerini ve üretim teknolojilerini konu alan bir uzmanlık alanı olarak kabul edilmektedir. Yazı iletişimin bütün alanlarında kullanılan harf, sayı sembol, çizgi ve noktalama işaretleri tipografik karakterler olarak anılırlar. (Becer, 2005: 176)

14-Futura, Gill Sans Serif, Helvetica, Bauhaus, Verdana Fontları için Afiş Tasarımı

1800'lü yılların başlarında İngiliz baskı ve tipografi ustası Thomas Codben Sanderson, Tipografi konusunda şunları yazmıştır: “Tipografinin bütün görevi, yazar

tarafından iletilmek istenen düşünceyi ve imgeyi gözden kaçırmadan okurun hayal gücüne seslenmektir.”

Yüzyıllar öncesinde bütün yazıları tek tek dizen bir baskı ustasıyla, sayısal bilgisayarlarla günümüzün grafik tasarımcısının hedefi aradan bu kadar uzun bir süre geçmesine rağmen, değişmemiştir; iletişim kurmak.

En yaygın ve en vazgeçilmez grafik iletişim unsurlarından biri olan tipografinin birincil işlevi ‘okunmak’tır. Grafik tasarımcı tipografi dilini iyi tanımak ve kullanmak durumundadır. Bir tasarımda kullanılan tipografik karakterlerin seçimindeki en önemli kriter, görsel malzemeyi en son kullanan kişinin yani okuyucunun gereksinimleridir.(Becer, 2005: 176)

Okunabilirliği sağlayan bir tipografik düzen her zaman başarılıdır. Tasarlanması ne kadar mükemmel olursa olsun eğer mesajı iletmiyorsa o tipografik düzenleme başarısız olarak kabul edilir.

Yazı seçimi ve bunların sunuluşu sadece okunabilirliğe yardımcı olmakla kalmamalı, ayrıca iletişimin amacına da yardım edebilmelidir. Yazı mesajı güçleştirecek şekilde seçilmelidir. Yazı ile tasarım yaparken, yazı karakteri seçiminin, yerleştirmenin (layout), kağıt seçiminin ve renk kullanımının çok iyi denetlenmesi gerekir.

Diğer taraftan görsel düzenleme içerisinde aldığı rol, bulunduğu konum, ölçüsü, ağırlığı, rengi, sitili ve diğer tasarım elemanlarıyla olan ilişkisiyle de bir sanattır. İletişimci yazıyı konuşturmalı ve sesini okuyucuya duyurabilmelidir. Eğer iletişimci bağırıyorsa, yazı buna yardımcı olmalıdır. Eğer iletişimci okuyucu ile bir anlaşma ilişkisi içindeyse yazı bunu yansıtmalıdır.

Yazı karakteri seçimi yapılırken, harfin ya da sözcüğün tanınma hızına, harf formlarının okuyucu üzerinde bıraktığı etkiye, harfin iç formlarına ve diğer harflerle yanyana geldiği zaman oluşturduğu doku ve tona dikkat edilmelidir. Seçilen her yazı karakterinin bir kimliği vardır. Yazı karakteri, sert, yumuşak, kırılğan, narin, kaba, çağdaş, dekoratif gibi onun kimliğini oluşturan özelliklere sahiptir. Önemli olan mesaja en uygun yazı karakterinin seçimini yapmaktır.

Gazete ve dergilerin manşetleri de tipografik öge ve harflerden oluşmaktadır. Yazının uygun seçimi ve kullanımı yaratıcı tanımlamaya da yardım eder. Örneğin;

Times dergisi, belirli grafikleri ve yazıları devamlı kullanması sebebiyle çabucak ayırt edilebilir.

Bir grafik işlerinde güzel bir tipografik kompozisyon yaratabilmek için sanatçının matbaa yazı karakterlerinin (baskı yazılarının) iyi tanınması, yazı yazma bilgi ve becerisini geliştirmesi ile birlikte, başarılı bir grafikçi olması gerekmektedir. Ayrıca yazının yanında tipografinin elemanları olan espas, garnitürler, semboller ve geometrik şekiller gibi unsurları da iyi tanınmalı ve öğrenmelidir.

Günümüz şartlarında tipografiyi, grafik tasarımın harfleri, rakamları, yazıları ve bunların ölçü, stil, ağırlık ve düzenlemesiyle ilgili konuları kapsayan bir alt dalı olarak düşünmek daha doğru olur. Yaşadığımız elektronik çağda tipografi, alfabetik ve rakamsal bilgi iletimi ve alış-verişini baskı, video, kompozisyon, bilgisayar görüntüsü ve ekonomik işaretleri kapsayacak geniş bir çerçeve içerisinde kullanılır.

Yazının kullanımı ve işlevi ne olursa olsun diğer tasarım elemanları ile bütünlük halinde olmalı ve bir arada geliştirilmelidir. Hangi tasarım ve üretim tekniği kullanılırsa kullanılsın tipografinin kurallarını iyi bilmek gerekir.

3.4.2. Grafik Simgeler

Grafik simgeler; ürün, hizmet düşünce ya da nesneyi ifade eden, evrensel anlamda görsel bir dil oluşturmak amacıyla tasarlanan işaretlerdir. Grafik simgelerinin işlevsel olarak kullanımı Orta Çağ öncesine kadar uzanır. Bu dönemlerde her ailenin bir simgesi olduğu, Orta Çağ soylularının da tanıtıcı armalar kullandığı ve sanatçıların da yaptıkları ürünlere kendi markalarını kazıdığı bilinmektedir. O dönemlerde okuryazar oranının düşüklüğü, armaları daha gerekli bir hâle getirmiştir.

Günümüzde kullanılan grafik simgeler; logo, amblem, simgesel işaret, ticari marka gibi terimlerle adlandırılır. Amblem ve ticari marka, firma ya da ürüne kişilik kazandırır ve benzerlerinin içinde ayırt edilmesini sağlar. Tanınan bir amblem, ürünün garantisi haline dönüşür. (Becer, 2005: 193)

Simge; Ayrıntılı bir düşünce ya da kavramı yalın bir görsel biçime dönüştürmek, yani özetlemektir, tasarımının temel ilkesidir.

Simge, tasarımcıyı değil, müşterisini ya da müşterisinin ürettiği hizmet ya da ürünün niteliğini ve kalitesini yansıtmalıdır. Tanınmış logo tasarımcısı Paul Rand, simgenin tasarımcı tarafından yaratıldığını ama firma tarafından oluşturulduğunu söylemektedir. Kısa sürede algılanan, ama uzun süre akılda kalan simgelere geniş anlamlar yüklenebilir.

Simgeler; imge bağlantılı simgeler ve kavram bağlantılı simgeler olmak üzere de ikiye ayrılır. İmge bağlantılı simgeler, 'Piktogram' olarak adlandırılmaktadır. Piktogramlar konu aldıkları nesneyi doğrudan temsil ederler ve nesnelerin stilize edilmiş silüetleridirler.

15- Uluslararası Kabul Görmüş Piktogramlar (Simgesel İşaretler)

Simgesel İşaretler; Ürün, hizmet, düşünce ya da nesneyi simgeleyen işaretlerdir. Simgesel işaretler, topluma yaygın hizmet veren alanlarda evrensel bir dil oluşturmak amacıyla kullanılır. Trafik işaretleri, postane, ulaşım, hastane ve otellerde kullanılan işaretler simgesel işaretlerdir.

Amblem; çizgi ve resimle yapılan, bir ürünü veya bir olayı özel olarak tanımlamaya yarayan işaretlerdir ya da daha geniş tanımıyla "Ürün ya da hizmet üreten kuruluşlara kimlik kazandıran, sözcük özelliği göstermeyen; soyut ya da nesnel görüntülerle ya da harflerle oluşturulan simgelerdir". (Becer 2005: 194)

Kısacası markaların sembolleşmiş işaretleridir. Amblem kurum hakkında sayfalar dolusu yazıyı tek bir özel işaretle anlatma sanatını içinde barındırmalıdır. Amblem Çeşitleri;

Harflerden Oluşan Amblemler: Eğer tek harften oluşan bir amblem söz konusuysa o zaman o harfin farklı olması kaçınılmazdır. Amaç farklılık olduğunda tasarımcı yeni bir harf formu arayacaktır. Birden fazla harften oluşan amblemlerde ise en önemli özellik dengeli kullanımları ve yine farklı olmalarıdır.

16- CNN ve IBM Logoları Harflardan Oluşan Logolara Örnektir.

Biçimleriyle Firma Hakkında Bilgi Veren Amblemler: Bu tür amblemlerde sembollerden yararlanılır. Kimi sembollerin yüklendiği anlamlar vardır. Bu anlamlar çoğu sektör tarafından kendilerine mal edilmiştir. Dolayısıyla bir firmaya ait amblem tasarımı yapılırken firmanın ait olduğu sektöre özgü sembollerden yararlanılır. Örneğin Baykuş akıl, bilim bilgeliği demektir ve eğitim kurumlarınca kullanılır. Bir de firmaların isimlerinden yola çıkılarak sembolik amblemler tasarlanır ki buna da örnek vermek istersek Pelikan markasının ambleminin Pelikan kuşu olmasını söyleyebiliriz.

17- Mimar Sinan Üniversitesi ve Pelikan Firması Amblem ve Logoları

Harf ve Resimsel Biçimlerin Bir Arada Kullanıldığı Amblemler: Formlarını harflerden alan ve firma hakkında imaj veren biçimlerden oluşan

amblemelerin kombinasyonlarıdır. Bu tür amblemler, firma hakkında bir imaj verirken firma adının baş harfı ile de diğer firmalardan ayrılmasını kolaylaştırır ve akılda kalma yüzdesini artırır.

Logo (Logotype): Logo, bir ürünün, firmanın ya da hizmetin isminin, harf ve resimsel öğeler kullanılarak sembolleştirilmesidir. Ambleminden farklı olarak ayırt edici özellikler yanında firmanın ismini de yansıtır. Logo yaratmak için kullanılan fontlar yeni tasarlanabileceği gibi mevcut fontlar da olabilir.

Logo, bir ürünün, firmanın ya da hizmetin isminin, harf ve resimsel öğeler kullanılarak sembolleştirilmesidir. Ambleminden farklı olarak ayırt edici özellikler yanında firmanın ismini de yansıtır. Logo yaratmak için kullanılan fontlar yeni tasarlandığı gibi mevcut fontlarda olabilirler.

18- Çeşitli Amblemeler

Sade, kolay anlaşılır, hatırlanması kolay, mümkün olduğunca az sayıda renkten oluşmalıdır. Her çeşit baskı ve kesim tekniği ile sorunsuz kullanılabilir olmalı, çok küçük ölçülerde ayrıntılar kaybolmamalı, çok büyük ölçülerde ise pikselleşmemelidir. Her türlü ölçüde ve yüzeyde okunabilir olmalıdır.

Logo tasarımcıyı değil ürün ya da firmayı yansıtmalıdır. IBM logosunun tasarımcısı Paul Rand'e göre logoyu üreten tasarımcıdır, ancak oluşturan firmanın kendisidir. İlgili kuruluşun ya da ürünün özelliklerini yansıtmalıdır. Seçilen ya da tasarlanan font şirketin içeriğine uygun olmalıdır. Ayrıca kurumun kendisini nasıl tanımladığı ve kurumu yansıtan kavramların neler olduğunu bilmek logonun tasarım aşamasında önemli unsurlardır.

Logo sadeliğinin yanısıra gerek rengi gerek şekli itibariyle farklı koşullarda görüldüğü zaman bile akılda kalıcı olmalıdır.

Farklı bir ülkeye ait ürün ya da firma için logo tasarlanacağı zaman o ülkenin renklere yüklediği anlamlar ve kültürleri hakkında bilgi sahibi olunmalıdır. Özellikle bir simge kullanılacağı zaman simgenin taşıyacağı anlam bakımından bu bilgi çok önemlidir.

3.4.3. Görsel (Kurumsal) Kimlik Tasarımı

Kurumsal kimlik, pazarlamada (marketing), bir kurumun görünen yüzüne verilen isimdir. Kurumun kendini ifade etme şeklidir. Bu ifade belli sınırları çizilmiş ve genellikle değişmez bir ifadedir.

Kurum kimliği, bir işletmenin, organizasyonun kimliğini ifade eder. Bu kimlik kurumda çalışanların davranışları, kuruluşun iletişim biçimleri, kuruluşun felsefesi ve görsel unsurlardan oluşur. (Teker, 2009:169)

Kurumsal kimlik kartvizitinizdeki fontun kullanımından, cama yapıştırdığınız çıkartmaya kadar birçok öğeyi içine alır. Öyle ki bir kurumsal kimlik tasarımı içinde amblem (logo) den ofis dizaynına, çalışanların giyim kuşamından araç üstü giydirmeye, antetli kâğıttan, tabelaya, web sitesinden, ambalaj dizaynına ve faaliyet raporuna kadar her şeyin ne ölçülerde ve nasıl kullanılacağı belirtilmiştir.

Yani sahip olduğunuz logo tasarımı ve görsel öğelerin sabitlenmesi ve kendi içinde bütünlük sağlamasına kurumsal kimlik diyebiliriz. Örneğin belli bir kartvizit tasarımınız yoksa müşterilerin sizi tanıması zor olacaktır.

Bir işletmenin kurumsal kimliğe ihtiyaç duymasının başlıca nedeni kurum içinde çalışanların kuruluş ile bütünleşmesini sağlamak, kurum dışında ise, diğer kuruluşlardan, rakiplerinden ayırt edilmesini sağlamak, tüketicilerin ve diğer alıcıların tercih nedeni olmasını hedeflemektir. (Okay, 2003)

Dünyada bireylerin sosyal bir yaşantı içerisinde bir arada yaşamalarıyla birlikte, kendilerini bir bütün olarak ve bir kimlik olarak ifade etme ihtiyaçları doğmuştur. Bu bakımdan kurum kimliğinin bazı unsurlarına ilk kez soyluların, kralların ve şehirlielerin kullandıkları armalarda ve ünlü formalarda rastlanmaktadır.

Kurumsal kimlik firma için oluşturduğu imajla, tüketicinin aklına kazınır. Bu yönüyle firmanın reklam yatırımlarının başarılı olmasının sağlayan çalışmalardan biridir. Kurumsal kimlik çalışmalarında hiç şüphesiz çalışmanın temeli firma amblemi üzerine kurulmuştur. Amblem renklerinin her durumda aynı değerde basılması, yazı tiplerinin hiçbir zaman değişmemesi bu çalışmanın temelini oluşturur.

Kurumu anımsatacak bir tasarımın ne ölçülerde ve nasıl kullanılması gerektiğini belirten kurumsal kimlik kitabı bu sistemin vazgeçilmez ögesidir. Özellikle renk bilgisinin taşınması, değişmemesi için renklerin pantone numaraları belirtilir. Kurumsal renginiz turuncuysa bunu kurumsal kimlik kurallarında sabitlemek ve o turuncu rengi matematikselleştirmek; '*Pantone Organge 350*' gibi tam değerlerini vermek gerekir.

Kurumsal kimlik kurumun imzasıdır ve bu yönüyle değişime kapalıdır. Belli dönemlerde firma ve tasarımcıların ortak çalışmasıyla değiştirilebilmesine rağmen firma kurumsal kimlik ile oluşturduğu imajı sıklıkla değiştirmek istemez.

3.4.4. Afiş Tasarımı

Bir grafik tasarım ürünü olan afiş; kelime bakımından fransızca kökenli olup, grafik çalışması anlamına gelen "affiche" kelimesinden dilimize aktarılmıştır. İngilizce'de '*poster*', Almanca'da '*plakat*', İtalyanca'da ise '*affissione*' olarak kullanılmıştır. Afiş, Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre; "bir şeyi duyurmak veya tanıtmak için hazırlanan, kalabalığın görebileceği yere asılmış, genellikle resimli duvar ilanı, ası" şeklinde tanımlanmaktadır.

Afiş bir ürün ya da hizmetin tanıtımı için caddelerde, açık mekanlarda yer alan en önemli dış mekan reklam araçlarından biridir. Bir ürünü ya da bir fikri sanatsal ve kültürel açıdan topluma duyurmak amacıyla yapılırlar. Değişik yüzeyler üzerine de uygulanan duvar ilanları olan afişler aynı zamanda reklam ya da propaganda yapmak, bir duyuru iletmek amacıyla kullanılmaktadır. Belirli boyutlarda hedef kitlenin görebileceği yerlere asılmakta olup, tasarım ve sanat kaygısını eşit ağırlıkta taşımaktadır.

Afiş, aynı zamanda TV, radyo ve basın ilanlarını da desteklemesi bakımından vazgeçilmez bir yere sahiptir. Günümüzde dijital baskı teknolojilerinin gelişmesi ile

birlikte afiş, dış mekanlarda hava şartlarına daha da uzun süre dayanır hale gelmiştir. (Teker, 2009: 139)

19- Milton Glaser, Yossi Lamel, Paul Rand, S.Dali, R. Vincent, A.Cassandre Afiş Tasarımları

Afiş, yalın tipografik ve görsel tanımı ile reklam mesajını hedef kitleye en etkileyici ve hızlı bir şekilde ilettiği için en önemli reklam araçlarından birisidir. (Teker, 2009: 139)

Bazı temel şartları içinde belirlemiş olan afiş genellikle bir yazı ve bir resimden meydana gelir. Reklam niteliğini taşıyan afişlerde resme büyük önem verilir. Yazı, resmin tamamlayıcısı olarak kullanılır. Bazen kötü bir yazı bütün bir afişin etkisini yok edebilir. Yazının düzenli ve resim ile ahenkli bir şekilde kaynaşmış olması gerekli olduğu gibi, çok az ve çarpıcı olması da şarttır.

Bir tasarımda dikkat etmemiz gereken birtakım kriterler bulunmaktadır. Bunlar ise 'Mesaj-imge bütünlüğü', 'Sözel hiyerarşi', 'Farkedilebilirlik'tir. Bir tasarımcı; afiş aracılığıyla vereceği mesajı açıklığa kavuşturmalı, verilmek istenen bilgiyi mümkün olduğunca dolaysız bir biçimde aktaracak görsel bir sistem oluşturmalıdır. İlk olarak konuya uygun bir görsel seçilmelidir. Konuya uygun görsel

illustrasyonda olabilir, fotoğrafta olabilir. Bir afişte en yoğun algımızı meşgul eden görseldir. Uygun bir görsel ve görseli destekleyen bir slogan ile çok şey ifade edebiliriz. Unutulmaması gereken hepimiz tüketiciyiz, tüketicinin algılarına göre yapılan bir çalışma başarılıdır. Afişte görsellik kadar algıyı ne kadar tetikliyebildiğimiz, hafızalarda ne kadar yer ettiğimiz de önemlidir. Afiş salt bir görsel değil, görseli destekleyen slogan ve marka ile bütünleşik bir çalışmadır. Afiş çalışmasında ki hemen hemen pek çok çalışmada olabildiğince az font kullanılmıştır. Yazılara çizgi kalınlığı vermek, yoğun gölge ve efekt kullanmak gözü yorar. İlk bakışta algılanan karmaşa ise, afişimiz amacına ulaşmamış demektir.

Afişler, sanat ve tasarım kaygısının eşit ağırlıkta olduğu grafik ürünlerdir. Kübizm, Dışavurumculuk, Art Nouveau, Art Deco, Bauhaus Uluslararası Tipografik Stil gibi Modern Sanat ve Tasarım Akımlarının Çağdaş Afiş dilinin gelişimine büyük etkisi olmuştur.

Grafik Tasarımın bir dalı olan Afiş sanatı, 19. yy. başında iki ana unsurun bir araya gelmesiyle ortaya çıktı; bir yandan taşbaskı sayesinde metin ve resmin birleşmesi, çoğaltılabilir olması, diğer yandan afişin gelişmesi, tüketim mallarının toplu üretiminin ve rekabete dayalı ekonominin ilerlemesine bağlı kaldı.

1798'de Alois Senefelder'in taşbaskı tekniğini buluşundan sonra geliştirilen renkli taşbaskı resimleri, afişin sanatsal bir yapı kazanmasında önemli rol oynamıştır. Çağdaş afiş sanatının ilk temsilcileri; Jules Cheret ve Henri de Toulouse-Lautrec'tir. 20. yüzyılın önemli afiş sanatçıları arasında; Alphonse Mucha, Cassandre, El Lissitzky, Laszlo Moholy- Nagy, Josef Müller- Brockmann, Herbert Matter, Henryk Tomaszewski, Jan Lenica, Saul Bass ve Milton Glaser'i saymak mümkündür. (Becer. 2005: 201)

Başlarda küçük boyutlu olup, kitap resimlerini, basın bültenlerini andıran afiş, modern sanat anlayışıyla beraber kendi estetiğini oluşturdu. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde ve Amerika'da afiş sanatına farklı bakış açıları doğdu. Cheret, William Bradley, Beggarstaff kardeşler gibi isimler, kendi yöntem ve bakış açılarını geliştirdiler. I. Dünya Savaşı süreciyle birlikte, Sovyetler Birliği'nde Ekim Devrimi'nin ardından El Lisitskiy gibi isimler, "soyut afiş" kavramını oluşturdular.

Almanya'da tipografi ve fotoğrafçılığın ilerlemesi afiş anlayışına katkıda bulundu. Savaş sonrasında fotoğrafçılıkta yapılan büyük atılımlarla birlikte afiş de

bir devrim sürecine girdi. İtalya ve İsviçre'de dizayn atakları, estetik tasarımı ortaya çıkardı. 1950'lerde gerçeküstücü ve didaktik akımların etkisinde kalan afiş sanatı, yeni isimlerin sivrilmesine yol açtı. 2000'li yıllara gelinirken "pop - art" kültürü, afişin tarihinde belirleyici rol oynadı.

Afişi çalışırken dikkat edilmesi gereken diğer nokta afişin nerede sergileneceğidir. Direklere, duvarlara, cama, kapıya vs.. gibi sergilenecek alanın genel renk profiline uygun çalışmalar daha dikkat çeker. Burada önemli olan ikinci nokta sergilenecek alandan geçen kişilerin nitelikleridir. Afişler, izleyici ile buluştukları çevrelere bağlı olarak iç mekan ve dış mekan afişleri olmak üzere iki grupta ele alınabilirler.

Büyük boyutlu dış mekan afişleri, duvar yüzeylerine ve ilan panolarına asılır. İç mekan afişleri ise lobi, salon ve koridorlarda kullanılmak üzere tasarlanan daha küçük boyutlu afişlerdir. Dış mekan afişlerinin izlenme süresi kısadır. Buna karşın, iç mekan afişleri daha uzun süre incelenebilir. Afişin izlenme kriteri tasarım aşamasında dikkate alınması gereken bir kriterdir. (Becer. 2005: 201)

Afiş tasarımında içerik; Kültürel Afişler, Sosyal Afişler ve Reklam Afişleri olmak üzere üç farklı şekilde tasarlanır. Kültürel Afişler, kültürel etkinlikleri duyurmak amacıyla tasarlanırken, eğitici ve uyarıcı nitelikteki afişlerde sosyal afiş grubuna girer. Reklam Afişleri ise, bir ürün yada hizmeti hedef kitleye tanıtan ve bu kitleyi alıcı durumuna getirmeyi amaçlayan ticari afişler olup, moda, endüstri, kurumsal reklamcılık, basın-yayın, turizm yaygın olarak kullanılan sektörler olmuşlardır.

Basit bir bilgilendirme aracı olmanın ötesinde afiş, insanlara farklı ve yeni bir şeyler söyleyen, zaman zaman onu güldüren, eğlendiren zaman zamanda uyaran, rahatsız ve hatta tehdit eden ve de etmesi gereken bir iletişim aracıdır. Asıl gücünde insanları aydınlatmaya, yönlendirmeye ve ikna etmeye yönelik samimi ve etkili bir sosyal amaçlı iletken görevini yerine getirmesindedir. Grafik ürünler içinde belki de en kısa ömre sahip olan afiş, genelde özel bir olay veya amaç için üretilir ve bu görev tamamlandığında afişin ömrü de sona erer. Ancak tabiatın kendi döngüsünde olduğu gibi afiş, hızlı ve geçici ömürlü, ölür ve hergün yeniden doğar.

Sonuçta afiş tasarımı formüle edildiğinde "slogan + görsel + marka=afiş", en basit çözümlemesi olacaktır.

3.4.5. Ambalaj Tasarımı

Ambalaj; ürünü içeren plastik, cam ya da metal taşıyıcıları, bu taşıyıcıların konulduğu karton kutuları ve bu kutuları içine alarak tek birim haline getiren büyük paket ya da mukavva kutuları kapsayan genel bir terimdir. Her taşıyıcı kutu ve paket ayrı tasarım malzemesidir. (Becer. 2005: 206)

20- Absolut Vodka Şişe Üstü Tasarımları

Ambalaj; ürünün ömrünü uzatır. Taşıma maliyetini düşürür. Ambalajın üzerindeki grafik tasarım ise; çekiciliği ve akılda kalıcılığı arttırıp, ürünün satın alınmaya değer olduğunu vurgulamak durumundadır. (Becer. 2005: 206)

3.4.6. İllüstrasyon

Türk Dil Kurumu'na göre İllüstrasyon; resmetmek yani, kitap içindeki bir yazıyı açıklayan veya süsleyen resim, olarak açıklanmaktadır. İngilizce ‘illustration’ olan resimleme, en kısa açılımı ile konu anlatan resimdir. Şekilden ziyade nesneye dikkat çeken bir çizim, sanattır. Amacı, sanattan ziyade, bir konuyu anlatmaya yardımcı olmaktır. Yani, İllüstrasyon, verilmek istenen mesajı en kısa yolla anlatan görsel bir iletişim yöntemidir.

Başlık, slogan ya da metin gibi sözel unsurları görsel olarak betimlemek ya da yorumlamaktır illüstrasyon. Hazırlanmasında ise geleneksel çizim ve boyama malzemelerinin yanı sıra, fotoğraf, kolaj ve bilgisayar tekniklerinden de yararlanılmaktadır.

Grafik sanatların bir kolu olan illüstrasyon, antik mağara resimlerinden, günümüzde gazetelerde çizilen karikatürlere kadar uzanmaktadır. İllüstrasyon ilk

örneklerini Alman Nazileri döneminde komutanlar arası mesajlaşmada kullanılmıştır. Daha sonra ise, İtalya'da da büyük ilgi görmüş bir sanattır. Alman Nazi Döneminde yapılan ilk illüstrasyon çalışmalarının konuları siyasi içerikli olsa bile daha sonraları bu algı kendisini sanata bıraktı.

21- W. Disney, J. W. Smith, J. Montgomery, A. Rackham, H. B. Potter, A. Beardsley İllüstrasyon Çizimleri

İllüstrasyonlar; ilişki içerisinde oldukları metni tanımlarken, kavram ve eylemlerin kolayca kavranıp benimsenmesine ve sevilmesine de yardımcı olurlar. Estetik tatla birlikte görseli değişik anlam ve boyutlarda yeniden algılamamıza yardımcı olurlar.

İllüstrasyonlar, masal kitapları için de vazgeçilmez görsel bir dil oluşturur. Görsellik kavramı, çocukların öğrenmesinde etkili olduğu için çocuk kitaplarında sıklıkla karşımıza çıkarlar. Bu illüstrasyonlar kimi zaman hayvan illüstrasyonları kimi zamanda nesne illüstrasyonu olabilmektedir. Çocuk kitaplarında illüstrasyon, kavramlar oluşturabilir ve metinden bağımsız tek başına da amaçlanan anlam bütünlüğünü sağlayabilir. Resimle bezemenin, süslemenin yanında metnin

anlaşılmasını, akılda kalmasını sağlar ve yeni bir yorum katarlar. Resimli masal kitaplarının tarihine baktığımızda tasarımcı tarafından duyuların ve yaratıcılık faktörlerinin biçimlenmesi gereksiniminin çocuğun dünyasında var olan duyguların farklı tatlar şeklinde de doyurulması ihtiyacından doğduğu görülür.

İllüstrasyonlar, kullanım alanları açısından üç grupta toplanabilir:

Reklam İllüstrasyonları; Bir ürün yada hizmeti tanıtmaya amacıyla yapılan bu tür çalışmalarda ayrıntı ön plandadır. Sinema, tiyatro ve konser afişleri, kaset ve cd kapakları, turistik ilanlar, besin ambalajları, basın ilanları, takvimler, tebrik kartları, çıkartma ve etiketler; reklam illüstrasyonlarının uygulama alanları arasındadır. Moda illüstrasyonları da reklam illüstrasyonu içinde ele alınmaktadır.

Yayın İllüstrasyonları; Gazete, dergi, kitap ve ansiklopedilerdeki makale, haber, öykü, roman, şiir ve açıklamalara eşlik eder. Yayın sektöründe çalışan bir illüstratör, üzerinde çalışacağı metnin içeriği hakkında bilgi ve görüş sahibi olmalı, metindeki mesaj ve duyguyu resim diline aktarabilmelidir. Gazete illüstrasyonlarında genellikle siyah-beyaz resimleme tekniklerinden yararlanılır. İllüstrasyonun bir sanat biçimi olarak en özgür uygulama alanı; kuşkusuz, çocuk kitaplarıdır.

Bilimsel ve Teknik İllüstrasyonlar; Botanik, tıp, zooloji, mekanik, jeoloji gibi uzmanlık alanları için öğretici ve tanımlayıcı amaçlarla yapılan ayrıntılı illüstrasyonlar bu grupta toplanabilir. Tıp illüstrasyonları; biyoloji ve anatomi bilgisi gerektirir. Mimari ve iç dekorasyona yönelik üç boyutlu duygusu veren görüntüler, bilgisayar yöntemiyle gerçekleştirilmektedir.

İllüstratör; konu içinde daha önemli olanı vurgulamak için, gerektiğinde ayıklama, yalınlaştırma ve gerçeklik duygusunu etkilemeyecek abartma yöntemlerine başvurarak, bir fotoğraf makinesinden daha fazlasını yapmayı hedefler. Grafik tasarımcı; afiş, basın ilanı, kitap kapağı, katalog, ambalaj, pul ve para gibi grafik ürünlerde değişik resimleme tekniklerinden yararlanır.

Arts and Crafts hareketinin öncüsü William Morris, Walter Crane, Aubrey Beardsley, Fransız Edmund Dulac, Arthur Rackham, İngiliz illüstratör Beatrix Potter, Amerikada William Bradley gibi sanatçılar illüstrasyon öncüleri arasındadır. Bir illüstrasyon ustası ‘Walt Disney’de yarattığı karakterlerle illüstrasyon sanatında büyük önem taşımaktadır.

3.4.7. Reklamcılık

Bir ürün ya da hizmetin basın ve yayın araçlarında para karşılığında tanıtılarak kamuoyuna iletilmesine yönelik faaliyetlerin tümüne 'reklam' adı verilir. Bir reklam; reklam verenin kendi servisinde, yayınlanacağı iletişim araçlarının servisinde ya da bir reklam ajansında hazırlanır. Tanıtım kampanyaları genellikle reklam ajanları tarafından hazırlanır. (Becer. 2005: 221)

Her reklam, beş amaca hizmet eder ki bunlar dikkat çekme, ilgi uyandırma, istek yaratma, güdüleme (motive etme) ve ikna etme olmaktadır. Bir reklam ürün ya da hizmetin nasıl ve nerden sağlanacağı hakkında da bilgi vermelidir.

Ulusal Reklamcılık, Bölgesel Reklamcılık, E-posta Yoluyla Reklamcılık, Ticari Reklamcılık, Endüstriyel Reklamcılık, Mesleki Reklamcılık ve Kurumsal Reklamcılık faaliyetleri olmak üzere reklam birçok dalda kategoriye ayrılmaktadır. Ulusal Reklamcılığın hedef kitlesi, piyasadaki ürünü satın alan potansiyel müşterilerdir. Bölgesel reklamcılıkta ise, perakende satış yapan mağazalara yönelen potansiyel müşterilerdir hedef. E-posta Yoluyla pazarlama da ürün mail aracılığı ile pazarlanır. Kübist ressam, tablolarında reklam imgelerine yer verdiler. Fütüristler, reklam sloganları ile şiiri bir araya getirdi. Dadacılar ise reklamcılık dilini alaya aldılar. (Becer, 2005: 239)

2.Dünya savaşından sonra ise reklamcılık sanatın yönlendiriciliğinden kurtularak kendi kimliğini oluşturmaya başladı ve giderek pazarlama ağırlıklı bir işlev üstlendi. Reklam imgesi, temsil ettiği nesnenin adeta önüne geçti. Bu çelişki, Pop sanatçıların tarafından sıkça ele alınmış, özellikle Andy Warhol, serigrafilerinde seri üretimin sıradanlığını kıyasıya eleştirmiştir. (Becer. 2005: 239)

Reklam ve sanatın belirli zamanlarda birbirlerinden yararlandığı görülmektedir. Buna karşın, amaç üretim biçimi ve işlev açısından aralarında çok büyük fark olduğu Sanat ve reklamcılık arasındaki ilişki, daima yoğun tartışmalara konu olmuştur. Aslında bir reklamcı, sanatçı olma iddiasında değildir. Sanatçılar ise çoğu zaman reklamcılığa uzak durmayı yeğler. Buna karşın, bazı reklamların aynı zamanda birer sanat yapıtı olduğu da tartışma götürmez bir gerçektir. Jules Cheret ve Henri de Toulouse-Lautrec gibi afiş sanatçıların, Rene Magritte ve Andy Warhol

gibi ressamların, Jean Luc-Godard gibi sinemacıların birçok çalışmasında reklam özellikleri ağır basar. (Becer, 2005: 239)

3.4.7. Kitap Tasarımı

22- Kitap Kapağı Tasarımları

Kitap, bir kenarından birleştirilerek dışına kapak takılmış yani ciltlenmiş, (kâğıt, parşömen vb. malzemeden üretilmiş) üzeri baskılı sayfaların toplamıdır. Bir yapıta ya da yapının bir bölümüne de kitap dendiği olur. Elektronik ortamda yayınlanan kitaplara ise e-kitap yani elektronik kitap denir. Kütüphanecilik 'te, dergi, bülten ya da gazete gibi süreli yayınlardan ayırdetmek için monograf olarak da adlandırılır.

Kitap yirminci yüzyılda Jan Tschischold'un kitap tasarımına ilişkin iki yaklaşımıyla yeni bir gelişim gösterdi. İlki asimetrik bir tasarım tarzıydı ve bu tarz Tschischold'un ilk kitabı Die Neue Typographie (Yeni Tipografi) adlı kitabında ana hatlarıyla anlatıldı. Tschischold yıllar sonra simetrik tasarımı ve dengeli tipografiyi yeğleyen neoklasik yaklaşıma geri döndü. Teorilerini *The Form of the Book* adlı kitabında ortaya koymuştur.

Kitap Tasarımı; kitap, dergi ve mecmuaların içeriğini yansıtan, akılda kalıcı, vurgulu ve tasarım ilkeleri ile meydana getirilen illüstratif, biçimsel ve grafiksel düzenlemelerdir.

Yazar kitabını oluştururken onun biçimi ve içi yapısı hakkında bazı düşünceler üretir. Teknolojik, psikolojik ve ekonomik koşullar da yazarın iletmek istediği mesajını olumsuz yönde etkileyebilir. İşte tasarımcı bu anlamda devreye girer, yazı sütunları ve illüstrasyon boyutları arasında tasarımsal olarak dengeli ve

ahenkli bir yapı kurmaya çalışır. İyi bir tasarımın formülü; yazar, tasarımcı ve yayınevi arasında kurulacak sıkı ve uyumlu bir işbirliğidir. Her kitap, kültürel ve estetik bir değer ve kalıcılığa sahip olmalıdır. İyi bir tasarım, kitabı sevdirebilir; okutur, izletir, satın aldırır. (Becer, 2005: 240,241)

4. GRAFİK TASARIMIN RESİM SANATINA ETKİLERİ

Modern grafik tasarım 19. yy sonundan itibaren başlayan modernizm sürecinin bir ürünü olarak gelişmiştir. Modernizm döneminde art arda ortaya çıkan akımlardan bütün sanat dalları etkilenmiş ve geleneksel anlayış kökten değişime uğramıştır.

4.1. Resmin Sanatının Akımlar İçindeki Gelişimi

19. yy sonlarının dönüm noktasını bir renk patlaması oluşturmuştur. Bu patlamaya, biçimlerin bozulması eşlik etmiştir. Biçimler bundan böyle, işlenen konunun gerektirdiği kesin zorunlulukların boyunduruğundan kurtulup ressamın duygularını bütün gücüyle ve basitliğiyle ifade edecektir.

4.1.1. Fovizm

Henri Matisse tarafından Fransa'da geliştirilen Avrupa Sanatı'nın yirminci yüzyıldaki ilk büyük avangard sanat hareketidir. Coşkulu, doğal olmayan, keskin bir biçimde canlı renklerin kullanıldığı tablolarla karakterize edilir. En önemli özelliği, tüpten çıkmış gibi çiğ ve bağırان renklerin doğrudan kullanımudur. Tarzları esasen ekspresyonisttir ve genellikle çalışmalarında formları bozulmuş manzaralar belirleyici rol üstlenir. Tuval üzerine sürülmüş doğrudan renkler, bozuk perspektifler nedeniyle bu akım vahşi hayvanlar anlamında Fovlar diye adlandırılmıştır.

Güzellik ve uyum Henri Matisse için sanatın en önemli yönlerindendir. Sanatçı eserlerinde, bir denge sanatı, saf ve neşeli bir sanat yaratmıştır. Duvar kağıdındaki ve masa örtüsündeki motiflerle masanın üstündeki nesneler arasındaki etkileşim, tabloya hakim olan deseni oluşturmaktadır. İnsan figürü ile pencereden görülen manzara da bu desenin bir parçası olmuştur. Bu yüzden kadının ve ağaçların dış hatları sadeleşmiş ve formlar bozularak duvar kağıdındaki çiçek motiflerine uymuştur. (Gombrich, 2002: 573)

23-Henri Matisse, *Yemek Sonrası*, *Mavi Masaörtüsü* Tabloları

Matisse bilinçli olarak, resimsel alanı bir yüzey olarak algılamış fakat üslubuyla resimlerine ilginç bir mekansallık kazandırmıştır. Renkleri ayarlaması ile resme olağanüstü bir derinlik sağlamıştır. ‘*Sıcak ve soğuk kontrastları*’ ile renkli alanlar öne ve arkaya doğru hareket ettirilir. Böylece resimde hacim yanılsaması yaratan bir renk ritmi olur. Bütün hacimli ritimler kalın ve kavisli kontur çizgileriyle çevrilerek ve bir bakıma da süslenerek, özgün renk alanları olarak karşımıza çıkarlar. Matisse ince renk nüanslarını veya birbirini tamamlayan can alıcı kontrast renkleri yan yana kullanarak eserlerinde ‘içten dışa’ aydınlatan bir parıltı sağlamış, kendi içinden ışıldayan resimler yaratmıştır. Eserleri adeta canlı birer varlık gibidir. Biçim ve içerik bu resimlerinde yekvücut olmuştur. Birbirinden ayrılmaları imkansızdır. (Krausse, 2005: 86)

Bu akımın başlıca temsilcileri Henri Matisse, Maurice de Vlaminck, Andre Derain, Van Dongen'dir.

4.1.2. Ekspresyonizm (Dışavurumcu)

Doğanın olduğu gibi temsili yerine duyguların ve iç dünyanın ön plana çıkarıldığı 20.yy sanat akımıdır. Politik istikrarsızlık ve ekonomik çöküntü ortamında Almanya’da Pozitivizm, Natüralizm ve Empresyonizm akımlarına karşı olarak ortaya çıkmıştır. Dışavurumcu sanatın amacı, sanatçının duyguları ve iç dünyasını renk, çizgi, düzlem ve kütle aracılığıyla dışa vurmasıdır.

Bu duyguları daha iyi yansıtabilmek için sanatçı geleneksel kuralların dışına çıkarak gerçeğin biçimini bozma yöntemini kullanır. Bozulmuş çizgiler, şekiller ve

abartılı renklerle sanatçının duygusal dünyasını aktarmayı hedefler. Edward Munch'un “Çılgılık” adlı tablosu, bunun belirgin bir örneğidir.

Ekspresyonistler, insanların çektiği acıyı, sefaleti, vahşeti ve tutkuları öyle derinden hissediyorlardı ki sanatta uyum ve güzellik üzerine diretmenin dürüst olmayı reddetmekten başka bir şey olmadığına inanıyorlardı.(Gombrich, 2002:164)

Ekspresyonist ressam Ferdinand Hodler'ın güçlü imajları içinde yer alan yaşam ve ölüm arası geçicilik, ümit ve ümitsizlik arasındaki çelişkiyi yansıtan eserleri arasında “Hayal Kırıklığına Uğrayanlar” önemli bir yere sahiptir.

24- Ferdinand Hodler, Hayal Kırıklığına Uğrayanlar

Bu akımda yer alan James Ensor, kendisine özgün biçim ve renklerle örülmüş grotesk anlatışıyla dikkat çeken panayır ve karnaval resimleriyle tanınmıştır. Diğer bir sanatçı Oskar Kokoschka'nın eserlerinde sinirli bir anlatımla ele aldığı keskin yansımalar yapan renklerle yüklü bireyselliği ön plana çıkardığı portreler önemli bir yere sahiptir.

1900'lerde, Berlin ve Dresden'de kendilerine Die Brücke (Köprü) adını veren bir grup Alman sanatçı Munch'tan Van Gogh'tan ve fovist akımdan etkiler kazanarak ortaya çıktılar ve Ekspresyonizmi ileri aşamalara erdirdiler. Bu sanatçılar geleneksel Alman grafik sanatının tahta kesme-gravür tekniklerine de sahip çıkarak eserler üretmişlerdir. (Tansuğ,1999: 242)

Aynı dönemde Münih'de ise Vassily Kandinsky'nin çevresinde bulunan August Macke, Paul Klee gibi sanatçılar da Blaue Reiter (Mavi Süvari) adında bir grup oluşturmuşlardı. Kandinsky, resmin dış nesnelere ihtiyacı olmadığını, ritimsel,

görsel heyecanların soyut bir çizgi ve renk diline aktarılabilineceğini ileri sürmüştür. İlk figürsüz resimleri de Kandinsky yapmıştır.

Bu iki grubun öncelikleri ve ülküleri çoğunlukla birbirine ters düşüyordu. Bu çatışmalar sonucunda zengin üsluplar ve inançlar ortaya çıkmış, 20. yy'ın birçok akımı bundan etkilenmiştir.(Coşkun, 2005: 65)

25- Oskar Kokoschka, Otoportre

26-Vassily Kandinsky, Sarı Kırmızı Mavi

Ekspresyonist hareket içinde yer alan diğer ressamalar arasında sosyal tenkitçiliği işleyen Max Beckman, çocukluk yıllarının korku dolu ortamını daima ızdırap dolu deformasyonlarla yansıtan Chaim Soutine, folk yaşamından aldığı ilhamı masalsı ve hayalsi bir tadla yansıtan Marc Chagall önemli isimlerdir.

4.1.3. Fütürizm

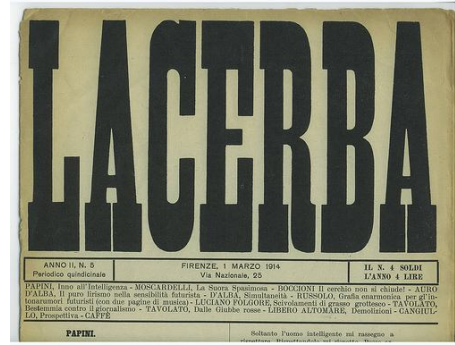
1909 yılında İtalya'da, önce şiirde sonra da resimde ortaya çıkmıştır. Geçmiş ve geleneksel görüşleri reddeden bir akımdır. Fütürizmde yapılmak istenen şey, evrendeki hareketin bir anını tespit etmek değil; hareketin kendini duyurmaktır. Bu akımın en önemli özelliği, her şey hareket halindedir ve değişmektedir. Hareket halindeki varlıkların gözde bıraktıkları etki algılanıncaya kadar hareket yeniden değişir. Bu nedenle koşan bir at, dört değil, yirmi ayaklıdır ve ayakların hareketi de üçgen biçimindedir. Çok çabuk hareket eden bir insan veya cisim, çizgilerini hava içinde eritir. Bu yüzden gözlerimiz, onun yapısını fark etmez. Çok çabuk hareket

eden cisim sanki parçalanmış moleküller halindedir. Bu bilimsel gerçek Fütüristlerin sanat görüşü olmuştur.

Fütürist resim Empresyonizmin pointilist eğilimleri ile Analitik Kübizme dayanır. Giacomo Balla'nın çok kuyruklu köpek resmi Fütürizmin bu hareket anlayışını iyi belirler. Bunlar, daha çok fırtınalı denizler, son hızla giden otomobiller, dansözler gibi hareketli konuları seçmişlerdir.

27- Giacomo Balla, *Tasmalı Köpeğin Dinamizmi*

28- *Lacerba* Adlı Dergi Kapağı

Kübitler gibi Fütüristler de sanatlarında eşzamanlılığı yakalamaya çalıştılar. Ama kübitler, çözümledikleri nesnenin birkaç yüzünü birden aynı anda yansıtırken, Fütüristler belli bir çevrede aynı anda gelişen her şeyi betimlemeye çalıştılar.

Akımın en ünlü ustaları Gino Severini, Luigi Russolo, Umberto Boccioni 'dir. İtalyan fütüristler mekanda zaman ve boyutun yanı sıra hız ve hareketin de temel rol oynadığı kanısındadır. Umberto Boccioni ve Gino Severini tablolarında farklı perspektifleri ve hareket evrelerini üst üste yığıldığı görülmektedir.

Fütürizm her ne kadar bir yazın hareketi olarak başladıysa da, kısa zamanda görsel sanatçılar tarafından uyarlanmıştır. 1913 de çıkarılmaya başlanan "*Lacerba*" adlı dergide tipografik tasarım da sanat alanına sürülmüş oldu. Bir sayfada yer alan üç veya dört renk mürekkep ve farklı harf karakterleri (İtalik olan yazılar hız izlenimi yaratmak için, kalın siyah yazılar şiddetli ses ve gürültüler için) sözcüğün ifade gücünü iki katına çıkarabiliyordu. Serbest, dinamik ve bir torpil gibi düzenlenen sözcükler, yıldızların hızını, bulutları, uçakları, trenleri dalgaları, patlamaları ve atomları anlatmak için kullanılmaktaydı. Fütürizmle birlikte 'serbest tipografi' ve

‘özgürlüğüne kavuşan sözcükler’ adları altında basılı sayfada yeni ve resimsel tipografik bir tasarım doğmuştu. (Bektaş, 1992: 43)

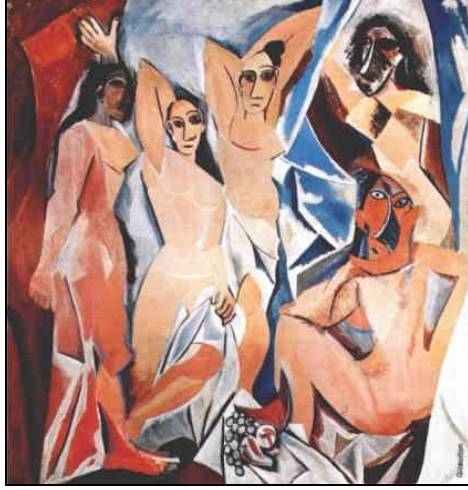
4.1.4. Kübizm

20. yy. başlarında ortaya çıkan sanat akımıdır. Resim sanatının 400 yıllık Rönesans geleneğini yıkan kübizm, doğadan bağımsız bir tasarım kavramı yaratarak yeni bir sanatsal gelenek ve görme biçimi başlatmıştır. Cezanne’nin “*doğadaki her şeyin geometrik biçimle ifade edileceği*” fikrinden kaynak almakta olup, çizgileri ve biçimleri basitleştirme ve figürasyonları daha geometrik hale getirme eğiliminden doğmuştur. Klasik anlamdaki form anlayışına tam anlamıyla arkalarını dönen Kübistler, görünen nesnelerin direkt bir tasvirini değil, onların değişik bölüm ve görüntülerinin bir araya getirilmesinden oluşmuş bütünü eserlerine aktarmayı hedeflemiştir.

Kübizm, soyut bir sanat hareketi görünümünde olmasına rağmen, geçmişteki sanatın, gördüğü somut gerçekliği tuvale aktaran gerçekçi görünümünden daha fazla gerçekle ilgilenmiştir. Bu hareket, sanatçının gerçekliğe hem duyumsal hem de entelektüel açıdan yaklaşmasını sağlamıştır. Sanatçı artık bir nesneyi sadece tek bir bakış açısından ele almadan, karşısında bulunan nesne hakkında ne biliyorsa bunun analizini yaparak konuyu aynı anda birçok bakış açısından gördüğü gibi çeşitli gerçekleri içerisinde resmediyordu. (Bektaş, 1996: 40)

Kübist gelişme Picasso’nun 1907 de tamamladığı “Avinyonlu Kadınlar” adlı eseriyle başlamış sayılmaktadır. Picasso ve yakın çalışma arkadaşı Braque’ı en çok etkileyen alanlardan biri zenci maskeleri, diğeri de Cézanne’ın doğadaki nesneleri silindir, küp, küre, koni gibi geometrik ana öğeler olarak görme eğilimi olmuştur.

Sanatçılar 1910-12 yılları arasında Kübizmi, nesneleri binlerce saydam parçaya ayırtıran çözümlemeci bir yolda geliştirdikleri görülür. Buna da “Analitik Kübizm” adı verilmiştir. Rengin önemini dışlayacak biçimde doğal formları iki boyutlu basit geometrik şekillere indirgemeyi amaç edinmişlerdir. Renk gereksiz duygu yüklemeleri yaratabiliyordu. Onlar resme homojen bir tarzda yaydıkları topraksı, gri ve kahverengi tonları tercih etmişlerdir.

29- Pablo Picasso, *Avignonlu Kızlar*

30- Pablo Picasso, *Aynanın Karşısındaki Kız*

Strüktürel bir sanat yapıtı oluştururken somut biçimi değil, onun görsel anlatımını esas almışlardır. Nesneleri, sanki çevresinde dolaşıyorlarmış gibi, birkaç bakış açısından, cepheden, yandan, üstten, alttan bakarak aynı imge üzerinde göstermişlerdir.

Sanatçının zihnindeki düşüncenin bir ürünü olan resmi, izleyicinin hem düşünerek hem de duyarak çözmesi gerektiği için resimle izleyici arasında bir iletişim kurulması sağlanmıştır. Burada izleyicinin yapıttaki parçaları birbiriyle ilişkiye sokabilmesi için ilk hallerinin nasıl olduğunu bilmesi gerekmektedir.

31- Georges Braque, *Mandolinli Kadın*

32- Georges Braque, *Kadın ve Gitar*

Kendi yasalarına göre işleyen bir organizmanın parçalanıp yeniden bir araya getirilişini Braque'ın Mandolinli Kadın adlı resminde görmek mümkündür. Figür kübik parçalara bölünerek, yüzeye ritim katan açık-koyu tonlamalarla oldukça soyut bir biçimler yumağına dönüşmüştür. Keskin kenarlı yüzeyler artık mandolin çalan bir kadından çok, dağ kristallerini andırmaktadır. Derinlikli mekan tamamen yüzeyselleşmiş, nesne iç içe geçen bir dizi geometrik biçimin arasında tanınmaz hale gelmiştir. Resmin ön ve arka planlarını birbirinden ayırmak imkansızdır. Sanatçı artık eseriyle bir diyalog halinde olmaktadır.

1912'den sonra ise resimlerin de gazete kupürleri, kutular, bezler gibi kolaj elemanlar kullanmaya başlamışlardır. Böylece önceki çözümlemeci yolun aksine birleştirici, sentezci gelişme adını alan "Sentetik Kübizm" dönemi açılmıştır. Örneğin, Picasso sandalyeyi tuvale hasır deseni basılmış bir muşamba parçası yapıştırarak anlatabilmektedir. Kolajla bir araya gelen resimsel öğeler arasında ki ilişki yeni bir gerçeklik yaratarak sanat eserine bağımsız ve ayrı bir varlık olma niteliği kazandırmaktadır.

Bu akımdaki diğer bir sanatçı Fernand Leger insan figürlerini ve nesneleri piktografik (uluslararası anlaşılır nitelikte tasarlanmış basit grafik semboller) öğeler olarak stilize etmesi, afiş tasarımcılar için esin kaynağı olmuştur.

Kübizmin yeni bir görsel dil yaratma yolunda ortaya koyduğu yenilikler ve özellikle kolaj tekniğini kullanması Çağdaş Grafik Tasarımın gelişim sürecine katkıda bulunan başlıca unsurlardan biri olmuştur.

4.1.5. Dadaizm

I. Dünya Savaşı'nın katliamlarına ve budalalığına duyulan nefretten doğan bu akım, şok etkisi yaratan taktiklerle ve alay ederek, teknolojik ilerlemeye körü körüne bağlanmanın yüzeyselliğini, Avrupa toplumunun yozlaşmasını, savaş, toplum, gelenek, din ve sanat gibi tüm yerleşik değerleri protesto etmekteydi. Savaşın bitmesinden sonra 1918'de Dada hareketi Almanya'ya sıçradı ve burada aşırı sağın yükselen militer ve milliyetçi politikalarına bir çeşit karşı duruş halini aldı.

İsviçre, I. Dünya Savaşında yoksulluğun, açlığın, savaşın getirdiği ölüm, korku ve dehşet duygularının, umutsuzluğun hüküm sürdüğü Avrupa'da, aydın sığınmacıların, kaçakların ve sürgünlerin sığındığı bir yuva olmuştur. Lenin'de

İsviçre’ye sığınanlar arasındadır. Bu korumacı ülkeye sığınan aydın kişiler bir grup sanatçı ve edebiyatçı Dadaist hareketi 1916’da başlatırlar. Bu harekete dada adı verilmiştir ki bu da Fransızca- Almanca sözcüğün sayfaları arasına bıçağın sivri ucunun tesadüfen üzerine geldiği dada sözcüğü hareketin adı olarak belirlenmiştir. Dada Fransızca, çocukların oyuncak atı anlamına gelmekte olup hareketin özüne de uygun düşmektedir. Şöyle ki, çocuk tahta bir ata saçma ve mantık dışı olsa bile hayal gücüne göre çeşitli anlamlar yükleyebilir ve bu anlamda da dada sözcüğü, bu akımın anlamsızlık, saçmalık, tesadüflük sıfatlarına uygun düşer ve bilinçaltı özgür olarak ifade bulur ve benimsenir. (Tunalı, 2008: 200)

O günlerde, hareketin sanatsal olarak eğilimi soyut ve kübist resim yönünde olsa bile ‘mantıksalı mantıksızlığa, anlamı anlamsızlığa, düzeni ise düzensizliğe’ dönüştürerek sağlam bir mantığı ortadan kaldırmakta ve sanatta da böyle bir eylemi uygulamak istemektedirler. Dadaizm büyük ölçüde fütürist birikimden kaynaklansa da, Fütürizm optimist bir dünya görüşüne sahipken, Dadaizm ise pesimist ve mutsuz bir görüşü savunmaktadır. (Tunalı, 2008: 201)

İsviçre’de şair Tristan Tzara ve sanatçı Jean Arp, ABD’de Marcel Duchamp, Man Ray ve Francis Picabia, Almanya’da Max Ernst gelişen hareketin çeşitli merkezleridir. Şair Tzara, Duchamp, Picabia ve Ernst’le birlikte Dada Manifestosu’nu kaleme almıştır. Bu hareket özellikle spontan yaratım üstünde durur ve burjuvazi ya da var olan sanat düzenine ‘saçma’ anlayışıyla karşı çıkar.

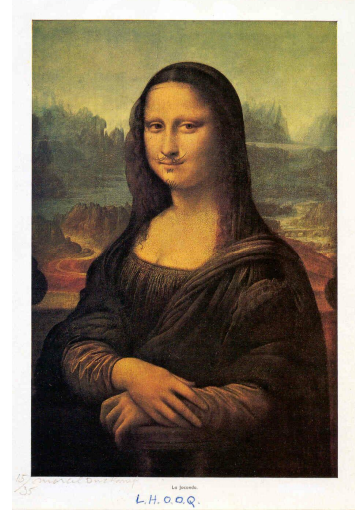
Dada, zamanın gizli yüzünü yaşamdan çekip çıkarıp rastgele bir araya gelişlerle yeniden yaratmaya çalışır. Kağıt yapıştırma yada diğer bir deyişle kolaj ready made ya da kullanılan eşyaların rastgele bir araya gelmesiyle oluşan çalışmalar, savaşlar sırasında ya da endüstri çağında sanki tesadüfen bir araya gelmiş ve yeni bir yaşam kurmuş insanları temsil etmektedir. Bu tekniklerde, resimli dergilerden, eski mektuplardan, basın ilanı ve etiketlerden kesilen fotoğraflar yeni bir düzenlemeyle yapıştırılmış ve birbiriyle ilgisi olmayan bu resim ve işaret parçalarından, yeni anlamlar yaratan bağlantıların kurulduğu, genellikle kışkırtıcı nitelikte düzenlemeler oluşturulmuştur.

Çünkü kullanılan bu kağıtlar ya da eşyalar bir geçmişten gelip, şimdide buluşup, kendi özlerini yeni bir bütünde var eden modern zamanların insanları gibidir. Anlamsız gibi gözüken kolajlar ve ready-made’lerin ardında yatan ifade

aslında karmaşa değildir, bu kağıt parçaları ve kullanılmış eşyaların, insanla ve onun tüketimi ile olan ilişkisidir. (Coşkun, 2005:74)

33- Marcel Duchamp, *Satranç Oynayanlar*

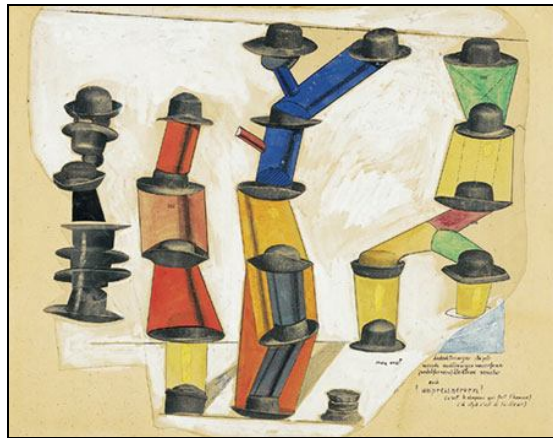

34- Marcel Duchamp, *Mona Lisa*

Dadaistler her ne kadar sanata karşı olduklarını, geleneği reddettiklerini ve sadece yozlaşmış bir toplumla alay edip aşağıladıklarını ifade etmiş olsalar da ortaya koydukları çalışmalarla, fütürizmin görsel alfabesini zenginleştirmişlerdir. Kural ve dogmalardan kurtulmak sanatçıyı kendi gerçeğine daha çok yaklaştırmıştır. Şans eseri olarak bilinçsizce yapılanın etkinliği anlaşıncı, Dadaistler kendiliğinden olanı planlı davranışlarla birleştirmenin yollarını aramışlar; bu sentez sayesinde tipografi geleneksel kısıtlamalardan kurtulmuştur. Dada aynı zamanda, harf biçimlerini Kübizm kavramına uyan fonetik semboller olarak değil, görsel biçimler olarak kullanmıştır.

35- Kurt Schwitters, *Kolaj*

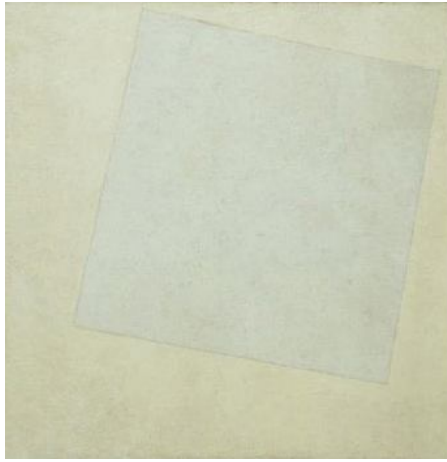
36- Max Ernst, *The Hat Makes the Man*

Bu akımda yer alan Alman sanatçı Kurt Schwitters, etiketler, kırık tahta parçaları, biletler gibi atık malzemelerden kolajlar ve konstrüksiyonlar oluşturmuştur. Schwitters'in eserleri 20.yy'ın ilerleyen yıllarında yaygınlaşan enstalasyon sanatının ilk örnekleri olarak görülebilir.

Dada hareketinin bir diğer önemli özelliği, sürrealizmin önünü açması ve hatta temellerini atmasıdır. Dada hareketinin içinde yer alan pek çok sanatçı daha sonraları sürrealist hareket içinde etkili olmuştur.

4.1.6. Süprematizm

Bu akım Rus Sanatçı Kazimir Maleviç tarafından geliştirilmiş ve yönlendirilmiştir. Maleviç çoğunlukla tek renkle boyanan temel geometrik şekillere dayalı bir sanat geliştirmiştir. Süprematizm, sanatın bütün yerleşik tanımlarını reddederek tinsel bir gerçekliğin sanatsal keşfine yönelmiştir. Süprematistler geometrik soyutlama ile bu tinsel gerçekliği ifade edebileceklerine inanmaktaydılar. (Little, 2010: 112)

37- Kazimir Maleviç, Beyaz Üzerine Beyaz

38- Kazimir Maleviç, Otoportre

4.1.7. Sürrealizm (Gerçeküstücülük)

20. yy.'ın başlarında Avrupa'da ortaya çıkan bir sanat akımıdır. Şair ve ressamlar I.Dünya Savaşı'nın yol açtığı yıkım karşısında, dehşete kapılmış, akılcı tutuma karşı tavır alarak, bilinç dışının düşsel dünyasına yönelmeye başlamışlardı,

yani sanat, bilinçaltından beslenen akıl dışı bir dünyanın anlatımı olarak kabul edilmiştir. 1924'te yayımladıkları Gerçeküstücülük Bildirgesi'nde düşüncenin aklın denetimi olmadan ve ahlâk gibi engelleri hiçe sayarak, ortaya konmasını savunmuşlardır. Freud tarafından geliştirilen Psikanaliz metodunun büyük ölçüde etkisinde kalan Sürrealist sanatın kaynağında bilinçaltı görünüm, içgüdü, arzular, tutkular ve değişik ruh halleri önem taşımaktadır. Bu sebeple de Sürrealist Sanatçılar için sanat eserlerini teşkil eden geleneksel bilgi ve gözlemlerden çok, bilinçaltının dışı vurum aracı olan otomasyon temel etkindir. Somut ve doğal biçimler, görüntüler kullanmasına ve soyutlamaya girmemesine rağmen ortaya konulan görsel, bütün alışılmışlığın dışında ve görünmesi mümkün olmayan rüyaların, düşlerin yansıması olarak şekillenen sahnelerdir. (Beksaç, 1994: 135)

Birbirleriyle ilgisiz görünen, biçim ve nesneleri bir araya getirmek, bütün içinde sunmak, bazen perspektif içine yerleştirmek ya da düz bir yüzeyde toplamak, sürrealistlerin belli başlı eğilimleridir. Yapıtlarında nesneleri alışılmamış biçimlerde betimleyen Gerçeküstücü sanatçılar, çoğunlukla düşlerin gizli dünyasını dile getirmeye çalışmışlardır. Bazen de nesneleri kendi doğal ortamlarından çıkartarak şaşırtıcı, düşsel bir ortama taşımışlardır. Sanatçılar hiç bir estetik kaygıya yer vermeden çalışmışlar ve eserlerinde kontrast (zıt) renkler kullanarak, anlatımı çarpıcı boyuta ulaştırmışlardır. Ressamlar, ilkel toplumların sanatlarından da etkilenmişlerdir. Sanatın öncüleri arasında Andre Breton, Salvador Dali, Max Ernst, Joan Miro, Rene Magritte, Hans Arp gibi sanatçılar yer almaktadır.

39- Salvador Dali, İç Savaş Kehaneti

Gerçeküstücülük Akımı'yla neredeyse özdeşleşen, Salvador Dali'nin anılarından ve düşlerinden esinlenerek yaptığı resimlerinde eriyip akan saatler, gövdesinde çekmeceler taşıyan insanlar, boşlukta uçan eşyalar yer alır.

Dali'nin anlaşılması güç alametlerle ve imanlarla dolu hayalleri gün ışına sürüklemiş rüya görüntülerine benzer, tablolarında ki derinlik izlenimi veren perspektif görüntüler, iki boyutlu basılı sayfaya derinlik getirmek konusunda esin kaynağı olmuştur.

Kolları bacakları ayrılmış ve kendisiyle dalaşan, sanki kendi kendini boğmaya çalışan kocaman bir figürü içeren resim birkaç haşlanmış fasulyeyle süslenmiştir. Küçük bir komodine dayanmış ve bir yanda fosilleşmiş ayak, öte yanda yamru yumru çarpılmış bir el tarafından taşınan, insan kol ve bacaklarından oluşmuş tuhaf yapı, arkasından her an patlamaya hazır bir gökyüzünde dolaşan bulutlar resimde gördüğümüz görüntüdür. Sahip olduğu dayanılmaz iç gerilim, öğeleri arasında görünüşteki bağlantısızlıkla ters düşen bu yapının en tepesinde acıdan kıvranan bir insan yüzü yer alıyor. Değişik vücut parçaları arasındaki bu acı verici ölçüdeki kopukluk ve bütünüyle doğaya aykırı ilişki, ressamın tarihsel bir olay değil, yazgı belirleyici bir afet diye tanımladığı iç savaşın bir meteforu olarak değerlendirilebilir.

40- Rene Magritte

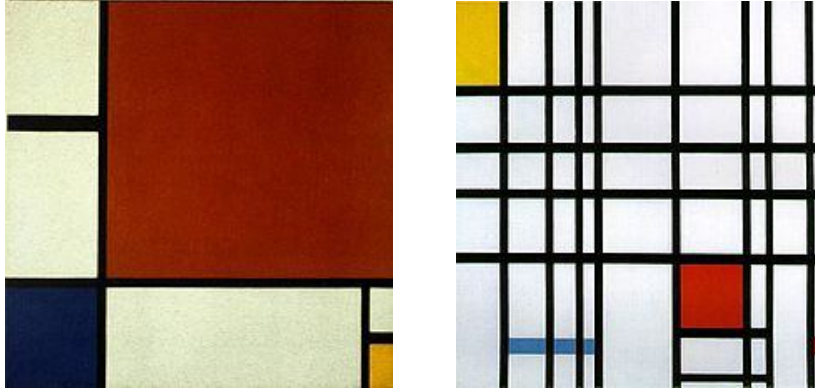
41- Joan Miro,

Gerçeküstücülük Akımı'nın temsilcilerinden biri olan Rene Magritte akıl ile akıl dışı arasındaki çizgiyi yok eden resimler yapmıştır. Bacakları kadın, üstü balık bir denizkızı; kartal tepeli bir buzul, eğik Pizza Kulesi'ni destekleyen bir kuş tüyü çarpıcı tablolarında yer alan ilgi çekici görüntülerdendir. Yapıtlarındaki aykırı unsurları bir araya getiren sanatçı, gerçek ile illüzyon arasında kurduğu şiirsel etki çok sayıda grafik ürünlerine ilham kaynağı olmuştur.

İspanyol ressamı Joan Miro ise beklenmedik biçimler ve renkler kullanarak kendine özgü motiflerle düşsel görüntüler yaratmıştır. Joan Miro'nun soyut figürleri hem neşeli hem de oyunbozandır. İnce, canlı çizgileri ve dans eden renk lekeleri hayal gücünü kanıtlar. Resimleri amip veya virüs olabilecek biyolojik biçimleri ya da insan ruhunun henüz haritası çıkarılmamış göze çarpan düşünceleri içerir.

4.1.8. De Stijl (Neoplastizm)

Bu akıma bağlı sanatçılar için evrenin temeli tamamen yatay ve dikey çizgilere dayanmaktadır. Son derece yalın bir biçim alan sanat yapısı sadece dikey ve yatay çizgilerden müteşekkil bir görünüm alırken renk dizgesi de üç ana renge yani sarı, mavi ve kırmızıya bağımlı kılınmıştır. Piet Mondrian bu akımın kuramcısı ve en önemli uygulayıcıdır. Mondrian merkezi olmayan resimleri savunmuş olup eserlerinde yatay düşey çizgiler çoğu kez birbirini dengede tutan, birbirine zıt güçlerin yarattığı bir durağanlık ve asılı kalma halini akla getirmektedir.

42- Piet Mondrian, Kırmızı Mavi Sarı kompozisyonu

4.1.9. Pop Art

Makineleşmenin ve üretimin artmasıyla, tüketimi arttıracak reklamların çeşitlenerek çoğaldığı bu dönemde Grafik Tasarım Sanatı artık diğer sanat dalları arasında ön plana çıkmış ve onları kendi alanında kullanacağı yardımcı unsurlar olarak etkilemiştir. Popüler Sanat'ın kısaltılmış hali olan Pop Art İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde aynı anda gelişmiştir. Savaş sonrası 1950'li yıllarda

modern günlük hayatın alelade nesnelerini sanat eseri mertebesine çıkarmıştır. Tamamen konu, stil ve temleri bir tarafa koyarak günümüz dünyası içinde yaşayan sıradan insanın ruhunu yansıtmayı hedeflemiştir. Kent kültürünün odağını teşkil ettiği ana anlatım öğeleri, fotoğraflar, çizimler ve reklamlardan alınma ve sıradan insanın belleğine yer etmiş imgelem biçimlerini kullanmıştır. Çarpıcılığın önem taşıması sebebiyle, parlak renkler ön plana çıkmıştır.

İngiltere’de Richard Hamilton’un *‘Bugünün Evlerini Bu Denli Farklı, Bu Denli Cazip Kılan Nedir’* adlı kolajı pop akımının başlıca yapıtı olarak kabul edilmiştir. ABD’de ise Andy Warhol, tüketim dünyasını sanatın içine katarak bir yandan da eleştirel bakış açısıyla bu akımın en tanınmış sanatçılarından biridir. Eserlerinde motif olarak tüketim maddelerini seçmiş kitle idollerinin baskılarını yaparak çoğaltmıştır. Robert Rauschenberg, Jasper Johns ve Claes Oldenburg bu akım öncüleri arasındadır.

4.2. Grafik Tasarım’ın Resim’e Etkileri

Sanat tarihi boyunca resim sanatı ile grafik sanatı birbiri ile bağlantılı, birbirinin içinden çıkmış, birlikte var olmuş ve birlikte gelişmiştir. Ancak bilimsel gelişmeler, baskı teknolojilerinin gelişmesi ve fotoğraf sanatının da dahil olmasıyla, ayrı amaçlara yönelik olarak bu iki sanat dalı, birbirleriyle etkileşimini sürdürerek günümüzde birbirinden kolayca ayırt edilebilmektedir.

Ayrı bir sanat dalı olarak kabul edildiği Modernizm ile başlayan süreçten itibaren diğer sanat dalları üzerinde etkisi büyük olmuştur. Grafik tasarım günümüze kadar resim sanatında baskı, illüstrasyon, kolaj ve fotomontaj yöntemlerinin kullanılması, yönünde etkilemiştir.

4.2.1. Baskı Resim

Sanatçıların çeşitli araç ve malzeme kullanarak doğrudan veya kalıplar yolu ile kağıda veya benzeri malzeme üzerine basılarak ürettikleri resimlere “*Özgün Baskı Resim*” denir. Bunlar kalıbın yapılması ve basılması süreci içinde yaratılmış grafik resimlerdir.

Grafik sanatının özünü oluşturan baskı resim Milattan Önceki tarihten beri yapılmaktadır. M.Ö. 2000’li yıllarda Sümerlerde görülen, silindir şeklindeki mühürlerle, kil tablet üzerine döndürerek yapılan baskı denemeleri ilk örneklerdir. Bu yöntem kâğıdın bulunuşundan önce geliştirilmiş en ilkel baskı tekniği olarak da bilinir. M.S. 105 yılında Çin’de kâğıdın bulunmasıyla baskı tekniği önemli ölçüde gelişmiş ve hızla yaygınlaşmıştır. Her dönemde günlük kullanım ihtiyaçlarına göre en basit yöntemlerle çeşitli malzemeler üzerine yapılan çalışmalar, bugünkü Özgün Baskı resim sanatının doğmasına yol açmıştır.

Özellikle Almanya, Fransa, İspanya ve İtalya’nın çeşitli bölgelerinde kâğıt fabrikalarının kurulmasıyla Batı dünyasında ilk ağaç baskılar üretilmeye başlanmıştır. Gotik imgeler, popüler eğlence malzemesi olan oyun kâğıtlarında kullanılarak, hayatın içinde tüketilen bir malzemenin üretim aracı haline gelmiştir. Ayrıca Gotik yaşam, kilise etrafında merkezlendiği için de papazlar, Kutsal İncil’deki Azizleri ve İsa ile Meryem Ana’nın hayatını betimleyen çok sayıda hikâye anlatımlarını ağaç ve metal baskı tekniğinde sanatçılara çoğalttırıp halka dağıtmışlardır. Bu dönemde iyi ve ucuz kâğıt üretiminin ve baskı tekniğinde hızlı tiplerin geliştirilmesiyle blok-kitaplar yaygınlaşmıştır. Buna paralel resimler metinlerle birlikte basılmaya başlamış ve ortaya çıkan işlerin zarafeti de giderek artmış ve yapıtlar daha geniş kitlelere ulaştırılabilinmiştir.

Ancak tarihsel süreç içinde plakaların resim çoğaltma yöntemi olarak kullanımına 14.yy.da Ağaç Baskı, 15.yy.da Gravür, 19.yy.da ise Litografi ve Serigrafi tekniği ile devam etmiştir. Başlangıçta ihtiyaç olan seri üretim düşüncesi, zamanla toplumun estetik duygularına da hizmet ettiğinden ve üretimdeki teknik zenginliğinden dolayı, baskı resim tekniği, birçok sanatçının ilgisini çekmiş ve sanatın anlatım araçlarından biri haline gelmiştir.

17. yy’ın sanatçılarından Rembrandt’ın desen ve gravür çalışmaları sanat tarihinde önemli bir yere sahiptir. Sanatçının çalışmalarının konusu genel olarak dini sahneler, tarihsel konular, portreler ve manzaralar olmuştur. Bu temalara getirdiği yorumlarda çizginin yalın ve güçlü biçimleme niteliğinden yararlanan Rembrandt, birçok gravüründe tıpkı yağlıboyaalarında olduğu gibi ışık sorununa odaklanarak yaratmış olduğu güçlü karşıt etkiler, günümüze değin pek çok sanatçıya yön gösteren ve yaratımlarında esin kaynağı olan karakteristikler sergilemektedir.

43- Rembrandt, Üç Haç

44- Rembrandt, Üç Ağaç

Rembrandt'ın aside yedirme baskı tekniği ile birçok çalışması olmuştur. "Üç Haç" adlı iki hırsız ile birlikte çarmıha gerilmiş İsa'yı gösteren gravürü üzerinde yıllarca çalışmıştır. Her baskı denemesi sonrasında plaka üzerinde bazı değişiklikler yaparak resmi gereksiz detaylardan arındırmış, resmi koyultmuş ve gökten gelen gizemli bir ışık ile çarmıha gerilmiş, İsa figürü üzerine odaklanmıştır. Kutsal bir varlık olarak İsa'nın adi suçlu hırsızlarla birlikte çarmıha gerilmesi yani, tanrısal olanın sıradan olanla birlikte sergilenmesi, aradaki sınırı kaldırma mesajını izleyiciye vermektedir. "Üç Ağaç" isimli gravüründe de, siyah beyaz olmasına rağmen günbatımının bütün diriliğini, hüznü karartısını ve eriyip kaybolan gerçekliğini hissettirmiştir.

19.yy. sanatçılarından Francisco de Goya'da ağırlıklı olarak baskı resim üzerinde çalışmıştır. Goya, gravür çalışmalarında Akvatinta tekniğini keşfedip bu yeni tekniğin imkânlarıyla, insanoğlunun bitip tükenmez kazanma arzusu ve savaşın iğrenç görüntülerinden betimlemeler yaratmıştır. En önemli eserleri arasında yer alan Los Caprichos (Kapisler) adlı eserinde kilise mensuplarına ve hükümete yönelik, rüşvet ve riyakârlıkları için yoğun acımasız bir eleştiri getirmiştir. Fransa'nın İspanya'yı işgal etmesiyle Goya, kendisinin en meşhur ikinci serisi olan ve savaşa katılan insanların kötü talihini anlatan "Savaşın Felaketi" adlı eserini de gravür tekniğinde üretmiştir.

45- Goya, *Los Caprichos*

46- Goya, *Savaşın Felaketi*

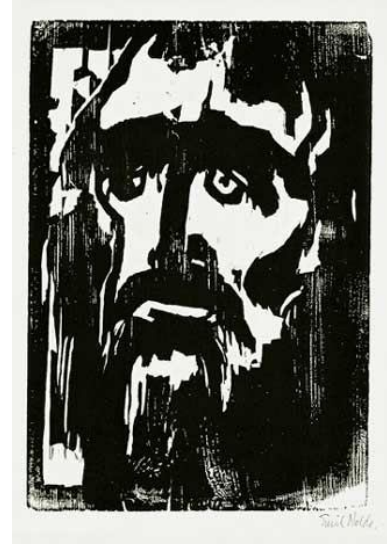
Ayrıca bu dönemin aktif baskiresim sanatçıları arasında Ingres, Delacroix, Daubigny, Theodore Rousseau ve Jean-Baptiste-Camille Corot gibi çok önemli sanatçılar, Fransız olmaları nedeniyle de politik çalkantıları dile getiren bir dizi çalışmalar yapmışlardır. Bu 4000'i aşan baskıların çoğu gazete için üretilmiş Taşbaskı eserler olup, o dönemin resim sanatıyla da paralel üretimlerdi.

Ekspresyonist akımın grafik etkisi taşıyan en önemli eseri Edward Munch'un yaptığı ve çılgılık adını verdiği taş baskısıdır. Bütün çizgiler, resmin odak noktasına, yani çılgılık atan başa doğru gidiyor gibidir. Bu eser de sanatçı çekilen acıyı tüm çıplaklığı ile izleyiciye derinden hissettirmektedir. Dışavurumcu üslubun en seçkin örneklerinden olan bu çalışmada köprü üzerinde ellerini kulaklarına koymuş, gözleri faltaşı gibi açılmış, çılgılık atan bir figür yer almaktadır. Gözler ve çökmüş yanaklar yüze kafatası görünümü vermektedir. Tedirgin edici bu sessiz çılgılığı izleyici içinde duyumsamaktadır. Grafik sanatının ekspresyonizm yoluyla varmış olduğu en başarılı çalışmalardan biridir.

Bu akımdaki grafik sanatının bir diğeri de Nolde'nin tahta baskı "Peygamber" adlı eseridir. Sanatçı bu eserinde, afişlerdeki sadelikle, tüm dikkati gözlerde ki kendinden geçmiş ifadeye yoğunlaştırmaktadır.

47- Edward Munch, Çığlık

48- Emil Nolde, Peygamber

Kübizm'in öncülerinden İspanyol sanatçı Pablo Picasso, gravür, kuru kazıma, taşbaskı, ağaç baskı, linol baskı ve serigrafi dahil olmak üzere 1000'i aşkın baskı eser üretmiştir. Baskı sanatına yeni bir ruh kazandıran Picasso, 'Suite Vollard' adlı 100 gravürden oluşan yapıtında, stüdyo ve modellerinden, duygusal Minotaur'un (yarı boğa canavarı – Girit) betimlemesine ve Vollard'ın kendi portresine kadar değişik konuları işlemiştir. 100 gravürlük tam takımdan günümüzde dünyada 5 adet bulunmaktadır.

49- Pablo Picasso, Suite Vollard

4.2.2. İllüstrasyon

15. yy da baskı ressamlarının yaptıkları kitap resmi veya pano, resimlerde kullanılmıştır. Rönesans'ın en etkili ressamlarından ve oyma baskı ustalarından biri de Albrecht Dürer'dir. Konu olarak dönem içindeki protestan ve katolik savaşını resimleyen Dürer, 15 büyük tahta levha ile 'Apokalipsi İllüstrasyonları'nı meydana getirmiştir. Bu illüstrasyonlarında, günümüz grafik tasarım anlayışındaki gibi, bir konuya bağlı olarak izleyiciye mesajın iletildiği açıkça görülmektedir.

50- Albrecht Dürer, Apokalipsi İllüstrasyonları

Baskı tekniklerindeki gelişmelere paralel olarak yürüyen illüstrasyon çalışmaları Art & Craft hareketi öncülerinden William Morris'in kurduğu Kelmscott basımevinde oldukça üst seviyelere ulaşmıştır. Özellikle kitap tasarımına katkılarda bulunarak büyük bir hizmet vermiş, Morris'in harf karakterleri tasarımında sağladığı güzellik, bütünü oluşturan en küçük bir ayrıntıyı bile bir tasarım birliği içerisinde ele alması, sonraki nesillere kitap tasarımı konusunda esin kaynağı olmuştur.

Çok yönlü sanatçılardan Walter Crane kendi döneminde en sevilen çocuk kitabı illüstrasyonlarını yapmıştır. Durağan imgeler ve güçlü, koyu çizgilerle kendini gösteren Crane'in çalışmaları yeni renkli baskı teknikleri sayesinde büyük başarı kazanmıştır. Kendisine ün kazandıran *One, Two, Buckle My Shoe* gibi kitaplardan sonra, *The Frog Prince*, *Household Stories from Grimm* ve başyapıtı niteliğindeki *Faerie Queene* gibi birçok kitabı resimlemiştir.

51- Walter Crane illüstrasyonu

52- Aubrey Beardsley illüstrasyonu

Japon baskılarından oldukça etkilenen illüstratörden Aubrey Beardsley'in uzayan, uzadıkça ağırlaşan figürler, kıvrılan yaprak ve bitki formları kadın bedeninin dişil sunumu, olağanüstü bir siyah ve beyaz dengesi, yoğun siyahlıklar içinde bile kaybolmayan bir berraklık duygusu illüstrasyonlarının temel özellikleridir.

Amerikan sanatçı William Bradley''in dergi ve kitap kapakları alanında yaptığı illüstrasyon çalışmaları önemli yer tutmaktadır. *The Chap-Book* için yaptığı *Yılan Dansı- Loïe Fuller* isimli illüstrasyonunda tüm alanlarda pek çok kere yorumlanan, Loïe Fuller figürünü hemen hemen soyuta yakın bir anlayışla betimlemiştir. James M. Flagg'ın Amerika'da tasarladığı unutulmaz illüstrasyonu ile savaş dönemine damgasını vuran "*I Want You*" afişi tarihe geçmiştir.

53- William Bradley

54- James Montgomery, Flagg

Pop Art döneminin önemli sanatçılarından Roy Lichtenstein'in üslubunun ana unsurlarını, Benday noktaları, şablonlar, şeritler ve güçlü kontür çizgileri oluşturmuştur. Birçok baskı sanatçısı ile beraber çalışmış ve kendisi de neredeyse tüm baskı araçlarını kullanmıştır. Çizgi romanların görüntülerini büyütüp bunları kendi tarzı ile güçlendirip sertleştirdikten sonra iyice vurgulamıştır. Tablolarında olay gerçekleşirken figürlerin arkasında kullandığı ani çizgiler, ses efektleri, hızı belli eden yatay çizgiler, dumanlar, alevler içindeki uçaklar ile beraber, fotoğraf çekilmiş gibi anı donduran kare etkileri vermiştir.

55- Roy Lichtenstein; Pop Art Çizgiroman çalışmaları

Günümüzde bilgisayar, bilgisayar programları ve tabletler ile yapılan çalışmalar illüstrasyonu en üst seviyelere ulaşmıştır. Japon sanatçı Shu Mizoguchi'nin bir oyun şirketi için tasarladığı fantezi karakterler ile yarattığı masalsı dünyayı yansıtan illüstrasyonları çok ilgi çekmektedir. Son dönem illüstratörlerden June Reed de başarılı sinema illüstrasyonları ile dikkat çekmektedir.

56- June Reed, Pulp Fiction

4.2.3. Afiş

19.yy'dan itibaren Arts and Crafts ve Art Nouveau gibi sanat hareketleri ile başlayan geleneksellikten kopuş sürecinde birçok yeni akım ortaya çıkmış olup grafik sanat en çok bu dönemde bütün sanat dallarını etkilemiştir. Avrupa'da Art Nouveau hareketi içinde yer alan ünlü ressamların grafik sanata yönelerek özellikle yaptıkları afiş çalışmaları büyük ses getirmiştir.

Fransız ressam Henri de Toulouse-Lautrec, Japon sanatı, Empresyonizm ve Degas'ın tasarım ve kontür anlayışına büyük hayranlık duymuş ve Paris'in gece hayatını izleyerek genellikle perde arkasını yansıtan resimler yapmıştır. Bu dönemde bir gece kulübünün siparişi üzerine başladığı afiş çalışmalarında geliştirdiği üslup sayesinde, ilk olarak afiş, ucuz bir baskı nesnesi olmaktan çıkmış ve bir sanat eseri olarak değer kazanmıştır. Lautrec tüm çalışmalarında, romantik bir güzellikten çok derinlemesine insan manzaraları sergilemek istemiştir. Eserlerindeki karikatüre varan yüz hatları, sarı bir ışıqla aydınlatılmış dramatik alansal planlar, karakteristik üslup özellikleridir. Sanatçının afişleri, afiş tasarımının ölçütleri haline gelmiş olup hiçbir sanatçı, yazı ile resmi bir bütün olarak kullanabilme konusunda onun kadar başarılı olamamıştır.(Bektaş, 1992: 23)

Gazeteler için de illüstrasyonlar yapan sanatçı çağdaş tasarımcılığın boyutlarını araştırmaktan hiç yılmamış ve çeşitli baskı tekniklerini (litografi, ksilografi, renkli litografi vb) araştırmış, geliştirmiştir. Japonların grafik anlayışını Batı dünyasına sokmayı başaran Lautrec, *La Revue Blanche* ve *La Plume* dergileri için yaptığı her afiş büyük ses getirmiş, reklamda sanatsal yaratıcılığı en üst düzeye taşımıştır.

57- Toulouse-Lautrec, Afiş

58- Jules Cheret, Afiş

Jules Cheret, ürettiği afişlerindeki figür ve görüntü kalabalığını azaltmış, kendi basımevindeki çalışmalarıyla da bizzat renkli baskının gelişimine katkılarda bulunmuştur. Resimlerinde kullandığı canlı renklerin göze çarpan niteliğiyle, sanatsal afişi yaratarak resimli afişin öncüsü olmuştur.

4.2.4. Kolaj

Kübizmin yeni bir görsel dil yaratma yolunda ortaya koyduğu yenilikler ve özellikle kolaj tekniğini kullanması Çağdaş Grafik Tasarımın gelişim sürecine katkıda bulunan başlıca unsurlardan biri olmuştur. İlk olarak, Pablo Picasso tuvale sandalye hasırı deseni basılmış bir muşamba parçası yapıştırarak sandalyeyi betimlemesiyle yeni bir oluşumu başlatmıştır. Kolajla bir araya gelen resimsel öğeler arasındaki ilişki yeni bir gerçeklik yaratarak sanat eserine, bağımsız ve ayrı bir varlık olma niteliği kazandırılmaktadır.

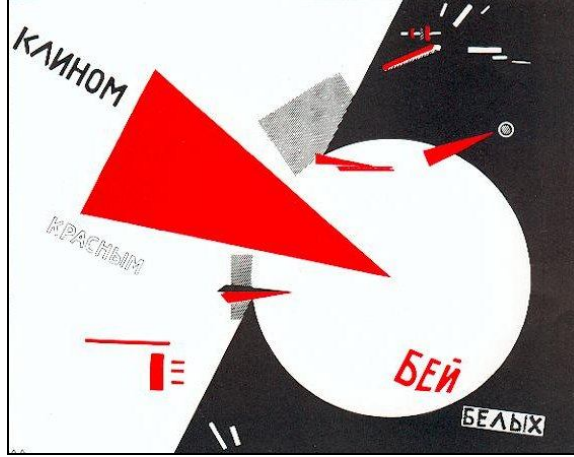
59- George Grosz, kolaj

60- Pablo Picasso, kolaj

Konstrüktivizm akımında sanat ve toplumu birleştirme çabasıyla 'sanat toplum içindir' fikrini benimseyen bu hareketin savunucuları da, kolaj ve fotomontaj tekniklerini kullanarak resim sanatını, yeni bir estetik anlayış, yeni bir materyalist tavır geliştirerek, oluşturmaya çalışmışlardır. Bu akımın öncüleri arasında yer alan El Lissitzky, Alexander Rodchenko ve Vladimir Mayakovsky gibi sanatçılar tipografi, sergi tasarımı, fotomontaj, afiş ve kitap tasarımı alanlarında önemli bir yenilik getirmişlerdir.

El Lissitzky, farklı bakış açıları oluşturmak için keserek, güçlü zıtlıklar ve değişik açılar kullanarak, durağan fotoğraflara farklı elementler gibi davranıp hayat veren bir fotomontaj ustasıdır.

61- El Lissitzky

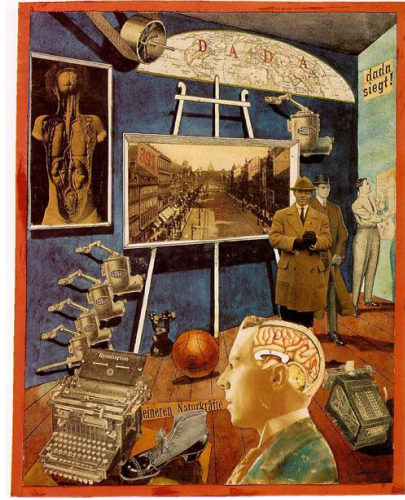
62- Alexander Rodchenko

Sanata bir başkaldırı olarak ortaya çıkan Dada hareketinde ise artık resim sanatı ve grafik sanat iç içe geçmiş gibidir. Dada, zamanın gizli yüzünü, yaşamdan çekip çıkarıp rastgele bir araya gelişlerle yeniden yaratmaya çalışır. Kağıt yapıştırma yada diğer bir deyişle kolaj, ready made ya da kullanılan eşyaların rastgele bir araya gelmesiyle oluşan çalışmalar, savaşlar sırasında ya da endüstri çağında sanki tesadüfen bir araya gelmiş ve yeni bir yaşam kurmuş insanları temsil etmektedir. Bu tekniklerde, resimli dergilerden, eski mektuplardan, basın ilanı ve etiketlerden kesilen fotoğraflar yeni bir düzenlemeyle yapıştırılmış ve birbiriyle ilgisi olmayan bu resim ve işaret parçalarından, yeni anlamlar yaratan bağlantıların kurulduğu, genellikle kışkırtıcı nitelikte düzenlemeler oluşturulmuştur.

Fransız sanatçı Marcel Duchamp ilk olarak ready-made (hazır nesne) sanatı yapmaya başlar. Bu sanat üslubunda, eylem ve müdahale etme düşüncesi çok hakimdir.

63- Marcel Duchamp

64- Raoul Hausmann

Teknolojik gelişmeler karşısında biçimsel ve içeriksel değişimlere uğrayan sanat, popüler kültürün etkisi altına girmiştir. İngiliz Pop Art, Richard Hamilton'ın etkili olduğu bir dönemle başlar. Richard Hamilton'ın "*Günümüz Evlerini bu denli farklı, çekici yapan nedir?...*" adlı kolajı 1956'da ilk Pop Art örneği kabul edilmiştir. Bu kolaj, sanat dışı kaynaklardan seçilen hazır yapılmış motiflerden oluşmakta ve Batı Dünyasında her insanın yaşamını ve düşlerini özetlemektedir. Film ve televizyon, konserve yiyecekler, ev gereçleri, kasları gelişmiş bir erkek mankenle, çıplak vücutlu bir kadının fotoğrafları, oturma odasının duvarında eski bir aile büyüğüne ait portreyi gölgede bırakan ve bir tablo gibi asılmış olan 'Young Romance'ın kapağı gibi, tabloda her şey son derece alaycı ve ironiktir.

65- Richard Hamilton, Kağıt Üzerine Kolaj

66- Andy Warhol, Marilyn Monroe

Amerikan pop sanatçılarında Roy Lichtenstein ve Andy Warhol kitle iletişim araçlarındaki (televizyon, radyo, gazeteler ve dergiler) imgelerin uyandırdığı çekiciliği, en belirgin yoldan yapıtlarında kullanmışlar ve geleneksel resim ve estetik sanat anlayışını dışlayarak, Pop-Art'ın uluslararası alanda tanınmasına ve çıkışına yardımcı olmuşlardır.

Andy Warhol belli bir konuda tek bir biçimi, tual üzerinde birçok kez yineleyerek, fotoğrafa özgü imgeleri kaynaklarına katmıştır. Seçtiği temalar arasında, film yıldızları (Marlyn Monroe, Elvis Presley, Elizabeth Taylor) gibi ünlüler; kamuoyunun iyi bildiği başka kişiler; suçlular, elektrikli sandalye, otomobil kazaları gibi ürpertici, inekler ve çiçekler gibi zararsız konular sıralanabilir. Coca Cola şişelerini, Campbell's çorbalarının ve Heinz ketçaplarının kutularını boyar. “Tüketim toplumu” olarak bilinen kavram, Warhol için tükenmek bilmeyen bir esin kaynağı olmuştur.

4.2.5. Diğer etkiler

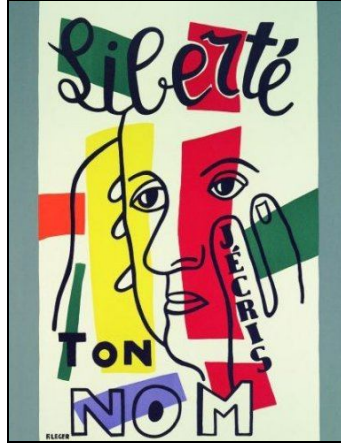
Grafik tasarımın bir mesajı en sade ve ayrıntıya kaçmadan en etkili biçimde aktarma olgusu, resim sanatında birçok akımın içinde yer almıştır. Resimlerde figürler giderek grafik öğelere benzemişlerdir. Ayrıca geometrik öğeler ve tipografi de resme girmiştir.

1937 yılında Picasso Alman uçaklarının Guernica kasabasını bombalamasından sonra “Guernica” isimli yapıtını grafik öğeler ile birbirinden hem bağımsız, hem de birbirine bağımlı soyutlanmış parçaları bir araya getirerek tasarlanmıştır. Bu ölümsüz yapıtıyla, Guernica yerleşiminin yok edilme operasyonuna bir başkaldırı mesajının çarpıcı bir şekilde algılanmasını sağlamıştır.

67- Pablo Picasso, Guernica

Kübist sanatçılardan Fernand Leger, eserlerini grafik sanat etkileri ile insan figürlerini ve nesneleri uluslararası anlaşılır nitelikte tasarlanmış basit grafik semboller şekilde stilize etmiştir. Paul Klee de ilkel sanatların ve fantastiğin çekiciliği ile desen ve gravür çalışmaları yapmıştır.

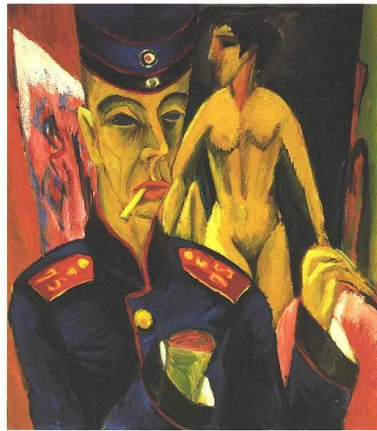

68- Fernand Leger, Özgürlük

69- Paul Klee, Vazo

I. Dünya Savaşı bunalımının etkisi sanata, vahşilik, ilkellik, yabancılaşma şeklinde yansımıştır. Örneğin Ekspresyonist akımın temsilcilerinden Ernst Ludwig Kirchner'in, ayyaş ve tükenmiş yaratıcılığının sembolü olarak kanlı, kesik sağ kolunu yukarı kaldırdığı "Kolu Kesik Asker Portresi" ile acımasız ve direkt mesajıyla göreni oldukça etkileyen bir eseridir.

70- Kirchner, Kolu Kesik Asker

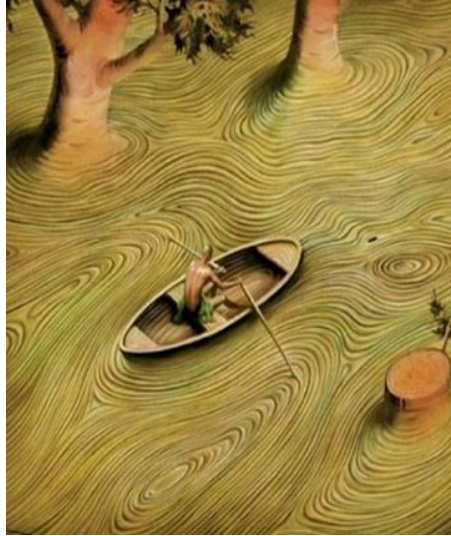

71- Matisse; Mavi Nü

Fov'ların en önemli temsilcisi olan Matisse, geç dönemlerinde grafik boyutun en çağdaş halini resmine yerleştirerek, ilk dönemlerinde sadece boyanın hırçın sürüşlerine olanak tanımıştır. 1950'li yıllara doğru geç Matisse resimlerinde kesme ve yapıştırma yoluyla boşluğu doldurma eğilimlerini içeren hemen bütün kompozisyonlar grafik tasarım etkileri taşır. (Eroğlu, 2006)

Her türlü düşsel ve gerçek imgelerle mesajı en etkili biçimde verebilmesi bakımından Sürrealizm akımında Grafik Sanatın yoğun etkileri görülmektedir. Bu akımının öncülerinden olan Salvador Dali eserlerinde, grafik tasarım sanatındaki gibi iki boyutta derinlik izlenimini veren perspektif görünümünü kullanmıştır.

Bu akımın içinde yer alan Joan Miro ve Hans Arp gibi sanatçılarda eserlerinde bilincin sezgisel açısına bağlı olarak yapılan desen ve kaligrafiler kullanmışlardır. Bu şekilde bilinçaltının en bozulmamış biçimde resme aktarılmasının örneklerini vermişlerdir.

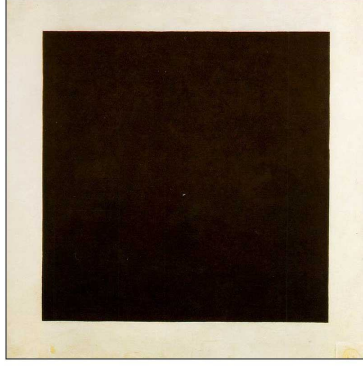

72- Salvador Dali

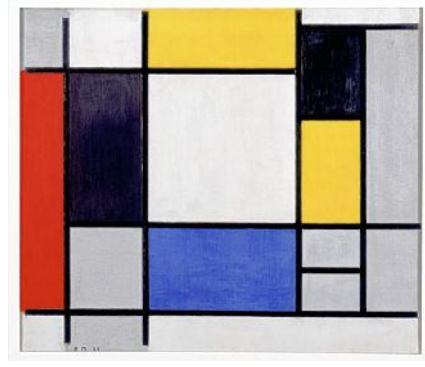

73- Hans Arp

Malevich'in 1915'de "Süpramatizm" adı altında yaptığı ilk olgun eseri, beyaz bir kare içine yerleştirilmiş ve onun yaklaşık yarı alanından fazlasını örten siyah bir kareyi gösteren grafik ve tasarımlama yapmış olduğu resmidir.

74- Kasimir Malevich, *Black Squar*

75- Piet Mondrian, *Kompozisyon*

Daha sonra Piet Mondrian, 1920’den itibaren ele alacağı, çeşitlediği ve koyu siyah çizgilerle ayırladığı renk kombinasyonlarına dayanan “Yeni Plastisizm” ismini verdiği geometrik kompozisyonlarında, gene grafik ve tasarımlama süreçlerini kullanmıştır. Renk kompozisyonu adlı eserinde renkli dörtgenlerle siyah çizgilerin bir arada olması, esere derinliksiz bir uzay izlenimi yaratmakta ve bu öğelerin üst üste gelmesi ve ayrı ayrı olması, belli bir hafiflik ve devinim duygusu oluşturmaktadır.

Almanya’da kurulan Bauhaus Okulu ile bu dönemde süregelen Ekspresyonizm, Konstrüktivizm, De Stijl gibi akımların da etkileriyle sanat anlayışına farklı bir bakış açısı getirilmiştir. Özellikle bu okulun eğitmenleri arasında yer alan Moholy Nagy çalışmalarında asimetrik bir tipografi geliştirerek resimlerinde tipografinin şekil olarak algılanmasını sağlamıştır.

76- Moholy Nagy, *Fotoplastik*

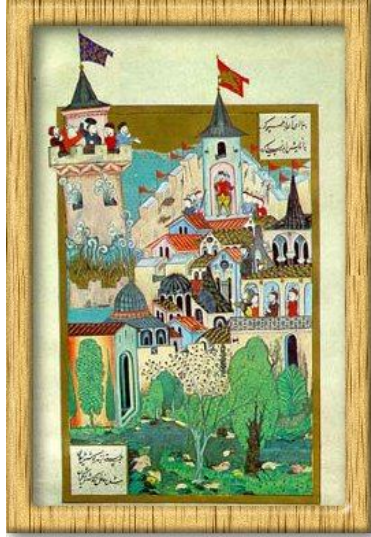

77- Herbert Bayer, *Olivetti Poster*

Gerek doğu gerekse batı minyatür resimleri de, ciddi grafik tutkuları içinde barındırmaktadır. Minyatürlerde, yalınlık, rahat mekân düzeni, boşluğu ölçülü parçalama, başarılı mimarî çizimler, olayları tüm gerçekliğiyle verme çabası, canlı, parlak, ışıklı renklerin kullanılması ve geometrik kurgulardaki grafiksel anlatım öğeleri dikkat çekicidir. Minyatürlerdeki soyutluk anlayışı, günümüz çağdaş tasarımlarında yer alan soyutluk anlayışına benzemektedir.

Örneğin 17. yüzyıl sonlarına ait bir astronomi kitabındaki içinde ve sabit yıldız ve burçları simgeleyen figürlerin bulunduğu resimde, iki parçalı kompozisyonu gördüğümüzde, grafik sanatların, dolayısıyla tasarımının da öncel ve en derin özelliği olan az elemanla- çok iş mantığı yönünde bir boşluğu doldurduğunu görebilirsiniz. (Eroğlu, 2005)

Minyatürleri sanatçılarından Nasuh Matrakî'nin çalışmaları da bir anlamda grafiksel diyagramlar niteliğindedir. En ünlü yapıtları arasında olan *Süleymanname* ve *Beyan-ı Menazil-i Seferi Irakeyn*'deki minyatürler, o güne kadarki minyatür geleneğine yeni bir anlatım biçimi getirmiştir. Çalışmaları grafik tadında bir etki bırakmaktadır. Matrakçı Nasuh'un minyatür-harita karışımı kendine has bir üslubu olup, eserlerinde yeryüzünün kuşbakışı görünümünü resmetmiştir.

78- Nasuh Matrakî, *Süleymanname*

79- İkdal Cuman, *Fi Tarih Ehlez Zaman*

Sanatın tarihsel gelişmesi içinde, sanat türlerinin birbirleriyle doğrudan kesişerek, kendilerine özgü bir “melezleşme” içinde birbirlerini etkilemişlerdir. 20.

yy sonlarında ise, çağın getirdiği teknolojik olanaklar (baskı tekniklerinin ilerlemesi, fotoğrafın geliştirilmesi ve tipografinin önem kazanması, gazete, radyo, televizyon gibi iletişim araçlarının yaygınlaşması) ile sanat türleri arasındaki karşılıklı ilişkiler gittikçe daha yakın hale gelmiştir.

II. Dünya Savaşından sonra baskı teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmeler, fotoğrafın yaşamda yer alması, değişen ekonomik sisteme göre kullan-at felsefesiyle tüketimin pompalanması neticesinde, tüketimi daha çekici hale getirmek için reklamlar, renkli afişler, hatta resimli dergi ve romanlar kullanılmaya başlanır. Sanatın yaşadığı en köklü dönüşüm kuşkusuz bu süreç içerisinde olmuştur. Resim sanatı ile grafik tasarım sanatı ilk yıllardaki gibi neredeyse iç içe geçmiştir.

Tüketim endüstrisi gereçlerinden, reklamlardan ve kitle iletişim araçlarından esinlenen sanatçılar “Amerikan Yaşam Tarzı” konusunu keşfettiler. Yaşadıkları dönemin tanıkları olarak günlük yaşamı, boş zamanları değerlendirme şekillerini, radyo, televizyon ve basından duyduklarını resimlerinde yansıtmaya başladılar. Hızlı otomobiller, konserveler, sinema ve politika dünyasının ünlüleri, para ve seks, resimli romanlar sanat konusu oldular. Sonunda öyle bir noktaya gelindi ki, bu kez Pop-Art' ta özgürce kullanılan imgeler, eşyalar ve nesneler reklam endüstrisini etkilemeye başladı. Yani önce Pop sanatçılar, reklamcılardan etkilendiler, daha sonra da kendi yaptıkları özgür atılımlardan, grafik tasarımcıları ve reklamcılar etkilenemeye başladılar. Birçok plak kapağı bu dönemde, bir afişten daha yaygın olarak dünyaya yayıldı. (Tunç, 2003)

Pop sanatçısı kamuoyunun iyi bildiği figürleri ve Batı Dünyasında yıllardan beri dizi üretimin simgeleri haline gelmiş motifleri belli bir amaçla kullanmaktadır. Israrla yinelenen özellikleriyle her yerde karşımıza çıkan reklamcılığın, resimli dergilerin, görsel dilini tuval resmine kullanmakla, resimle grafik sanatlar arasındaki geleneksel çizgi ortadan kaldırılmıştır. Resim sanatından baskı imgelerinin kullanılması yoluyla elde edilen yüzeysellik etkisi, tual içerisindeki imgelerle tualin kendisi arasında yeni ilişkileri doğurmuştur. (Genç, 1983)

90'lı ve 2000'li yıllarda dünyada, artık dikkati çeken bir grafik veya grafik tasarım dilinin resimleştiğini veya kendisini resim sanatı olarak algılamamızı istediği şekli kendini iyice gösterir. Özellikle Uzakdoğulu sanatçıların, örneğin Takashi Murakami'nin veya Yoshitomo Nara'nın, özellikle bulundukları coğrafyanın pek

düşkün olduğu çizgi film geleneğinden yola çıkarak, bu sektörün figürlerinden yararlanarak ele aldıkları resimlerinde grafik biçim ve renk dilinin gözleniyor olması, ötesinde bilgisayar'ın kuvvetli etkilerinin görülmesi önemlidir. Aslında bu aşamada son otuz yılda bilgisayar, hatta onun da ötesinde bilgisayar programlarının gelişip, çoğalması ve insanlığın hizmetine girmesi, resim veya grafik olgularını birleştiren bir etken olmuştur. (Eroğlu, 2005)

80- Takashi Murakami

81- Yoshitomo Nara

5. GRAFİK TASARIMIN FOTOĞRAF SANATINA ETKİLERİ

19. yy'da gerçekleşen teknolojik gelişmeler ile ekonomik ve toplumsal değişimler, bir yandan var olan sanat dallarının biçimlerinin değişmesine, yeni formlar kazanmasına diğer yandan da yeni sanat dallarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. 19.yüzyılın en önemli icatlarından ve ortaya çıkan sanatlardan birisi de fotoğraftır. Bu anlamda insan yaşamını büyük ölçüde değiştiren icatlar arasında fotoğraf önemli bir yere sahiptir. Fotoğraf, icadının ilk yıllarında önceleri salt teknolojik bir araç olarak görülmüş, daha sonra toplumsal ve kültürel işlevlerinin yanında estetikle olan ilişkisi değerlendirilerek bir bilim ve sanat dalı olarak kabul edilmiştir.

Fotoğraf, nesneyi görüntüye dönüştürme sanatıdır. Resim sanatında çıkarımlar yapılmayıp, sadece eklemeler yapılırken, fotoğrafta bunun tam aksi bir durum söz konusudur. Fotoğrafta daha çok bir seçme işi vardır. Ama aktif değil edilgen bir düzenlemedir söz konusu olan. Konu etrafında üç boyutlu dolaşım, dikkat, sabır ve bekleme yani zamanlama önemli bir faktördür. Başlangıçta karmaşa olsa da istenmeyenler atıldığında geriye fotoğraf kalır. (Aktaş, 2006)

Fotoğraf sanatı, halk sanatlarını belirleyen olguların çoğunu bünyesinde toplamaktadır. Fotoğraf sanatında toplumsal yön, kuramsal yöne göre daha ağır basmakta ve bu nedenle fotoğraf, çağdaş toplumun ihtiyaçlarına, diğer görsel sanatlara oranla daha çok cevap vermektedir.

5.1. Fotoğrafın Akımlar İçindeki Gelişimi

Bir sanat alanı olarak değerlendirilmesinde ve görsel sanatlar içerisinde önemli bir konuma gelmesinde 19.yüzyıl boyunca yapılan teknik araştırmaların ve estetik yaklaşımların büyük rolü olmuştur. Fotoğraf, 20. yüzyılın başlarında peş peşe ortaya çıkan sanat akımlarının içinde yer almıştır. Dinamizm, Kübizm, Fütürizm, Dadaizm ve Sürrealizm gibi akımlar içerisinde fotoğraf, çeşitli deneylerden ve denemelerden geçirilmiştir.

5.1.1.Fütürizm

Siyasal eğilimi belirgin önemli sanat akımlarından biri olan Fütürizm akımındaki sanatçılar konularını kentsel ve endüstriyel çevreden seçmişler ve devinim olarak yorumladıkları hız kavramı üzerinde yoğunlaşmışlardır.

Fütürist bir sanatçı olan Giacomo Balla'nın yapıtlarında, daha çok eylemin doğrudan doğruya sezgisel yanları üzerine odaklanılmıştır. Uzun süre fotoğrafla uğraşan Balla, bir olayın art arda gelen evrelerini tek tek bir görüntüymüş gibi saptayan 'kronofotoğraf tekniğinin, hareketi çözümleyişinden açıkça yararlanmayı amaçlamıştır. Balla, Jules Etienne Marey'in kronofotoğraf'larından etkilenerek, figür tekrarına dayalı bir seri resim yapmıştır.

"*Keman Yayının Ritimleri*" adlı fotoğrafta her şey kronofotoğrafta olduğu gibi görülür. Kemancının sol eli, kemanın kendisi ve yay birçok konumdayken, geride sütun başlığı üzerindeki taş taban değişmez bir biçimdedir.

82- Anton Giulio Bragaglia, *Keman Yayının Ritimleri*

Fütürist sanatçılardan Anton Giulio Bragaglia'nın "Fotodinamizm" olarak adlandırdığı fotoğraf çalışmaları da oldukça önemlidir. Bragaglia, hareketin dinamik kaydını gerçekleştirmek amacıyla uzun poz süreleri kullanarak, hareketin karmaşıklığını, ritmini, gerçeği ve maddeleşmekten ayrılmayı yansıtan görüntüler üretmeye çalışmıştır. Fotoğraflarındaki insanlar, iç mekanlarda basit hareketler yaparlar. Siyah fon önünde tek bir figür vardır ve onun hareketi farklı aşamalar ve düzensiz aralıklarla gösterilir. O'na göre, fotoğraflarda hareketlerinden dolayı netsiz çıkan aydınlık yüzeyler ışığın hareket olarak rol almasının sonucudur. Hareketin sürekliliğine önem vermiş ve hareket eden bir

cismi belli aralıklarla dondurarak net olarak göstermek yerine, hareketin biçimini saptamak, çizmek istemiştir.

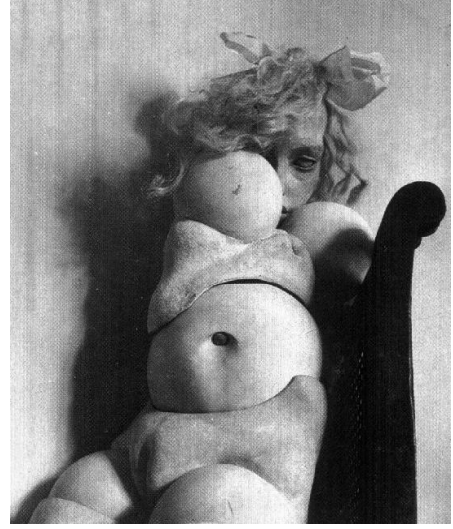
83- Anton Giulio Bragaglia, *Fotodinamik Portreler*

5.1.2. Ekspresyonizm

Ekspresyonizm güçlü duyguların, çizgilerin veya renklerin abartılı ve çarpıtılmış biçimde kullanılması yoluyla anlatıldığı bir sanat yöntemi olarak tanımlanabilir. Duygusal ve öznel bir dünya görüşüyle belirlenen bireysel ilişkiler en güç, en kaygılı, en acılı ya da trajik yanlarıyla ekspresyonizmin özünde yer alır. Sanatçı; toplumun ve toplumsal yaşamın, aşkın, ölümün karamsarlıklarıyla bunalan insanın yazgısını dile getirmeye çalışır ve sanatçının kişisel yaşamı ile sanatı özleştirir.

Ekspresyonist fotoğraf sanatçılarından birisi Wols'tur. Asıl adı Alfred Otto-Wolfgang Schulze olan Wols'un, akımın etkisinde kalarak yaptığı “*Ohne Titel*” başlıklı 10 fotoğraflık çalışmasında, bebeklerin bozulmuş görüntüleri yer almaktadır.

Otto Dix ve George Grosz ile birlikte çalışan bir diğer fotoğrafçı da Hans Bellmer'dir. Bellmer, daha çok deforme edilmiş bebek fotoğraflarıyla tanınmıştır. Fotoğraf çalışmalarında hem sürrealist hem de ekspresyonist boyutu birlikte görülür. Bellmer, 1933 yılında yükselişe geçen nazi partisi'ne karşı tepki olarak, en ünlü çalışması olan “*La Poupée*” (Bebek, 1936) adlı 10 adet fotoğrafının yer aldığı bir fotoğraf albümü çıkarmıştır. Fotoğraflardaki alışılmışın dışında pozlar ve deforme edilmiş vücutlar, sanatçının Almanya'da o dönemde yaygınlaşan “mükemmel vücut ve ırk” anlayışına tepkisidir.

84- Hans Bellmer, *La Poupee*

Ekspresyonistler, dış dünyanın nesneleri ya da olaylarıyla ilgilenmekte, nesneyi parçalayıp onun arkasındaki gerçeği yakalamak istemektedirler.

Joel Peter Witkin'in fotoğraflarında, hem sürrealist hem de ekspresyonist özellikler bulunmakta, mitolojik figürler, dinsel simge ve kompozisyonlar, ölümler, özürlü insanlar, deformasyon, ahlak dışılık ve çirkinliklerle dolu düşsel bir atmosfer yer almaktadır.

5.1.3. Dadaizm

Dadacı bildirge ve sloganlar, 20. yüzyılın başlarında burjuva sınıfına ve bu sınıfı ayakta tutan ideolojilere, ahlaki, sanatsal ve felsefi üst yapı kurumlarına karşı sürekli ve kesin bir ayaklanmayı amaçlıyordu. New York'ta Dada hareketleri fotoğraf sanatçısı Alfred Stieglitz'in gerçekliği ya da realite dünyasını, olduğu gibi kaydetmenin ötesinde birtakım girişimleriyle başlamıştır.

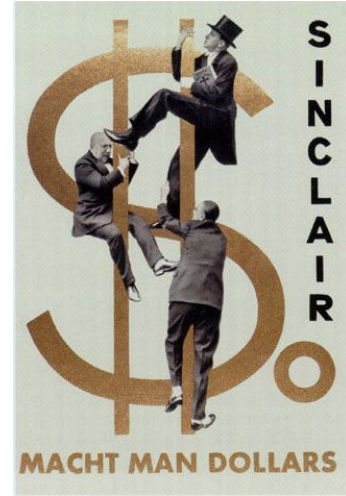
Dadaist sanat içinde uygulanan ve daha önceki fotomontaj yöntemlerinden farklı olarak denenen fotokolaj ve kolaj teknikleridir. İlk uygulanan fotomontajlarda genellikle birden fazla negatif bir araya getirilerek montaj yapılırken, Dadaist Sanat içinde hem birden fazla negatif kullanılıyor hem de çeşitli dergi, gazete, reklam afişleri ve atıklar vs. gibi birçok malzeme kes-yapıştır yöntemiyle kullanılarak fotomontaj uygulanıyordu.

Fotomontaj, Berlin dadacıları John Heartfield, George Grosz ve Raoul Hausmann'ın reklamlardan ve gazetelerden elde ettikleri, onları çeşitli biçimlerde orijinal olarak geliştirdikleri ve Dadaist Sanat içinde en çok kullanılan bir fotoğraf tekniğidir. Bu sanatçılar terim olarak “çalışmayı bir araya getirme–yapılandırma” anlamında “fotomontaj” sözcüğünde birleşmişlerdir. Amaçları hayali olanla çeşitli zamanlarda yaşanan gerçekleri bir araya getirmektir.

1922'lerde Grosz ve Heartfield kolaj alanında işbirliği yapmaya başlayarak kolajlarında fotoğraf görüntüleri de kullanmışlardır. Heartfield, savaştan sonra propaganda amacıyla kullandığı fotoğraflarla ünlenmişti. Kamerayla elde ettiği görüntüleri, öğretici sanatında hammadde olarak kullanıldı. Yan yana ve üst üste getirilen görüntüler, içerikliğinin gerçekliği yüzünden, herhangi bir ileti büyük bir çarpıcılıkla aktarılabilinmiştir. Bu yöntemde bir fotoğraftan kesilen parçalar, zemin olarak kullanılacak bir başka fotoğrafa yapıştırılarak yeni fotoğraf görüntüsü elde edilmektedir.

85- Raoul Hausmann

86- John Heartfield

Fotomontaj, izleyicinin ilgisini çekmenin dışında politik ve toplumsal değeri olan güçlü tepkiler yaratmak içinde kullanılmaktadır. Örneğin Heartfield, özenle yaptığı fotomontajlarıyla Nazi Almanyası'nda tırmanan terörü kınarken alanın da ilk örneklerini vermiştir. “Mutlu Filler” adlı yapıtı bu konuda çarpıcı bir fotomontaj örneğidir.

87- John Heartfield

88- Raoul Hausmann

5.1.4. Sürrealizm

Sürrealizm, rüyanın, içgüdünün, arzunun ve başkaldırmanın üstün bir güç olduğunu öne sürer; mantıksal, ahlaksal ve sosyal her türlü kalıplaşma ve düzene karşı çıkar. Sürrealist sanatın dünyası, bilinçaltının karanlık dünyasıdır. Donuk bir ışık altında uzayıp giden boşluklar, ölü kentler, kararmış ağaç kütükleri, fosilleşmiş kuşlar, teller, hurda yığınları, makine insanlar, manken ve heykeller sürrealist resimlerde en çok rastlanan motiflerdir.

Bilinçaltında yer alan sürrealist görüntüler, hayaller ve fantezilere dayanıp, maksimum gerçeklik ve ayrıntı ile ifadelendirmeye çalışırlar. Bu ifadelendirme biçimi, fotoğrafı en uygun medya haline getirir. Ayrıntıyı kaydedebilme yeteneğiyle sağlanan, inandırıcılıkla doğruluk sanısı yaratılıp fanteziler gerçekmiş gibi algılanır. Sürrealizmde her şey mümkündür. Sürrealist fotoğraflar, şiir ve oyunlarda olduğu gibi imkânsız gerçek yapar. Gökyüzünde çatlaklar olabilirken tek başına duran bir pencere camına, olması gerektiği yerdeki görüntü yerleştirilebilir. Bu yüzden sürrealist görüntüler, akılcı olmayabildiği gibi itici olabilirler.

Sürrealist fotoğrafçılar, slaytları sandviç yapmak, superpozeler, ön/arka projeksiyonlar gibi bir çok yeni tekniği kullanarak birden çok görüntüyü çok doğal bir biçimde birleştirebilmektedir. Ayrıca pistole veya diğer boyama teknikleri ile görüntüler renklendirilebilmektedir. Boyama dışında sürrealizme hizmet eden bir

başka yaklaşım ise yalın fotoğraf tekniklerinden yararlanıp günlük yaşamın içinde sürrealist görüntüler yakalayıp soyutlamaktır.

89- Man Ray, Dora Maar

90- Man Ray, The Marchesa

Akımın önde gelen fotoğrafçıları Man Ray ve Laszlo Moholy-Nagy, fotoğrafta birçok yeni teknik kullanarak sürrealizme özgü, akımın özelliklerini taşıyan çalışmalar yapmışlardır. Kübist, Dadaist ve Sürrealist sanat akımlarına dahil olan Ray, fotoğrafa yeni teknikler kazandırmıştır. Rayogram ve solarizasyon fotoğraf sanatındaki yenilikleridir. Rayogram, fotoğraf kağıdının üzerine nesnelerin yerleştirilip kağıdın ışıklandırılmasına ve daha sonra geliştirilmesi aşamasında tekrar başka bir kağıda aktarılmasına dayanan bir işlemdir. Bu teknik ile nesnelerin silüet görüntülerinin gerçekleştirildiği ilk soyut fotoğraflar sayılmaktadır. Solarizasyon ise filmin geliştirilme aşamasında negatifin çok güçlü bir ışık etkisinde bırakılmasına dayanmaktadır. Man Ray'in kareleri gerçek ile hayalin birleştiği karelerdir, bunun için onlara "rüyaların fotoğrafları" ismini vermiştir.

Man Ray, Jon Heartfield, Aleksandr Rodchenko, Mohaly Nagy gibi yeni teknik arayışlarında bulunan sanatçıların yanı sıra Andre Kertesz aynalarla distorsiyona uğrattığı nü çalışmaları ile Ralph Gibson sert ışık ve gölge formları ile insan detaylarında soyut anlatımlara gitmiştir. Rene Burri renkli fotoğraflarda geometrik biçimleri yarı soyut bir anlayışla resmetmiştir. Franco Fontana, biçim ve

nesnelerle renk abstraksiyonuna gitmiştir. Christian Vogt insan ve özellikle nü çalışmalarında soyutlamaya giderek özgün çalışmalar ortaya koymuştur.

91- Andre Kertesz

92- Franco Fontana

93- Rene Burri,

94- Ralph Gibson

5.1.5. Hiperrealizm (Fotogerçekçilik)

1960'larda A.B.D.'de başlayan fotorealizm, fotoğrafın tuval üzerindeki resmidir. Fotorealistler fotoğraftan yararlanarak resim yapmışlar ancak olabildiğince yorumdan kaçınarak her türlü kişisel üsluptan uzak durmuşlardır. Böylece sanatçının bildirisi olmadan resim yapması onun bu çalışma tarzı kendiliğinden bir bildiri oluşturmuştur. Böylece fotorealizm fotoğraf sanatçısının özneliliğiyle ressam nesnelliğini değiştirerek sanatçının konuyla ilişkisini bütünüyle değiştirmiş oldu.

Malcolm Morley, hiperrealizmin kurucularındandır. 1965'ten başlayarak kart postal ve afişlerin aynılarını kopya etmiştir. Morley'in turistik reklâm imgelerini – kart postal, afiş- konu almasına karşın diğer bir hiperrealist sanatçı olan Richard

Estes ise resimlerinin konusunu kent görünümlerinden seçmişlerdir. Estes, tablolarında vitrinlerin parlak yüzeylerini ve bu yüzeylerde yansıyan sayısız nesneyi betimlemiştir.

95- Malcolm Morley

96- Richard Estes

5.2. Grafik Tasarımın Fotoğraf Sanatına Etkileri

İletişim çağı olarak da adlandırılan son yüzyılda gerek iletişimde gerekse teknolojiye bağlı baş döndürücü gelişmelere bağlı olarak toplumların yaşam tarzları, ekonomi sistemleri oldukça değişime uğramıştır. Serbest Pazar ekonomilerine bağlı olarak tüketim felsefesi ön plana çıkmıştır. İlerleyen endüstri ile her gün piyasaya çıkan yeni bir ürünün tanıtılıp insanları bu ürünün tüketilmesi için ikna etmeye uğraşmaktadır. Bu nedenle neredeyse bütün şirketler, holdingler, firmalar reklam bütçelerine büyük paralar ayırmaktadırlar. Dolayısıyla, afişi, illüstrasyonu, animasyonu, çizgi filmleri, endüstri grafiği ve çevre düzenlemeleri içine alan grafik sanatının işlevi büyük ölçüde artmıştır.

Fotoğraf sanatı, teknikle estetiğin bir araya gelebildiği bir uğraştır. Fotoğraf, akıp giden zaman içinde her şeyi aynı umarsızlıkla izleyen insanların göremediklerini gösteren ve bakmayı öğreten bir uğraştır. Birçok sanat dalında olduğu gibi, fotoğraf ve grafik sanatı arasında da sınır sorunu yaşanmaktadır. Çoğu sanat dalı, hayata taşınırken, içerik ve üslup bakımından farklı da olsa en yakın alanın altında yer almakta, sanki o alana aitmiş gibi algılanmaktadır. Yıllarca fotoğraf, grafiğin alanı ve parçası gibi algılanmıştır. Ancak daha sonra gelişen

teknoloji ve yeni gereksinimlerin ortaya çıkması sonucu, ayrı bir sanat dalı olduğunu süreç içerisinde kabul ettirmiş ve grafikten bağımsız çalışmaya başlamıştır.

Fotoğraf hem bir faaliyet, hem bir kitle iletişim aracı, hem de kendine özgü kuralları olan, toplumda ve sanat alanında geçerliliğini koruyabilen bir sanat olarak, çağdaş sanatların içinde yer almaktadır. Sanatların birbirinden bağımsız olmadığı ve sanatın artık tek başına ele alınmamaya başladığı günümüzde fotoğraf sanatı da diğer sanatlarla birlikte kullanılmaktadır. Bütün sanatlar arasında bir ilişki vardır ve bu ilişki, farklı sanat alanlarında kullanılan teknikler yoluyla her bir sanat alanının gelişimini, yaratılan eserleri ve birbirleri arasındaki bağları etkiler. (Özdemir, 2008)

Ancak grafik ve fotoğrafın yakın ilişkisi diğer tüm sanat dallarından daha fazla olmuştur. Grafik tasarımda afiş, poster, broşür, kitap kapağı, CD kapağı, vb. ürünlerin birçoğunda fotoğraflara gereksinim duyulmaktadır. Çünkü grafik tasarımların görsellik ve anlatım zenginliğini artırabilmek için fotoğrafa hep gereksinim vardır. Belki de sanat dalları arasında en çok ilişkide olanlar fotoğraf ve grafikdir.

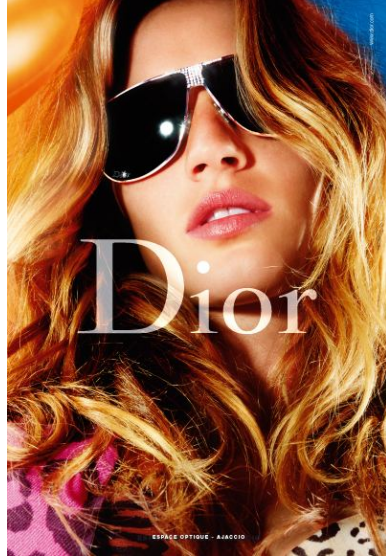
Reklam ve moda fotoğrafçılığı fotoğraf sanatları içinde önemli bir yer teşkil etmektedir.

5.2.1. Reklam Fotoğrafı

Bu da doğal olarak grafik tasarımda duyulan gereksinimlere bağlı olarak fotoğraf sanatında yeni arayışları beraberinde getirmektedir. Örneğin reklam fotoğrafçılığı fotoğraf sanatı dallarından biri olarak önem kazanmıştır. Reklam fotoğrafı dünyanın her yerinde belli bir iş tarifesine sahip bir mal ve hizmet probleminin yaratıcı bir tavırda estetik olarak pratiğe aktarılmasıdır. Tasarlanan grafik olarak değerlendirilen bir fotoğraf tarzıdır.

Reklam fotoğrafı, ancak; içine, üstüne veya altına gelen başlık yazısı metin ve ürün fotoğrafıyla bir bütün oluşturur. Fotoğraf ve başlık yazısı yerine göre işlev değiştirir. Bazen başlık yazısı fotoğrafın anlamını tamamlar, bazen de tersi olur. Bu nokta da reklam fotoğrafına şöyle bir tanım getirebilir: “ısmarlama fotoğraf” ya da “tasarlanan grafik”. Diğer bir deyişle, ne olması gerektiği önceden tasarlanan,

tasarımı önceden hazırlanan, fotoğrafçıya yerleştirme ve aydınlatabilme gibi uzmanlık işlemleri dışında fazla yorum şansı bırakmayan bir türdür.

97- Reklam Fotoğrafları

Reklam fotoğrafçılığının amacı, bir ürünü tüketiciye tanıtmak ve üretilen malın ne olduğuna dair bilgi vermektir. Fotoğraf bir ürünü potansiyel alıcı kitlesine tanıtırken, satış artışında bir araç konumundadır. Ancak reklam fotoğrafları yalnızca satışı artırmak için kullanılmamaktadır. Bunun yanı sıra, tanıtım amaçlı bazı fotoğraflar ürün veya üretici firma için iyi bir imaj oluşturmak veya var olan imajı değiştirmek için, bazıları da toplumsal sorunları aktarmak veya halkı bilgilendirmek için kullanılmaktadır.

Reklam fotoğrafları ürünün sağlayabileceği yararlar konusunda bilgi verirken, toplumsal davranışlarda da değişmelere neden olmaktadır. Verilmek istenen bilgileri alan bireyler, bunları kendi yaşantılarında kullanırken, uzun süren toplumsallaşma sürecine girerler ve yeni görüşlerle etkilenip davranışlarını olumlu ve olumsuz yönde değiştirirler.

Fotoğrafçılığın ticari kısmı olan reklam fotoğraflarının temel amacı ürünün satışını arttırmaktır. Ancak bu amacının yanısıra toplumun eğitime belli bir oranda yardımcı olmak, kamuoyu oluşturmak gibi toplumsal faydaları da bulunmaktadır.

Reklam fotoğrafları genellikle toplumsal amaçlar için kullanıldığında birçok soruna parmak basıcı durumdadır. Çevre koruma, sağlık, eğitim, aile planlaması,

trafik kazalarını önleme, sigara, alkol, uyuşturucu, AIDS vb. konularda, toplum aydınlatılmaya çalışılmaktadır. Bu konularda hazırlanan afiş, broşür ve açık hava reklamlarıyla fotoğraflar, toplumun her kesimine ulaşmakta ve halkı bilgilendirmektedir.

98-Rayban, Camper, Swatch, Absolut Markaları için Reklam Fotoğraf uygulamaları

Kitle iletişiminde fotoğrafın eğlendirmenin yanısıra satmak gibi bir işlevi de bulunmaktadır. Mal ve hizmetin kitlelere tanıtılmasında fotoğrafın çok büyük önemi bulunmaktadır. Dergilerde, sinemalarda, televizyonda tanıtılan ürün fotoğrafları tüketim amaçlı olmaktadır.

5.2.2. Moda Fotoğrafı

Katologlar, billboardlar, ilanlar, uyarı levhaları broşürler gibi çeşitli grafik tasarım uygulama alanlarında kullanılmak üzere ihtiyaç olarak çekilen fotoğraflar, fotoğraf sanatında birçok dalda uzmanlaşmayı doğurmuştur. Örneğin moda fotoğrafçılığı günümüzde fotoğrafın önemli sanatsal faaliyet alanlarından biri olmuştur. Giysilerin ve modanın günümüzde insan yaşamında değeri arttıkça moda fotoğrafçılığı da kendi estetiğini yaratarak ünlü moda dergilerine yön vermiştir.

99- Max Doyle'nin Isabel Lucas ve Anja Rubik'in Vogue Dergisi için çektiği fotoğrafları

Moda fotoğrafçılığı; genelde ya stüdyo çekimi yapan profesyoneller ya da serbest fotoğrafçılar tarafından dergilere, moda evlerine ve reklam ajanslarına yapılan çalışmaların bütününe verilen isimdir. Moda fotoğrafçılığı gözün eğitimi ile ilgilidir. İyi bir moda fotoğrafçısının, doğru renkleri, gölgeleri, çizgileri ve ışığı görebilecek bir göze gereksinimi vardır. Bunun yanı sıra modayı yakından takip etmesi fotoğrafçı açısından artı bir değerdir.

Günümüzde moda fotoğrafçılığının, erkek, kadın, çocuk kıyafetlerine yönelik üretim çizgisinin öteki cins ile görece çeşitlenmesine ve pazar payını genişletmesine karşın en popüler kullanımını çekici güzel ve ince kadın kıyafetlerine ağırlık vererek devam ettirdiği görülmektedir. Toplumsal beğenilerin değişmesiyle birlikte moda ve moda fotoğrafçılığında da bir değişim söz konusudur. (Tellan, 2009: 169)

5.2.3. Diğer Etkiler

Fotoğraf, yalın bir şekilde afiş olarak kullanılabileceği gibi, çeşitli laboratuvar teknikleriyle fotoğrafın üzerinde sanatsal düzenlemeler yapılarak da kullanılabilir. Van Gogh Müzesi'nin kafesine ait reklamda, ilk bakışta tam olarak algılanmayan bir fotoğraf kullanılmıştır. Reklam son derece sıradan, ahşap bir zeminde, yakın plan çekilmiş, beyaz bir fincan içinde, muhtemelen bir iki yudum alınmış, yanında tek şekeri ve kaşığı duran bir fincan kahve fotoğrafından ibarettir. Ancak biraz dikkatli gözlerle hemen çarpacak bir eksiklik vardır: fincanda; kulpu yoktur. Kırık kulpun

hemen sağ alt kösesinde yer alan “Van Gogh Müzesi Kafesi” ibaresiyle esprinin ve yaratıcılığın çok hoş biçimde kullanıldığı bu reklam, “kafe” ve “Van Gogh” ilişkisini en kısa ve çarpıcı yoldan bu fotoğraf ile kurmayı başarmıştır. (Sözer, 2007)

100- Reklam Fotoğrafi

101- Bilgilendirme Fotoğrafi

İnsanlar arası iletişim aracı olarak grafik ürünlerinin anlatım gücü, söze dayalı anlatım gücünü aşmıştır. Grafik simgeleri bir araya getirerek, bir fikrin iletilmesi, bir ürünün tanıtılması, bir etkinliğin duyurulması gibi konular, aynı dili konuşmayan, yazmayan, hatta okuma-yazma bilmeyen kitlelere aktarılmaktadır. Aynı zamanda insanın günlük yaşamda karşılaştığı sorunların, ihtiyaçlarının giderilmesinde çözüm önerici, uyarıcı, bilgilendirici rolü ile yardımcı olarak katkıda bulunmaktadır. İşte fotoğraf tam da bu nedenle en etkili görsel iletişim araçlarından biridir. Gerek medyada, gerekse diğer iletişim araçlarında yer alan tek kare fotoğraf ile insanlara mesaj etkili bir şekilde verilebilmektedir. Örneğin yıllarca hastanelerin çoğunda yukarıdaki fotoğraf karesi ile “sessiz ol” mesajı verilmiştir.

Gelişen dünya ve teknolojik yaşam koşulları karşısında fotoğraf, zaman ve mekan içinde dondurulmuş bir kesit olarak insanlığı yaşananlara karşı tanıklık etme ve hayata karşı durup, düşünmeye sevk etme özelliğiyle kitlelerin bakış açısını değiştirebilmektedir. İnsanların kültürlerini, yaşam biçimlerini, toplumsal değerlerini fotoğrafçının kendi bakış açısıyla yansıttığı “belgesel fotoğraf” dalı, grafik tasarımın mesajı kitlelere en yalın ve etkili biçimde aktarma olgusunu içinde en çok barındıran dalıdır.

1900’lü yılların başında Lewis Hine’nın çektiği yoksulların, göçmenlerin ve çocuk işçilerin fotoğrafları, çocuk emeğinin sömürülmesini, bunların kötü şartlarda ve ağır işlerde çalıştırıldıklarını göstermek ve bu çocuklar için bir şeyler yapılması gerektiğini vurgulamak adına ses getirmiş ve yasaların değiştirilerek daha insanca çalışma koşullarının oluşturulmasını sağlamıştır. (Özdemir, 2008)

102- Lewis Hine’nın Fotoğrafları

Bilgisayar teknolojilerinin ilerlemesiyle, fotoğrafların bilgisayar kanalıyla, kolaj ve dekupe edilebilmesi, fotoğraf ve grafik sanatı ürünleri birbirlerini besler duruma getirmiştir. Sanatçılar, günlük hayattan malzemelerle, gazete ve eski fotoğraflar, trafik işaretleri, çizgi roman karakterleri gibi görsel kültür öğelerini kullanarak çeşitli kolajlar oluşturmuşlar, çağdaş kültürü simgeleyen otomobiller, billboardlar, grafitiler gibi nesneleri konularının merkezine yerleştirmişlerdir.

103- A. Rodchenko, Fotomontaj Afişleri

Konstrüktivizm akımı içinde yer alan modern fotoğraf tarihinin önemli isimlerinden A. Rodchenko’nun çektiği fotoğraflarla tasarladığı afişler, o dönemin politik mesajını yaymada oldukça etkili olmuştur.

Pop Art sanatçılarından David Hockney, sanatında her türlü tekniği kullanmakta kendini özgür hissetmiş ve resimle teknolojiyi birleştirilmiştir. Fotoğraf makineleri ile çektiği görüntülerden resimler yapmış ya da fotoğrafları kübik tarzda kullanarak fotokolaj tekniği ile eserler üretmiştir.

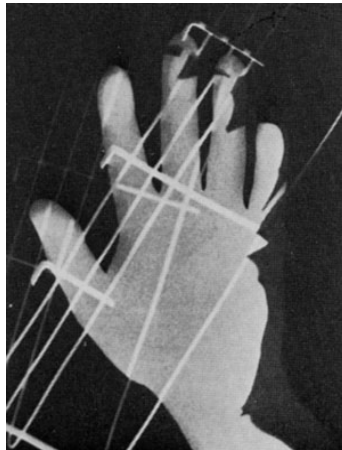

104- David Hockney, Pearblossom Highway

105- David Hockney, Furstenberg, Paris

Çalışmalarında müdahale yöntemlerini olabildiğince kullanan fotoğrafçılar, fotoğraf sanatı ile diğer sanatlar arasında bir ilişki kurmuşlar ve sanat dallarıyla bütünleşmeye en yatkın araçlardan biri olduğunu göstermişlerdir. Yenilikçi sanatçılar yapıtlarında kullandıkları yöntemlerle, fotoğrafın dilinin yeni biçimler kazanmasını sağlamış ve klasik “fotoğraf çekmek” eylemini “fotoğraf yapmak” kavramına dönüştürmüşlerdir. Böylece çağdaş fotoğraf sanatında teknik olanakların yanı sıra anlatım olanaklarının da sınırları aşılmasına çalışılmıştır. (Özdemir, 2008)

106- Laszlo Moholy-Nagy, Gümüş Baskı, Fotogram

Bauhaus okulunda öğretmenlik yapan Laszlo Moholy-Nagy teknoloji ve endüstrinin sanatla bütünleşmesinin güçlü bir savunucusuydu. Fotoğrafın insan

gözünün göremediği tümüyle yeni bir görme biçimi yaratacağına duyduğu inançla "Yeni Vizyon" sözünü türetti. Fotogram adı verilen, üzerine nesneler konulmuş ışığa duyarlı kağıtların ışığa tutulması şeklindeki bir fotoğrafılama süreciyle deneysel çalışmalar yapmıştır.

Grafik tasarım alanlarından olan Story Board tekniğinin fotoğraf kullanılarak yapılan bir çeşidi fotoroman olarak adlandırılmıştır. Bir eylemin, art arda gelen görüntülerinin fotoğrafları ve bunlara eşlik eden kısa konuşmaları, tipografik öğeler kullanılarak yapılan anlatımıdır. Anlatım tarzı olarak, çizgi romanla yakın benzerlikler taşır. Çizgi roman tekniği gibi karelerle anlatılır, tek farkı görüntülerin çizim değil fotoğraf olmasıdır. 70,80'li yıllarda çok ilgi gören fotoromanın ortaya çıkıp yaygınlaşmasında en büyük rol oynayan ülke İtalya'dır. Onu Fransa takip eder. Ülkemize gelişi de Avrupa'daki yapıtlardan alıntı yapılması ile olmuştur.

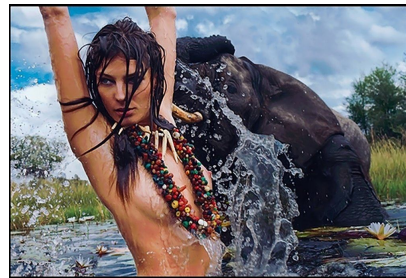

107- Fotoroman Yayınları

Pirelli lastiklerinin tanıtımına yönelik hazırlanan takvimlerde yer alan fotoğraflar her yıl büyük bir merak konusu olup takvim fenomen olmuştur. Yayınlanmaya başladığı 1964 yılından bu yana fotoğrafçılıkta dünyanın en önemli sanat olaylarından biri olarak kabul edilmektedir.

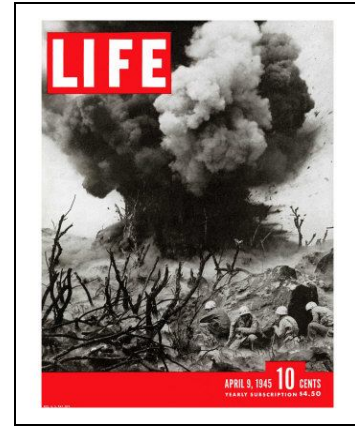
108- Karl Lagerfeld, 2011 Pirelli Takvimi

109- Peter Beard, 2009 Pirelli Takvimi

20. yy'ın ikinci yarısından sonra büyük patlama gösteren enformasyon kültürü ortamında görsellik daha ön plana çıkarak, grafik sanatının uygulama alanlarından biri olan medyada da fotoğraf kullanımı artmıştır. Medya, “kelime baskın” biçiminden, “görüntü baskın” medya şekline dönüşmüştür. Görsel yoğunluğun sembolü olan fotoğraf tek başına veya kullanıldığı iletişim aracının özelliklerine göre içinde mesaj barındırabilmesi ve provoke edici özelliğe sahip olmasından ötürü bu alanda kullanılmak üzere fotoğraf sanatında haber fotoğrafçılığı önem kazanmıştır.

Örneğin, Eugene Smith'in, Japonya'da denize atık bırakan bir fabrikayı fotoğraflaması, fabrika atıklarından etkilenen balıkları, balıkçıları ve bu kirlilikten etkilenen insanların sağlık durumlarının ortaya koyarak kamuoyu oluşturulmuştur. Oluşturulan bilinçle fabrika kapatılmış ve etkilenen insanlara tazminat ödemeye mahkum edilmiştir. Life dergisi için II. Dünya Savaşında Foto Muhabirliği de yapmıştır. Çekimdeki ustalığı, konuları deşmekteki benzersiz başarısı yanında baskı tekniklerinde ulaştığı büyük ustalıkla, belge-haber fotoğrafını, başka hiçbir fotoğrafçıda görülmeyen bir görsel anlatım gücüne ulaştırmıştır.

110- Eugene Smith, Mimamata Balıkçıları ve II Dünya Savaşı

6. GRAFİK TASARIMIN HEYKEL SANATINA ETKİLERİ

Heykel; taş, tunç, bakır, kil, alçı gibi maddelerden yontularak, kalıba dökülerek ya da yoğrulup pişirilerek mekan içinde üç boyutlu estetik biçimler oluşturan görsel bir sanat dalıdır. Heykel diğer sanatlar içinde en zor sanatlardan biri olup, biraz resim sanatıyla mimari arasında sıkışmış görünse de, tarih içinde bağımsızlığını hep sürdürmüştür.

19. yy sonlarında heykel sanatındaki yapmacıklık, anıtsallık veya edebiyattan esinlenme anlayışı büyük deha Auguste Rodin'le son bulmuş ve modern heykel sanatı başlamıştır. 20. yüzyıla kadar doğayı taklit eden, fikirlerin açıkça anlaşılabilir bir biçimde yansıtıldığı heykel sanatının geleneksel teması da insandı. Ancak bu dönemde ortaya çıkan birçok sanat akımı geleneği değiştirerek, figüre yeni bir ruh kazandırmak, onu değiştirmek ve bozup yeniden yapılandırmak istemişlerdir.

6.1. Heykel Tasarımı ve Sanat Akımları İçindeki Gelişimi

Teknolojinin bu alana girmesi, yepyeni malzemelerin kullanılmaya başlanması ve Ekspresyonizm, Kübizm, Konstrüktivizm, Fütürizm, Sürrealizm ve Soyutlama gibi akımların getirdiği bakış açılarıyla ile heykel sanatı yepyeni bir boyut kazanmıştır.

6.1.1. Ekspresyonizm

Politik istikrarsızlık ve ekonomik çöküntü ortamında daha çok Almanya'da ortaya çıkan bu akımda, sanatçının duyguları ve iç dünyasını renk, çizgi, düzlem ve kütle aracılığıyla dışavuran bir bakış açısı mevcuttur. Ekspresyonizm, Almanya dışında heykel sanatını fazla etkilememiştir. Ancak Ernst Barlach ve Wilhelm Lehmbruck gibi sanatçılar yüzyılın en büyük heykelticilerini bu akım anlayışıyla sanat dünyasına kazandırmışlardır.

Hem bir ressam ve heykeltçi, hem de yazar olan Ernst Barlach figürlerinde yalınlaştırma yolunu seçmiş, döneminin ruh halini; isyanı, ıstırapı ve acıyı, kısacası hayatın çirkinliklerini yansıtmaktan kaçınmadan betimlemiştir. Sınırlı ve neredeyse ham biçimlendirme yöntemiyle cansız maddeye daha önce hiç görülmemiş bir ifade ve ruh katabilmektedir. “*Kötü 1937 Yılı*” adını verdiği heykel, yoğun acılara karşın yine de dimdik barbarlığa karşı çıkan bir kadını betimlemektedir. “*Sığınmacı*” adlı yapıtında insan figürü temel öğelerine indirgenmiştir. Eski akademik sanat anlamında güzellikten uzak baş ile acı çeken, gelecekte daha kötü şeylerle karşılaşma beklentisi içinde uzaklara yönelmiş gözler dikkat çekmektedir.

111-Ernst Barlach, *Kötü 1937 Yılı*

112- Ernst Barlach, *Sığınmacı*

Diğer bir ekspresyonist sanatçı Wilhelm Lehmbruck’un “*Düşmüş Adam*” yontusu bu akımın ünlü eserleri arasında yer almaktadır. Umutsuzluk içinde yere yıkılmış adamın, kolları ve bacakları üzerinde gücünü yitirmekte olduğunu betimlemektedir.

113- Wilhelm Lehmbruck, *Düşmüş Adam*

6.1.2. Kübizm

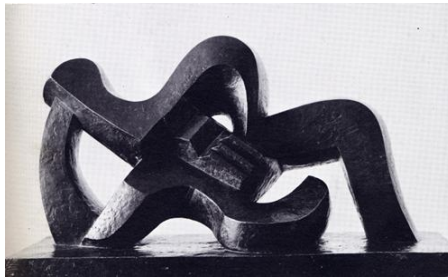
Modern sanatın temel halkalarından biri olan Kübizm, geometriyi ve fiziği temel alarak zihinsel çalışma gerektiren bir akımdır. Pablo Picasso ve George Braque önderliğinde gelişmiştir. Bu akımda varlığın, dış görünüşüyle birlikte iç dünyasının betimlenmesi amaçlanmıştır. Sanatçılar, anlatımı canlı kılmak için, yapıtlarında duygularla olayları karıştırarak yansıtmışlardır.

Raymond Duchamp-Villon, “*Büyük At*” adlı yapıtında at formu belirgin olmasına rağmen, dişliler, volanlar ve pistonların yer aldığı doğal makine formları ile beygir gücüne atıfta bulunmaktadır.

Jasques Lipchitz’in yaptığı büyük bir gitarla dans eden figürü gösteren bronz heykeldeki figür ile hareketin birlikteliği çok zarif olarak anlatılmaktadır

114- Raymond Duchamp-Villon,
The Large Horse

115- Jasques Lipchitz,
Bronz Heykel

116- George Braque,
Hymen

6.1.4. Fütürizm

Fütürizm akımının ortaya attığı figüratif örnekler üzerinde geliştirdiği hız, dinamizm, mekana taşma gibi kavramlar, yepyeni malzemelerin etkisiyle çok daha güçlü bir karakterde ifade edilebilme imkanına kavuşmuştur.

Kübizmin etkilediği heykeltıraşlar arasında, hız kavramını elle tutulur bir niteliğe kavuşturabilen ünlü sanatçı Umberto Bocconi “*heykel, nesnelerin mekandaki devamlılığını plastik ve duygusal yollarla sistematik olarak ifade edip yaşatmalıdır*” tezini savunmuş, eserlerini bu düşüncenin ışığında biçimlendirmeye çalışmıştır.

İçbükey ve dışbükey yüzeylerin mekanı bütün bütüne değerlendiren elemanlar olarak ortaya çıkmasında, madde ve havanın, başka bir deyimle doluluğun ve boşluğun karşı karşıya getirilmesinden doğacak dinamizme kübizm öncülük

etmiştir. Rudolf Bellini yapıtlarında ki mekan sürekliliğini kendine özgü formlarla çözmüştür.

117- Umberto Boccioni *Fütüristik Adam*

118- Rudolf Belling, *Üçlü Uyum*

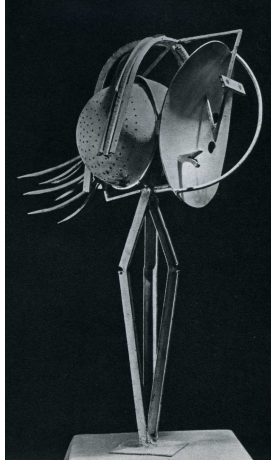
6.1.5. Sürrealizm

Sürrealizm, hayal dünyasının çevirisidir. Sanatçı bilinçaltındakileri dışı vurarak eserini oluşturur. Akıl ve mantık değersizdir. İnsanı yönlendiren içgüdülerdir, bilinçaltıdır.

Sürrealist akımın ünlü temsilcilerinden Picasso'nun "Kadın Başı" adlı yapıtındaki kevgirler, ne olduğu bilinmeyen eğri metal düzlemlerin veremeyeceği bir anlam boyutu vermektedir.

Max Ernst'in "*Kralın Kraliçeyle Oyunu*" adlı heykelinde de kralın şeytansı görünümüne, küçük taşlara yönelik baskıcı yaklaşımına, kraliçeyi saran koluna bakıldığında, akıllara, her şeye gücü yeten despot bir hükümdar ya da dünya sahnesinde oynanan oyunu düzenleyip yöneten bir tarih öncesi tanrı geliyor.

Alberto Giacometti'nin bu akımdaki eserlerinden olan "*Boğazı Kesilmiş Kadın*" da kadın erkek ilişkisi şiddet içeren bir sonla noktalanmış, kadın yerde kocaman bir böcek gibi yatmaktadır.

119- Paplo Picasso
Kadın Başı

120- Max Ernst
Kralın Kraliçeye Oyunu

121- Alberto Giacometti
Boğazı Kesilmiş Kadın

6.1.6. Konstrüktivizm

Bilimsel felsefe ve çağdaş dünya görünüşü üzerine kurulan Konstrüktivizm akımında heykeltıraşlar modern bilimin kendilerine görünür dünyanın sunduğu gerçeklerden başka gerçeklerin hayali modellerini yaratma fırsatı açtığına inanıyorlardı. Konstrüktivizm terimi malzemelerin iyimser bir kültürüne mekan fikrine bunlarla ilgili yapısal düzenlemelere dayanır ve yaratıcı tasarımla özdeşleştirilir.

Bu akım etkisi ile bronz ve mermer heykeller halk ve politik liderler tarafından olmasa bile öncü sanatçılar tarafından modası geçmiş sayılmıştır. Sanatçılar kendilerini denenmemiş malzemelerin yapısal etkileyciliği ve mekânın ne olduğu konusundaki araştırmaların içinde bulmuşlardır. Daha önce heykelle ilgili hiçbir sanat akımı bu kadar mekan bilincinde olmamış ya da mekanı bu kadar bütünlüyci ve heykelde somut bir hale getirmek için kararlı olmamıştır.

Rus konstrüktivizminin önde gelen temsilcilerinden Vladimir Tatlin, alçak kabartmaların resimsel niteliğinden çerçevesiz yüksek kabartmalara, daha sonra varlığını boşlukta duyuran ve metal levha, çubuk ve tel gibi malzemeyle yapılan *Karşıt Kabartmalar* gibi yapıtlar üretmiştir. Bu akımda sanatçılar, gerçekliği kullandığı malzemelerde ve günlük sorunlarda aramış ve yaratıcılıklarının günlük sorunları yansıtması gerektiğine inanmışlardır.

Vladimir Tatlin ile başlayan konstrüktivizm, Antoine Pevsner ve Naum Gabo'nun elinde çözümünü matematik ve fiziksel formüllerde bulan bir mekan

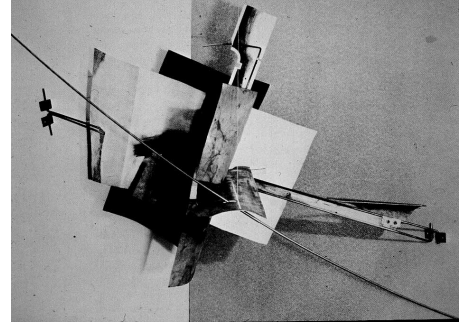
problemi niteliği kazanmıştır. Geleneksel, hatta kübik heykeldeki somut hacim, burada yerini birtakım kuvvet çizgilerine, gerilmelerine bırakmıştır.

122- Antoine Pevsner,
Dünya Konstrüksiyonu

123- Naum Gabo,
Anıt

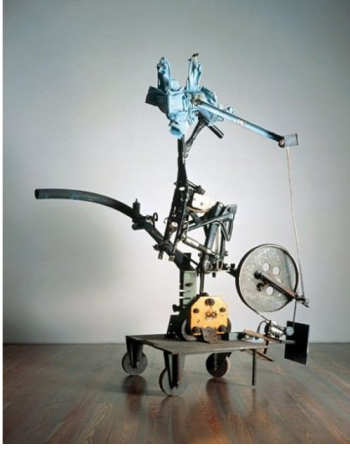

124- Vladimir Tatlin, *Karşıt Kabartmalar*

6.1.7. Dadaizm

Mermer, bronz gibi geleneksel yaygın malzemelerin heykel sanatında kullanıldığı dönem, ekonomik açıdan ve zamandan kayıplara yol açmaktaydı. Teknolojinin bir ürünü olan heykelde, ucuz kimyasal sentetik (akrilik, polyester, plastik, fiberglas, poliüretan) malzemeler, plastik sanatlarda yaygın olarak kullanılmaya başlanmış. geometrik formların oluşumunda da cam, çelik, alüminyum gibi malzemelerin kullanımı çağın endüstriyel ve teknolojik gelişimin sanata getirdiği bir yenilik olmuştur.

Heykel sanatında teknolojik gelişmeyle, diğer akımlara göre farklı açıdan ilişkisi olan Dadaizm, geçmişin ve günün sanat değerlerine karşı çıkarken, sanata yeni bir anlayış getirmeyi amaçlamaktadır. Heykel sanatında Dada eğilimli iki sanatçı, Jean Tinguely ve Paul Bury, teknolojik buluşları heykelde uygulamakta öncü olmuşlardır. Tinguely, dairesel bir hareket içinde yer değiştiren farklı elemanları, Paul Bury de önemsiz tuhaf görünüşlü repertuarıyla, teknoloji ile heykel sanatı arasındaki bağlantıyı vurgulamışlardır. Ayrıca bu akımın en önemli temsilcisi Marcel Duchamp'tır. Duchamp'ın sıradan kullanılmaya yönelik bir nesneyi, alışılmış ortamdan alıp, farklı bir ortama getirerek ona yeni bir kavram yüklemiş, böylece işlenmiş sanayi malzemelerinin estetik değeri keşfedilmiştir. Buna en iyi örnek Duchamp'ın "pisuar" ıdır.

125- Jean Tinguely

126- Marcel Ducamp

127- Paul Bury

6.2. Grafik Tasarımın Heykel Sanatına Etkileri

Yeni toplumun sanatçısı, duygu ve düşüncelerini biçimlendirmede, yeni teknik ve malzemelerden yararlanmaktadır. Bu yeni teknik ve malzemeler sanatçıyı yeni plastik dil yaratmaya itmekte ve sanatta iki yanlı bu alışveriş ve etkilenme hep devam etmektedir.

Özellikle grafik tasarım sanatının kendini ifade etmede en çok yer bulduğu Pop Art, Soyut Ekspresyonizm, Minimal Sanat, Kinetik Sanat, Kavramsal Sanat gibi akımlar, heykel sanatını da büyük değişime uğratmıştır. Heykel kaidesinden kurtularak, özerkleşmiş ve anıt mantığından kurtularak, kavramlar doğrultusunda genişleyen yeni bir anlam kazanmıştır.

Tüketime dayalı kapitalist dünya pazarında, her şeyin geçiciliğine inanan, görüntüyü nesneye, kopyayı orijinale, temsili gerçeğe yeğleyen bir anlayış ile gelişen Pop-Art akımında, diğer sanat dalları gibi heykelde grafik tasarım ürünleri içinde yerini almıştır. Bu dönem yapılan heykeller izleyicinin kolayca tanıyabileceği gündelik etkinlikleri ve nesneleri gerçekçi bir anlayışla betimlemektedir.

Heykel alanında Claes Oldenburg ve James Rosenquist'in yapıtları geniş ölçüde reklamcılıkla bağlantılıdır. Oldenburg, tual köpük kauçuk ve karton parçaları gibi malzemeler kullanarak, yumuşak ya da çok sert, çok renkli ya da siyah-beyaz normalden büyük boyutlardaki yapıtlarıyla çok dikkat çekmiştir.

128- Claes Oldenburg, *Spoonbridge and Cherry*

129- Claes Oldenburg, *Green Gallery*

20. yy'ın en önemli ve etkili heykeltıraşlarından olan Constantin Brancusi'nin yapıtları, plastik açıdan ne kadar sadeleşmişlerse de güçlü bir özün sembolüne çevrilmişlerdir. Sanatçı modellerindeki detayları atlayarak, biçimin özüne varmıştır. Sadeleşmenin belirgin olduğu birçok yapıtlarından birileri olan “*Uyuyan Güzellik Tanrıçası*” ve “*Öpücük*” adlı eserlerinde de görüldüğü üzere, grafik tasarımın temel prensibi olan minimal öğelerle mesajı izleyiciye en etkili biçimde aktarabilmektedir. “*Sonsuz Sütun*” adlı yapıtında kare biçiminde tasarlanan parçalar uygulamada birer tespih tanesi gibi ve keskin kenarlı eğriler olarak üst üste konulmuştur. Sütunun tümü ve parçaları bakış açısına göre şaşırtıcı derecede değişen bir grafik özellik göstermektedir. Modüllerin biçimleri, yukarı bakıldığı zaman ortaya çıkabilecek perspektif bir küçülmeyi dengelemekte ve gözü yukarı kaldırdıkça da sütunun genel görünümü daha zikzaklı bir devingenliğe sahip olmaktadır.

130- Constantin Brancusi, *Uyuyan Güzellik Tanrıçası*

131- Constantin Brancusi, *Öpücük*

132- Constantin Brancusi, *Sonsuz Sütun*

Heykeller çoğu zaman başka sanat yapıtları ya da ortamlarla ilişki içindedir ya da kabartma heykelde olduğu gibi, onların ayrılmaz bir parçasıdır. Büyük boyutlu heykeller genellikle mimari yapıları tamamlar. Dayanıklı ve kalıcı olmaları nedeniyle, bir kişinin ya da olayın anısını yaşatmak için de anıt heykeller yapılmıştır. Mezar taşları, lahitler, bir olayın anısına dikilen sütunlar, zafer takları bunlara örnek gösterilebilir.

133- Taksim Anıtı

134- Çanakkale Şehitleri Anıtı

Sosyal yaşama ait etkinliklerin çoğunun gerçekleştiği kamusal açık alanlar, fertlerin yaşam kalitesinin yükseltilebilmesi için, içinde barındırdığı nesnel elemanların, birbiri ile anlamlı ilişki kuran, plastik bir bütünlüğe hizmet edecek estetik bir uyum içerisinde tasarlanmaktadır. Kentsel tasarımda, mimari, grafik ve peysaj gibi disiplinlerin gereksinimi için üretilen heykeller, izleyene estetik açıdan katkı sağlar ve bulunduğu alanın belleklerde yer almasını sağlar.

135- Kadıköy Boğa Meydanı

136- Karşıyaka İnsan Hakları Anıtı

137- Levent Akdeniz Heykeli

Grafik tasarım kapsamında bir mesajın geniş kitlelere duyurulması çalışmalarında diğer sanat dallarından da faydalanılmaktadır. Mesela bir süre önce sosyal içerikli bir kampanyada kullanılmak üzere ünlü insanlara inek heykelleri

tasarlatmışlar ve bunları çeşitli şehirlerde sergileterek konunun gündeme gelmesini sağlamışlardır. Kampanya sonunda elde edilen gelir, Sokak Çocukları Rehabilitasyon Derneği, Anne Çocuk Eğitim Vakfı ve TEMA Vakfı'na bağışlanmıştır.

138- İnek Tasarımları

20. yüzyıl'a kadar yığma ve yontmayla yapılan heykele üçüncü bir alternatif olarak grafik tasarım tekniğinde kullanılan malzemeler ile inşa tekniğini oluşturulmuştur. Bu yöntemi ilk olarak uygulayan sanatçılardan olan Picasso çevresindeki sıradan nesneleri, az bir müdahale ile heykele çevirmiştir. Bu amaçla yaptığı ilk kabartma heykel 'Gitar'dır. Daha sonra sanatçılar, teknolojik malzemeleri kullanarak, heykelde daha çok hazır nesne kullanmayı tercih etmiştir. Amaç, yapma yerine, bulma, seçme ve bunları estetik bir düzende yerleştirmektir. Böylece günlük hayatta kullanılan hazır nesneler doğal ortamlarından ayrılarak, işe yarar özelliklerini yitirip, yeni bir görüş açısından, yeni bir isim altında, yeni bir özellik kazanarak değer değiştirmeleri sağlanmıştır. Marcel Duchamp'ın bu doğrultuda birçok hazır-nesne heykellerinin olduğu bilinmektedir. Joan Miro'da heykellerinin bir bölümünü tahta, şapka, papuç ve benzeri hazır nesnelerden oluşturmuştur.

139- Joan Miro, Obje

140- Pablo Picasso, Gitar

141- Marcel Ducamp, Bisiklet Tekerliği

Jeff Koons, izleyiciyle iletişim kurmak adına sıradanlık dahil her yola başvurarak, herkesin anlayabileceği ve zevk alabileceği türden sanat yapmak için popüler kültür imgelerinden yararlanmıştır. Tony Cragg, formika ya da plastik gibi yeni endüstriyel malzemeler ya da gerçek nesnelerle yaptığı düzenlemelerde kentsel ikonografiye başvurmuş ve biçimsel kaygılarının yanında içerik kaygıları da taşıyan yapıtlar üretmiştir.

142- Jeff Koons

143- Jeff Koons

144- Tony Cragg

Son dönem sanatçılardan Katharina Fritsch gerçekçi heykellerini fantastik niteliklerle birleştirerek üretmiştir. Hristiyanlık, sanat tarihi, mitler ve folklorik kaynaklardan beslenmiş ve bunları gerçekçi bir anlayışla ortaya koymuştur. Heykellerinde boyutlarla oynaması, tek kalıptan ürettiği realist modelleri çoğaltarak kullanması grafik tasarım ilkeleriyle örtüşmektedir.

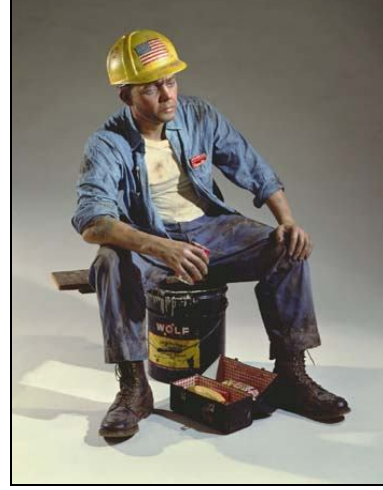
145- Katharina Fritsch

146- Andy Warhol

Duane Hanson ise, günlük hayatın içinde olan ancak dikkat çekmeyen ev kadınları, turistler, temizlikçiler gibi figürlerden oluşan yapıtlarında genellikle Amerikan tüketim toplumuna yönelik eleştirel yaklaşmıştır. Seyircinin kendisi gibi,

günlük haller içerisindeki sıradan insanları yansıtan heykeller ile karşı karşıya gelmesi ve seyircinin modern toplum içindeki yalnızlığını, gün içerisindeki eylemlerini bu heykeller dolayısıyla tekrar algılaması ve bu heykellerin yansıttıkları ile kendilerini görmelerini sağlayan psikolojik mesaj verilmektedir.

147- Duane Hanson

Takashi Murakami, karikatüristik resimlerden, minimal heykellere, devasa balonlardan performanslara kadar çok çeşitli yapıtlar üretmiştir. Sanatçı heykellerinde, gerçeğinden büyük boyutta figürler kullanmış ve popüler ve geleneksel Japon kültürünü çağdaş yaşamla ilişkilendirerek yorumlamıştır.

148- Takashi Murakami

6.2.1. Reklam Maskotları

Heykel sanatı toplumun koşullarına uyarak teknolojinin getirdiği yeniliklerle değişime uğramakta ve yeni boyutlar kazanmaktadır. Firmaların reklam ve tanıtım kampanyalarında kullanmak üzere pop heykel akımına benzer ikonlar oluşturulması son yıllarda grafik tasarımın önemli görsel imgelerinden biri olmuştur. Markaların ikonları, o firmanın büyümesinde ve tanınmasında çok fazla katkı sağlamıştır. Pazarlama ve reklam sektöründe ki kıyasıya rekabet ortamında markanın ismini öne çıkarabilmek veya piyasaya yeni girebilmek için üç boyut imkanı veren bu sevimli heykelciklerin (maskotlar) tasarlanması önem kazanmıştır. Markaların reklamları, kendileriyle özdeşleştirmeye çalıştıkları maskotlar üzerinden yapılmaktadır. Bazen uygulamada o kadar başarılı olunmakta ki maskot marka isminin önüne geçebilmektedir.

Mesela *Michelin* lastik markasının şişirilmiş beyaz lastiklerden oluşmuş ilginç bir heykel adamı var. Bu o kadar ön plana çıkarılmış ki Michelin ismi unutulsa dahi o beyaz adam kolay kolay unutulmayacaktır.

149- Michelin Lastikleri ikonu

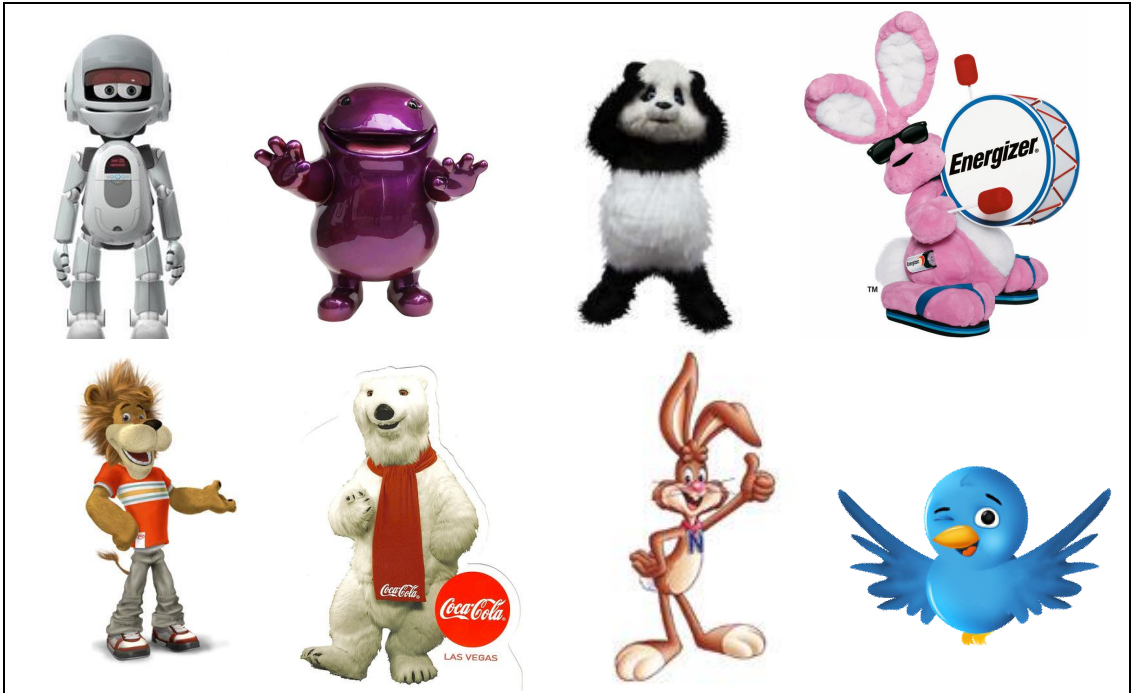
Aynı şekilde Turkcell'de kendine özgü karıncasıyla yıllardır bunu başarılı bir şekilde uygulamaktadır. Bütün Turkcell bayilerinde, Turkcell reklamlarında eksik olmayan bir obje haline geldi.

150- Turkcell ikonu

Bazı markaların bu uygulamada başarılı olması ve belki bu şekilde pazar paylarını ciddi anlamda artırmaları diğer markaları da buna teşvik etmiştir. Günümüzde artık birçok marka maskotu ile algılanmaktadır.

Arçelik yıllar önce gözümüze o kadar çok alıştırdığı logosunu bir yana bırakıp yepyeni bir logoyla ve Çelik ile değişime gitti. Bunun yanında Yapı Kredi Bankası'nda WorldCard'ı Mor Vadaalarıyla tanıttı. Panda dondurmalarının Pandası, Energizer Pillerinin Tavşanı, Algida Max Dondurmalarının Aslanı, Coca cola'nın Kutup Ayısı Nesquik'in Tavşanı Twitter'ın Kuşu, gibi bu sevimli karakterler ile yaratılan maskotlar özellikle çocukların ilgisini çekmektedir.

151- Firma Maskotları

Maskotlar, insan, hayvan veya çeşitli nesnelerin kişileştirilmesi ile oluşurlar. Mcdonald'ın palyoçosu, Mcdonald ile adeta bütünleşmiş bir ikondur. Reklamlarında, hediyelerinde, menülerinde bir şekilde yer almaktadır. Büyük Mcdonald's restoranlarında ayakta veya banka oturmuş büyük bir Mcdonald's heykeli görmek mümkündür. Onunla fotoğraf çektirenlerin sayısı hiç az değildir. Ayrıca restoranların kapısında bulunan aşçı heykelleri de popülerliğini korumaktadır.

152- Firma Heykelleri

İster gerçek ister hayali temalar üzerine kurulsun heykel sanatı elle tutulabilir ve açıkça görülebilir niteliğiyle her dönemde insanlığa mesajını iletmiştir. Grafik tasarım sanatı bu mesajı daha geniş kitlelere duyurmada aracı olarak pul tasarımlarında çeşitli sanatçıların yapıtlarını kullanmıştır. Örneğin heykel sanatında devrim yaratan ünlü sanatçı Augusto Rodin'in yapıtları pullarla birçok insanın eline ulaşmıştır.

153- Pul Tasarımları

7. GRAFİK TASARIMIN ENDÜSTRİYEL TASARIMA ETKİLERİ

Endüstri Ürünleri Tasarımı ya da Endüstriyel Tasarım; tüketicinin ihtiyacına yönelik olup yeni ve güncel ürünler tasarlamaktır. Günümüzde bu kavram, yararlı eşyaların üretimi amacıyla madde ya da ürünlerin değişim işlemleri için kullanılır. Bugün seri üretimle yapılan ve tarım ürünleri dışında kalan bütün madde ve ürünlerin değişimi için endüstri kavramı kullanılmaktadır.

Ürün ise, Yakıt, besin maddeleri, tarım ve kimya ürünleri dışında kalan ve insanların kullandığı, tükettiği, taşınabilir her şeye ürün denmektedir. Endüstri ürünü tasarımı, tarım ve kimya ürünleri hariç, makine tarafından üretilen, taşınabilir kullanım ürünlerinin yaratılması sürecine verilen addır.

Tasarımcı yeni ürünler tasarlarken, estetik, yaratıcılık, teknik avantaj, işlevsellik, ergonomi, malzeme bilgisi, pazarlanabilirlik, üretim yöntemleri ve olanakları gibi çeşitli kriterleri göz önünde tutmalıdır. Endüstri ürünleri tasarımı diğer mesleklere göre daha yeni bir meslek olarak sayılabilir. Toplu içneden otomobile, helikoptere kaleme, fotoğraf makinesine, bir evin mutfağına, banyosuna ve mobilyalarına kadar akla gelebilecek her tür kullanım ürünü, endüstri tasarımının konusuna girer.

Endüstriyel Tasarım Disiplinleri içinde bulunan tasarım dalları; Mobilya Tasarımı, Aydınlatma Tasarımı, Obje Tasarımı (Cam, Metal, Plastik, Seramik, Porselen, Ahşap, Karışık Materyal) Cihaz Tasarımı, Araç Tasarımı, Oyuncak Tasarımı, Ambalaj tasarımı, Banyo Tasarımı, Kozmetik Tasarımı, Gıda ürünleri Tasarımı vb. olmuştur. Yani otomotiv sektörü, elektronik ve iletişim sektörü, mobilya sektörü, beyaz eşya, ambalaj sanayi gibi pek çok sektörde endüstriyel tasarım ürünleri üretilmektedir.

Etkin bir ürün tasarımı sanatsal duyarlılığın yanı sıra, mühendislik ve malzeme bilgilerini, ergonomiyi, üretim yöntemlerini, ekonomiyi ve pazarın özelliklerini göz önüne alarak oluşturulur. Birçok ülke örneğin İtalya, Almanya, İskandinav ülkeleri,

Japonya ürünlerinin teknolojik olduğu kadar tasarımlarının yenilikçi ve yaratıcı nitelikleri ile dünya pazarlarında önemli yer almaktadırlar.

7.1. Endüstriyel Tasarım ve Sanat Akımları İçindeki Gelişimi

Endüstriyel tasarım, endüstri devrimiyle ortaya çıkmıştır. Sanayileşmenin olmadığı dönemlerde bugünkü anlamıyla bir endüstriyel tasarımdan bahsetmek pek mümkün olmayacaktır. Başlangıçta endüstri, endüstri devrimine kadar zanaat olarak kalmıştır. Endüstriyel tasarım, her dönemin ekonomik, bilimsel, sanatsal, sosyal gelişmelerinden ve yıllar boyunca farklı biçimlerde gelişen düşünce akımlarından, şekil, kullanım alanı, üretim teknikleri gibi birçok açıdan etkilenmiştir.

Endüstri için ürün tasarımı, değişik disiplinlerden gelen kişilerin ve çok sayıdaki değişik etkenin birbirleriyle iç içe bulunduğu karmaşık bir olgudur. Ayrıca da bu tasarım süreci, değişik kişilerin ve kesimlerin, sonuçta tek bir ürünün biçimlendirilmesine katkıda bulunduğu, oldukça karmaşık bir düzen içinde gerçekleştirilmektedir. (Küçükerman,1997: 16)

Endüstriyel tasarıma bir disiplin olarak bakıldığında geçmişten günümüze pek çok düşünce okuluna rastlanır. Her dönemdeki okullar, o dönemin teknoloji seviyesinden ve insanların yaşayış şekline etkilenmiştir. Endüstriyel tasarım prensipleri, o prensipleri yaratan insanların bilgi, tecrübe ve değer yargılarını yansıttığına göre bu prensiplerin her dönem değişmesi doğal karşılanmalıdır.

7.1.1. Arts & Crafts Hareketi

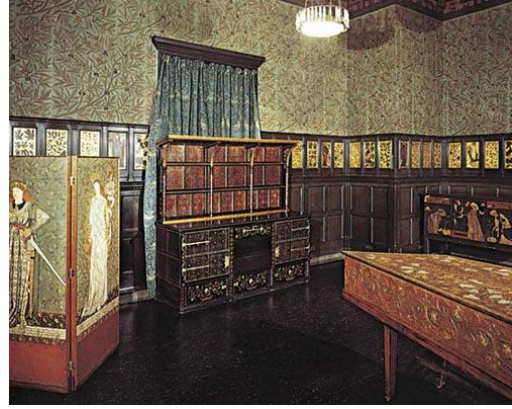
Arts and Crafts hareketi, 19. yüzyılın sonuna doğru endüstri devriminin sosyal, ahlaksal ve sanatsal karmaşasına bir karşı çıkış olarak doğmuştur. Bu akım modern üretim metotlarının kabalığını reddederek, el yapımının sanatçılığını benimsemiştir.

Mobilyalarda zengin tonlarda bir renk dizi, Gül, lacivert ve koyu yeşil de dahil olmak üzere, doğayı etkilemiş renkler ön plana çıkmıştır. Mobilya üretimin de, yüksek kaliteli malzemeler kullanılarak ayrıntılı süsleme ile üstün işçilik vurgulanır ve yuvarlak kavramlar önem taşımaktadır.

Akımın savunucularının vurguladıkları nokta, el yapımının, seri üretime üstünlüğüdür. Bu hareketin önderi William Morris, Viktorya döneminin ucuz ve kötü seri üretim mallarının niteliksizliğini vurgulayarak, geçmişin el sanatlarına dönmeyi amaçlamış, ancak sonuçta geleceğe yön veren tasarım atılımları geliştirmiştir.

154- Mobilya ve Aydınlatma Örneği

155- William Morris'in Dekore Ettiği Oda

El sanatlarını yeniden canlandırma çağrısı, malzemeye sadık kalmak, işlevsel nesneleri güzel yapmak, tasarımın işleve uygun olması gibi ilkeler, sonraki nesillerce sanat ve el sanatları değil, sanat ve endüstriyi birleştirme adına uyarlanmıştır. Onlara göre ürün tasarımının ilk prensibi; kullanılan materyalin özelliklerine saygı duymaktır. William Morris, İngiltere’de süsleme sanatının yenilenmesi hareketinde önemli rol oynamıştır.

7.1.2. Art Nouveau Hareketi

Zarif dekoratif süslemelerin ön plana çıktığı, kıvrımların ve bitkisel desenlerin sıklıkla kullanıldığı bir sanat akımıdır. Art Nouveau'nun el sanatlarını yayma ilkesi 20. yüzyılda ‘Endüstriyel Tasarım’ ilkesini oluşturmuş, el sanatlarının fonksiyonel olması gerekliliği vurgulanmıştır. Temelde Arts & Crafts hareketindeki sanatların bütünlüğünü savunmuş, ancak Arts & Crafts’taki herkes için güzel tasarım fikrinden vazgeçip daha elitist ve daha pahalı tasarım, anlayışını benimsemiş, daha abartılı barok ve floral tarzda süslemeli özellikle el yapımı üretime önem vermiştir.

156- René Lalique Tasarımı Saç Süsü ve Broş

157- Eugene Gaillard Tasarımı Dolap

Paris'te açılan sergide Avrupa'nın dört bir yanından gelen tasarımcılar arasında bulunan Belçikalı Henry van de Velde (mobilya), Amerikalı Louis Comfort (cam) ve Fransız Emile Galle (cam) ile Rene Lalique eserlerini sergilemişlerdir. Art Nouveau hareketinin önde gelen savunucularından biri olan Rene Lalique, genellikle bitki ve böcek motiflerinden oluşan mükemmel takılarında cam, yarı-değerli taşlar ve altın kullanarak tasarlamıştır.

Sergilenen yapıtlar arasında Eugene Gaillard tarafından tasarlanan kıvrak Art Nouveau çizgiler taşımakta olan bu dolap Art Nouveau mobilya tasarım örneklerindendir. Bu hareket tarzında yaratılan eserlerde birbirinin içine girmiş formlar, dalgalı hatlar, zarif çizimler, asimetri, çiçek, yaprak ve kıvrık dallardan oluşan bitkisel motifler dikkat çeker.

158- Kıvrımlı Art Nouveau Koltuk

159- Ayaklı Art Nouveau Lambader

Kıvrık çizgili hacimler kullanılarak üretilen koltuk Art Nouveau akımının iyi örnekleri arasındadır. Yine bükük, kıvrık çizgili hacimler kullanılan bu ayaklı lambader de aynı akımın özelliklerini taşımaktadır.

İngiltere’de de William Morris, kurduğu atölyesinde arkadaşları ile birlikte tasarladığı günlük yaşama ait araç-gereç ve mobilyalar ile halkın günlük ihtiyaçlarına ait eşyalarda da estetik kaygılara yönelmesine neden olmuştur. Morris'in kumaş, duvar kağıdı ve kitap bezemeleri ve tasarımları büyük beğeni toplamıştır. W. Morris’in bakış açısı birçok sanatçı tarafından benimsenmiş, desteklenmiş; bu yolla el sanatlarına dayalı eserler verilmiştir.

7.1.3. De Stijl

19. yüzyılda hüküm süren bu akım fonksiyoncilik, gelecekçilik, kübizm gibi akımlarla etkileşim içinde olmuştur. Endüstriyel tasarım uygulamalarında bu akımın prensibine göre, şeklin fonksiyonu izlemesi gerektiği savunulmuştur. Saf, yalın, soyut, geometrik, dik açılı, biçimlerle kompozisyon yaratmak akımın başlıca amacı olmuştur.

160- T Ford 1914 yapımı

Ürünün fonksiyonunu ifade etme fikri, arabaları makineler tarafından üretilen ve standart parçalardan oluşan Henry Ford tarafından da takip edilmiştir. Ford Motor Şirketi’inde seri üretim sistemi geliştirerek kolay montaj için parçalar standart hale getirilmiştir. Hareketli montaj hattı sistemi Model T Ford’a uygulandığında, bu araba öylesine başarılı oldu ki dünya yollarındaki her iki arabadan biri Model T olmuştur.

De Stijl’in iki ana özelliği biçimlerin daima dik açılı, renklerin ise temel renkler- kırmızı, mavi ve sarı- olmasıydı. Bu fikirler, eskinin güzellik anlayışını

yıkarak beraber yeni endüstriyel kültürün eğilimlerini yansıtmıştır. O güne kadar vazgeçilemeyen natüralizmden uzaklaşarak kübik, dairesel, silindirik şekilleri kullanmaya başlamıştır. Bu figürler, bu akımın savunucularının modern dünyayı nasıl algıladıklarını göstermiştir. Onlar dünyayı değişik açılardan görünen geometrik şekillere benzetmişlerdir.

161- Gerrit Rietveld'in
Kırmızı/Mavi Sandalyesi

162- Gerrit Rietveld'in
Sehpa tasarımı

163- Ray ve Charles Eames'in
Dolap tasarımı

Thomas Gerrit Rietveld'in tasarladığı De Stijl grubunun manifestosu niteliğindeki 'Kırmızı-Mavi Koltuk'u, hem işlevsellik, hem de estetik bakımından, bir plastik yapının tüm elementlerini varlığında simgeler. Koltuk üç boyutlu bir mekan içinde bir kütle-hacim orantısına sahip olduğu gibi, ışık, renk ve malzeme elementlerine dayanmaktadır. Bunlar arasında, koltuğun kırmızı-mavi adı bile yapıtta ışık, renk elementinin etkinliğini göstermektedir. Ayrıca kullanılan ağaç malzeme de biçimle örtüşmektedir. İşlevsellik bakımından oturak kısmının alçaklığıyla, koltuk, ergonomiktir. Tasarımcı Rietveld, simetrinin monotonluğuna karşı, parçaların farklı işlevlerine göre orantılar uygulanmış, örneğin düşey parçayı simetrik bölme yerine, iki parça arasında asimetrik bölmeye ayırmıştır. (Tunalı 2004 :83)

Bu akıma ait bir başka örnek ise Ray ve Charles Eames çifti tarafından tasarlanan 'ESU' dolaptır. Yine bu üründe de temel renklerden yola çıkılmış, sarı-kırmızı-mavi renkler kullanılmıştır. Vitra tarafından yeniden üretilen üniteler, Ray ve Charles Eames'in diğer tasarımlarında olduğu gibi kontrplaktan üretilmiştir. Farklı kullanım seçenekleri sunan ünite, fonksiyonel rafları ile çeşitli amaçlar için kullanılabilir.

7.1.4. Bauhaus Hareketi

Endüstri öncesi dönemde sanatın ayırımının önemi yoktu. Oysa endüstriyle birlikte, kullanım eşyasının tasarımı sorunu gündeme gelmiş ve henüz endüstri tasarımı kavramına yabancı olan dönemin sanatçısını ve yeni tasarımcıları yetiştirmek için yeni bir eğitim-öğretim düzeni gerektirmiştir. Bu dönemde W. Gropius öncülüğünde Bauhaus tasarım okulu kurulmuştur. Kurulduğu zaman dünyanın en seçkin ve çağdaş mimarlarını, sanatçıları, bir araya getirerek, yalnızca bir eğitim kurumu yaratmamış, aynı zamanda bir üretim merkezi ve tüm bunların konuşulup tartışıldığı bir yer haline gelmiştir. Okulun felsefesi; sanatı ve tasarımı günlük yaşamın içine katarak, her şeyin tasarlanabilir olduğunu görüşüdür. Bauhaus Okulu; o zamana kadar alışlagelmiş sanat anlayışının dışına çıkarak tüm güzel sanatları içinde birleştirmiş; mimar, tasarımcı, heykeltıraş, endüstri tasarımcısı ve fotoğrafçıları bir araya getirmiştir.

164- Le Corbusier'in Tasarımı Armchair

165- Marcel Breuer'in Wassily Sandalyesi

Bauhaus'la birlikte endüstriyel tasarım kavramı daha geniş bir anlam kazanmıştır. Endüstri için tasarlanmış orijinal Bauhaus ürünleri, Bauhaus atölyelerinde endüstriyel yöntemlerle çoğaltılmıştır. Süslü ve gösterişli her türlü formu reddeden Bauhaus araştırmalarının odak noktasında işlevsellik birinci sırada yer almıştır. Bauhaus atölyelerinde tasarlanmış süslemeden uzak, yalın ve fonksiyonel gündelik eşyaların kabul görmesi zor olmamıştır. Form üzerine eğitim gören Bauhaus tasarımcıları, günlük hayatta kullanılan standart formdaki objeler için yeni prototipler tasarlamaya girişmişlerdir.

Bauhaus felsefesi aynı zamanda ‘form fonksiyonu izler’ anlayışının da takipçisi olmuştur. Makine ve sanatçıyı uzlaştıran okulun teorisine göre: “Bütün bina, her eşya yararlı olmalı ve en önemlisi de fonksiyonuna uygun olmalıdır.

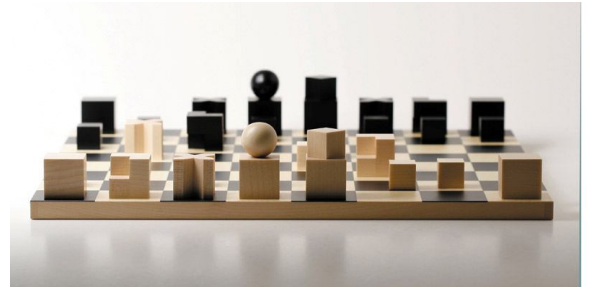

166- Ludwig Mies Van Der Rohe Tasarımı Koltuk
'Barcelona Chair'

En çok taklit edilen koltuk olan “Barcelona chair” Ludwig Mies van der Rohe tarafından tasarlanmıştır. Barcelona’da gerçekleştirilen fuara katılacak olan Almanya pavyonu için tasarladığı, oğlak derisinden yapılan minderlere çelik konstrüksiyon iskeletin eşlik ettiği, koltuk burada çok ilgi görmüştür. Daha sonraki yıllarda Rohe’nin tasarımını biraz daha iyileştirdiği ‘Barcelona koltuk’ yetkili üretici Knoll tarafından 20 farklı kalite ve 500 farklı deri ile üretilmektedir. Gerçek Barcelona koltukta tasarımcısı Ludwig Mies van der Rohe’nin imzası vardır.

167- Wilhelm Wagenfeld’in Masa Lambası

168- Bauhaus Ekolünden Satranç Takımı

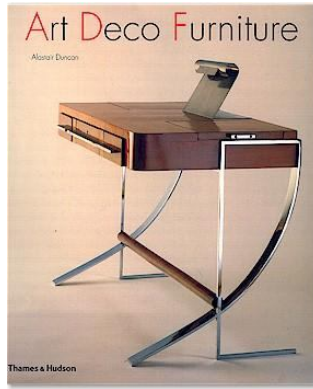
En modern satranç takımı Bauhaus ekolünden Josef Hartwig tarafından 1924’te tasarlanmıştır. Ahşap parçalardan ve özel kutusundan oluşan set, zamansız ve

modası geçmeyecek bir tasarıma sahiptir. Küp, silindir ve kürelerden oluşan parçaları ile set, satranç oyuncularının koleksiyonlarına katması gereken bir parça olmuştur.

Wilhelm Wagenfeld tarafından 1924'te tasarlanan lambaya yuvarlak, küre anlamında 'Globe Lamp' adı verilmiştir. Önceleri sadece Bauhaus atölye çalışmasını tamamlamak için tasarlanan bu lamba daha sonraları çok ilgi görmüştür.

7.1.5. Art Deco Hareketi

Art Nouveau'nun hemen ardından gelen bu akım, ondan farklı olarak el emeğine değil sanayiye dayalıdır. Desenleri geometriktir. Fakat bazen de Art Nouveau'da olduğu gibi gotik süsleme öğelerinden ve eski Mısır sanatından da esinlenmiştir. Porselen tanrıça, eski at arabası motifleri tasarımlarda sıklıkla kullanılmıştır. Art Deco hareketi toplumun bütününe hizmet amacıyla olduğundan ucuz ve seri üretilmiş ürünleri ön plana almıştır. Seri olarak üretilmiş olmalarının yanı sıra bu ürünlerin daha kullanışlı ve daha konforlu olmaları sağlanmıştır.

169- Art Deco Mobilya Tasarımı

170- Wells Coates Tasarımı Radyo

Büyük Dünya Ekonomik Bunalımı'nın hemen ardından, pahalı görünümlü, şık ama ucuz ürünlerin üretilmesiyle, batmakta olan bir piyasada bile endüstriyel tasarımcılar tarafından tasarlanmış olan ürünler, kendilerini beğendirerek alıcı bulabilmişlerdir. Bu dönemde tasarımlarda plastik kullanılmaya başlanması, yeni bir materyal kullanılmış olmasının yanı sıra maliyetleri de düşürerek endüstri tasarımcıların alanlarını genişletmiştir. Tüm tasarımcılar üretim verimini ve satışları arttıracak tasarımların peşine düşmüşlerdir. Savaşlar sonrası dönemde aşırı geometrik

motiflerden vazgeçilmiş daha basit şekiller kullanılmaya başlanmıştır. İngiltere’de Wells Coates ucuz maliyetli bakaliti radyo tasarımlarında başarıyla kullanmıştır. René Lalique organik-görünümlü takılardan Art Deco cam eşyalara dönüş yaparak araba maskotları, parfüm şişeleri ve biblolar tasarlamıştır. Jacques-Emile Ruhlmann gibi mobilya tasarımcıları, zengin bir dekoratif tasarımda 18. yüzyıldan esinlenerek egzotik kaplamalar ve fildişi kakmalar kullanmıştır. Ancak görünümü geometrik çizgiler ve çağdaş malzemelerin kullanımıyla güncellemişlerdir.

171- Jacques-Emile Ruhlmann
Tasarımı Masa

172- Philippe Starck ‘Jelly Slice’
Dilimli Sehpa

Çok yönlü tasarımcı Philippe Starck’ın ‘Jelly Slice’ adını verdiği dilimli sehpa tasarımında Art Deco etkileri görülmektedir. Sehpa, paslanmaz çelik aynalı boru iskeleti ile 12mm kalınlığında camın kullanıldığı üst kısımdan oluşmaktadır. Sekiz standart ölçüsü bulunan sehpa sarı, yeşil ve beyaz tonlarında olup, İtalya’da üretilmiştir.

173- Eileen Gray ‘Petite Coiffeuse’
Kuafor Tuvalet Masası

174- Eileen Gray ‘Non Conformist Chair’
Koltuk Tasarımı

Diğer bir tasarımcı olan Eileen Gray de Art Deco akımını benimsemiş ve bu tarzda mobilya tasarımları gerçekleştirmiştir. Tek kollu olarak tasarladığı koltuk krom kaplamalı çelik boruyla çerçevelendirilmiştir. Tasarımcı Eileen, Vücudun daha rahat hareket edilmesi fikrinden yola çıkarak bir kolu boşta bırakmıştır. Art Deco tarzında ‘Petite Coiffeuse’ isimli kuaför tuvalet masası da Eileen Gray’in tasarımları arasında yer almaktadır.

7.1.6. Pop Art

II. Dünya Savaşı'nın ardından 1950'lerdeki ekonomik büyüme döneminde ABD dünya pazarı üzerinde belirleyici bir konuma yükselmiş ve Amerikan tarzı yaşamı simgeleyen çok sayıda ürün, televizyon ve reklamcılık yoluyla tüm dünyada yaygınlık kazanmıştır. Amerikan Pop Sanatı'nın ilk temellerinin soyut dışavurumculuk ile popüler imgeleri birleştiren Jasper Johns, Robert Rauschenberg tarafından atılmıştır.

Liberal ekonomilerin körüklediği tüketim politikaları ve hızla gelişen teknolojiler sonucu piyasaya çıkan çok sayıda ürün arasında firmalar, iyi tasarımın daha fazla ürün sattırdığını fark etmişlerdir. Bu nedenle endüstriyel tasarımın önemi artmış ve ürün tasarımlarında, estetiğin yanı sıra insan ergonomisi ve piyasa koşulları gibi kavramlar da dikkate alınmaya başlamıştır.

Bu dönemde ürün tasarımı üzerinde moda ve sanatın çok büyük bir etkisi olmuştur. Ticarî tasarıma, Pop Art'tan daha büyük hiçbir sanat hareketinin etkisi olmamıştır. Pop Art temsilcilerinden Andy Warhol, Jasper Johns, Roy Lichtenstein ve Robert Indiana gibi sanatçılar gündelik yaşamı sanata taşımışlardır.

Tasarımlarda fiberglas, naylon gibi yeni materyaller kullanılması yaygınlaşmıştır. Andy Warhol'ün *Campbell'in çorba kutuları* veya *Marilynler* adlı eseri bir Pop Art ikonu olmuştur. Warhol ikonik imgelerinin kopyalarını resmederek açıkça Amerikan tüketiciliğini göklere çıkarmıştır. Böylece Pop Art ürün tasarımında, pazarlamada ve reklamcılıkta kullanılmıştır.

175- Andy Warhol'un, Bardak ve Çorba Kasesi Üstü Uygulamaları

Andy Warhol, Campbell çorbaları ve Marilyn Monroe Michael Jackson ve Bob Marley imgelerini tabak ve bardaklar üstüne uygulamıştır. Diğer bir tasarımı olan Campbell çorbalarının metal konserve kutusunu tabure şeklinde uygulamıştır. Böylelikle oturma odasında dev bir çorba konserve kutusu varmış izlenimi verilmektedir.

176- Lichtenstein'in lamba Tasarımı

177- Pop Art Sandalye

178- Andy Warhol'ün Campbell Taburesi

Modern mobilya tasarımı deyince ilk akla gelen Eero Aarnio' nun, 'Ball Chair' topuz sandalye tasarımı, popüler kültürün bir parçası olmasına karşın, kişiye özel bir alan alternatifi sunması ile en ünlü tasarımlardan biri olarak literatürde yerini almıştır. Bugün hala üretilmeye devam eden ve çıkarılabilir koltuk ve sırt yastıkları bulunan bu sandalye, en basit geometrik formları kullanarak dizayn edilmiştir. Dışı fiberglas, içi kumaş döşeme olan Ball Chair'in beyaz ve mor renklerin uyumunu sergileyen versiyonu da bulunmaktadır. Aarnio bu koltuğu tasarlarken kişiler için

özel rahatlama alanı düşünmüştür ve aynı zamanda da bir telefon görüşmesi için uygun olup, dış seslere karşı korumalıdır. Rahat ve sakin bir bir atmosfere sahip 'bir oda içinde oda' olmaktadır.

179- Eero Aarnio Tasarımı 'Ball Chair'

180- Eero Aarnio Tasarımı 'Sabun Köpüğü'

Eero Aarnio daha sonra onu daha hafif ve her yerden ışık alan, transparan bir yapıya sokarak 'Sabun köpüğü' ismiyle tekrar tasarlanmıştır. Sabun köpüğü formu için akrilik materyal kullanmış ve bir zincir ile asarak masalsi bir görünüm kazandırmıştır.

1970 yılında JVC'nin küre şeklinde tasarlanmış televizyonunun plastik bir dış yüzeyi vardır ve bir uzay adamının başlığına benzemektedir. Bu da kamuoyunun uzay yolculuğuna yönelik ilgisini yansıtmakta ve aynı zamanda da geleneksel şekillere meydan okumaktadır.

'Şeker Kanepe' adıyla insanlarda gülümsemeye yol açan bir tasarım olan "Marshmallow" kanepenin tasarımcıları George Nelson ve Irving Harper'dır. İskeleti çelikten yapılmış siyah borularla, oturma ve arkalıkları ise lateks köpükle doldurulmuş yuvarlak vinil yastıklardan oluşan bu kanepe Pop Art dönemi ilginç tasarımlarından biridir. Kanepenin minderleri aynı renk olabildiği gibi farklı renklerde de yapılabilmektedir.

181- JVC'nin 'Videosphere' adlı TV

182- Marshmallow Kanape

20. yüzyılın en yenilikçi sanatçılarından olan Verner Panton, ürünleriyle pek çok tasarımcıya ilham kaynağı olmuştur. Kendi adını taşıyan “Panton” sandalyeyi, klasik 4 ayaklı sandalyelerden oldukça farklı ve çocuğun hayal dünyasındaki gibi baskın renkler ve formlarda tasarlamıştır. Sanatçının tasarımları hala Vitra firması tarafından üretilmekte ve pek çok küçük firma tarafından da taklit edilmektedir.

183- Verner Panton'un 'Panton' sandalyesi

184- Arne Jacobsen'in 'Yumurta' koltuk

185- Alessandro Mendini'nin 'Proust' koltuk

Arne Jacobsen'in Kopenhag'taki Radisson SAS oteli için esin kaynağı yumurta olan bu ünlü koltuğu tasarlamıştır. Pek çok farklı tasarımcı tarafından farklı kumaşlarla yeniden bir klasik haline gelen “Egg”, Kopenhag ve Londra'daki tasarım mobilyalarla döşeli iki özel 'McDonald's' restoranında yer almaktadır.

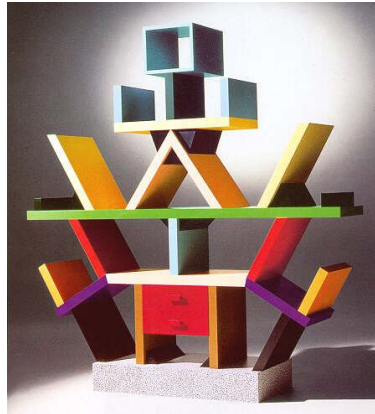
Klasikle modern arasında İtalya Ferrara'daki Palazzo dei Diamanti müzesi için Alessandro Mendini tarafından tasarlanan “Proust” koltuk, görüldüğü anda 20. yüzyılın ikonlarından biri sayılmıştır.

7.1.7. Postmodernizm

Postmodernizm, Modernizm'in prensiplerine tepki olarak ortaya çıkmış olup endüstriyel tasarımda, geçmişte kullanılan öğelerin yeniden ve ironik bir şekilde yorumlanması fikrini yaymıştır. Amacı, entelektüel olanı popülerleştirmek ve erişilebilir kılmaktır. Ayrıca postmodernist tasarımlar bilimde ortaya atılan kaos teorilerinden etkilenmiştir. Bunun bir sonucu olarak objeler, fikirleri ve kültürü yaymak için bir araç olarak görülmeye başlanmıştır.

Postmodernistler, Modernistlerin ütopyik amaçlarını ve onların bir evrensel estetik yönündeki arayışlarını reddetmişlerdir. Bunun yerine, işaretler, görsel metaforlar, geçmişe ve diğer tasarımcıların yapıtlarına referanslardan oluşan bir görsel dil yaratmaya çalışmışlardır.

Ettore Sottsass, Robert Venturi ve Michele de Lucchi gibi sanatçılar Postmodern hareketin önderleri arasında yer almışlardır. Ettore Sottsass uzun kariyeri boyunca mimar, endüstri ürünleri tasarımcısı ve tasarım felsefecisi olarak sayısız işlere imza atmıştır. Postmodern felsefesini benimseyen Ettore Sottsass çalışmalarını kurduğu *Global Tools*, *Studio Alchimia* ve *Memphis* gibi özel tasarım stüdyolarında sürdürmüştür. Tasarımlarında alüminyumdan seramiğe, tropik ahşaptan cama uzayan geniş bir malzeme yelpazesinden beslenen Sottsass, özellikle tercih ettiği iddialı renklerle kendinden söz ettirmiştir. Sottsass'ın kariyeri boyunca yaptığı sayısız tasarımları arasında Olivetti için tasarladığı parlak plastik 'kült' Valentine daktilo, Synthesis 45 ofis mobilyası, Teodora koltuk ve Mobili Grigi unutulmazlar arasında yer almıştır.

186- Ettore Sottsass'ın Lamba, Kitaplık ve Daktilo Tasarımları

Panasonic firması için bilezik olarak tasarlanan ve sarı ve kırmızı renklerde üretilen radyo o dönem müzik severler tarafından büyük ilgi görmüştür.

187- Panasonic Radyo

188- Philippe Starck'ın Limon Sıkacağı

Postmodern tasarımcılardan Philippe Starck, motosikletten lambaya, yelkenliden ayakkabıya, diş fırçasına kadar birçok tasarıma imza atarak 'çılgın dahi', 'gelenekleri yıkan tasarımcı' gibi sıfatlarla anılmasını sağlamıştır. Diğer tasarımcılardan farklı olarak pahalı ve provokatif parçalar yerine daha ulaşılabilir olan her türlü objeyi ve mekanı tasarlamıştır. Portakal, limon sıkacağıının en ünlü örneği olan 'Juicy Salif' isminde ki tasarımı New York Modern Sanat Müzesi gibi müzelerde gösterime sunulmuş, endüstriyel tasarımda bir simge olarak kabul edilmiştir..

189- Roberta Ramme'nin Tasarımı 'Wave Chaise' Koltuk

Brezilyalı tasarımcı Roberta Ramme'nin 'Wave Chaise' adını verdiği, yoğun ve canlı renklerle, yenilikçi ve ergonomik bir şekilde tasarladığı koltuk postmodern anlayışın bütün özelliklerini kapsamaktadır. 'Wave Chaise' koltukta, kitap ve CD'ler için depolama alanı ve içinde düz ekran televizyon ve dışında da yerleşik bir masa gibi birimler bulunmaktadır. R.Ramme, "güzellik, konfor ve işlevsellik" in bir arada oluşturduğu bu koltuk tasarımı ile bugünün genç neslinin teknolojiye erişimini kolay hale getirmiştir.

7.2. Grafik Tasarımın Endüstriyel Tasarıma Etkileri

Hayatımızı kolaylaştıran ve çevremizde olmasını her zaman arzu ettiğimiz araç- gereçler ve birçok üç boyutlu ürün tasarımı endüstriyel tasarım içine girmektedir. Endüstriyel tasarımcı, ürüne biçim veren ve ruh katan kişidir. Grafik tasarımcı, ise grafik düzenlemelerini görsel bir şekilde tasarlayan kişidir.

Endüstri tasarımcıları tarafından yapılan araç gereçlerin ambalajlanması aşamasında kullanılan ürün koruyucuların tasarımı grafik tasarımın çalışma alanı dahilindedir. Çünkü her ambalaj, üç boyutlu hale getirilmeden önce iki boyutlu bir yüzey halinde tasarlanmak ve baskıya verilmek zorundadır. Bu nedenle grafik tasarımcının, endüstriyel ürün tasarımcısıyla birebir ortak çalışması gerekmektedir. Örneğin bir şişe ya da kutu tasarımını endüstriyel tasarımcı tasarlarken o şişenin etiket tasarımını ise grafik tasarımcılar yapmaktadır. Bu nedenle de grafik tasarım, endüstri ürünleri tasarımını ambalaj sektörü yönünden etkilemiştir.

7.2.1. Ambalaj Tasarımı

Ambalaj, ürünleri dış etkilerden koruyan, onları bir arada tutarak; taşıma, depolama, dağıtım, tanıtım ve pazarlama işlemlerini kolaylaştıran, metal, kağıt, karton, cam, plastik, v.b. malzemelerden yapılmış dış örtü olarak tanımlanmaktadır. Aslında ambalaj, tüketiciyi satın alma eylemine hazırlamak için gerekli tüm güzellikleri üzerinde bulunduran bir giysidir. (Bektaş, 1993)

Ambalajlamanın bir başka tanımını ise, 'içine konulan ürünü, üretim aşamasından tüketiciye ulaşıncaya kadar, dağıtım zincirindeki dış etkenlerden

koruyan, bir arada tutarak taşıma, depolama, dağıtım, tanıtma işlemlerini kolaylaştıran sargılar ve kaplardır.’ şeklinde de yapabiliriz.

Grafik tasarımın bir alt kategorisi olan ambalaj tasarımı, üç boyutlu endüstriyel tasarımın iki boyutlu yüzeyleriyle ilgilidir. Endüstriyel tasarım ve grafik tasarımın birbirinden teknik anlamda ayrılması mümkünse de aslında her ikisinin tek bir organik bütün oluşturduğunu kabul etmek gerekir. (Tuncer, Mart 2007)

Ambalaj tasarımı denildiğinde akla gelen ilk şey, işin grafik tasarım boyutudur. Bu durum, birçok kategorideki endüstriyel formların, otomasyon teknolojileri nedeniyle standartlaşmış olmasından kaynaklanır yani, hazır endüstriyel formlar için özgün grafik tasarım talebi ağırlıktadır. Mesela makarna, pirinç, bakliyat ve kimi kuru gıda ürünleri için kullanılan ambalaj form ve fonksiyonlarının birkaç santimetrelik ebat farklılıklarıyla birbirinin aynı olması gibi... Coca Cola gibi, birtakım özgün endüstriyel tasarımların dışında, markalar tarafından kullanılan o kadar çok benzer ambalaj formu vardır ki, gerçekten de işin önemli bir kısmı grafik tasarıma kalmaktadır. (Tuncer, Mart 2007)

Ambalaj grafiği, satışa sunulan ürünün tüm özellikleriyle tüketiciye yansması ve onunla diyalog kurmasını sağlayan önemli bir araçtır. Adeta ürünün dilidir. Bu dilin etkili olması, tanıtımın olumlu sonuçlanmasını sağlar. Çekiciliği ve akılda kalıcılığı arttırarak ürünün satın alınmaya değer olduğunu vurgular.

Pazarlama uzmanı Louis Cheskin’e göre; tasarımcı ambalajı, ambalajda ürünü satmak durumundadır. Amerikan Motivasyon Araştırmaları Enstitüsü başkanı Dr. Ernest Dichter de ambalajı sessiz bir satıcıya benzetmekte; tüketicinin bir ürünü satın alırken, içeriği yerine ambalajını incelediğini söylemektedir. (Becer, 2005: 206)

Bir markete giren tüketici eline aldığı ürünü geriye koymadan alışveriş çantasına atabiliyorsa, ambalajın önemli etkisi bulunmaktadır. Şüphesiz ne tek başına güzel bir ambalaj, kötü bir ürünle, ne de tek başına kaliteli bir ürün, kötü bir ambalajla satışını artırabilir.

Reyonlarda satışa sunulan benzer ürünler arasından fark edilebilmesi, tercihlerde öncelik alabilmesi ve fiziksel yapısı ile iyi bir ambalaj;

‘Bu ürün çok lezzetli’ imajını, Ürünü sağlıklı olarak koruyor,

Güvenilir ve özenli bir firma tarafından üretiliyor mesajlarını vermelidir.

Böylece tüketici ürünün içeriğiyle ilgili bilgi sahibi olabilmektedir. İyi bir ambalaj; ürünün kalitesini, sağladığı katma değeri ve kimliğini destekleyip artırırken ürünün farklılıklarını da ortaya koyar. Fiziksel görünüşünden dolayı tüketiciler tarafından rahat algılanma, devamında alışkanlıkları teşvik etme, satışta devamlılık işlevlerini yerine getirir.

Her ambalaj marketteki rafında benzer markalarla rekabet halindedir. Müşteri, satın alma eylemi sırasında bu markalardan birini tercih eder. Başka deyimle, değişik tasarımcılar tarafından hazırlanan ambalajlar arasında seçim yapar. Her ambalaj, müşteri ile doğrudan ilişki içine girer. (Becer, 2005: 205)

Günümüz koşullarında her ürün tasarımcılar tarafından tüketicinin kalbine ulaşmalıdır. Son zamanlarda ambalajlarda aranan en önemli özellikte sürdürülebilirlik oluşturmaktadır. Geri dönüşüm ve tekrar kullanım gibi nitelikler de gıda ambalajlarında önem taşımaktadır.

Ambalaj; önemli bir görevi de taşıdığı bilgilerle tüketiciye kullanım kolaylığı sağlamasıdır. Üzerinde yazılı olan ağırlık, fiyat, üretim tarihi, son kullanım tarihi, ürünün içeriği, üretici firmanın adı, kullanım açıklaması, TSE'li olup olmadığı gibi tüm bilgiler, tüketiciye ve satış yapana büyük kolaylıklar sağlar. Tüketicinin sorma şansı yoktur, bu nedenle tüm bilgileri üzerinde taşımasında yarar vardır.

Ürün tanımı, malzeme ve üretim bilgileri ve barkotlar, ambalaj tasarımı yasalar zorunlulukları arasındadır.

7.2.2.Ambalaj Tasarımında Grafik Öğeler

Her ürün ambalajında, ürünle dış öğelerin ilişkisi iyi olmalıdır. Ambalajın rengi, seçilen yazı ve biçimler, bunların düzenlemesi uyumlu olursa; görsel etkisi güçlü olur, tüketici belleğinde olumlu imaj yaratır.

Ambalaj Tasarımında tipografi, amblem, logo tasarımları etiketlemede yoğun olarak kullanılmakla birlikte estetik işlevinden ziyade bilgi verme fonksiyonuyla ön plana çıkmaktadır.

Biçim

Ambalajın biçim değiştirmesinde, genel rekabet ve ihtiyaç analizlerinin sonuçları önemli rol oynamaktadır. Günümüzde, satış yerlerinde sergilenen aynı tip ürünlerin ambalajlarının görünümleri, çekiciliği, rengi ve biçimi vb. gibi yönleri tercih sebebi olabilmektedir. Ambalajın tasarımı satışı önemli bir ölçüde etkilediği görülmektedir. Bu yüzden ambalaj tasarımı özellikle sanayileşmiş ölkelerde üzerinde önemle durulan bir konudur.

Renk

Ambalajda renk seçimi, ürünün, alıcının düşüncelerini, duygularını etkilemesi, onu satın almaya yönlendirmesi açısından ciddi bir konudur ve ürün yapısıyla bağdaşmalıdır. Renkler, her tasarımda önemli bir etkidir. Değişken olmakla birlikte her rengin psikolojik etkisi farklıdır.

Rengin seçiminde hedef kitlenin etkisi büyük rol oynar. Hedef kitlenin cinsiyeti, kültür seviyesi, yaş grubu ve ürünün hangi piyasaya (i ya da dış) sunulacağı gibi. Özellikle dış piyasa için yapılan ambalajlarda o bölge ve kültürün renk ve tasarım aşamasında önemli bir rolü vardır.

Örneğin; Sıcak renkler, neşe, canlılık, hareket ve arzu etkisi yaratır. Ambalajı daha yakın ve olduğundan büyük gösterirler. Soğuk renkler ise, dinginlik ve rahatlık etkisi yaratırlar. Ambalajı olduğundan küçük gösterirler. Tek tek renklere baktığımızda, beyaz; içtenliği, siyah; durgunluğu, şiddeti ve kederi, kırmızı; dehşeti, canlılığı, aşırı isteği, tehlikeyi, ihtirası, cesareti, ateşi ve günahı, sarı; korkaklığı, uyarıyı, hareketi ve neşeyi, mavi; soyluluğu, dürüstlüğü, sessizliği ve rahatlığı, açık mavi tonlar; sınırsızlığı, yeşil; ümidi, hayatı ve canlılığı, mor; hüznü ve ie dönüklüğü ifade eder.

Tipografi

Bir ambalajın renginden sonra dikkat çekici en önemli unsurlardan bir tanesi de yazıdır. Yazı her şeyden önce ürün ile uyumlu bir karaktere sahip olmalı, aynı zamanda markası ile bağlantılı olmalıdır. Ambalajdaki yazı ve biçimler, zemin rengiyle karışmamalıdır. Bulunması zorunlu yazılar, önem sırasına göre ve ağırlıklı olarak görülebilecek yüzeylerde kullanılmalıdır. Karşılıklı yüzlerde biçim ve yazılar

tekrarlanabilir. Çözümsel olarak iyi tasarlanmış bir ambalajda görsel tasarım ve tipografi uyumlu bir bütünlük içinde bir araya getirilmelidir.

Tipografik tasarımlarda renklerin kullanımı ve etkisi iletişimde önemli bir etkindir. Tasarımda renkleri kullanırken “kontrastlık” konusu iyi bilinmelidir. Kontrast zeminlerde okunaklığın iyi bir şekilde sağlanabilmesi için, harf ve zemin arasında ton farkı olmalıdır. Aynı tona yakın renkler, harfin, zemin üzerinde titreşmesine neden olur. Birde buna zeminin hareketliliği eklenirse yazıların okunması zor hale gelir.

7.2.3.Ambalaj Türleri

Kâğıt ve Karton Ambalaj

Kâğıdın ucuz ve islenmesi kolay olması nedeniyle ambalaj maddeleri içinde tercih sıralamasında kâğıt ve karton ilk sırada yer almaktadır. Kâğıt ve karton ambalaj, kese kâğıdı ve küçük torbalar, büyük ağır hizmet torbaları, katlanabilir veya katlanamaz karton veya mukavva kutular, etiketler, destek ve dolgu malzemeleri ve diğer katkılardır. Yapılacak ambalaj türüne göre kâğıtta belirli özelliklerin bulunması gereklidir. Yerine göre bu kâğıtlar çeşitli maddelerle islenerek, kaplanarak, mumlanarak veya parafinleşerek daha iyileştirilmiş ve özellikleri değiştirilmiş olarak ambalajcılara arz edilir.

Ahşap Ambalajlar

Oluklu mukavva ve plastik ambalajlar gibi malların tahtaya oranla hafif olusu nakliye masraflarında tasarruf sağlamakta ve tahta ambalaj talebini azaltmaktadır. İç piyasada defalarca kullanılabilmesi ve ucuz olması sebebiyle özellikle gıda sanayinde daha çok sebze-meyve taşıma amacıyla kullanılır. Ahşap ambalajlara örnek olarak elle çakma sandıklar, endüstriyel sandıklar, kafes sandıkları, tahta paletler vb. sayılabilir.

Cam Şise ve Kavanozlar

Diğer maddelerle karışmaması, içinin görülebilmesi, katılığı, tekrar temizlenip kullanılabilmesi nedeniyle diğer ambalaj ürünleriyle ikame edilememektedir. Cam ambalajlarda bozulabilecek maddeler taşınmaktadır.

Plastik Ambalajlar

Hafif olması, istenilen seklin kolayca verilmesi, renk ve baskı konusunda elverişli olması ve ucuz olması nedeniyle ambalajlamada tercih edilen bir maddedir.

7.2.4. Ambalaj Tasarım Örnekleri

190- Heinz Ambalajı

191- Nesquik Ambalajı

Heinz ketçap ve hardallarının ‘Dunny Serisi’ bu değişik ambalaj ürün çalışması çizgi film karakterini yansıtmaktır. Oyuncak tasarımcısı tarafından yaratıcı bir şekilde düzenlenen bu tasarımın içinde ketçap mayonez ve hardal bulunur. Nestle markasının yıllardır market raflarında bulunan Nesquik içecek ürünü, yine sarı rengi ve tüm çocukların tanıdığı ve sevdiği bir karakter olan tavşan illüstrasyonu ile dikkat çekmektedir.

192- Ayakkabı Kutusu

193- Convers Ayakkabı Kutusu

Ürünle birlikte ele alınarak tasarlanan ambalajlar kullanıcı ile duygusal bağlar kurarak ürünün satışını olumlu yönde etkileyip akılda kalıcılık sağlayabiliyor. Poşet sapı olarak kullanılmış bu rengarenk iplerle, ayakkabı kutusu hoş bir örnek teşkil etmektedir. Converse ayakkabıların klasikleşen özgür ve hafif tasarımları artık kutularına da yansımış görünüyor. Ronny Poon isimli tasarımcının tarihe geçen bu ayakkabı tasarımı sayesinde sırf kutusundan dolayı anne babasına bu ürünü aldirmek isteyen çocuklar olacaktır.

194- Meyva Suyu, Cips ve Mısır Gevreği Ambalaj Tasarımları

Unilever'in bir ürünü olan, A de Z meyve suyu ve soya içeceklerinin ambalajları Pearlfisher tasarım firması tarafından yapılmıştır. Firma, kutularda canlı, açık renkler ve meyve ilustrasyonları tüketicinin ağzını sulandıracak şekilde kullanılmış. Ambalaj üzerindeki resim ve yazılar tasarımın bilgisayar ortamında değil de, elle yapılmış olduğu hissini uyandırıyor. Aynı şekilde Cornflakes kutusundaki horoz da gerek renkler gerekse çizgi olarak çok güzel tasarlanmıştır.

195- Starbucks ve Kuru Kahveci Mehmet Efendi Kahvelerinin Ambalaj Tasarımları

Uluslararası kahve zincir firması olan Starbucks 40. yıl dönümünde logosunu sadeleştirme yönüne gitmiştir. Ürünlerin ambalajlarında ve kahve bardaklarında da bu logolar uygulanmıştır. Son olarak logosundan tipografisini de kalırmıştır. Türk afiş sanatı ve reklamcılığının ilk temsilcisi olan İhap Hulusi tarafından tasarlanan bu logo Kurukahveci Mehmet Efendi tarafından kullanılmıştır. Logo dizaynını değiştirmeyen Kurukahveci Mehmet Efendi'nin yandaki kahve paketi İstanbul'un sembollerinden birisi haline gelmiştir.

Ambalajıyla bütünleşen ve bir efsane haline dönüşen gıda ürünlerinden biri de şüphesiz Eti'nin Cici Bebe Bisküvileri. Yıllardır değişmeyen güzel bebek resmiyle, tipografisi ve rengi hep aynı kalan Cici Bebe yazısıyla, hiç bir zaman eskimeyen "Sevgi kadar yararlı" sloganıyla annelerin ve çocukların gözdesi olan bu ürün, Eti'nin hem ürün hem de ambalajdaki başarısının en iyi örneklerindendir.

196- Eti Cici Bebe, Kinder Süpriz ve Ülker Çokomel Ürün Ambalajları

Bir dünya devi olan Kinder Sürpriz Yumurta'yı ele alacak olursak; Kinder Sürpiriz Yumurtalar'ın tadını bile beğenmez çoğu çocuk Çikolatayı sıyrıp hemen oyuncağa sarılmaktalar. Bu, çikolatanın lezzetsiz olduğundan değil, oyuncak hediyesinin çikolatanın önüne geçtiğini göstermektedir. Renkli alüminyum ambalaj kağıdı ile hayatımızın parçası olan ürünlerden biri de Ülker Çokomel. Bu aslında Ülker'in çocuklara bir ambalajla nasıl yaklaşacağını bildiğini gösteriyor. Bu ürünün 1970li yıllardan bugüne marka değerini bu kadar güçlü bir şekilde koruması, örnek alınacak bir başarıdır.

Cam Şişe ve Kavanoz Ambalajları

CocaCola şişesi “Contour Bottle” adıyla bilinen klasik cam şişe 1915 yılında şişe tasarımcısı Earl R. Dean tarafından tasarlandı. CocaCola Company tarafından açılan yarışmada, karanlıkta bile formunun elle hissedilebildiği, kırıldığında insanların ilk bakışta tanıyabildikleri bir şişe tasarlanması istendi. Root Glass firmasında çalışan Dean, içeriğindeki maddelerin formlarını kütüphanede araştırırken, Britannica ansiklopedisinde kakao kozasının bir resmini görür. Formundan ilham alarak çizimler yapan Dean, şişe fabrikasındaki prototip aşamasında, orta kısımdaki genişlikten dolayı şişe üretim bandında stabil durmakta zorlanınca ertesi gün yeni bir çizim daha geliştirir. Kasım 1915’te patenti alınan şişe 1916 yılında daha ince haliyle marketlerde yerini alır. Bugün CocaCola şişesi dünyada en çok bilinen ambalaj olarak kabul ediyor.

197- Cam Şişe Ambalajları

198- Zeytinyağı Şişesi Ambalajı

Zeytinyağı üretimi yapan markalar, ürünlerini temsil edecek ambalajı oldukça dikkat çekici ve başarılı bir şekilde tasarlamakta ve tüketiciye sunmaktadır. Üstelik bilindiği gibi zeytinyağı çok ta ucuz bir ürün değildir. Birbirinden farklı tasarıma, taşıma kolaylığına sahip olarak üretilen cam şişelerden dolayı, ürün kendini tüketiciye beğendirmektedir. Hatta bazı zamanlarda, sırf ambalajından dolayı satın

alınan ürünler bulunmaktadır. Pazarlama anlayışı, bunu keşfettiğinden bu yana, ürün ambalajını öğelerinden biri konumuna getirerek, henüz üretim aşamasındayken belirlenmekte olan pazarlama stratejisinde, ambalaj üzerine çalışmalar yapmakta ve en uygun olanın üretilmesini sağlamaktadır.

199- Rakı Şişesi Tasarımları

Türk afiş sanatı ve reklamcılığının ilk temsilcisi olan İhap Hulusi tarafından 1930 yılında tasarlanan bu amblem logo uzun yıllar şişe etiketi olarak raflarda yerini almıştır. Bugün, birçok nesli biraraya getiren Kulüp Rakısı'nın başarısında hiç şüphesiz bu ünlü etiketinin de ayrı bir yeri vardır. İhap Hulusi'nin resmettiği etikette; sanatçıyı ve yakın dostu Fazıl Ahmet Aykaç'ı rakı sofrasında keyifle sohbet ederken görürüz. Kulüp Rakı'nın etiketi, hiç değiştirilmeden muhafaza edilmiş ve günümüze kadar ulaşmıştır.

İnsanoğlunun vazgeçilmezi olan hoş ve güzel kokulu parfümler de çok değişik şişe tasarımlarıyla ve kutu ambalajlarıyla müşterilere sunulmaktadır.

200- Parfüm Şişesi Tasarımları Örnekleri

8. GRAFİK TASARIMIN MİMARİ TASARIMA ETKİLERİ

Sanat ya da mimarlık tarihi, insanlık evriminin üç temel aşamasını meydana getiren “Göçebe Uygarlık - Tarımsal Uygarlık - Endüstri Uygarlığı” dönemlerine göre ele alınmaktadır. Gerçekten de uygarlığı, giderek de kültürü radikal değişikliklere, başkalaşımlara uğratan bu üç dönüm noktasını, somut örneklerle en iyi yansıtabilen disiplin, hem teknik, hem de sanatsal niteliklerinden dolayı mimari olmuştur.

8.1. Grafik Tasarımın Mimarlığa Etkileri

Kentlerin göçlerle büyümesi, makineleşme ve sanayileşmenin yanı sıra politik hareketlerin bunu desteklemesi ile ortaya çıkan karmaşık ortam içerisinde, mimar ve grafik tasarımcılar en çok bu dönemde birbirlerine etki etmişlerdir.

Kentlerde modern yaşam tarzının getirdiği ihtiyaçlar artarak değişim göstermektedir. Nüfusun artması mekansal yoğunluğu artırmış, insanların buluşma, görüşme, gösteri alanları, sinema, tiyatro, okul, hastane, müze, spor, siyaset, sanat, eğlence ve alışveriş merkezi gibi mekanların ihtiyacı artmıştır. Yoğun kent yaşamının getirdiği zamansızlık nedeniyle bu mekanları görsel algılamamanın yoğun olarak tasarlanmasını gerektirmiştir. Bu da en çok mekanların iç ve dış çevre tasarımlarında grafik tasarımın etkileri öne çıkmıştır.

Son yıllarda hızla küreselleşen dünyamızda binalar da sayıları giderek artan farklı dil gruplarındaki insanlara hizmet edecek şekilde tasarlanmaktadır. Özellikle sağlık, ulaştırma, alışveriş, turizm ve sanat merkezleri için tasarlanan mekanlarda aynı tarz grafik öğeler kullanılmaktadır.

Mc Donald's ve Randy' s Donuts Restoranlarının dış cephe tasarımlarında potansiyel müşterilerin dikkatlerini çekmek üzere oluşturulan grafik ve mimari tasarım bir bütün olarak görülmektedir. Mc Donald's mekanının mimarisi, ürünün

logosunu andıran bir estetikle tasarlanmıştır. Dış cephesinde kullanılan renkler grafik reklamlarında kullanıldığı şekilde uygulanmıştır.

Henry J. Goodwin tarafından Los Angeles havaalanı yakınında mimari ve grafik öğelerle tasarlanmış Randy's Donuts restoranı kısa sürede insanların dikkat çekerek 32 zincir restorana ulaşmıştır.

201- Mc Donalds Restoranı

202- Randy Restoranı

Aynı şekilde bir uluslararası marka olan Starbucks Cofee'nin Genel Müdürlük binasının mimari tasarımında firmanın logosu da yer almaktadır. Ayrıca firma zincirinin dış mekanlarında hep aynı tipografi ve renkler kullanılarak grafik tasarımı yapılmaktadır.

203- Starbucks Cofee Firması Genel Müdürlük ve Şubesi Binaları

Alışveriş merkezi binaları da tasarlanırken binaların dış cepheleeri gerek reklam gerekse estetik açıdan büyük ilan panoları, semboller, gerekli piktogram tabelalarını yerleştirecek şekilde dizayn edilmektedir.

Binaların dış cephesi mekana bir imaj ve estetik değer kazandıracak, insanları alışverişe teşvik edecek görsel imgelerin yer almasına olanak tanıyacak şekilde mimari ile grafik tasarım disiplinlerinin bir bütün halinde uygulanması ile tasarlanmaktadır.

204- Ege Park, Alışveriş Merkezi (İzmir)

205- Çeşitli Reklam Panoları

ABD'nin Las Vegas kentinde, konaklama, eğlence ve alışveriş fonksiyonlarını bir arada barındıran binalar, mimarlık ve çevresel grafik tasarımın birlikteliğinin yarattığı görsel bir şölen olarak milyonlarca turisti çekmektedir. Grafik tasarımcılar bu mekanlara hayat vermiş olup, Özgün renk, doku, boyut, ışık, ses, hareket, rahatlık, yaratarak mekanlara istenilen algının oluşması sağlanmıştır.

206- Circus Circus Hotel, Las Vegas

Yukarıdaki resimde görülen Circus Circus oteli adına uygun olarak büyük bir sirk çadırını andıracak şekilde mimari tasarıma sahiptir. İçinde sirk gösterileri dahil her türlü eğlence, kumarhane, restoran ve yatak odası bulunan bu otel gibi Las Vegas’da farklı konseptlerde görsel unsurların bulunduğu yüzlerce otelde mevcuttur.

Bir mekanın mimarisi bireysel olarak değil aynı zamanda kent mekanı içinde kenti oluşturan bir yapı karakteristiği olarak yer alır. Özellikle müze, kütüphane, ibadet ve sanat merkezi gibi toplumsal yaşam alanları daha da özgün tasarımlar olarak kentin simgeleri olurlar.

207- Kansas Şehir Kütüphanesi ABD

208- Atomium – Brüksel, Belçika

ABD Kansas Şehir Kütüphanesi dış cephesindeki kitaplardan oluşmuş gibi grafik öğeler binanın amacına uygun ve dikkat çekici bir görsellikle tasarlanmıştır.

Atomium, 1958 yılında Belçika’da Expo 58 fuarı için André Waterkeyn tarafından tasarlanarak yapılan anıt binadır. Demirin kristal kafes yapısının 165 milyon kez büyütülmesinden esinlenmiştir. 6 ay boyunca durması beklenirken günümüzde modern Brüksel mimarisinin sembolü haline gelmiştir.

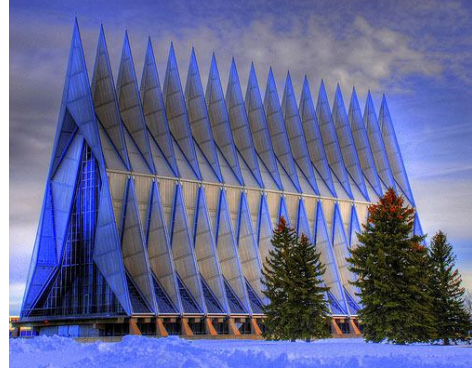
Muhteşem mimarilere sahip binaların yer aldığı kentsel tasarım, kütleleri grafik tasarım etkileri ile bütünleştirilerek gerçekleştirilir. Hindistan’daki tapınak binası lotus çiçeğinin grafik imgesini çağrıştıracak şekilde Fariborz Sahba tarafından tasarlanmıştır. Çiçeğin tüm güzelliğini binaya yansıtarak muhteşem bir görsel etki yaratmış olup bu eseriyle birçok ödüle layık görülmüştür.

Aynı görsel etki Amerikan Hava Kuvvetleri Akademisi bünyesinde Colorado’da bulunan Şapelde de görülmektedir. Binanın dıştan görünümü bir

savaş uçağının gökyüzüne fırlayacak imajını veren grafik çizgilerle Waler Netsch ve Sidmore Owings tarafından tasarlanmıştır.

209- Lotus Tapınağı, Yeni Delhi

210- Hava Kuvvetleri Akd Şapeli, Colarado

8.2. Grafik Tasarımın İç Mimarlığa Etkileri

Bir mimari mekânın içinde, kullanıcılara işlevsel, yapısal ve estetik ölçütlere göre en uygun tasarımı sunmak için diğer disiplinler arasında en çok grafik tasarımdan yararlanılmaktadır. Özellikle hava ve kara ulaşım terminalleri, restoran, hastane sinema, tiyatro alışveriş merkezleri gibi toplu halde bulunan mekanların iç ve dış tasarımlarında, insanların verilen bilgiyi kolayca anlaması ve yönlendirilmesi sağlayan grafik tasarım öğeleri kullanılmaktadır. Genellikle bu tür binaların tasarımında göz önüne alınan tüm prensipler, mimar, iç mimar, peyzaj mimarı ve grafik tasarımcıların birlikte çalışmasıyla kompozisyonun bir bütünlük oluşturması sağlanır.

İnsanların hedefe gecikmeden, korku ve stres yaşamadan kısa zamanda yönlerini bulmalarını sağlayan grafiksel anlatım, iç mekan tasarımlarında en etkili unsurdur. Bu nedenle gerek renk gerek tipografi gerekse piktogramlar kullanılarak yapılan yön bulma ve bilgilendirme tabelaları, mekanların uygun yerlerine uygun büyüklükte ve uygun ışıklandırma ile yerleştirilerek görsel algılama oluşturulur. Dakikada bir havalanan uçaklarda çeşitli ülkelere mensup her eğitim düzeyindeki binlerce insanın kullandığı hava alanlarında bu grafik tasarım öğelerinin yer almaması halinde oluşabilecek karmaşanın boyutu kim bilir nasıl olurdu?

211- Havaalanı

Kentsel mekanların iç tasarımı yapılırken grafik sanatının renk öğelerinin kullanımı mekana simgesel, biçimsel ve işlevsel anlamlar katabilir. Işığın renginin seçimi, doğru kullanımı rengin algılanması açısından önemlidir. Örneğin, yeryüzünden kopuk bir ortam olan metro istasyonlarında renk öğesi iki şekilde kullanılmaktadır. Yönlendirme amaçlı kullanılan renkler yolcuların giriş ve çıkışlarına rehberlik edecek dikkatlerini çekecek şekilde seçilmektedir. Estetik olarak renk seçimi ise mekana değişik özellikler kazandırmaktadır. Dalga boyu uzun renklerin tercihi burayı kullananların kendilerini daha rahat ortamda hissetmelerini sağlamaktadır. Açık ton renkleri mekanı daha büyük göstererek ferahlık kazandırmaktadır.

İç mimarlık ve grafik tasarımın kesiştiği bir başka alan fuarlarda oluşturulan stand tasarımlarıdır. Ürün ve hizmet pazarlamada üretici ve tüketiciyi aynı ortamda buluşturan bu fuarlarda firmalara ayrılan kısıtlı mekanlarda maksimum görsellik sağlamak için grafik tasarımın tüm öğelerinden faydalanılmaktadır. Standların, ürünün veya hizmetin özelliğini yansıtacak, firma ismini, ürün ismini, ürün resmini akıllarda kalıcı kılacak bir şekilde tasarlanmasına dikkat edilmektedir. Tasarımda ışık, renk, tipografi, afiş, logo, firma kartviziti ve broşürleri gibi her türlü grafik unsurlar yer almaktadır.

212- Sony ve İpek Mobilya Fuar Standları

Grafik tasarım öğelerinin iç mimariyi etkilediği mekanlar arasında cafe ve restoranlar da önemli yer tutmaktadır. Müşterilerin gerek yeme gerekse sohbet amaçlı uzun saatler geçirdiği bu mekanların tasarımlarında farkındalık yaratarak popüler olması sağlanır.

Firmaya ait yapılmış grafik tasarım ürünleri (menü kitapçığı, fiyat listesi, peçete, kibrit kutusu, mendil vs.) ile mekanın tefrişinde uyumlu bir kompozisyon oluşturulması görsel etkiyi artırır. Mekanda ki renk ve doku bütünlüğü önemlidir. Birbirlerine uyumlu doku ve renkteki elemanların kullanılmasıyla sağlanan armoni yanı sıra zıt renk ve dokularla da bütünlük duygusu yaratılabilir.

213- Restoran Tasarımları

8.3. Grafik Tasarımın Çevresel Tasarıma Etkileri

Toplu halde yaşamın gereği olarak insanların oluşturduğu modern kentlerde yaşam kalitesini arttırmak ve sürdürülebilir kılmak için çevresel tasarım ve planlamanın önemi giderek artmaktadır. Yaşanabilir kentsel çevrelerin planlanarak oluşturulması için mimarlık, endüstri ürünleri tasarımı, peyzaj tasarımı, grafik tasarım gibi disiplinlerinin bir bütün halinde uygulanması ile sağlanabilmektedir.

Günümüzün hızlı yaşam koşullarında ulaşım, iletişim, dinlenme, bilgilenme ve alışveriş gibi gereksinimlerini karşılama çabasında olan kişinin çevre ile iletişimini çevredeki görsel imajlar yani grafikler sağlamaktadır. Modern şehir yaşamında zamanının büyük bir kısmını dışarıda geçirmek zorunda olan insanları yönlendiren, bilgilendiren grafik tasarım öğelerinden olan tabelalar kentsel tasarımlarda önemli yer tutar. Sokak isimleri bina numaraları gibi adres bulmayı sağlayan tabelaların, renk, tipografi, büyüklük ve uygun yer gibi grafik unsurlarla tasarlanması insanların yaşamını kolaylaştırır. Aynı şekilde trafik ışıkları ile uyarı tabelalarının yerleştirilmesi, insanların güvenliği açısından çevresel tasarımda çok önemli yer tutmaktadır.

214- Bilgilendirme Tabelaları

Grafik tasarım günümüzün yorgun ve dalgın izleyicisinin mesaja ilgisini çekebilecek yeni ve denenmemiş yollar araştırma ve bulma sürecidir. Bir düşüncüyü görselleştirmek için metnin ve görsellerin algılanabilir ve görülebilir bir düzlemde olması ve iki boyutlu veya üç boyutlu olarak organize edilmesi gerekmektedir. (Becer, Emre. 49)

Kitlelere daha çok hitap edebilecek kentlerdeki açık alanlar panolar, tabelalar, mağaza ön cephe grafikleri, duvar resimleri gibi görselliklerle donatılmıştır. Çevreden kişiye iletilen mesajlar, kişinin çevreyi tanımasına, mekanın kullanım amacını anlamasına, mekan içinde gezinebilmesine yardımcı olmaktadır. Ulaşım, iletişim, dinlenme, bilgilenme ve alışveriş gibi gereksinimlerini karşılama çabasında olan kişinin çevre ile iletişimini çevredeki görsel imajlar yani grafikler sağlamaktadır.

Kuruluşlar fark edilmeleri için kendi tabelalarını, logolarını veya amblemlerini binalara en iyi okunacak şekilde yerleştirirler. İlginç tipografik

tabela tasarımları olarak Manhattan’da binanın önüne dev boyutta yerleştirilen ‘9’ rakamı ile adeta Amsteram’ın simgesi olan ‘I Amsteram’ yazısıdır.

215- Tipografik Tasarım

Afiş, ilan gibi basılı grafiklerin sergilendiği panolar otobüs durakları ya da binaların uygun yerlerine yerleştirilerek tasarlanır. Üç boyutlu panolar genellikle otoyollar ya da geniş arazilerin bulunduğu yerlerde kullanılmaktadır. 360 derece görüş açısı sağlayan silindir panolar ise kavşak ve dönüş noktalarına konulmaktadır.

216- Dış Mekan Panoları

9. SONUÇ

Tarih boyunca sanat, toplumların sosyal, politik, ekonomik ve teknolojik yapılanmalarından şekillenmiş ve dönüşüme uğramıştır. Toplumsal yaşam özellikle 19. yüzyıldan itibaren her alanda köklü değişimlere uğramıştır.

Endüstri devrimini gerçekleştiren uluslar, makineleşmenin sağladığı seri ve daha az emek harcanarak elde edilen ucuz ve çeşidi bol ürünleri insanların kullanımına sunmuştur. Daha çok tüketimin daha çok üretimi gerektirmesi neticesinde karlarını görülmemiş şekilde arttırarak zenginleşen dev sanayi şirketlerine sahip bu ülkeler, tüketimi destekleyen kapitalist politikaların yayılmasını desteklemişlerdir. Bu politikalar gereği, insanları kullan-at felsefesiyle daha çok tüketime ve ihtiyacı olmayan şeyleri dahi satın almaya sevk eden, ikna yöntemlerinin oluşturulmasına başlanmıştır.

Gelişen ekonomi, bilgi ve teknolojileri ile bu ülkeler, hızlı bir refah artışına ve diğer ülkeler üstünde büyük bir güce sahip olmuşlardır. Ülkelerin kendi pazarları doyunluğa ulaşınca Küreselleşme ve Serbest Piyasa Ekonomisi politikaları dayatması ile bu dev şirketler Dünya Pazarlarını ele geçirmeye başlamışlardır. Böylece, Dünyada “popülerlik” ve “tüketim” gibi kavramlar, geniş halk kitlelerini ve onların tutumlarını nitelemeye başlamıştır. İnsanların daha çok şeyi satın alabilmeleri için daha çok çalışması daha çok para kazanmaları gereği, kendilerine ayıracak fazla zamanları kalmamıştır. Bu nedenle tüketimi sürekli ve etkili kılmak adına insanlara en kısa zamanda en etkili mesajı ulaştırabilmek için Görsel Sanat Tasarımı olarak da adlandırılan Grafik Tasarım sanatı ön plana geçmiş ve diğer bütün sanat dallarını etkileyerek uluslararası ortak bir dil oluşturulmuştur.

Grafik sözcüğü çoğu kez "Baskı Sanatı" olarak da adlandırılmış ve 19. yüzyıla gelinceye kadar resim ile birlikte anılmış hatta resim sanatının bir dalı olarak görülmüştür. Tarihsel süreç içinde birçok ressam, birden fazla kopya üretilmesi toplumun estetik duygularına hitap edebilmesi ve üretimindeki teknik zenginliğinden dolayı Baskı Resim konusunda çalışmalar yapmıştır. 14. yy'da Ağaç Baskı, 15. yy'da Gravür, 19. yy'da ise Litografi ve Serigrafi tekniği ile ressamlar gerek kitap resimleri

gerekse dini konulardaki illüstrasyonlar şeklinde baskı uygulamaları gerçekleştirmişlerdir.

Sanat tarihinin çok ünlü isimlerinden Pablo Picasso, Henri Matisse, Salvador Dali, Emil Horne, Otto Dix, Max Beckmann, Edvard Munch, Kathe Kollwitz, Jean Dubuffet, Emil Childescu Mete Savastin'in baskı resim çalışmaları bugünkü grafik sanat anlayışında eserlerdir.

Sanat merkezi olarak kabul edilen Paris'te Henri de Toulouse-Lautrec, Jules Cheret ve Eugene Grasset gibi ünlü ressamların afişleri ile yaratılan görsel etki resim sanatına da yansımıştır. Figür ve görüntü kalabalığını azaltılarak canlı renklerle üretilen resimlerin yer aldığı afişler, bütün sokakları her kesimden insanın izleyebildiği bir sanat galerisi haline dönüştürmüştür. Ressamlar afiş tasarımlarına yönelik eserler üretmeye başlamış ve üst üste basım tekniğini geliştirilmesiyle birçok rengin kullanımı sağlanmıştır.

20. yüzyılda iki büyük dünya savaşı, eski sömürgelerin bağımsızlık mücadeleleri ile değişen sınırlar ve yönetim şekilleri ve bunun sonucunda yaşanan soğuk savaş ortamı, bilim ve teknoloji alanında yaşanan baş döndürücü gelişmeler düşünce ve sanat dünyasına damgasını vurmuştur. Sosyalizm ve kapitalizm arasındaki çekişme 20. yüzyılın sonlarına kadar sürmüş ancak, 1960 'lı yıllardan itibaren ABD'nin başını çektiği kapitalizm dünya ölçeğinde başarı kazanarak uygulandığı ülkelerde büyük bir ekonomik büyüme gerçekleştirmiştir. Bu da o toplumlarda refah seviyesinin artmasını ve daha çok tüketme performansını sağlamıştır. Bu sistem içinde kültür ve sanat ürünlerini de metalaşmış ve sanatçı artık ürünlerini pazarlamak ve sanatını yeniden üretebilmek için diğer sanatçılar yarışmak durumunda kalmıştır.

Bu durum birçok sanat dalını derinden etkilemiş ve yüzyıllardır süren geleneksel anlayış yıkılarak duyguları daha farklı ifade edebilme arayışları içindeki sanatçılar gruplar oluşturarak birçok akımın doğmasına öncülük etmişlerdir. Sanatın işlevselliğini öne çıkaran grafik tasarım anlayışı ile yapılan çalışmalar toplumda büyük beğeni kazanmıştır. Grafik tasarım sanat anlayışı en çok Ekspresyonizm, Fütürizm, Fovizm, Primitivizm, Kübizm, Konstruktivizm, Minimalizm, Süprematizm gibi akımlar da etkili olmuş ve Dadaizm ve Pop Art akımlarına ise damgasını vurmuştur.

Ekspresyonist sanatçılardan Edward Munch'un çalışmaları özellikle 'Çılgılık' adlı taşbaskı eseri grafik tasarımın bütün unsurlarını barındırmaktadır. Grafik sanatının ekspresyonizm yoluyla varmış olduğu en başarılı çalışmalardan biri olmuştur. Bu akım ressamlarından olan W. Kandinsky, figürün olmadığı birtakım motiflerin yer aldığı eserlerinde, saf renklerin psikolojik etkilerini vurgulayan çalışmalar yapmıştır. Aynı şekilde Fovizm akımının yaratıcılarından H. Matisse de yapıtlarında saf renkleri kullanmış ancak öyle renk ayarları yapmış ki renkler bir araya geldiklerinde resme olağanüstü bir derinlik kazandırmıştır. Ayrıca sanatçının kes - yapıştır tekniğini de kullanarak yaptığı resimler grafik etkileşimin örneklerindendir.

Fotoğrafın bulunmasıyla kökten değişime uğrayan sanat yeni bir yapısal düzen arayışı içinde, çizgileri ve biçimleri basitleştirme ve figürasyonları daha geometrik hale getirme eğilimi ile ortaya çıkan kübizm akımı birçok sanat dalını etkilemiştir. Bu akım sanatçılarından olan F. Leger yapıtlarında figürleri Grafik Tasarım sanatının uluslararası dili olan piktografik öğeler kullanarak modern tasarım anlayışını büyük oranda etkilemiştir. Ayrıca bu akımın önemli sanatçılarından P. Picasso da afiş tasarımlarında çok kullanılan kolaj tekniği ile eserler üreterek görsel tasarımda yeni bir dil oluşmasına katkı sağlamıştır.

Fütürizm akımı ile resme sokulan tipografi, sonraki yıllarda resimde Grafik tasarım etkisini arttırmıştır. Bu akımda yer alan sanatçılar, hareket, enerji ve sinematik sekansı görsel sanatlara aktararak hareket halindeki varlıkların gözde bıraktıkları etkinin algılanmasını sağlamaya çalışmışlardır. Özellikle resim, heykel ve fotoğraf dallarında etkili olmuştur.

Tipografinin yeniden gözden geçirildiği bu dönemde sanatçılar, tipografik özgürlüğü ve sözlerle resimler arasında yeni bir ilişki kurulmasını savunmuşlardır. De Stijl hareketinde serifsiz dikdörtgen olarak tasarlanmış harfleri dergi kapağına dikey ve yatay olarak yerleştirilmesiyle farklı bir tipografik tasarım elde edilmiştir. Grafik etkiler bu akımda en çok mimari ve endüstri ürünleri tasarımında görülmüştür. Tasarımlarda sadece dikey ve yatay çizgiler ile üç ana renkten oluşan Sanat yapıtları son derece yalın bir biçim almıştır.

Grafik tasarımın diğer sanat dallarını en fazla etkilediği sanat hareketlerinden biri olan Dada aslında sanata bir başkaldırı olarak başlamıştır. Kolaj, fotomontaj ve

hazır nesne kullanımıyla rastgele bir araya getirilen eşyalar ile elde edilen yeni yapıt sanki bir grafik tasarım ürünü gibidir. Yazı ve resimlerin bulunduğu dergi ve basılı ilan parçacıkları, birbiriyle ilgisi olmayan fotoğraf ve çeşitli materyallerin bir araya getirilmesiyle oluşan yeni yapıt artık başka anlam ve mesajlar içermektedir. Şok etkisi bırakarak mesaj veren bir başka akım olan sürrealizmde ise her türlü düşsel ve gerçek imgeler bir arada kullanılmıştır. Grafik tasarım sanatının iki boyutlu sayfaya derinlik izlenimi verme tekniğindeki gibi perspektif ile resimde üç boyutlu görüntüler elde edilmiştir.

Malevich'in öncüsü olduğu Süpramatizm akımında grafiğin özünü oluşturan detaysızlığa yakın bir anlayış egemen olmuş ve objeye bağlı kalmadan geometrik şekillerle elde edilen eserler birçok akımı ve sanat dallarını etkilemiştir. Süprematist eserler grafik tasarımın kendisi gibidir. Yalın bir anlayışa sahip süprematizm sanatın işlevselliğini de öne süren konstrüktivizm ve Bauhaus akımlarının gelişiminde etkili olmuştur. Konstrüktivizm akımının öncüleri arasında yer alan El Lissitzky, Alexander Rodchenko ve Vladimir Mayakovsky gibi sanatçılar tipografi, sergi tasarımı, fotomontaj, afiş ve kitap tasarımı alanlarında önemli bir yenilikler getirmişlerdir.

Almanya'da kurulan Bauhaus okulunda verilen eğitim ile oluşan sanat hareketinde grafik unsurlardan olan tipografi etkili olmuştur. H. Bayer'in alfabeyi net basit ve rasyonel bir biçime dönüşmesini sağlayan evrensel harf tasarımı ile esas elemanlar olarak kare, dikdörtgen, üçgen, renklerden ise 3 ana renk -kırmızı mavi sarı- kullanımıyla yapılan kitap tasarımlarının grafik sanatında önemli bir yeri vardır.

20. yy'ın en önemli ve etkili heykeltıraşlarından olan Constantin Brancusi'nin yapıtları, plastik açıdan ne kadar sadeleşmişlerse de güçlü bir özün sembolüne çevrilmişlerdir. Sanatçı modellerindeki detayları atlayarak, biçimin özüne varmıştır. Sadeleşmenin belirgin olduğu birçok yapıtlarından birileri olan "Uyuyan Güzellik Tanrıçası" ve "Öpücük" adlı eserlerinde de görüldüğü üzere, grafik tasarımın temel prensibi olan minimal öğelerle mesajı izleyiciye en etkili biçimde aktarabilmektedir.

20. yüzyıl sonuna gelindiğinde topluma egemen olan popüler kültür ve bunun sanatsal yansımaları olarak ortaya çıkan Pop Art akımı tüm sanat dallarını etkisi altına almıştır. Sıradan nesnelerin konu olarak kullanıldığı ve sıklıkla eserin içerisine fiziksel olarak dahil edildiği bu akım ile sanat günlük yaşamın içine girmiştir.

İstenildiği gibi ayarlanabilen bir çoğaltma tekniği olan serigrafi ile çok sayıda basılan resimler ve ürünler ile sanat eserinin tekil karakteri ortadan kalkmıştır.

Bu dönemden itibaren elektronik teknolojisindeki gelişmeler iletişim hızını inanılmaz boyutlara getirmiş, bilgiye ulaşma ve paylaşma açısından büyük olanaklar sağlamıştır. Buna bağlı olarak günlük yaşantımız, işimiz, yaşadığımız mekanlar, kentimiz, giyimimiz, alışkanlıklarımız, zevklerimiz de değişime uğramaktadır. Uzakdoğu'dan Amerika'ya kadar tüm dünyayı saran iletişim ağı sayesinde, kavramsal yenilikler ve görsel buluşlar yıldırım hızıyla dünyaya yayılmakta ve böylece görsel iletişimde uluslararası bir dil, sınırları ortadan kaldıran yeni bir dünya görüntüsü oluşmaktadır. Artık ülkeler, kendi ulusal özelliklerini bu dünya biçemi ile kaynaştırıp, ortak bir dile doğru gitmektedirler.

Toplumsal yaşamda köklü değişimlerle ilişkili olarak sanat kavramı da büyük değişimler göstermektedir. Sanatçıların yaşadığı dönem ve koşullardan etkilenmemesi mümkün değildir ve bunu da yapıtlarına yansıtmaktadırlar. Sanatçılar yaşadığı çağın bilgi ve teknolojisini sanatın içine sokarak sanatın sınırlarını geliştirmektedirler. Sınırlar geliştikçe yeni olanaklar ve yeni ifade biçimleri oluşmaktadır.

Günümüzde bazen yaratım biçimlerinin kendi içlerinde oluşarak varlıklarını kazanmaları birbiri içinden ayrışmalarla ortaya çıkmakta bazen de bir sanat eseri birçok türün bir arada kullanılmasıyla oluşturulabilmektedir. Görsel tasarım olgusu bütün sanat dallarını etkileyerek aralarındaki mesafeler iyice daralmış ve tek tek sanat türleri arasındaki karşılıklı ilişkiler gittikçe daha yakın ilişkiler haline gelmiştir. Grafik tasarım sanatının diğer sanat türleri üzerinde en önemli etkisi bu yolla olmuştur. Grafik uygulama yöntemlerinden olan kolaj, fotomontaj ve ready made gibi tekniklerin sanat alanına girmesiyle fotoğraf, heykel, resim gibi sanat dallarının biri veya birkaçı birlikte kullanılarak eserler üreilmeye başlamıştır. Örneğin Picasso'nun yaptığı *Gitar* adlı kolajının heykel mi yoksa tablo mu olduğu tartışma konusudur. Aynı şekilde Ducamp'ın bir *Bisiklet Tekerleği*, *Pisuar* gibi yapıtlarında sergilenme alanına göre değişiklik gösterebileceği kavramı sanattaki tüketim anlayışını yansıtmaktadır.

Ayrıca grafik tasarım sanatının geniş halk kitlelerine ulaşma gücü diğer sanat türlerini işlevsellik ve ticari boyutuyla etkilemiş, özellikle endüstriyel ve mimari

tasarım sanatlarındaki değişim belirgin olmuştur. Toplu yaşam alanlarının mimari tasarımları yapılırken grafik tasarım öğelerinin yer almaması artık düşünülemez. Gerek yönlendirme, gerek bilgilendirme, gerekse reklam amaçlı yapılmış grafik sanat eserleri ile bütünleşerek tasarımlar gerçekleştirilmektedir. Aynı şekilde ambalaj tasarımı olmayan bir endüstriyel ürünün kabul görme olasılığı çok zayıftır. Piyasada öne çıkması ancak grafik tasarımı yapılmış bir ambalaj ile sağlanmaktadır.

Grafik tasarım yapıtlarının hazırlanmasında vazgeçilmez elemanlardan biri de fotoğraf sanatıdır. Karşılıklı etkileşim içinde birbirini besleyen disiplinler olarak, grafik tasarımlarında kullanılmak üzere moda fotoğrafçılığı, reklam fotoğrafçılığı, haber fotoğrafçılığı gibi branşların oluşumuna katkı sağlamıştır.

Bu şekildeki sanatsal yaratım biçimleri ile sanat türlerinin birbirleriyle doğrudan kesişerek, kendilerine özgü bir melezleşme içinde birbirlerini etkilemektedir. Bu sanat türleri arasında grafik tasarım sanatının farkı ise baskı için hazırlanması ve birden fazla kopyasının üretilmesi yönüdür.

10. KAYNAKLAR:

10.1. Kitaplar

- Ambrose Gavin, Harris Paul (2010), Görsel Grafik Tasarım Sözlüğü, Barhana Bilge (Çev.) Literatür yay.
- Atlet Xavier Barral, (2006), Sanat Tarihi, Dost Kitabevi
- Antmen Ahu, (2008), 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar, 3. Baskı, Sel Yayıncılık
- Arıkan Abdulgani, (2008), Grafik Tasarımda Görsel Algı, Eğitim Akademi Yayınları
- Batur Enis, (1998), Modernizmin Serüveni, 2. Basım, YKB Yayınları
- Becer Emre, (2010), Modern Sanat ve Yeni Tipografi, 2. Basım, Dost Kitabevi
- Becer Emre, (2005), İletişim ve Grafik Tasarım, 4. Basım, Dost Kitabevi
- Bektaş Engin, (1994), Avrupa Sanatı, 1. Basım, Troya Yayıncılık
- Bektaş Dilek, (1992), Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi, YKB Yayınları
- Berger John, (2010), Görme Biçimleri, 16. Basım, Metis
- Cauquelin Anne, (2005), Çağdaş Sanat, Avcı Özlem (Çev.), Dost Kitabevi
- Coşkun Rıdvan, (2005), Resimde Zaman Kavramı, Anadolu Üniv. Yayınları, No: 1609
- Deniz Ersu, (2008), Markalaşma ve Reklam, Kumsaati Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Ersoy Ayla, (1995), Sanat Kavramlarına Giriş, 2. Baskı Yorum Sanat Yayıncılık
- Gombrich E.H, (2002), Sanatın Öyküsü, E.Erol-E.Ömer (Çev.), Remzi Kitabevi
- İpşiroğlu Nazan, (2010), Görsel Sanatlarda Alımama ve Sanatlararası Etkileşim, Hayalbaz Kitap
- İstek Ragıp, (2005), Görsel İletişimde Tipografi ve Sayfa Düzeni, 2. Baskı, Şefik Matbaası
- Kagan S. Moissej, (2008), Estetik ve Sanat Notları, Çalışlar Aziz (Çev.) Karakalem Kitabevi
- Kahraman Hasan Bülent, (2005), Sanatsal Gerçeklikler, Olgular ve Öteleri, 3. Basım, Agora kitaplığı
- Kandinsky Vassily, (2009), Sanatta Zihinsellik Üstüne, Turan Tefik (Çev.), Hayalbaz yay.
- Ketenci Hasan Fehmi ve Bilgili Can (2006), Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı, Beta Basım A.Ş.
- Krausse Anna Carola, (2005), Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Zaptçioğlu Dilek (Çev.), Literatür yay.
- Knapp E. Duane, (2000), Akartuna Azra Tuna (Çev.), Marka Akli, MediaCat Kitapları
- Küçükerman Önder, (1997), Endüstri Tasarımında Adımlar, YEM Yayınları
- Leroy Cathrin Klingsöhr, (2004), Gerçeküstücülük, Tashen-Remzi kitabevi
- Little Stephen, (2010), İzmler Sanatı Anlamak, 3. basım YEM, Yayın
- Lynton Norbert, (1991), Modern Sanatın Öyküsü, Çapan Cevat, Öziş Sadi (Çev.), 2. Basım, Remzi Kitabevi
- Mozota Brigitte Borja, (2005), Tasarım Yönetimi, Kaçamak Sibel (Çev.), MediaCat Kitapları
- Odabaşı Aslan Hatice, (1996), Grafikte Temel Tasarım, Cem Ofset Matbaacılık
- Okay Ayla, (2003), Kurum Kimliği, Kapital Medya

- Öndin Nilüfer, (2003), Biçim Sorunu, Varlıkta, Bilgide ve Sanatta, insancıl yayınları
- Özer Bülent, (2000), Kültür Sanat Mimarlık, 3. basım, YEM Yayınları
- Parlak Harun, (2006), Temel Grafik Tasarım Bilgisi, Ege Üniversitesi Yayınları Yayın No:27
- Petrov Grigoriy, (1979), Olaylar İçinde Büyük Sanatçılar ve Üstün Yapıtları, Aytuna Hasp A., İnkilap ve Aka Kitabevleri
- Ragon Michel, (1987), Modern Sanat, Kanetti Vivet, Cem Yayınevi
- Shiner Larry (2010), Sanatın İcadı Bir Kültür Tarihi, Türkmen İsmail (Çev), 2. Basım, Ayrıntı Yayınları
- Şişman Ahmet, (2010), Sanata ve Sanat Kavramlarına Giriş, Literatür Yayıncılık
- Tansuğ Sezer, (2003), Çağdaş Türk Sanatı, 6. Basım. Remzi Kitabevi
- Tansuğ Sezer, (1999), Resim Sanatının Tarihi, 4. Basım, Remzi Kitabevi
- Telan Derya, (2009), Reklamcılık: Bakmak ve Görmek, Ütopya Yayınevi
- Teker Ulufer, (2009), Grafik Tasarım ve Reklam, 4. Basım, Yorum Sanat
- Tunalı İsmail, (2004), Tasarım Felsefesine Giriş, 2. Basım, YEM Yayınları
- Tunalı İsmail, (2008), Felsefenin Işığında Modern Resimden Avangard Resme, 7. Basım, Remzi Kitabevi
- Turani Adnan, (2008) Çağdaş Sanat Felsefesi, 6. Basım, Remzi Kitabevi
- Turani Adnan, (1995), Dünya Sanat Tarihi, 5. Basım, Remzi Kitabevi
- Twemlow Alice, (2011), Grafik Tasarım Ne İçindir? Dalsu Özgen (Çev.) 2. Basım, YEM Yayınları
- Walther f. Ingo, (2005), Gauguin, Antmen Ahu (Çev.), Tashen-Remzi Kitabevi
- Wölfflin Heinrich, (2000), Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Örs Hayrullah (Çev) 5. Basım, Remzi Kitabevi
- Yaykın Murat, (2010), Sanat Teknoloji, Bilim ve Fotoğraf, Kalkedon
- Yılmaz Mehmet, (2006), Heykel Sanatı, 2. Basım, İmge Kitabevi

10.2. Dergiler

- Ertep Hakan, (Ekim 2007), Bir Tasarım Nesnesi: Afiş, Grafik Tasarım Dergisi Sayı 13
- Öztuna H. Yakup, (Mayıs 2008), Art Deco, Grafik Tasım Dergisi, Sayı 20
- Öztuna H. Yakup, (Kasım 2006), Temel Tasarımda Görsel Rehberler, Grafik Tasarım Dergisi Sayı 2
- Öztuna H. Yakup, (Aralık 2006), Temel Tasarımda Görsel Rehberler II, Grafik Tasarım Dergisi Sayı 3
- Öztuna H. Yakup, (Ocak 2007), İngiliz Arts & Craft Hareketi ve Grafik Tasarım, Grafik Tasarım Dergisi Sayı 4
- Öztuna H. Yakup, (Mart 2007), Art Nouveau Grafik Tasarım Dergisi Sayı 6
- Tuncer A. Selim, (Mart 2007), Ambalaj Tasarımı Pazarlamanın Neresinde Grafik Tasarım Dergisi Sayı 6
- Tuncer A. Selim, (Kasım 2008), Grafik Tasarımda Tek Duyudan Ötesine Yönelmek Grafik Tasarım Dergisi Sayı 26

10.3. İnternet Makaleleri

- Bulat Mustafa, (16.02.2010), Modern Heykelin Doğuşu, <http://www.dergisanat.com/wordpress/modern-heykelin-dogusu-mustafa-bulat-201002.html>
- Bulat Serap, Teknoloji ve Modern Heykel Sanatı, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/gsf/article/viewFile/3079/2971>
- Özdemir Beyhan, Çağdaş Sanat Akımları ve Fotoğraf , <http://www.beyhanozdemir.com/articles.asp>
- Tükel Uşun, Sanat Üstüne, (2009) <http://www.istanbul.edu.tr/Bolumler/guzelsanat/ders.notu.html>
- <http://www.mimaristil.com/endustriyel-tasarimin-gelisimi.html>
- <http://www.gorselsanatlar.org/fovizm/fovizm-nedir/>
- <http://selimtuncer.blogspot.com/2008/02/mimari-endstriyel-tasarm-basn-sinema-ve.html>
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Fovizm>
- <http://www.cartage.org.lb/en/themes/arts/Graphicartists/generalities/Historyofprintmaking.htm>
- <http://www.kirbas.com/index.php?id=334>
- <http://www.gorselsanatlar.org/temel-tasarim/zitlik/>
- <http://www.hanci.org/forum/index.php?topic=10.0>

10.4. Tezler:

- Aktaş Tarkan, (2006), Fotoğrafa Ulaşmak, MÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- Aytoğ Ebru Üstüner, (2009), Mimari ve Kentsel Mekanda Grafik Tasarım, MSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Baktır Özlem, (2006), Bauhaus Felsefesi Ve Endüstriyel Tasarımdaki İşlevsellik Boyutu, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- Cesur Şeyda, (2002), İletişim Estetiği, 1960 Sonrası, MSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Genç Adem, (1983), Dada, Antropi ve Nedensizlik Açısından Dadacı Sanat Hareketlerinin Çözümlemesine ilişkin Bir Yöntem Araştırması

11. Resim Dizini

- 1- Eugene Grasset, la Belle Jardiniere, <http://www.1st-art-gallery.com/Eugene-Grasset/Belle-Jardiniere-Calendar-Mai.html>
- 2- Jules Cheret, Afiş, <http://www.yaneff.com/html/plates/pl73.html>
- 3- Beggerstaffs Afiş, <http://www.la-belle-epoque.com/vintage-poster/849/-A-Trip-To-Chinatown->
- 4- Toulouse-Lautrec, <http://www.art-reproductions.net/toulouse-lautrec-henri>
- 5- American General Electric Logo, http://seeker401.files.wordpress.com/2011/03/ge_logo.jpg
- 6- Coca-Cola Logo, http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/ce/Coca-Cola_logo.svg
- 7- Peter Behrens, AEG Logo ve Poster Çalışması, <http://secid1000.wordpress.com/images-of-the-works-of-alphonse-mucha-and-peter-behrens/>
- 8- De Stijl Dergisi, http://sarahsmedley1992.files.wordpress.com/2011/10/destijl-large_o.jpg
- 9- Bauhaus Afiş, <http://michellegrayburngd.blogspot.com/2011/05/april-29-bauhaus-posters.html>
- 10- Adolphe Mouron Cassandre, Poster, <http://www.solakkedi.com/posterler/cassandre/001.html>
- 11- Leonetto Cappiello, <http://www.solakkedi.com/posterler/leonetto%20cappiello/000.html>
- 12- Ludwig Hohlwein, <http://www.solakkedi.com/posterler/leonetto%20cappiello/000.html>
- 13- McKnight Kauffer, <http://boothbylund.wordpress.com/tag/edward-mcknight-kauffer/>
- 14- Fatura, Gill Sans Serif, Helvetica, Bauhaus, Verdana Fontları için Afiş Tasarımı, <http://typeandimage.blogspot.com/2010/09/typefacetypographer-posters.html>
- 15- Uluslararası Kabul Görmüş Piktogramlar (Simgesel İşaretler), http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:National_Park_Service_sample_pictographs.svg
- 16- CNN ve IBM Logoları, http://www.logotypes101.com/free_vector_logo/16938/CNN282.aspx; <http://sneedesign.com/wp-content/uploads/2011/11/IBM-logo.jpg>
- 17- MimarSinan Üniversitesi ve Pelikan Logoları, <http://vectorlogo.blogspot.com/2010/12/pelikan-logo.html>; <http://vectorlogo.blogspot.com/2010/12/pelikan-logo.html>
- 18- Çeşitli Logolar, <http://wikithreads.wordpress.com/tag/startup-business/>
- 19- Milton Glaser, Yossi Lamel, Paul Rand, S.Dali, R. Vincent, A. Cassandre Afiş Tasarımları, <http://www.miltonglaserworks.com/home.php?cat=26>; http://www.lemel.co.il/menu/glo_html/unable.html, http://jmfinalproject.files.wordpress.com/2011/02/graphic_art.jpg, : <http://www.solakkedi.com/posterler/art%20deco/013.html>
- 20- Absolut Vodka Şişe Üstü Tasarımları, <http://www.andrewkeir.com/branding-packaging-design-vodka-bottle/>
- 21- W. Disney, J. W. Smith, J. Montgomery, A. Rackham, H. B. Potter, A. Beardsley İllüstrasyon Çizimleri, http://4photos.net/en/image:164-201491-imagenes_de_disney_para_hi5_images, <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ee/Wilcox.jpg>, <http://echostains.files.wordpress.com/2009/08/beardsley-the-slippers-of-cinderella-1894.jpg>, <http://amytriesagain.wordpress.com/2011/05/27/of-mice-and-me-part-one/>
- 22- Kitap Kapağı Tasarımları, http://2.bp.blogspot.com/_7M6fWcyTLr4/TK289LH0mqI/AAAAAAAAACrU/hWghsyt_WjE/s1600/kumarbaz.jpg http://2.bp.blogspot.com/_7M6fWcyTLr4/TKou2UIJq0I/AAAAAAAAACrE/ezDc17JU-CQ/s1600/babalar+ve+og%CC%86ullar.jpg, http://1.bp.blogspot.com/_7M6fWcyTLr4/TKorUTYJell/AAAAAAAAACq8/zL9fHqLhMEU/s1600/monte+kristo+kontu.jpg
- 23- Henri Matisse Yemek Sonrası ve Mavi Masa Örtüsü Tabloları, <http://www.artgalleryabc.com/matisse/matisse>
- 24- Ferdinand Hodler, Hayal Kırıklığına Uğrayanlar, http://bp1.blogger.com/_iN1g0WFjI4/Rur1L1pyiaI/AAAAAAAAADE/F8kAsLVVuaA/s1600-h/hayall.jpg
- 25- Oskar Kokoschka, Otoportre, <http://art.findartinfo.com/art.asp?i=16&p=8&old=1>
- 26- Vassily Kandinsky, Sarı, Kırmızı, Mavi <http://www.seriouspuzzles.com/i8540.asp>
- 27- Giacomo Balla Tasmalı Köpeğin Dinamizimi, <http://www.itusozluk.com/gorseller/giacomo+balla/47200>
- 28- Lacerba Adlı Dergi Kapağı, <http://www.flickriver.com/photos/migueloks/sets/72157612498526392/>
- 29- Pablo Picasso Avignonlu Kızlar, <http://blanchardmodernart.blogspot.com/2010/10/cubism-and-futurism.html>
- 30- Pablo Picasso Ayna Karşısındaki Kız, <http://www.itusozluk.com/gorseller/pablo+picasso/59539>
- 31- Georges Braque Mandolinli Kadın, <http://www.arthistoryarchive.com/arthistory/cubism/>
- 32- Georges Braque, Kadın ve Gitar, <http://www.arthistoryarchive.com/arthistory/cubism/>
- 33- Marcel Duchamp, Satranç Oynayanlar, http://www.wallpapers-free.co.uk/background/paintings/marcel_duchamp/portrait-of-chess-players/
- 34- Marcel Duchamp, Mona Lisa, <http://www.dailyartfixx.com/2011/07/28/marcel-duchamp-1887-1968-2/>
- 35- Kurt Schwitters Kolaj, <http://arr012wash.blogspot.com/2011/02/kurt-schwitters.html>
- 36- Max Ernst The Hat Makes The Man, <http://www.taller54.com/erns.htm>
- 37- Kazimir Maleviç Beyaz Üzerine Beyaz, <http://www.mehmetalicetinkaya.com/2011/11/alikovmak/kazimir-malevich/>
- 38- Kazimir Maleviç Otoportre, <http://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Dosya:Malevich-Suprematism.jpg&filetimestamp=20070519133437>
- 39- Salvador Daliç Savaş Kehaneti, <http://alvaritomendesfilho.com.br/eating-salvador-dali-desteny-short-film/>
- 40- René Magritte, http://ernucoram.blogspot.com/2010_10_01_archive.html
- 41- Joan Miro, <http://dreamofarlequin.wordpress.com/art/>
- 42- Piet Mondrian Kırmızı, Mavi, Sarı Kompozisyonu, http://en.wikipedia.org/wiki/Piet_Mondrian
- 43- Rembrandt, Üç Haç, <http://www.rc.net/wcc/rembrnd1.htm>

- 44- Rembrandt, Üç Ağaç, <http://www.wikipaintings.org/en/rembrandt/the-three-trees-1643>
- 45- Goya, Los Caprichos, <http://www.flickr.com/photos/18429989@N00/5370336199/>
- 46- Goya, Savaşın Felaketi, http://www.hayriesmer.com/vazilar_Detay.aspx?islem=vaziDetay&id=43
- 47- Edward Munch, Çığlık, [http://www.worldgallery.co.uk/art-print/The-Scream-\(black-%26-white\)-15892.html](http://www.worldgallery.co.uk/art-print/The-Scream-(black-%26-white)-15892.html)
- 48- Emil Nolde Peygamber, http://en.wikipedia.org/wiki/File:The_Prophet_.woodcut_by_Emil_Nolde_.1912.jpg
- 49- Pablo Picasso, Suite Vollard, <http://www.artvalue.com/auctionresult--picasso-pablo-1881-1973-spain-minotaur-buveur-et-femmes-from-2133905.htm>
- 50- Albrecht Dürer, Apokalipsi İllüstrasyonları, <http://www.chrisdecelli.com/2011/01/albrecht-durer.html>
- 51- Walter Crane İllüstrasyonu, <http://www.solakkedi.com/illustrasyon/walter%20crane/005.html>
- 52- Aubrey Beardsley İllüstrasyonu, <http://www.solakkedi.com/illustrasyon/Aubrey%20Beardsley/002.html>
- 53- William Bradley, <http://www.flickr.com/photos/jodytld/page3/>
- 54- James Montgomery Flagg, <http://www.msxlabs.org/forum/guzel-sanatlar/213304-illustrasyon-resimleme.html>
- 55- Roy Lichtenstein Pop Art Çizgi Roman Çalışmaları, <http://www.worldgallery.co.uk/art-print/In-the-car-54786.html>
- 56- June Reed, Pulp Fiction, http://www.efsanesahneler.com/kult-filmlerin-justin-reed-illustrasyonlari.html?blog_id=142#dur
- 57- Toulouse-Lautrec, Afiş, <http://www.ibiblio.org/wm/paint/auth/toulouse-lautrec/>
- 58- Jules Cheret, Afiş, <http://www.solakkedi.com/posterler/jules%20cheret/000.html>
- 59- George Grosz, Kolaj, <http://har-avantgardes.blogspot.com/2006/06/dada-berlin-george-grosz.html>
- 60- Pablo Picasso, Kolaj, http://abstractart.20m.com/Pablo_Picasso.html
- 61- El Lissitzky, Afiş, http://en.wikipedia.org/wiki/File:Artwork_by_El_Lissitzky_1919.jpg
- 62- A. Rodchenko, <http://www.wikipaintings.org/en/alexander-rodchenko/red-and-yellow>
- 63- Marcel Duchamp, <http://www.duchamp.org/freshwidowgallery/marcelduchamp/painting1.html>
- 64- Raoul Hausmann, http://www.artnet.com/artists/lotdetailpage.aspx?lot_id=25A4A9E753881963
- 65- Richard Hamilton Kağıt Üzerine Kolaj, <http://www.mouthlondon.com/arts/impertinence-and-fun-the-legacy-of-richard-hamilton/attachment/late20th23/>
- 66- Andy Warhol, Marilyn Monroe, <http://www.designlovers.com.br/2009/07/o-principe-da-pop-art-andy-warhol-pop-art-2/>
- 67- Pablo Picasso, Guernica, <http://www.photoshopmagazin.com/forum/baslik/7091>
- 68- Fernand Leger Özgürlük, <http://www.worldgallery.co.uk/art-print/Liberte-164729.html>
- 69- Paul Klee, Vazo, <http://www.fondationbeyeler.ch/en/collection/paul-klee>
- 70- Kirchner, Kolu Kesik Asker, http://tr.wikipedia.org/wiki/Ernst_Ludwig_Kirchner
- 71- Matisse, Mavi Nü, <http://www.tarihnotlari.com/henri-matisse/>
- 72- Salvador Dali, <http://www.duseyazanlar.com/foto-galeri/sanatsal-foto-galeri/salvador-dali-resimleri-salvador-dali-kimdir.html/attachment/salvador-dali-5/>
- 73- Hans Arp, http://www.lesantiquitesmaison.com/products_new.php?page=35
- 74- Kasimir Malevich, Black Squar, <http://russiapedia.rt.com/prominent-russians/art/kazimir-malevich/>
- 75- Piet Mondrian, Kompozisyon, <http://www.post-gazette.com/pg/08233/905474-42.stm>
- 76- Moholy Nagy, Fotoplastik, <http://www.flickr.com/photos/25494371@N07/5117206480/>
- 77- Herbert Bayer, Olivetti Poster, <http://grainedit.com/2008/03/31/win-this-herbert-bayer-olivetti-poster/>
- 78- Nasuh Matrakî, Süleymanname, <http://www.genckolik.net/tiyatro-edebiyat-sanat/1269-turk-minyatur-sanati.html>
- 79- İkdal Cuman, Fi Tarih Ehlez Zaman, <http://www.genckolik.net/tiyatro-edebiyat-sanat/1269-turk-minyatur-sanati.html>
- 80- Takashi Murakami, <http://www.pink-gore.com/tag/takashi/>
- 81- Yoshitomo Nara, <http://www.itusozluk.com/gorseller/yoshitomo+nara/182280>
- 82- Anton Giulio Bragaglia, Keman Yayının Ritimleri, <http://a4rizm.tumblr.com/post/2814669915/anton-giulio-bragaglia-le-violoncelliste-1913>
- 83- Anton Giulio Bragaglia, Fotodinamik Portreler, <http://vedatkonvali.wordpress.com/2010/04/02/fotograf-akimlari-futurizm/>
- 84- Hans Bellmer, La Poupee, <http://www.undergroundvoices.com/UVTylerJA2.htm>
<http://thisworldwemustleave.tumblr.com/post/1179465807/faontine-ascarida-la-poupee-hans-bellmer>
- 85- Raoul Hausmann, <http://dehumanform.tumblr.com/post/1257275249/lacteur-by-raoul-hausmann-1946>
- 86- John Heartfield, <http://johnheartfield.tumblr.com/post/246437326/john-heartfield-1931>
- 87- John Heartfield, <http://hogd.pbworks.com/w/page/18698632/John%20Heartfield%20Yuletide%20poster>
- 88- Raoul Hausmann, <http://marie-torres.tumblr.com/post/9314145198/see-me-see-you>
- 89- Man Ray, <http://www.movement00.com/blog/2009/07/dora-maar-portrait/>
- 90- Man Ray, The Marchesa, http://earinna.blogspot.com/2011_04_01_archive.html
- 91- Andre Kertesz, http://www.bulgergallery.com/dynamic/fr_artwork_display.asp?ArtworkID=3122
- 92- Franco Fontana, http://www.all-art.org/20ct_photo/Fontana1.htm
- 93- Rene Burri, <http://vedatkonvali.wordpress.com/2010/11/30/strukturalizm-soyutlama-ve-fotograf/>
- 94- Ralph Gibson, <http://theonlinephotographer.typepad.com/a/6a00df351e888f88340128777d2f39970c-pi>
- 95- Malcolm Morley, http://www.gallervt.org/Malcom_Morley.html
- 96- Richard Estes, <http://contemporaryartlinks.blogspot.com/2010/10/hyper-real-mumok-vienna.html>
- 97- Reklam Fotoğrafi, <http://www.coloribus.com/adsarchive/prints/museum-cafe-van-gogh-cafe-5690155/>
- 98- Rayban, Camper, Swatch, Absolut Markaları İçin Reklam Fotoğraf Uygulamaları, <http://www.creativeguerrillamarketing.com/guerrilla-marketing/rayban-hide-guerrilla-marketing-campaign/>
<http://creattica.com/ads/camper-lightweight-beetle/42293>
http://pixelpastahome.blogspot.com/2011_01_02_archive.html

- 99- Max Doyle, Isabel Lucas ve Anja Rubik'in Vouge Dergisi İçin Çektirdiği Fotoğrafları, <http://vividstate.org/tag/moda-fotografisi/>
- 100- Reklam Fotoğrafı, <http://www.coloribus.com/adsarchive/prints/museum-cafe-van-gogh-cafe-5690155/>
- 101- Bilgilendirme Fotoğrafı, <http://www.itusozluk.com/gorseller/sus+i%FEareti+yapan+hem%FEire+resmi/141745>
- 102- Lewis Hine Fotoğraflar, http://obviousmag.org/archives/2008/04/lewis_hine_fotografias.html
- 103- A. Rodchenko, Fotomontaj Afişler, <http://foto.ekolay.net/foto-galeriler/52/2315/Alexander-Rodchenko-Fotografileri.aspx>, http://www.arcpublications.co.uk/content.htm?content_id=227
- 104- David Hockney, Pearblossom Highway, <http://www.ibiblio.org/wm/paint/auth/hockney/>
- 105- David Hockney, Furstenberg, Paris, <http://www.ibiblio.org/wm/paint/auth/hockney/>
- 106- Laszlo Moholy-Nagy, Gümüş Baskı, Fotogram, http://altoonsultan.blogspot.com/2010_01_01_archive.html
- 107- Fotoroman Yayınları, <http://www.frmtr.com/kultur/612674-fotoroman-80li-yillar.html>
- 108- Karl Lagerfeld, Pirelli Takvimi, <http://alreadytv.com/ladies/hey-love-making-of-2011-the-pirelli-calendar/>
- 109- Peter Beard, 2009 Pirelli Takvimi, <http://models.com/work/pirelli-calendar-pirelli-calendar-2009>
- 110- Eugene Smith; Mimamata Balıkçıları ve II Dünya Savaşı, http://www.search.com/reference/W_Eugene_Smith
- 111- Ernst Barlach, Kötü 1937 Yılı, <http://www.nationalgalleries.org/collection/artists-a-z/B/2717/artistName/Ernst%20Barlach/recordId/246>
- 112- Ernst Barlach, Sığınmacı, <http://www.kettererkunst.de/kunst/kd/details.php?obnr=410702714&anummer=315>
- 113- Wilhelm Lehmbruck, Düşmüş Adam, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wilhelm_Lehmbruck_-_Der_Gest%C3%BCrte.2.jpg
- 114- Raymond Duchamp-Villon, The Large Horse, http://tr.wikipedia.org/wiki/Raymond_Duchamp-Villon
- 115- Jacques Lipchitz, Bronz Heykel, <http://www.gd.drake.edu/spring2011/amasica/tetstakmodernart/jacqueslipchitz.html>
- 116- George Brague, Hymen, <http://www.superstock.com/stock-photography/hymeneal>
- 117- Umberto Boccioni, Fütüristik Adam, <http://www.theartstory.org/artist-boccioni-umberto.htm>
- 118- Rudolf Belling, Üçlü Adam, <http://www.artnet.com/Galleries/>
- 119- Pablo Picasso, Kadın Başı, <http://wandering-the-dream-space.blogspot.com/2010/12/picasso-sculptures.html>
- 120- Max Erns, Kralın Kraliçeyle Oyunu, <http://www.resimkalemi.com/yabanci-ressamlar/12267-max-ernst-fra-1891-1976-a.html>
- 121- Alberto Giacometti, Boğazı Kesilmiş Kadın, http://en.wikipedia.org/wiki/Alberto_Giacometti
- 122- Antoine Pevsner, Dünya Konstrüksiyonu, <http://www.cherylandtom.com/jalbum/200705/20070513/slides/73-AntoinePevsner-1947.html>
- 123- Naum Gabo, Anıt, http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Naum_Gabo_Bienkorf.jpg
- 124- Vladimir Tatlin, Karşıt Kabartmalar, http://www.shafe.co.uk/crystal/images/lshafe/Tatlin_Corner_Relief_1915.jpg
- 125- Jean Tinguely, <http://i12bent.tumblr.com/post/620261685/jean-tinguely-may-22-1925-1991-was-a-swiss>
- 126- Marcel Ducamp, <http://www.fotoritim.com/yazi/ozkan-eroglu--resim-tarihinde-caginin-otesindekiler>
- 127- Paul Bury, <http://www.superstock.co.uk/stock-photos-images/1792-113006>
- 128- Claes Oldenburg, Spoonbridge and Cherry, <http://www.spd.org/2010/03/ucla-goes-plush.php>
- 129- Claes Oldenburg, Green Gallery, <http://www.tate.org.uk/research/tateresearch/tatepapers/04autumn/shiff.htm>
- 130- Constantin Brancusi, Uyuyan Güzellik Tanrıçası, <http://www.nkfu.com/constantin-brancusi-eserleri/>
- 131- Constantin Brancusi, Öpücüğü, <http://www.nkfu.com/constantin-brancusi-eserleri/>
- 132- Constantin Brancusi, Sonsuz Sütun, <http://www.nkfu.com/constantin-brancusi-eserleri/>
- 133- Taksim Anıtı, <http://www.frmtr.com/kendi-cekimleriniz/1060848-taksim-aniti-istiklal-caddesi-galata-kopage-rankingsu-yeni-camii-ve-vapur-ve-yeni-cekimlerim.html>
- 134- Çanakkale Şehitleri Anıtı, <http://www.harbiforum.org/canakkale/95169-canakkale-resimleri-buyurun-canakkaleye.html>
- 135- Kadıköy Boğa Meydanı, http://www.tatilsaati.com/resim/Kadikoy_Boga_meydani-124.html
- 136- Karşıyaka İnsan hakları Anıtı, <http://tam35.blogspot.com/2011/05/izmir-antlar-ve-heykelleri.html>
- 137- Levent Akdeniz heykeli, <http://www.efsunice.com/resim-ve-heykel-sanati/12453.htm>
- 138- İnek tasarımlar, <http://www.pcteknik.net/heykeltras/59797-rengarenk-inek-heykelleri-istanbulda.html>
- 139- Joan Miro, Obje, <http://www.joan-miro.info/work-107.php>
- 140- Pablo Picasso, Gitar, [http://www.shafe.co.uk/art/Picasso-Guitar\(sheet metal and wire\) \(1912\).asp](http://www.shafe.co.uk/art/Picasso-Guitar(sheet%20metal%20and%20wire)(1912).asp)
- 141- Marcel Ducamp, Bisiklet Tekerliği, http://www.rome-interreg.net/index.php?em_cat=335&page_id=403®ion=1&portal=40
- 142- Jeff Koons, <http://www.moma.org/interactives/exhibitions/1997/dannheisser/koons.html>
- 143- Jeff Koons, http://en.wikipedia.org/wiki/File:Bilbao_Jeff_Koons_Puppy.jpg
- 144- Tony Cragg, <http://tellin-stories.blogspot.com/2009/04/tony-cragg.html>
- 145- Katharina Fritsch, http://www.zimbio.com/pictures/_PF_siycaTH/Munich+Brandhorst+Museum+Open+Next+Week/yNJRHd71J7B
- 146- Andy Warhol, <http://www9.georgetown.edu/faculty/irvinem/CCTP738/VisualSystem-AbEx-Pop-Minimal.html>
- 147- Duane Hanson, <http://www.flickr.com/photos/77752441@N00/>, <http://whizbangwoman.wordpress.com/tag/richmond/>
- 148- Takashi Murakami, <http://it-chicc.blogspot.com/2010/10/takashi-murakami-at-versailles.html>
- 149- Michelin Lastikleri İkonu, http://lastikadam.blogspot.com/2009_05_01_archive.html
- 150- Turckcell İkonu, <http://www.mailce.com/turckcell-kim-aramis-servisi-telefonunuzu-kimler-aramis-ogrenin.html>
- 151- Firma Maskotları, <http://oyumsana.com/68097-anket-arcelik-reklamlarindaki-celik-i-seviyor-musunuz.html>, <http://www.cba.org.tr/hyeler-48-algida-max>
- 152- Firma Heykelleri, <http://beingfullypresent.com/2011/02/20/sunday-service-ronald-mcdonald-house-contd/>, <http://www.yedekci.com/default.asp?git=9&urun=69196>
- 153- Pul Tasarımları, http://www.myphilately.com/fil_view.php?file_id=129190
- 154- Mobilya ve Aydınlatma örneği, <http://www.interior-designideas.com/arts-and-crafts-furniture.html>
- 155- William Morris'in Dekore Ettiği Oda, <http://www.solakkedi.com/tasarim/tasarim100/1900/t-1900.html>

- 156- René Lalique Tasarımı Bir Saç Süsü ve Broş, <http://www.solakkedi.com/tasarim/tasarim100/1900/t-1900.html>
- 157- Eugene Gaillard Tasarımı Dolap, <http://www.istanbultasarimportalı.com/link.asp?cat=endüstriyel&id=5>
- 158- Kıvrımlı Art Nouveau Koltuk, <http://www.istanbultasarimportalı.com/default.asp?cat=endüstriyel§ion=list&pg=1>
- 159- Ayaklı Art Nouveau lambader http://www.allcostumejewelry.com/art_nouveau.htm
- 160- 1914 yapımı bir Model T Ford, <http://www.solakkedi.com/tasarim/tasarim100/1910/t-1910.html>
- 161- Gerrit Rietveld'in Kırmızı/Mavi Sandalyesi, http://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Dosya:Rietveld_chair_1.JPG&filetimestamp=20060731164302
- 162- Gerrit Rietveld'in Sehpa Tasarımı, http://www.gerrit-rietveld-furniture.com/picture_viewer/thumb2.html
- 163- Ray ve Charles Eames Tasarımı Dolap, <http://www.mimaristil.com/20-yuzyila-damgasini-vuran-50-ikon-tasarim-4.html>
- 164- Le Corbusier'in Tasarımı Armchair, http://www.walter-gropius-furniture.com/picture_viewer/thumb3.html
- 165- Marcel Breuer'in ünlü Wassily Sandalyesi, <http://www.solakkedi.com/tasarim/tasarim100/1910/t-1910.html>
- 166- Ludwig Mies Van Der Rohe'nin Tasarımı 'Barcelona Chair', <http://www.istanbultasarimportalı.com/default.asp?cat=endüstriyel§ion=list&pg=2>
- 167- Wilhelm Wagenfeld'in Masa Lambası, <http://lampslikeworksofart.files.wordpress.com/2010/05/787-1923-bauhaus-lamp.jpg>
- 168- Bauhaus Satranç Takımı, <http://www.mimaristil.com/20-yuzyila-damgasini-vuran-50-ikon-tasarim-4.html>
- 169- Art Deco Mobilya Tasarımı, http://www.furniturelibrary.com/store/moreinfo.cfm?Product_ID=6&CFID=74454&CFTOKEN=8
- 170- Wells Coates Tasarımı Radyo, <http://www.tribudesign.com/collections/alpha.php?ac=f&pict=1&st=376&pc=e&lg=en>
- 171- Jacques-Emile Ruhlmann Tasarımı Masa, <http://inlay-arts.com/2010/10/emile-jacques-ruhlmann-genius-of-art.html>
- 172- Philippe Starck, Jelly Slice Dilimli Sehpa, http://www.bonluxat.com/a/Philippe_Starck_Jelly_Slice_Table.html
- 173- Eileen Gray, Petite Coiffeuse Kuaför Tuvalet Masası, http://www.bonluxat.com/a/Eileen_Gray_Petite_Coiffeuse_Dressing_Table.html
- 174- Eileen Gray Non Conformist Chair Koltuk Tasarımı http://www.bonluxat.com/a/Eileen_Gray_Non_Conformist_Chair.html
- 175- Andy Warhol'un Bardak ve Çorba Kasesi Tasarımı, http://www.mugbug.co.uk/mug/pop_art_marilyn_monroe_mug/1127/
- 176- Lichtenstein'in Lambası, [Lights.jpghttp://marts kustomart.deviantart.com/art/Pop-Art-Comic-Table-Lamp-94941041](http://marts kustomart.deviantart.com/art/Pop-Art-Comic-Table-Lamp-94941041)
- 177- Pop Art Sandalye <http://www.nestgoodies.co.uk/decoupage-chairs-by-bombus/>
- 178- Andy Warhol'un Campbell Taburesi, http://4top-architectureinteriordesign.blogspot.com/2009/11/this-week-top-5-favorite-1stdibs-items_04.html
- 179- Eero Aarnio Tasarımı 'Ball Chair', http://en.wikipedia.org/wiki/File:Ngv_design_eero_aarnio_globe_chair_1963-65_01.JPG
- 180- Eero Aarnio Tasarım 'Sabun Köpüğü', <http://www.haberimport.com/foto-galeri/50-ikon-tasarim-2035-p16.htm>
- 181- JVC'nin 'Videosphere' Adlı TV, <http://img.carters.com.au/60261.jpg>
- 182- Marshmallow Kanape, http://www.bonluxat.com/a/George_Nelson_Marshmallow_Sofa.html
- 183- Verner Panton'un Panton Sandalyesi, <http://www.furnituredesign24.com/furniture/verner-panton/the-verner-panton-chair.jpg>
- 184- Arne Jacobsen'in 'Yumurta' Koltuk, http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e6/The_Egg_Chair.jpg
- 185- Alessandro Mendini'nin 'Proust' Koltuk, <http://www.mimaristil.com/20-yuzyila-damgasini-vuran-50-ikon-tasarim-5.html>
- 186- Ettore Sottsass'in Lamba, Kitaplık ve Daktilo Tasarımları, <http://www.mimdap.org/?p=3174>
- 187- Panasonic Radyo, <http://giannaparadiso.com/Pages.aspx?konuID=11>
- 188- Philippe Starck'in Limon Sıkacağı, <http://www.infatuated.com.au/philippe-starck-juicer-alessi>
- 189- Roberta Ramme'nin Tasarımı 'Wave Chaise' Koltuk, <http://weburbanist.com/2009/02/24/fabulous-and-funky-furniture-sets/>
- 190- Heinz Ambalajı, <http://www.ufunk.net/en/gadgets/heinz-vs-kid-robot-mettez-du-art-toys-dans-vos-assiettes/>
- 191- Nesquik Ambalajı <http://www.nesquik.com.tr/urunler.aspx>
- 192- Ayakkabı Kutusu, <http://www.fikronline.com/2011/07/hayal-gucunu-zorlayan-ambalajlar/>
- 193- Convers Ayakkabı Kutusu <http://www.ambalajsektoru.com/ambalaj-tasarimi/converse-baby-star-ayakkabi-kutulari.html>
- 194- Meyva suyu, Cips ve Mısır Gevreği Ambalaj Tasarımları, <http://www.meijer.com/s/pringles-potato-crisps-cheddar-cheese-super-stack-1-can-6-38-oz/> /R-146278; <http://www.dooyoo.co.uk/food/kellogg-s-corn-flakes/>; <http://www.ambalajsektoru.com/wp-content/uploads/adez-meyve-suyu-ambalaji.jpg>
- 195- Starbucks ve Kuru Kahveci Mehmet Efendi Kahvelerinin Ambalaj Tasarımları, <http://www.starbucks.com/assets/d90e4a46265b4a3f949382332ba907d0.jpg>, <http://www.fitceleb.com/node/7532>, <http://www.ambalajsektoru.com/ambalaj-tasarimi/kurukahveci-mehmet-efendi-kahve-ambalajlari.html>
- 196- Eti Cici bebe, Kinder Süpürse ve Ülker Çokomel Ürün Ambalajları, <http://www.springsfarms.com/eti-cici-bebe-1000-gr/>, <http://galeri.uludagsozluk.com/r/eti-cicibebe-112300/>, http://www.dutchmarket.ca/index.php/product_details/view_product/warehouse/INT/part_num/13-7398240
- 197- Cam Şişe Ambalajları, <http://www.designer-daily.com/25-brilliant-wine-label-bottle-package-designs-1808>, <http://www.itusozluk.com/gorseller/coca+cola+n%FDn+cam+%FEi%FEesi/93231>
- 198- Zeytinyağı Şişe Ambalajı, <http://www.formsante.com.tr/saglik/naturel/2004-zeytinyagi-senligi.html?start=2>
- 199- Rakı Şişe Tasarımları, <http://www.buyukkeyif.com/readArticle.jsp?objectID=7000000000017949#!prettyPhoto>, <http://www.istanbulpedia.com/wp-content/uploads/2011/03/turkish-raki1.jpg?9d7bd4>

- 200- Parfüm Şisesi Tasarımları Örnekleri, <http://www.andrewkeir.com/10-beautiful-bottle-designs/>
- 201- Mc Donalds Restoranı, [http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c6/McDonalds Museum.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c6/McDonalds_Museum.jpg)
- 202- Randy Restoranı, <http://brettgeography.blogspot.com/>
- 203- Starbucks Cofee, <http://almostoneaday.blogspot.com/2009/01/starbucks-coffee-world-headquarters.html>
<http://taraletseat.blogspot.com/2011/05/starbucks-abs-cbn.html>
- 204- Ege Park Alışveriş Merkezi (İzmir), http://ozcan49.blogspot.com/2009_11_01_archive.html
- 205- Çeşitli Reklam Panoları, <http://www.businessinsider.com/the-coolest-offices-in-new-york-city-2011-12?op=1>
- 206- Circus Circus Hotel, Las Vegas, <http://www.sozcukcevir.com/>
- 207- Kansas Şehir Kütüphanesi, <http://www.hayallerotesi.com/forum3/grafik-tasar%C4%B1m-334/d%C3%BCnyan%C4%B1n-en-%C4%B0lg%C3%A7-50-binas%C4%B1-14372/>
- 208- Atomium – Brüksel, Belçika, <http://hellomacherie.wordpress.com/2011/03/17/gelsin-modern-binalar/>
- 209- Lotus Tapınağı, Yeni Delhi <http://www.hayallerotesi.com/forum3/grafik-tasar%C4%B1m-334/d%C3%BCnyan%C4%B1n-en-%C4%B0lg%C3%A7-50-binas%C4%B1-14372/>
- 210- Hava Kuvvetleri Akd Şapeli, Colorado <http://hellomacherie.wordpress.com/2011/03/17/gelsin-modern-binalar/>
- 211- Havaalanı, http://cnreviews.com/wp-content/uploads/2008/03/shanghai_putdong_airport_sign.jpg
- 212- Sony ve İpek Mobilya Fuar Standları, <http://www.magnatyres.com/index.php?page=news&id=6>,
<http://www.kerasusmimarlik.com/>
- 213- Restoran Tasarımları, <http://www.homefurnituremag.com/interior-style-of-the-fitzwilliam-hotel-in-belfast-northern-ireland.html>
- 214- Bilgilendirme Tabelaları, <http://www.burcakupcu.com/2010/04/bahcelievlerde-sokak-isimleri-karst.html>,
<http://www.izmir.bel.tr/projelerb.asp?plD=76&psID=0>
- 215- Tipografik Tasarım, http://www.nyc-daily-photo.com/2007_12_01_archive.html,
<http://www.haberler.com/hamoglu-maxi-nin-icini-migros-a-satti-haberi/>
- 216- Dış Mekan Panoları, <http://aktuel.mynet.com/galeri/reklam-fotografllari/ilginc-reklam-panolari-ilginc-reklam-panolari/2549/56554/sayfa/11/>,
<http://img235.imageshack.us/img235/203/reefblogculua1.jpg>

12. ÖZGEÇMİŞ

12 Ekim 1984 yılında İzmir’de doğan Beril ARICAN, orta ve lise eğitimini İzmir Ted Koleji’nde tamamladıktan sonra çocukluğundan beri ilgi duyduğu Güzel Sanatlara yönelmiştir. Üniversite eğitimi için İstanbul’a taşınmış, Beykent Üniversitesi Grafik Tasarım Bölümü’nden 2006 yılında mezun olmuştur. Mezun olduktan sonra bir süre çeşitli ajanslarda çalıştıktan sonra, 2010 yılında Haliç Üniversite’sinde Grafik Tasarım Enstitüsü’nde Yüksek Lisans eğitime başlamıştır. Müzik, sinema vb. Görsel Sanat dalları hobileri arasında bulunurken, ayrıca fotoğraf ile de ilgilenmiştir. 2012 yılında da Yüksek Lisan eğitimini tamamlayan Beril ARICAN halen freelance Grafik Tasarım çalışmalarına devam etmektedir.